

EX LIBRIS
WALTER MUIR
WHITEHILL JUNIOR
DONATED BY
MRS. W. M. WHITEHILL
1979

MIQUEL GONZÁLEZ Y SUGRAÑES

CONTRIBUCIÓ
a la
Historia dels antichs Gremis
dels
Arts y Oficis de la Ciutat de Barcelona

VOLUM SEGÓN

LLIBRETERS • ESTAMPERS

BARCELONA
LLIBRERÍA ANTIGA Y MODERNA DE SALVADOR BABRA
CARRER DE LA CANUDA, 45
1918

JOAQUÍ GOMBERG Y SUGRIPA

CONTRIBUCIÓ

Historia dels antics Grans

deis

ARTS Y OFICIOS DE LA CIUTAT DE BARCELONA

ARTS Y OFICIOS DE LA CIUDAD DE BARCELONA

MIQUEL GONZÁLEZ Y SUGRAÑES

CONTRIBUCIÓ

a la

Historia dels antichs Gremis

dels

Arts y Oficis de la Ciutat de Barcelona

VOLUM SEGÓN

LLIBRETERS · ESTAMPERS

BARCELONA
ESTAMPA D'HENRICH Y COMPANYÍA
1918

MOLLET GONZALEZ Y SUGRANES

CONTRIBUCIO

a 19

Història dels suïcres Catalans

des

A les à Oficis de la Ciutat de Barcelona

VOLUM SEGON

LIBRERIES · ESTAMPERS

DARRERE ONY

ESTAMPA D'HENRICH Y COMESNAIA

1918

TAULA DE MATERIES

Planes

ADVERTIMENT PRELIMINAR	XI
MÓLTES MERCÈS.....	XV

LLIBRETERS

Antecedents	I
-------------------	---

Confraria politico-civil.

Fundació	5
----------------	---

Lo Comú de la Confraria actua per primera vegada.

Concell general	7
Nomenament d'insaculadors.....	8
Primera extracció de noms: Proclamació de Cònsols.....	9
Duració del consolat	9
Elecció de Clavari y Examinadors	9
Caixa de la Confraria.....	9
Retiment de comptes.....	9

Instal·lació de la Confraria.

Concordia	10
Llochs hont abans se reunia l'ofici	11
Festa patronímica, misses, etc.: Despeses	11
Professó del Corpus: Assistència obligada: Manament	13

Ordinacions emanades de la Ciutat.

Agavellament de primeres materies: Prohibició	13
Nomenament de quatreta per a la compra de papers y pergamins ..	15
Fraus comesos per lo mestre confrare Claudi Bornat: Querella	17
Continúen los agavellaments: Noves prohibicions	18
Prohibició de possehir més d'un establiment	19
Nomenament de confrares encarregats de defensar les Ordinacions..	19

Més Ordinacions.

Obediencia deguda als Cònsols	20
Fraus y lladronicis: Disposicions per a evitar-los: Penes	21

	Planes
Excepció.....	22
Privativa de fer ventalls.....	23
Llibres de text: Abusos: Prohibició: Penes	23
Los <i>Antonis</i> y <i>Erasmes</i> que's llegien en l'Estudi general eren diferents: Queixa de la Confraria	23
Estampació de Salms, Beceroles y Misses: Exclusiva atorgada a la Confraria	24
Per Cèdula reyal restà derogada la exclusiva a favor de la Confraria.	26
Regles a observar quan moria un confrare ab establiment obert....	27
 <i>Reglamentació de l'ofici.</i>	
Aprenentatge.....	27
Fadrinatge.....	27
Demandes d'examen: Exercicis a practicar.....	28
Exàmens aprovats: Llicencia per a posar botiga	28
Incident promogut per tenir més d'una botiga.....	29
Segueixen los exàmens	29
Drets d'examen per a passar-se mestre	30
Suplicació demanant l'augment dels drets d'examen	31
 <i>Llibreter de la Generalitat de Catalunya.</i>	
Nomenament.....	31
 <i>Llibreters de la Ciutat.</i>	
Nomenaments	34
 <i>Varies noves.</i>	
Llibreter açotat.....	43
Esperit de ciutadanía: Efemèrides	44
 DOCUMENTS JUSTIFICATIUS.	
N.º 1.—Confrarie librariorum ciuitatis Barcinone.....	47
N.º 2.—Ordinacions de la Confraria de Sanct Hieronim dels Libraters de la Ciutat de Barcelona publicades per los lochs acostumats de la dita Ciutat a 2 de Març any 1553	55
N.º 3.—Capitulatio feta per y entre la Reverent Priora y Convent de les Hieronimes de una part y la Confraria dels honorables Libraters de la part altra	63
N.º 4.—Ordinacions dels Libraters o Ligadors de libres.....	65
N.º 5.—Ordinations fahents per los Llibraters de la present Ciutat.....	68
N.º 6.—Ordinacions de Llibraters	70
N.º 7.—Instancia de la Confraria	72
N.º 8.—Altra instancia de la Confraria	74
N.º 9.—Llista de Llibreters y Llibreteres agremiats des de la fundació de la Confraria	76
N.º 10.—Instancia dels Cònsols de la Confraria	87
N.º 11.—Inventari de la llibreria d'En Miquel Cabrit	88
N.º 12.—Testament d'En Joan Trinxer	98

Planes**ESTAMPERS**

La Impremta a Barcelona	103
Obres impresa a Barcelona durant lo segle xv: Estampes d'hont sortiren	104
Idem, ídem, en lo segle XVI	110
Idem, ídem, en lo segle XVII	113
Impremtes cedides a distinsets personnes per a que les administressin: Obres que en elles s'estamparen	114
Impremta dels Cormellas	115
Contracte de treball.....	117
Contracte d'aprenentatge	118

Confraría de devoció.

Consentiment reyal	119
Sant Joan Ante-Portam Latinam, Patró	119
Petició dels Estampers pràctichs per a formar Confraría político-civil: Los Consellers ajornen donar-hi lloch.....	120
Penyoraments fets als mestres Impressors per la Confraría dels Llibreters: Queixa elevada als Consellers	121
Los tècnichs de l'ofici insten novament per a que se'ls autorisi fundar Confraría político-civil: Lo Trentenari hi accedeix	123
Campanya iniciada per la Confraría dels Llibreters y altres particulars oposant-se a què'l Trentenari concedís la pretesa agremiació	124
Nomenament d'una ponència encarregada de dictaminar si la concessió atorgada a la Confraría dels Impressors podia perjudicar la llibertat de comerç.....	126
La ponència opina ésser perjudicial a la utilitat y benefici públich ..	126
Lo Trentenari acorda revocar la concessió y'ls Capítols o Ordinacions aprovades.....	126
En lo regnat de Carles III los Llibreters y Impressors se fusionaren en un sol Gremi	127

Los Capítols revocats estatuien:

Govern de la Confraría	127
Festa patronímica: Aniversaris	128
Aprendentatge: Fadrinatge: Duració	128
Mestria: Operacions a fer per a obtenir-la: Drets	128
Empadronament d'aprenents y fadrins	130
Intrusos: Prohibició de tenir Impremta	130
Regència d'impremta d'altri: Prohibida als mestres confrares	131
Llibres sense relligar: Venda lliure pels mestres Estampers	131
Estamper de la Ciutat.....	131

Notes deslligades.

Peña imposta al mestre Estamper Jaume Cays.....	132
Provisió reyal atorgada als Impressors pare y fill Rafel Figueró	133
Alarma de la Confraría dels Llibreters y Impressors: Instancia oposant-se a dita Provisió.....	136
Lo Síndich de la Confraría acut a la Reyal Audiència entaulant plet contra lo pare y fill Figueró: Fonaments de la demanda	140
Arguments empleats per la defensa	140

	Planes
Sentencia pronunciada per la Reyal Audiencia	140
Una ullada als fets capdals realisats per Estampers barcelonins des del segle XVII.....	144

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS.

N. ^o 1.—Concordia feta entre'l mestre Estamper Joan Gerlinch y En Pere Miquel, Llibreter, y altres.....	149
N. ^o 2.—Llibreria de Mossen Pere Posa (segle xv): Escriptura de venda	151
N. ^o 3.—Peticio dels Estampers pràctichs per a que se'ls concedis poder formar Confraria políticocivil	154
N. ^o 4.—Instancia dels Estampers queixant-se dels abusos que contra ells cometia la Confraria dels Llibreters	163
N. ^o 5.—Instancia dels Estampers demanant poder vendre públicament los llibres que imprimien en sos establiments y'ls que fessen venir d'altres Regnes	168
N. ^o 6.—Justificació del dret que assistia a la Confraria dels Llibreters.....	172
N. ^o 7.—Súplica dels Impressors tècnichs demanant que sa Confraria de devoció tingués lo caràcter de políticocivil.....	182
N. ^o 8.—Alguns particulars, fent lo joch a la Confraria dels Llibreters, acudeixen als magistrats municipals oposant-se a la pretesa agremiació	185
N. ^o 9.—Instancia de varis Impressors pràctichs acompañant uns Capítols que redactaren referents al bon orde de son ofici.....	192
N. ^{os} 10 y 11.—La Confraria y particulars Llibreters sol·liciten de nou que'l Consistori negàs als Impressors pràctichs lo que demanaven.....	198-202
N. ^o 12.—Instancia dels Prohoms y confrares de la Confraria dels Impressors demanant que no s'accedís a lo que'ls Llibreters pretenien, ço es, fos revocada y del tot extingida la que se'ls concedí a 20 d'Abril de 1684	204
N. ^o 13.—Los Consellers y quatreta nomenada per entendre de les peticions fetes per la Confraria dels Llibreters y la dels Impressors, son de parer contrari a lo que aquests últims pretenien	210
N. ^o 14.—Regia provisio contra lo mestre Estamper Jaume Cays...	213

TAULA DE GRÀFICHS

Entre planes

Alegoria de la Llibreteria	XVI y I
Facsimils d'enquadernacions catalanes dels segles XV y XVII.....	28 y 29
Alegoria de la Imprenta.....	102 y 103
Facsimil de la primera y darrera plana de la <i>Gramàtica d'En Bartomeu Mates</i>	104 y 105
Facsimil de la primera plana del núm. 1 del <i>Diari de Barcelona</i> , lo qual aparegué el 1.er d'Octubre de l'any 1792	146 y 147

Facsimils de varies portades y primeres planes d'estampacions barcelonines:
Segles XV y XVI

Planes

PSALTIRI, primera plana. Estampació d'En Nicolau Spindeler. Any 1480	219
VIDA DEL REY ALEXANDRE, primera plana. Estampació d'En Pere Posa y Pere Brun. Any 1481	221
LA IMITACIO DE JESUCRIST, primera plana. Estampació d'En Pere Posa. Any 1482.....	223
PHOCE GRAMMATICI ET SUMMI ORATORIS, primera plana. Estampació d'En Pere Posa. Any 1488.....	225
LA VIDA E TRANSIT DEL GLORIOS SANCT HIERONIM, primera plana. Estampació d'En Pere Miquel. Any 1493	227
LO CARCER DAMOR, primera plana. Estampació d'En Joan Rosembach. Any 1493	229
SCALA DEI, primera plana. Estampació d'En Diego Gumiel. Any 1494	231
CONSTITUCIONS DE CATHALUNYA, portada. Estampació d'En Joan Rosembach. Any 1494	233
Gravat que exorna'l llibre dels USATGES Y CONSTITUCIONS DE CATALUNYA. Primera edició estampada en 1495	235
USATGES Y CONSTITUCIONS DE CATALUNYA. Edició de 1495. Pri- mera plana del text	237

	Planes
CONSTITUCIONS NOUES. M.D.III, portada. Estampació d'En Gabriel Pou. Any 1504.....	239
COMENTARIA JACOBI DE MARQUILLES, portada. Estampació d'En Joan Luschner. Any 1505.....	241
LIBRE DEL MENYSPREU DEL MON, portada. Estampació d'En Carles Amorós. Any 1518	243
STELLA CLERICORUM, portada. Estampació d'En Durà Salvanyach. Any 1525	245
PLANT DE LA VERGE MARIA, primera plana. Estampació d'En Joan Rosembach. Any 1528.....	247
CHRONIQUES DE ESPANYA, portada. Estampació d'En Carles Amorós. Any 1546	249
<i>Marques d'Estampers</i>	<i>251 a 277</i>

ADVERTIMENT PRELIMINAR

Dues circumstancies especials ben diverses — de caràcter voluntari la una, del tot fortuita l'altra — han estat causa del llarch retardament ab que ve a la llum lo present volum, segon de la sèrie que inaugurerem en 1915 sots lo títol *Contribució a la Historia dels antichs Gremis dels Arts y Oficis de la Ciutat de Barcelona*.

Seguint lo plan que aleshores adoptàrem, de donar a l'estampa, per successiu orde alfabètic, les monografies d'aquelles Corporacions, al posar a la venda lo volum primer teníem ja arreplegats y a punt de redactar nombroses dades y materials destinats a la confecció d'aquest; mes, veus-ací que alguns literats y bibliòfils bons amichs nostres, que havíen acollit ab estima benèvola les primicies de nostra novençana y modesta obra, ab insistencia vivíssima nos instaren que, prescindint de la norma alfabètica adoptada, publiquéssem ab preferència les monografies històriques dels Gremis de *Llibreters* y *Estampers*, d'interès força més atractívol y de major valor, per a aquells — y adhuc per a nosaltres meteixos, — que qualse-

vulla dels altres nombrosos Còssos gremials, per importants qu'ells fossen.

Ho confessem ab ingenua franquesa: la idea, que de bell anduvi meresqué la nostra simpatia, no trigà a fer-se'ns irresistiblement temptadora, fins a abrandar-se'ns en obsessió entusiasta y sugestiva. Verament no podía ésser d'altra manera, car se tractava de l'estudi de dos Gremis, més que afins, germans, y l'un d'ells, lo d'*Estampers*, just era'l de la nostra propria Art professional, amor de les nostres amors, en lo conreu de la qual portem consagrades les energies, iniciatives y suors dels anys millors d'una llarga existencia de treball, al que, agrahits, devem tot lo poch que personal y socialment som y valem.

Decidits, donchs, a complaure no sols los desigs reiterats de nostres amables instigadors, sinó a accomplir la propria satisfacció de retre, encara que modest, un tribut personal a l'antiga Corporació gremial de nostres confrares *Estampers*, deixant per a més endavant la continuació dels treballs monogràfichs-alfabètichs que mig embastats teníem en cartera, nos calgué escometre una intensa, laboriosa y no interrompuda tasca d'investigació en diferents arxius y altres fonts d'escorcoll, en recerca dels materials necessaris per a dur a terme'l nou plan d'aqueixa tasca, patientíssima, invisible, que sols los iniciats poden apreciar en sa justa valua, la que'ns ha xulat, com és natural, un temps dilatadíssim y inexcusable, malgrat nostre bon zel y diligencia y les facilitats que'ns foren amprades arreu y de manera singularment remarcable — mereixedora de tot nostre agrahiment —

per molts dels mateixos que ab major insistència ens havien esperonat a rectificar la pauta prelativa de nostra publicació.

A aquest motiu voluntari de triga, vingué a afegir-se-n'hi un altre de força major: lo sensible encariment del paper y dels materials d'impremta, ocasionat per les anormals circumstàncies, prou sabudes de tothom, a que ha donat lloc l'afrosa guerra que fa quatre anys té trasbalsada la vida econòmica de tot lo món. Certament, los temps crítichs que travessem no són pas gens a propòsit per a la publicació de llibres, sobre tot per qui com nosaltres, òrfens d'ajuda y subvenció de cap mena, no contem, per a fer-ho, ab altres mitjans que'l sacrifici graciós d'una part de ço dels cabals propis. Davant d'aytal dificultat, estàvem ja resolts a ajornar la edició d'aquest segon volum per a quan la pau del món vingués benhauradament a normalitzar la crítica situació creada per la lluyta actual. Però, com per dissot, la desitjada fi d'aquesta, en lloc d'ésser una realitat oviradora, hom preveu, segons los fets demostren, que encara es molt llunyana, no volent perllongar més lo terme de publicació del nostre treball, havem pres lo ferm determini de donar-lo a llum, adhuc arriscant-nos coratjosament a les irremeyables desaventatges d'orde econòmich que avuy nos imposen les circumstàncies.

Agost de 1918.

MÓLTES MERCÈS

Les donam mólt expressives, en primer lloc a les Redaccions dels Diaris y Revistes que's publiquen en aquesta Ciutat per l'honor que'ns feren d'emetre en ses respectives publicacions lo judici que'ls meresqué lo primer volum d'aquest nostre modest treball; y en segón, a les personnes, devotes a tot lo referent a la Historia de la nostra terra, que'ns encoratjaren a prosseguir la tasca començada. Mitjançant Deu, així ho farem, com n'es palesa prova la publicació del present volum II.

També hauriem volgut expressar nostre agrahiment a la Excma. Corporació municipal barcelonina; emperò nos ho vedava la indiferència ab que, per part dels senyors Regidors de la Comissió de Governació que actuaven l'any 1915 y dels de la nova Comissió de Cultura en 1916, acolliren nostra instància acompanyada d'un exemplar de l'esmentat treball, ja que deixaren transcorrer tretze mesos y dies sens prendre's la molestia d'ocupar-se poch ni mólt de lo que en dita instància demanàvem y consegüentment d'elevat dictamen al Consistori en qualsevulla sentit. ¿Comentaris? ¿Per a què? Per lo vist los actuals temps han reformat les costums en orde a guardar les consideracions degudes als Ciutadans, y més si aquests han exercit la primera magistratura de la Ciutat.

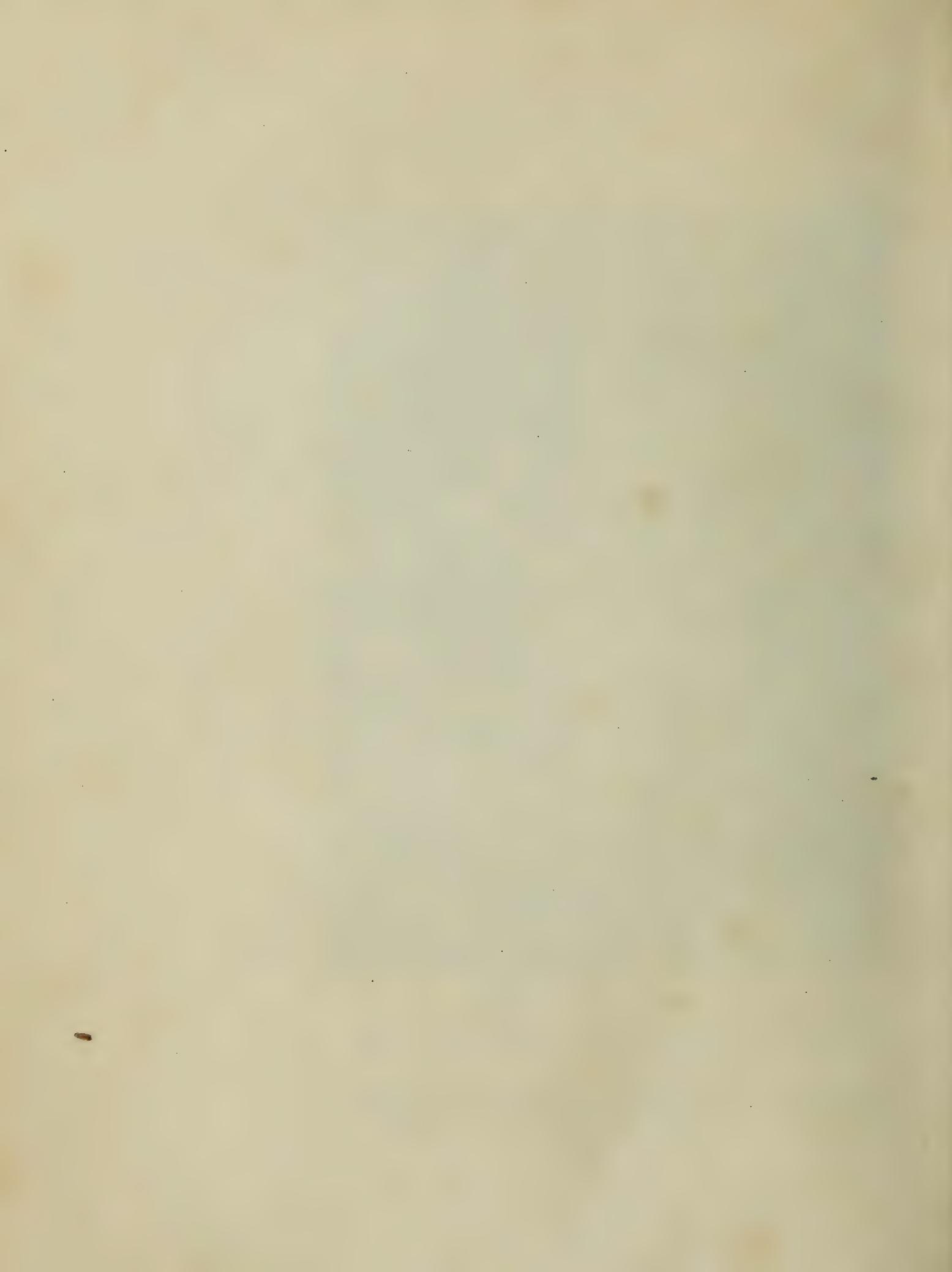
will not be held binding on any subsequent grantee or holder
in title by reason of the fact that the original grantee or holder
of record has sold or otherwise disposed of his interest in the
land. The original grantee or holder of record may, however,
be liable to the subsequent grantee or holder in title for damages
arising out of the original conveyance if he has been guilty of
negligence or fraud in making the original conveyance. A grant
of land which has been sold or otherwise disposed of by the
original grantee or holder of record will be binding on the
subsequent grantee or holder in title if the original grantee or
holder of record has given notice of the sale or disposition to
the subsequent grantee or holder in title.

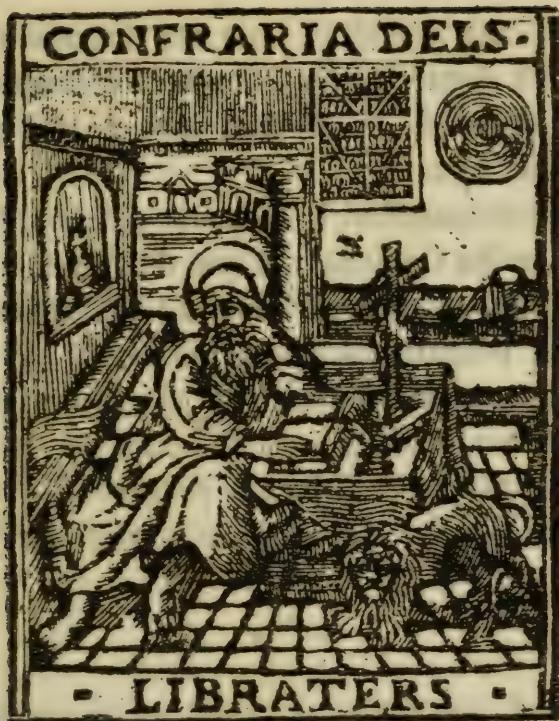

ALEGORÍA DE LA LLIBRETERÍA.

Pintura de l'artista Flauger, procedent de la casa Indár, Impressor y Llibreter, de Barcelona, qual establiment estava en lo carrer de l'Argentería, en la primera meytat del segle xix.

La figura capdal de la composició representa la deesa Minerva, qui està asseguda, ab un llibre a la mà dreta, esguardant una donzell que, mig agenollada a son costat esquerre, li presenta un volum obert. A la part dreta un infant guarda la llança y l'escut, armes símboliques de la deesa.

Antecedents. — En los primitius temps eren coneguts per Llibreters los *Relligadors* de llibres y les personnes que ab los manuscrits mercadejaven, abundant-hi's jueus.

Aquesta branca del comerç fou considerada com una de les més nobles y honroses.

Prengué gros desenrotllo durant la Edat Mitjana, respondent al grau de cultura literaria que existia dintre la nacionalitat catalana.

De bell principi foren los convents les oficines hont se multiplicaven les copies dels treballs literaris que l'ingenio produhia, essent los d'assumptes bíblichs y'ls jurídichs los que donaren més jòch, puix se'ls considerà d'immediata aplicació.

Si'ns fixam en los inventaris particulars del segle XIV en amunt, tindrem idea de la infinitat d'obres que's publicaren. Era rar trobar un personatge, cavaller o eclesiàstich,

notari o mercader adinerat, que no tingués son cabal de llibres; a això's degué que'ls Llibreters d'aleshores units en Confraría de devoció, ampliassen llur negoci per tots los indrets de Catalunya.

A afavorir-los contribuí lo disposat pel Rey En Jaume II d'Aragó, qui, en les Ordinacions que dictà per a la fundació de la Universitat de Lleyda (any 1300), estableix: « ... Si libri etiam vel pergamena causa vendendi ad dictum studium a quocumque mercatore vel alio portata fuerint vel vendita in eodem nulla similiter lezda vel pedagium exigatur... »¹ *Si algú portés llibres o pergamins per a vendre a dit estudi no se li cobre lleuda ni se li exigesca peatge.*

Es lley fatal, que tota innovació en la via dels avenços humans, ensems que un aventatge beneficiós, comporta sempre un dany immediat. Per un cantó crea, per l'altre enderroca.

Abans d'aparèixer la Impremta, vivien del llibre los copistes, los il·luminadors de cap-lletres, los gravadors d'estampes y'ls Relligadors o Enquadernadors. Als primers los matà la xilografia, no tardant gayre a desaparèixer aquesta juntament ab los segons, engolits per la nova art, que fent fàcil y abaratint ab la senzillesa dels seus procediments mecànichs la múltiple reproducció dels llibres, dotà a la Humanitat d'un pràctich y eficacíssim mitjà per a la més ampla difusió de les lletres, les ciencies y les arts, que abans, degut al preu costosíssim dels exemplars manuscrits, eren sols accessibles a l'estament aristocràtic o a la gent acaballada. Y aquelles magnífiques peces ab tanta pulcritut escriptes y bellament ornades ab cap-lletres y miniatures damunt

¹ *Col·lecció de Documents inèdits de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, volum sisè, plana 215, ratlla 17.*

pergamí, veritables joyes d'un inestimable valor extrínsech — tant, que molts cops eren donades en penyora de fermaça, — feren lloc als llibres d'Estampa, de modesta valua material¹.

Per lo que respecta als Llibreters barcelonins, l'expressat invent los vingué com l'anell al dit y l'acolliren ab verdader entusiasme. Altre tant feren molta gent acomodada, esmerçant sos cabals en fer imprimir y en editar llibres. De manera que aquest ram d'industria de sobte's convertí en una font de comerç actiu.

Tal importància tindrà, que la Cort general celebrada per lo Catòlic Rey Don Ferran II en lo Capítol de la Sèu a 8 d'Octubre de 1481, acordà:

« Item ne son exceptats (*Drets d'entrades y eixides*) + tota vexella dor, e dargent, joyes, vestidures, **LLIBRES**, armes, è altres vtensilis que algu traurà, ò metrà en, ò de Cathalunya per son propi vs, è no per via de mercaderia, axi que, entrant ne exint ay tals coses, si nos metien per via de mercaderia, no paguen algun dret.

» Però en aço, sia considerada, è arbitrada la condició de les personnes, qui ay tals coses metràn, trauràn, ò trametràn... »

¹ « **CAMBIS INTRODUITS PER L'IMPREMPTA.** — Prova d'una manera completa la revolució que va moure l'imprempta per tot el món, un acort del Capítol de la Catedral de Vich l'any 1485. Fins aleshores, per fer el dipòsit que s'exigia pel pago de la capa pluvial, qu'estava obligat a donar a qualsevol canonge al entrar, s'havien admeses fermances, consistents principalment en objectes d'orfebreria casulana ò religiosa ò llibres. Mentre no fou coneguda l'imprempta, ab pochs llibres n'hi havia prou per cobrir la quantitat exigida, però ab la depreciació que soviren aquests, el Capítol vigatà a 3 de Novembre del dit any, volent defensar els seus interessos, va prendre l'acort de no admetre mes llibres, puix que havien sortit uns artífices pèrits en l'art d'imprimir llètres que ab formes metàl·iques omplien trescentes ò més fulles de pergamí: *extante causa quia diebus nostris quidem inventi sunt artifices imprimendarum litterarum periti in membranis cum metallicis formis tres centas cartas et amplius per diem facere noscuntur*, diu el preàmbul d'aquesta determinació, com pot veure en el llibre V del Porter, existent en la Secretaria Capitular de Vich. Aquest acort fou ratificat per tots els Canonges l'any 1491, puix que, haventhi pesta en la ciutat, molts no havien pres part en la reunió del any 1485. — J. GUDIOL, PBRE. » — *Catalana, Revista setmanal*, núm. 3, corresponent al 21 d'Abril de 1918 (Secció de Notes d'Arxiu).

De les facilitats que donava la art d'estampar, se n'aprofitaren tant los eclesiàstichs com los qui no ho eren. Sa aparició fou causa que'l Tribunal del Sant Ofici¹ tingués mólta més feyna que abans, perseguint les obres que no s'emmotllaven a les creencies religioses.

Les penes imposades als Llibreters que les editaven, foren crudelíssimes. Diga-ho, si no, la decretada contra Antoni Ramón, alias Corró, Llibreter de la Generalitat de Catalunya, a qui se'l condemnà per heretge a ésser estrangulat y cremat. Igual pena fou imposada a sa muller Joana. L'acte de fè se complimentà lo dia 9 de Febrer de 1489 en lo cadifalch aixecat en la plaça del Rey, hont s'executaven les rigoroses sentencies de dit Tribunal.

Als 13 de Març del meteix any, o sia al mes y dies d'haver sigut executats sos pares, pujava al cadifalch mencionat Joan Corró, Llibreter, *filius prædictorum Antonii Raimundi Corro et Joanna eius uxoris pro hereticis condemnatorum et concrematorum*, devallant-ne moments després d'haver-se reconciliat. La rigorosa condemna li sigué commutada per la de presó temporal — un any y dies, — essent-li concedit passar en sa casa lo temps d'empresonament y complir allí la penitencia que se li ordenà.

Altra de les víctimes elegides sigué En Joan ça Coma, *libratarium sive bibliopola morabatur in vico S. Dominici*, per haver editat la obra *Visió delectable* del batxiller Torra.

«La impresión y publicación de esta obra — diu lo qui fou contemporani y amich nostre, senyor Sanpere y Miquel — cuando teníamos a la Inquisición haciendo gran presión para entrar en Barcelona, era tal vez una temeridad que podía costar cara al impresor y al editor.»²

Emperò, com En ça Coma a més de Llibreter prestigiós

¹ Vingué de Castella en 1487, essent molt funest son domini. A 25 de Janer de 1488 inaugurarà sa tasca ab crudels y barbres espectacles.

² De la Introducción y Establecimientos de la Imprenta en las Coronas de Aragón y Castilla y de los Impresores de los incunables catalanes, plana 149.

era home acabalat, abans que la Inquisició pogués atraparlo, posà terra de per mig. No obstant, l'inexorable tribunal, condemnant-lo en rebeldia, manà fer-lo cremar en estàtua y segrestar-li's béns.

D'aquests crims no se n'escaparen altres Llibreters y diverses Llibreteres, condemnant-los a ésser exposats en la Catedral, portant al cap la mitra dels heretges y vestits ab túniques infamants, hont estava pintada *heretica pravitas qua defecerant*, y després tancats en presó perpetua.¹

Confraría político-civil.

Fundació. — L'ofici navegava sens rumbo per falla de reglamentació y de persona o persones que'l governassen. Tant cert és lo que afirmam, que «A 14 de Mars 1446, per que los Llibreters no tenian Consol, per ço los Consellers en virtud del privilegi del Rey D.ⁿ Joan elegiren Consol».²

A remeyar aquell estat d'abandó acudiren alguns mestres Llibreters desitjosos de tenir certa forma y orde en la manera d'exercir lo treball, per tal que tots poguessen viure còmodament. A l'efecte, pensaren en associar-se en Confraría político-civil. La idea fou acollida ab aplaudiment per quants integraven l'ofici; y previa llicencia del Regent la Veguería, se reuniren per a llegir y aprovar uns Capítols encaminats a regir-se y governar-se. Mes com sia que sens la aprovació dels magistrats municipals los referits Capítols no podien surtir los meteixos efectes legals que les Ordinacions emanades de la Ciutat, a dits magistrats acudiren per a conseguir-ho.

Aquest propòsit s'inicià a mitjans del segle XVI, època

¹ Així ho conta En Pere Miquel Carbonell, Notari que fou de la esmentada Inquisició.

² Col·lecció de Documents històrichs inèdits de l'Arxiu Municipal de la Ciutat de Barcelona. — RÚBRIQUES DE BRUNIQUER, volum V, plana 215.

en que lo nombre de mestres Llibreters ab botiga o obrador obert a Barcelona era suficient per a alcançar lo que's pretenia¹. Tots o quasi tots estaven agrupats en una meteixa parroquia: la de Sant Jaume.

Vistos, regoneguts y signats pels Advocats del Concell, als qui s'enviaren los Capítols de referencia per a que'l s'inspeccionassen, lo Trentenari'ls aprovà remetent-los als interessats a fi de que recabassen lo *placet* de la autoritat reyal, com era costum.

En nom y representació de l'Emperador Carlos V, lo marquès d'Aguilar, son Lloctinent a Barcelona, l'últim dia del mes de Janer de l'any 1553, sancionà, aprovà y autorisà'ls repetits Capítols, manant fossen observats sens contradicció, baix pena de mil florins d'or².

A prechs dels al·ludits suplicants, lo Concell ordinari celebrat a 11 de Febrer de l'indicat any, autorisà la fundació de la Confraría, en vista d'haver obtingut lo sol·licitat privilegi reyal. Referint-se a la esmentada fundació, en la ressenya de la junta tinguda per dit Concell s'hi llegeix:

«... Quant al que es demanat y suplicat a dits honorables Consellers y present consell per lo ofici y confraria dels libraters poblats en la present Ciutat los quals ara nouament han obtingut privilegi real de fundar Confraria de llur ofici en la present Ciutat sots inuocacio del glorios Doctor, e Illuminadór de Sta mare

¹ Heus ací llurs noms: Rafel Dauder, Joan Bages, Jaume Manescal, Climent Trinxer, Joan Trinxer, Francesch Lenia, Jaume Pla, Joan Gordiola, Jaume Cortey, Francesch Cabrit, Bartomeu Gauarro, Hieronim Badia, Joan de Leya, Lorens Rialp, Claudi Bornat, Hieronim Pi, Lorens Laceres, Joan Farrer y Joan Jordá. (ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone*. Notari Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.)

En *Documents justificatius*, n.os 11 y 12, donam a conèixer l'interessant INVENTARI dels llibres, mobles y altres coses que al morir (any 1538) deixà En Miquel Cabrit, Llibreter, suposat germà de l'abans anomenat En Francesch; y lo curiós TESTAMENT d'En Joan Trinxer, atorgat a 28 de Juny de 1589.

Dits antichs documents los posseheix l'il·lustrat Llibreter-antiquari En Salvador Babra, qui ens autorisà per a publicar-los.

² *Documents justificatius*, n.º 1.

iglesia Sant Hieronym, quels placia admetre en dita Ciutat dita seu confraria, E les ordinacions per conseruacio y bon regimen y administracio de aquella fetes y ordenades y statuides entre ells...»

Lo Concell acordà:

«... que dita Confraria, e ordinacions sien admeses statuides y ordenades segons lo present Consell aquelles admet, statueix y ordena Remetent lo present Consell la forma y ordinacio de dites ordinacions ab la imposicio dels bans y penes imposadores y publicacio de aquelles als dits honorables Consellers remogut èmpero de aquells, los Capitols que parlen de vendre paper a dinades y amans y lo capitol del vendre dels ventalls y que lo capitol que prohibeix de vendre libres antichs nos puixen vendre sino a St Jaume y sia aiustat la plaça noua y totes les altres plasses de Ciutat y que de totes les penes sien fetes tres parts y que la terça part sia de murs y valls de dita Ciutat.»¹

Constituida donchs ab tots los requisits, los Consellers y Prohomcs de la Ciutat donaren à conèixer dita fundació mitjançant pública *Crida*, ab sò de quatre trompetes. S'efectuà lo dia 2 de Març de l'any 1553.²

A partir de l'expressat dia, tot Llibreter ab botiga oberta en Barcelona o en son territori, havia d'ingressar en la Confraría, pagant, en concepte d'entrada, vint sous, y cinch cada any per la lluminaria y demés despeses que s'oferissen.

Als fadrins que guanyaven soldada, se'l's imposà també la obligació de pagar anyalment cinch sous per ajuda de la lluminaria.

Lo Comú de la Confraría actúa per primera vegada.

Concell general. — Als pochs dies d'haver sigut aprovada la Confraría, los associats se reuniren en les cases del Notari

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1553, foli 20 girat.

² *Documents justificatius*, n.º 2.

En Francesch Mulnell — Escrivà del Gremi¹, — situades en lo carrer Condal, essent presents a l'acte los confrares Rafael Dauder, Joan Bages, Climent Trinxer, Joan Trinxer, Francesch Lenia, Jaume Pla, Joan Gordiola, Jaume Cortey, Franci Cabrit, Barthomeu Gauarro, Hieronim Badia, Joan de Leya, Lorens Rialp, Claudi Bornat, Hieronim Pi, Lorens Laceres, Joan Farrer y Joan Jordá, a qui los referits Joan Bages y Joan Trinxer notificaren

«... que los senyors consellers los haien dit que attes les hauien consentides les dites ordinacions era ara menester que lo dit consell fes electio de algunes personnes les quals tingan poder y facultat del present consell de ensecular en les bosses de dita confraria nouament en la casa de la present ciutat recondides per a consols axi en cap com segon de dita confraria les quals tinguen acerca la dita enseculatio fahedora tot aquell y tant bastant poder qual y quant lo present consell te.»²

Nomenament d'insaculadors. — Acte seguit s'acordà, per majoria de vots, que'ls meteixos Joan Bages y Joan Trinxer fossen los encarregats d'insacular en les al·ludides dues bosses los noms dels confrares antichs y moderns capacitats per a exercir los oficis de Cònsol en cap y de Cònsol segon.

Temps a venir, als Cònsols se'ls facultà per a elegir les personnes que s'havíen d'insacular «tota via per maior cautela»; emperò havent-se donat lo cas que més d'una vegada la majoria dels confrares quedaven preterits, aixecant clams de queixa per la parcialitat ab que's feyen les coses, lo Concill general, hont dita queixa tingué son corresponent ressò, acordà

«... que per euitar malicies y questions fossen donats los noms dels qui se hauia y se podian ensecular pera consols maiors y

¹. En la Relació de *Dates y Despeses* fetes pel Clavari l'any 1560, hi figura una partida «pagada a Pere Mabla, notari de la Confraria, per son salari 2 $\frac{1}{2}$ 4 $\frac{1}{2}$ ». Es de creure que igual salari cobraría dit Mulnell.

² ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone*. Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

menors ab memorial als Consellers pera que ells de aquells pu-
guen pender y ensecular los quels aparra...»¹

Primera extracció de noms: Proclamació de Cònsols. — La extracció s'efectuà a presencia dels Consellers, essent un d'ells qui llegia en veu alta lo nom que's trobava escrit en lo rodolí extret. De la bossa dels Llibreters antichs sortí Rafel Dauder, qui fou proclamat Cònsol en cap; de la dels moderns, Francesch Cabrit, Cònsol darrer, tenint tots dos càrrec de regir y administrar la Confraria sens poder renunciar-lo, incorrent en pena de cinch lliures si ho feyen.

Les extraccions successives s'havien d'efectuar cada any lo dia 22 de Setembre, vigilia de Santa Tecla.

Duració del consolat. — Era tant sols d'un any. Fins haver-ne transcorregut dos, comptadors del dia que cessaven, los confrares no podien concórrer ni ésser admesos a aytal ofici.

Elecció del Clavari y Examinadors. — La elecció de Clavari que, a proposta dels Cònsols Dauder y Cabrit s'efectuà moments després d'haver sigut ells extrets per a dit càrrec, recaigué en la persona de Joan Trinxer. La d'Examinadors dels fadrins que teníen demanat se'ls examinàs, en Climent Trinxer y Hieronim Badia. Tots prestaren l'oportú jurament.

Caixa de la Confraria. — Les claus d'ella — distinta la una de l'altra, — estaven en poder dels dos Cònsols y del Clavari. No's podía obrir que a l'acte no estiguesssen los tres presents.

Retinent de comptes. — Cada any, pel mes de Novembre, los Cònsols y Clavari que cessaven en son respectiu ofici, havien de «donar fel bo, y lleal compte», als qui'ls substi-

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y se- güents.

tuén en dits càrrechs, de tots los diners y demés coses de la Confraría que en lo transcurs de son consolat y clavaría haguessen entrat y sortit¹.

Instal·lació de la Confraria.

Concordia. — Tenint ja Ordinacions passades y aprovades pel Concell ordinari de la Ciutat y sancionades pel Rey, sols faltava assentar la Confraría en alguna església o capella, a l'objecte de que tots los anys, en la diada del gloriós sant Jeroni, los confrares poguessen anar a festejar-lo com acostumaven fer los demés Gremis ab son respectiu Patró.

A les gestions dels Cònsols fou degut que la Priora del Monastir de les Jerònimes accedís, mitjançant Concordia², a que s'instal·lassent allí.

D'ella se'n donà coneixement al Concell general tingut a 12 de Maig de 1553.

Hi assistiren los Cònsols Dauder y Cabrit, Francesch Lenia, Claudi Bornat, Hieronim Badia, Rafel Dauder menor, Jaume Menescal, Lorens Laseres, Anthoni Oliver, Joan Jordá, Lorens Rialp, Pau Cortey, Hieronym Pi, Jaume Cortey, Jaume Pla, Climent Trinxer y Joan Trinxer, als qui dits Cònsols manifestaren:

« ... que attes que per la R.^{nt} priora del Monestir del gloriós sant Hieronim de la present ciutat los es stat offert lo cap del altar de dit Monestir lo qual esta molt ben ornat axi de palits stoualles vestiments y altres ornaments per a fer los officis diuinals lo que no tindrien en altra part y com la dita confraria de present no stiga en disposicio de poder ne fer, per ço la dita confraria se fundas en dit Monestir de St Hieronim y alli cascun any anassen a fer la festa de dita confraria ab aquell modo y forma

¹ Entre les partides rebudes pel Clavari Joan Trinxer (any 1554), n'hi ha una de dos sous per la llicència que'l sòls Cònsols donaren a certa persona per a poder vendre « vnes cobles noues ».

² *Documents justificatius*, n.º 3.

que a la dita Reuerent priora y convent se concordaran y stipularan.»

Per via d'escrutini y mayoría de vots, s'acordà lo pactat entre la Reverenda Priora y'ls representants de la Confraría.

* * *

Llochs hont abans se reunia l'ofici. — Per no tenir Casa gremial ni disposar d'alberch segur per a poder-se reunir y deliberar, los confrares eren convocats, unes vegades a la Rectoría de la església de Sant Jaume, en lo cor, o capella de l'altar major; altres en la de les Jerònimes, en la capella del Sepulcre que's trobava a l'entrar a mà esquerra, o bé en la sagristia del Monastir de les Monges de dita orde.

* * *

Festa patronímica, misses, etc.: Despeses. — En distintes Relacions continuades en los llibres de la Clavaría, hi ha insertes les següents partides:

Per pago a la Priora y Convent de les Jerònimes la celebració de la festa religiosa, aniversari y misses	4 ₣ 17 9
Per la cera gastada	3 ₣ 6 9
6 diners	
Per les tolles o remellets distribuïts als assistents a la festa	14 9
Per pago als juglars qui sonaven durant l'ofici	2 ₣ 4 9
Per pago als cantors	2 ₣

De consuetut tots los diumenges se resava una missa ab assistencia de mólts confrares y confrarees. L'import anual de les celebracions, pujava 2 ₣ 12 9.

Temps a venir s'hagueren de suspendre per haver-se negat algún confrare a pagar cada dissapte la quota que li pertocava.

Convocat y ajustat lo Consell general (23 de Març

de 1556) en l'hort de la sagristia del Monestir de les Jerònimes per a que digués lo que s'havia de fer, així com per a recordar-li que acostant-se lo dia del Dijous Sant convenia saber si la lluminaria que la Confraria acostumava donar al «moniment» de dita església se continuava o no, per majoria, lo Consell fou de parer

«... que la dita luminaria del dijous Sant se fassa com fins ahi se es acostumada fer cascun any y tambe la missa se diga ys celebre cascun diumenge com fins ahi se es acostumada de celebrar que tots pagarien com be tenien acostumat.»

L'únic que dissentí y s'oposà a lo acordat, fou mestre Llorens Rialp, qui digué «que ell no pagaria res ni mai hauia pagat tampoch»¹.

Altres dades curioses relacionades ab la aprovació del Gremi, antiguitat de ses Ordinacions, festa patronímica, misses resades y donatiu de cera per al Monument, ens dóna a conèixer la Certificació que transcrivim:

«Jaime Osset, y Raimundo Casademunt, Consules del Gremio de Libreros de la Ciudad de Barna. infrascritos, Y en virtud de la carta que por el muy Ill.^e Ayuntamiento de ella nos fué comunicada su fecha en 12 noviembre 1770

»Certificamos: Que dicho Gremio se halla obtener la aprobacion con sus ordinaciones firmadas por Felipe de Farrera Regente la Veguería, y por Miguel des Bosch Baile de Barna. con la publicacion de ellas, con fecha de dos Marzo 1553. Y acostumbra celebrar todos los años en el dia de su Patron san Geronimo en 30. Septiembre, Ocho missas resadas de caridad tres reales de ard[ite].^s cada una en la Parr[oquial] Iglesia de san Jaime Apostol de esta Ciudad: Y se ponen en el Monumento de la misma Iglesia dos velas grandes por cuenta del mismo Gremio, para cuya disminucion de cera pagan veinte reales ard[ite].^s cada año á los Obreros de dicha Parroquial Iglesia. Y junto todo importa

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

44 reales ard.^s, que se pagan de los dos reales, y medio de ard.^s que a dicho fin paga cada un Individuo de los que le componen por el drecho de añada en cada un año en virtud de ordenansa del predicho Gremio; Y para que conste damos las presentes de otra mano escritas, y firmadas de la propria en dicha Ciudad de Barcelona, á 20 de Marzo de 1771.

» Jayme Osset Consol: Raymundo Casademunt Consul. »¹

* * *

Professó del Corpus: Assistencia obligada: Manament. —

Per acort dels Obrers de la Ciutat (1.er de Juny de 1661), s'ordenà a la Confraría dels Llibreters, entre altres, a que sos confrares acudissen y assistissen ab sa bandera a les professors del Corpus com acostumaven fer los demés Gremis, sots pena de vint lliures moneda de Barcelona, « ... en la qual seran irremsiblement executats en cars de contrafaccio y si en raho de aço tindran justas causas y rahons per que fer non degan las deduhira devant dits magnifichs obrers dins lo spay de dos dias contadors del dia punt y hora que lo present los será estat presentat... »²

Ordinacions emanades de la Ciutat.

Agavellament de primeres materies: Prohibició. — Los freqüents disgustos ocorreguts en lo si de l'ofici, a causa de la cobdicia de les persones que mercadejaven en pergamins³ y papers, y de la d'alguns Llibreters o Relligadors que sens reparar en los perjudicis que ocasionaven als seus companys, singularment als de posició modesta, agavellaven tot lo gènere que a mercat sortia per a traure'n un preu

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Funciones religiosas de Gremios y Cofradías.*

² ARXIU MUNICIPAL. — *Registre d'Ordinacions d'Obreria, anys 1654-1661*
folios 228 girat y 229.

³ Lo Gremi de Pergaminers s'establí a Barcelona l'any 1311.

molt més crescut del que realment valia, obligà als Consellers y Prohoms de la Ciutat, per utilitat del bé públic y posar aquells en repòs, fer publicar una *Crida* — porta la data de 3 de Novembre de 1445¹, — ordenant que tots los Enquadernadors de llibres y tota altra persona habitant en la Ciutat y sos térmenys que compràs pergamins y papers «no scríts» de qualsevol forma que fossen, dins dos dies havia de denunciar-ho a l'ofici per si'n volia, en qual cas lo comprador o compradors venien obligats a cedir part de la compra que'llos fos demandada pel mateix preu o for que n'haguessen pagat, previ sagrament, «comptant per prorata», sots ban de cent sous cada vegada que's fés lo contrari.

En igual penyora incorríen los qui feyen venir de fòra l'expressada mercadería, si passat un dia natural d'haver-la rebuda no la denunciaven.

Lo repart de papers y pergamins s'efectuava de la següent manera: corresponia la terça part al comprador; les dues restants als Relligadors o venedors de llibres que ho sol·licitaven, per parts iguals. Emperò, si aquests eren un o dos solament, aleshores lo comprador se quedava ab los dos terços del gènere, deixant l'altre terç per a aquell o aquells que'n volguessen. Si s'esdevenia que lo comprat fos de poca valua, la partició també es feya per iguals parts.

A fi d'esquivar frauds que's poguessen cometre, igualment s'ordenà que si algun Llibreter o altra persona, directa o indirectament, comprava pergamins en la vila de Caules — Caldas — o en altre lloc circumvehí per a revendre a Ciutat, si eren de cinquanta dotzenes en amunt los havia de compartir en la forma o manera abans expressada:

Aquestes Ordinacions foren ampliades en l'esmentada *Crida* de 2 de Març de 1553, lo qual demostra que'llos plausibles propòsits dels Consellers y Prohoms de la Ciutat de

¹ *Documents justificatius*, n.º 4.

l'any 1445 s'estrellaríen al caminar dels anys, sia perquè llurs successors no cuidassen de perseguir als acaparadors, sia perquè aquests comptassen ab medis de burlar les sancions penals ab que se'ls comminava.

La humanitat ha sigut, és y serà sempre la meteixa. Lo peix gros volent engolir lo peix petit. Sa fam no té mesura.

A tal grau d'escàndol arribaria lo procehir dels agavelladors, quant entre les Ordinacions pregonades a mitjans del segle XVI, n'hi ha una que reflexa l'estat d'opressió en que vivien los Llibreters pobres. Diu així:

«Item per que los exercints dita art de librater mes comoda-
ment pusquen viure y los richs no opprimesquen als pobres sta-
tuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de
la Ciutat que deci al deuant ningun librater pugue comprar dins
la vegueria de Barcelona de ningun mercader ni de altra qualsevol
persona mes auant de sinquanta raymes de paper ni mes auant
de vint y sinc dotzenes de pregamins sens que primer nou diga
ou fassa a saber als Consols q̄ui les hores seran de dita art.
E los dits Consols encontinent que sabran la dita mercaderia
ho haien de denunciar a tots los altres libraters y sapien dells si
volran comprar part de dits paper e pregamins y volent-ne ells
comprar haja de esser partida la dita mercaderia entre tots los
confrares de la dita art quin volran. Y si sera fet lo contrari lo
tal qui mes de dites sinquanta raymes de paper o mes de les
dites vint y sinc dotzenes de pregamins sens denunciar ho a dits
Consols dins la dita vegueria de Barcelona comprades haura en-
correga en pena de vint y sinch liures irremisiblement del tal
exhigidores y applicadores per la terça part a la dita Confraria y
acusador de aquells, per la altra terça part a la Cort o official
qui de aço fara la executio y per la restant terça part a les dites
obres de murs y valls de dita Ciutat irremisiblement.»

Nomenament de quatreta per la compra de papers y pergamins. — Les penes senyalades en la precedent Ordinació detingué de moment l'afany immoderat d'enriquir-se alguns Llibreters a despeses dels de pochs cabals. Mes, cercant aquells diverses argucies per burlar la lley, tornaren a agavellar los papers y pergamins cometent tota mena d'abusos.

Com l'ofici ja estava constituit en Confraría, a ella arribà l'indignació dels atropellats, obligant als Cònsols a convocar Consell general. Aquest s'efectuà en l'hort de la casa de mossèn Jaume Pla, Llibreter, situada en lo carrer de «moniohic prop la seu»¹, en qual acte — junta tinguda a 21 d'Octubre de 1554, — lo Cònsol Bartomeu Gavarró proposà

«... Que iat sia fos prohibit als confrares libraters de dita confraria no poder comprar per son opts a cada hu mes de sinquanta raymes de paper y vint y sinh dotzenes de pregamins sino ab la forma y manera en vna ordinacio de dita confraria contenguts registrada en lo libre de les ordinacions en cartes sis y aço ab pena de vint y sinh liures a la qual ordinacio per molts dels dits confrares es stat contrafet cerquant diuersos modos en les dites compres y fer frau perjudi serte a la dita ordinacio per hont seria molt conuenient que ningú dels dits libreters no pogues comprar paper ni pregamins en Barchinona ni en son territori sino que per la dita confraria hi fossen dedicades personnes qui comprassen dit paper y pregamins y aquells compartissem entre los confrares de dita confraria segons cadahu deells ne volria com en dita ordinacio es contengut, Lo qual redundaria en molt gran be y vtilitat de dita confraria axi perque nos cometesen frauds en lo comprar de dits paper y pregamins com fins asi ses fet, y tambe que comprant vns a soles y no molts los mercaders seran forçats de fer millor mercat y comoditat que si tenien molts compradors...».

Lo Consell, lloant y recomanant mólt lo proposat per dit Gavarró, prengué l'acort següent:

«...ques fes electio de quatre personnes que tinguessen carrech de comprar per tots los dits libraters paper y pregamins lo qual paper y pregamins compartissem entre los libraters al preu empero que comprat lo hauran y si per cars lo comprauen a fiar los dits compradors tinguen carrech de assegurar se dels confrares que dita mercaderia compraran a fiar tant per via de fermances, o penyores axi com a ells millor los apparra y lo dit confrare nols donau la seguretat que dits compradors volran que en lo dit cars los dits compradors no sien obligats a dar los part de dita mercaderia donant los tambe poder, que los dos, o los tres dels dits quatre puguen fer les dites compres en observia, o def-

¹ Avuy Montjuich del Bisbe.

falliment dels altres o del altre E que desialdenant negu dels altres libraters no puga comprar per si meteix mes de sinch raymes de paper sino ab la forma desobredita sots pena de xxv & en la dita ordinacio contenguda.»¹

Foren elegits Joan Bages, Joan Gordiola, Joan Trinxer y Jaume Cortey.

Fraus comesos per lo mestre confrare Claudi Bornat:
Querella.— Per haver sigut infringits alguns dels anteriors acorts y comesos diversos frauds, lo Consell de l'ofici s'ajustà y congregà (17 de Maig de l'any 1557) dins la casa-habitació del mestre Jaume Cortey, situada en la plaça de Sant Jaume, en qual acte los Cònsols notificaren a sos companys

«... que com se sia trobat que mestre Claudi Bornat librater de la present ciutat y confrare de dita confraria haia comesos diuersos frauds y contrafet a les ordinacions de dita confraria axi per fer companyia ab persones per dites ordinacions prohibides com encara per hauer comprat paper contra la forma en dites ordinacions contenguda per la qual cosa es incidit en les penes per dites ordinacions expressades per raho de la qual cosa los dits consols ne han feta querela deuant lo Veguer de Barchinone Instant lo dit mestre Claudi Bornat esser executat per les penes en que es incidit conforme a dites ordinacions, E com lo dit mestre Claudi entenga segons se diu deffensarse del que es stat incidit, y prouar los dits frauds per dit mestre Claudi comesos y proseguir la dita exencio nos puga fer sens alguns gastos y despeses per ço los dits consols notificaren dites coses al dit consell pera que lo dit consell ne fes la desliberació que ben vista li fos.»

L'acort recaigut sigué:

«... que la dita execució comensada deuant lo dit honorable veguer de Barchinona contra lo dit mestre Claudi Bornat sia proseguida fins adeguda conclusió de aquella y que per raho de dita execució y obseruació de dites ordinacions los dits consols despenen tot ço y quant sia menester que se ffasi y que prenguen aquell aduocat, o aduocats que menester hauran y volran y pera aço los dits consols fassen entre ells talla, o tales que tots pro-

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

meten y son promptes pera pagar tot ço y quant per dits consols los sera tatxat per dita causa y efecte.»¹

Continúen los agavellaments: noves prohibicions. — A conseqüència dels fraus que's cometieren per part d'alguns confrares y Cònsols de l'ofici, gent egoista, que malgrat les sancions penals establertes continuaven fent de les seues, los qui actuaven l'any 1558 se vegeren obligats a convocar altre Consell general en la casa-habitació del mestre Joan Gordiola — 28 de Setembre de dit any — per a posar terme a aquelles escandaloses pirateries. A l'efecte exposaren

«... que iat sia per ordinacions de la present confraria fetas y per altres desliberations de conselles sobre aço fetes sia donada certa forma en lo comprar del paper y pregamins a efecte que los pobres de dita confraria ne puguen auer y comprar y no sia aguebellat per los richs la qual forma ses rompuda per alguns dels dits confrares y per alguns dels consols passats qui jatsia aço no pogues ser fet contra desliberacio del consell general de dita confraria, Ells empero res no obstant han haber de cedirles o diuersos de dits confrares de comprar paper y pregamins contra forma de dites ordinacions y desliberacions de consellers ademes del jurament tenen prestat Per ço los ho proposauen y notificauent pera que lo dit consell sobre les dites coses fes la desliberacio que fer li paragues.»

Acte seguit s'acordà

«... que deci auant ningun confrare de dita confraria no puga ni li sia licit ni permes comprar dins la present ciutat de barchinona ni lo territori de aquella. Ço es paper mesanant de deu raymes de paper y de pregamins mesanant de sinch dotzenes de pregamins sens que abans de fer dita compra ho haia de denunciar y notificar als consols de dita confraria qui les ores seran, Affi y efecte que los dits consols de la dita compra fahedora ne pugan fadigar y ferne par a tots los confrares de dita confraria qui de dit paper y pregamins ne volran comprar perque los pobres puguen millor viure entre los richs y no sien per aquells oprimits E que no sia licit ni permes als consols de dita confraria donar licencia alguna a ningun confrare de dita confraria ni ha

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnella y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

altra persona per aquell de fer lo contrari sots pena de sinch liures pagadores per lo dit consol qui semblant licencia dada haura y de altres sinch liures per lo tal confrare qui ab licencia, o sens licencia de dits consols dits paper o pregamins comprat haura de la qual pena sian fetes tres parts la vna per la dita confraria laltre per lo acusador y la tercera per lo official que de aço fara la execucio. »¹

Quatre anys després, o sia a 24 de Novembre de 1562, a proposta dels Cònsols Joan Bages y Perot Climent, se reuní l'expressat Consell en la església parroquial de Sant Jaume, acordant que no fos permès a cap confrare comprar paper, pergamins y estrasses, que primer no ho notificassen a l'ofici, ni desembalar o desfer la mercaderia comprada fins que los Cònsols estiguesssen allí presents, o al menys un d'ells.

Prohibició de possehir més d'un establiment. — La duplicitat de botigues o obradors que alguns Llibreters accommodats posseïen, mermant considerablement lo treball dels qui tant sols ne tenien una, determinà fos prohibida tal multiplicitat. La pena imposada als contraventors era de trenta sous, que com se veu, no guardava pas relació ab la importància de l'abús que's tractava de corregir.

Nomenament de confrares encarregats de defensar les Ordinacions. — A 31 de Març de 1570, lo Consell general acordà donar a Tomàs Oliver, Damià Bages, Pau Cortey y Miquel Ortis, ple y bastant poder per a que poguessen defensar les Ordinacions de la Associació contra qualsevols persones, y gastar, de diners de la caixa, lo que sigués just per dita causa.

Los designats acceptaren lo càrrec « prometent regir y administrar dit offici be y leyalment ».

A 16 de Juny del mateix any, « de son grat y certa scientia », congregats los confrares en la capella de l'altar

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

major de la església de Sant Jaume, constituiren y ordenaren procurador seu y de la Confraría a Pau Cortey

« ... perque en nom de aquella sobre cert plet se aporta contra Clades bornat librater sobre vns priuilegis de algunes sorts de libres puga pledejar y procehir contra dit Clades bornat y qualseuol procehiments fer en nom de dita Confraria contra dell axi ciuilment com criminalment y prometen dita Confraria y Confrares de pagar tots los gastos y despeses que per dit efecte fara lo dit procurador seu... »¹

* * *

Ab motiu d'haver sorgit entre Llibreters y Impressors acalorades discussions, de les que se n'originaren bon nombre de plets tramitats a la Reyal Audiencia, a 21 de Març de 1577 fou proposat per Antoni Oliver, Cònsol en cap,

« ... que com la Confraria dels llibraters de la present ciutat aporten un plet ab los estampers y que ells dits cònsols no poden aportar lo treball de dit plet, que sia seruit lo Consell de tots los llibraters a elegir personas suficients per a tal cars per a que ab nom de tota la Confraria prouen fer qualseuols coeses tocants al plet de dits estampers y a altres plets y questions si en lo any present ni haura, axi les que son mogudes com les que per auant se mouran durant dit any. »²

Més Ordinacions.

Obediència deguda als Cònsols. — Sempre que'ls confrares eren cridats o convidats pels Cònsols a Consell o parlament, havien d'acudir-hi. En cas contrari queyen en ban d'una lliura de cera, salvat just impediment a coneguda dels me-

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confratrie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

² *Ibid., ibid.*

teixos Cònsols. Si algún d'aquells los injuriava o maltractava, tant de paraula com d'obra, incidia en pena de deu lliures y presó pel temps que'ls Consellers determinassen.

* * *

Fraus y lladronicis: Disposicions per a evitar-los: Penes.

— Havent-se experimentat que alguns fadrins y aprenents robaven llibres de la botiga o obrador hont estaven ocupats, y'ls donaven a altres persones que'ls revenien fent-ne pagar la meytat més de son valor, s'estatuí que cap Llibreter *no examinat* pogués tenir en son poder llibres nous lligats ni per a lligar destinats a fer-ne diners, baix pena de perdre'ls y tenir que pagar cinch lliures de ban.

Ademés, per a evitar que'ls llibres robats pels criats dels juristes, metges y altres persones anassen a mans dels regatons que després los revenien « ... per les plaçes, cantons o taulers amagadament », s'ordenà que a excepció dels Llibreters examinats, ningú pogués vendre llibres vells ocultament. Ara, si de la venda n'hi havia necessitat, los portassen a la plaça de Sant Jaume, o a la plaça de l'Encant de mar, o a la plaça Nova, llochs hont s'efectuaven dites vendes ab intervenció de corredor.

Per lo vist, aquests frauds y lladronicis recordats y amenaçats de punició en la *Crida* pregonada l'any 1553, aparegueren novament un segle més tard, per quant en unes *Ordinacions fahents per los llibreters de la present ciutat*¹, redactades per una quatreta nomenada pel Concell de Trentatis celebrat a 16 de Juny de 1669 y aprovades per dit Concell a 22 d'Agost del mateix any, hi figuren los capitols següents :

« Primerament statuhiren y ordenaren dits molt Ill.^{es} Srs Consellers, y prohomens que no sie licit ni permes a ninguna persona

¹ *Documents justificatius*, n.º 5.

de qualsevol stament grau, o, condicio que sie, que no sie mestre llibrater de la present ciutat per si ni per interposada persona vendrer directa, o, indirectament sino es per ma de corredor, y al mes donant ninguna quantitat ni sort de Llibres encodernats ara sien nous, o, vells sino es que aquells fossen propnis de las personas quels voldran vendrer; no empero quels haguessen comprats per al dit efecte de tornarlos, à, vendrer. Y si acars alguna persona de qualsevol grau, o, condicio que sie que no sera mestre examinat llibrater de la present ciutat Comprara llibres pera tornar a Vendrer hils vendra junts de poch en poch o, de hu en hu sens interuencio de corredor y sens anar al publich subast cayga en pena de sinch lliures per quiscu y per quiscuna vegada, y los llibres perduts.

Item per leuar los abusos se fan per molts negociants en gran dany de dits mestres Llibraters venent Llibres nous encodernats experimentat notable detriment per poderse temer, que alguns aprenents, y altres personnes poch tement, a, Deu furtan dits llibres, lligats, valentse de altres personnes pera que vengan aquells y desitjant, que per lo sdeuenidor, se done euasio, a semblant dany, statuhiren y ordenaren, que desta hora en anant per via directa ni indirecta, no puga ni sie licit ni permes a persona alguna que no sie mestre llibrater examinat en la present Ciutat vendrer llibres nous encodernats, que voldran vendrer, y aço per quiscu, y per quiscuna vegada: Exceptant empero de la present ordinacio, y que no son compreses en ella aquelles personnes eclesiasticas, o, seculars, que, a, llur risch, y perill ne faran venir de fora Regne, o, de dintre de aquell.»¹

Excepció. — Atenent y considerant que Joan Molner, fadrí Llibreter no examinat, estigué en la Ciutat per aprenent de l'ofici per espay d'alguns anys, essent casat y tenint casa y familia, «per equitat» a 26 d'Octubre de 1607, los Consellers acordaren donar-li llicencia per a poder vendre y comprar llibres vells y enquadrernats a fi de sustentar-se, y mantenir y alimentar sa muller, casa y familia, emperò, «... prohibintli expressament ab la present lo ques fer y enquadrinar de ses mans, libres nous lo que dit Joan molner no puga fer en manera alguna»².

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1668 a 1675, foli 22 girata 24.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1607, foli 211.

* * *

Privativa de fer ventalls. — Únicament los mestres Llibreters examinats podien fer-los y vendre'ls. Eren de paper blanch d'escriure. La persona que ho contravenia queya en ban de vint sous y pèrdua dels ventalls.

* * *

Llibres de text: Abusos: Prohibició: Penes. — Per medi d'estrenes, alguns Llibreters conseguien dels mestres de l'Estudi de la Ciutat que tan sols llegissen los llibres que aquells los donassen, deixant de banda los dels demés companys no convinguts. Atenent dits mestres més a son propri interès que a l'utilitat dels estudiants «llegien llissons infructuoses y de poch profit» en greu dany dels deixebles y de molts Llibreters. Tals pactes foren declarats il·licits pels magistrats municipals y penats ab vinticinch lliures de ban.

* * *

Los Antonis y Erasmus que's llegien en l'Estudi general eren diferents: Queixa de la Confraría. — Fundant-se en los perjudicis que portava la falta d'unitat en los llibres que's llegien, la Confraría acudí als Consellers mitjançant suplicació—se'n donà lectura en lo Concill de Trentasis celebrat a 26 d'Agost de 1624,—manifestant-los-hi que en l'Estudi general per les diverses opinions dels mestres que en ell llegien, havien ensenyat y ensenyaven als estudiants ab Antonis y Erasmus comentats per diferents autors; y com d'això se'n seguia —deya— notable dany als estudiants per la varietat de les doctrines explicades y gran incomoditat pels Llibreters «... per hauer de fer imprimir diuersos anthonis y erasmos y ab la mudansa se han de restar ab aquells sens

poderlos despedir», lo qual s'evitaría — afegia — si s'escollossen los millors comentaris y fos manat que ab ells se llegís sens poder-los mudar, demanava s'ordenàs que no's llegís altre Antoni ni Erasme sinó el que de nou s'havia corregit ab mólta diligencia.

La deliberació y acort del Concell consistí, en

«... que tot lo fet proposat sie comes com lo present concell ho comet als senyors Concellers y a quatre personnes vna de cada stament del present Concell per dits senyors concellers anomenadores Los quals prenen parer de les demes personnes quels apareixerà aplicarhi vegen miren tracten y resolguen tot allo quels apareixerà conuenir cerca les coses contengudes en dita supplicacio y proposicio y allo que resoldran sie ordinacio pera que sie seruada ab les penes que a dits senyors Concellers y personnes per dit efecte anomenadores los apareixerà posar donant los acerca de dites coses larch y bastant poder tal qual y quant te lo present Concell sens refferiment algu.»¹

* * *

Estampació de Salms, Beceroles y Misses: Exclusiva atorgada a la Confraría. — La escassetat de recursos ab que aquella contava per a subvenir a les despeses, càrrechs y demés obligacions que cada dia s'oferien, determinà que sos Cònsols acudissen als Consellers en súplica de que fossen servits donar certa forma a les Ordinacions per la sua Confraria acordades en 4 de Setembre de 1619 y 14 de Febrer de 1623, o sia que'lz confrares que volguessen vendre Salms, Beceroles y Misses, acudissin a ella per a adquirir-les, a qual efecte les obtindrién a rahó de vinticinch sous la rayma².

Considerant lo Concell ordinari — al qui fou enviada la referida súplica, — que les al·ludides Ordinacions anaven encaminades a la utilitat y benefici de la agremiació, ja que era manifest son estat de pobresa, en junta celebrada a

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1624, foli 145.

² *Documents justificatius*, n.º 6.

23 de Juny de l'expressat any 1623, les aprovà en sa totalitat.

Així seguiren les coses per espai de mig segle, no obstant haver experimentat una puja considerable lo preu del paper y la estampació en dit lapso de temps. Mes arribant-los l'aygua al coll, com vulgarment se diu, los Cònsols y Clavari d'aleshores se vegeren obligats a acudir novament als Consellers — se donà compte de llur instancia en junta de Trentenari tinguda a 9 de Març de 1675, — demanant fos corregida la sobredita Ordinació, a qual efecte deyen,

«... es nociua a la dita Confraria perso que vuy la raima del paper val deu reals y lo ferla estampar vna lliura vuyt sous ab que auent la Confraria de prouehir als Confrares y Confrareses de Sams Bassaroles y misses a raho de vint y sinch sous la raima segons la sobredita Ordinacio adames de perderi molt ve a destruirse de tal manera que se imposibalite del tot aixis per los gastos de dita Confraria com per fer lo seruey de V. S. que en tantes ocasions a, V. S. experimentat y no tenir dita Confraria altres lucros y emoluments sino lo que redunde de benefici dels dits Sams y Bassaroles...»¹

En sa virtut, lo Concell acordà:

«... Y en quant a la suplicatio presentada per la Confraria dels llibraters sie lo contengut en ella comes a quatre personnes del present consell les quals premediten lo suplicat y lo que apareixerà poderse obrar y hauerse de disposar, refferintho al present consell pera que tingudas las degudas intelligencias se puga resoldre ab tot assert lo fahedor.»²

A 28 de Novembre del referit any 1675, en lo mateix Concell fou llegida altra suplicació sotscrita pels Cònsols, demanant fos corregida o esmenada la Ordinació de l'any 1623,

«... manant ordenar, y decretar que la dita Confraria dega donar los dits sams, basserolas y missas als dits Confrares a raho

¹ *Documents justificatius*, n.º 7.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1675, folis 87 girat y 88.

de 70 ₧ per rayma; com y així mateix confirmar que no sia licit a ningun Confrare fer estampar, ni comprar sino es del Cos de dita Confraria los dits sams, basserolas, y missas...»¹

L'acort de Trentenari sigué:

«... que dita suplicació fos posada en forma de ordinació en la forma disposada per los senyors de la quatreta nomenada pera que mirassen y censurassen les suplicacions que per diferents personnes en dit Consell eren estades presentades.»²

Per Cèdula reyal restà derogada la exclusiva a favor de la Confraría. — A l'ésser arrabassats los Furs y Privilegis que disfrutà Barcelona per espay de bon nombre de segles, romangué sens efecte ni valor la exclusiva que nostres magistrats municipals concediren a la mencionada Confraría, de poder estampar y vendre Salms, Beceroles y Misses, ja que per Reyal Cèdula de Felip V expedida en Balzain a 23 de Juny de 1718, per a més afavorir y beneficiar la Universitat de Cervera, dit monarca li concedí Privilegi perpètuu y privativa d'una Imprenta en la que únicament s'hi estampassen los llibres y papers necessaris per a la ensenyança comuna, començant pels de les primeres lletres, o sien les Cartilles y Beceroles catalanes, los Salms, los Miracles de la Verge del Roser, los Erasmes comentats y no comentats, los Antonios de Nebrija y altres.

Mes com la reyal disposició no tingué la deguda observança, experimentant-se notoris frauds y contravencions en dany y perjudici de la Universitat al·ludida, per quant s'estampaven y venien públicament molts dels llibres relacionats en lo repetit Privilegi, lo marquès de Risbourcq, governador y capità general de l'Exèrcit y Principat de Catalunya, inseguint lo acordat per la Reyal Audiencia, ordenà y manà a tots los Impressors, Llibreters y a qualsevulla altra persona, fos de l'estat, grau, calitat o condició que's volgués, guar-

¹ *Documents justificatius*, n.º 8.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1675, foli 366.

dassen y complissen lo disposat en l'esmentada Cèdula reyal, baix pena de perdre los llibres y lo que en dret corresponía. Lo manament fou firmat en Barcelona a 17 de Setembre de 1733 y pregonat en los llochs acostumats, lo dia 25 del mateix mes.

* * *

Regles a observar quan moria un confrare ab establiment obert. — Si al morir un confrare no deixava fills, la viuda podia continuar la botiga o obrador per espai d'un any y un dia sens impediment ni contradicció de ningú mentres visqués «vidualment»; emperò, si'n deixava y aquell era varó, aleshores lo termini senyalat s'allargava fins que'l fill arribés a l'edat de divuyt anys, en qual data se feya càrrec del negoci mitjançant llicencia dels Cònsols y pago d'un florí d'or. Si era filla, fins haver-la maridada y no més avant.

Reglamentació de l'ofici.

Aprenentatge. — L'aprenentatge durava cinc anys, atesa la diversitat d'operacions a fer, passats los quals, tot jove habil y suficient de l'ofici podia sol·licitar examen per a poder optar a la mestria y establir-se.

Si en lo decurs dels cinc anys l'aprenent pretenia canviar de mestre ab qui estava contractat, no li era permès, salvat que dit mestre hi accedís, o que la causa allegada per l'aprenent fos de tal naturalesa, que obligués als Cònsols a consentir-ho. Si eixia de la casa sens aquestes dues condicions, no era admès en cap altre establiment.

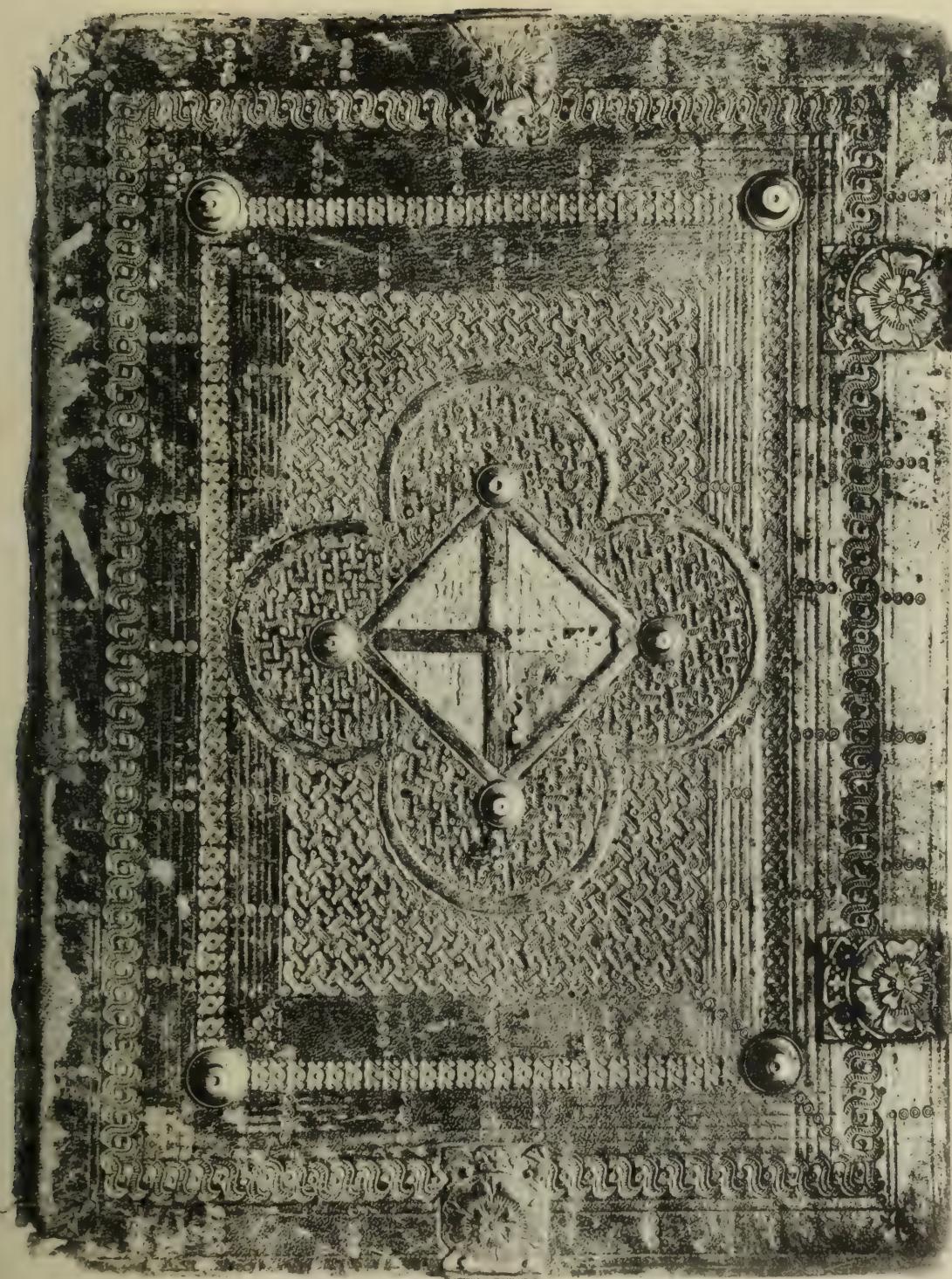
Fadrinatge. — No obstant haver exercit l'ofici los cinc anys ordenats, los fadrins no podien treballar per compte

propri ni per altra persona estranya a l'art fins després d'aprovat son examen, sots pena de cinc lliures cada vegada que's contravenia semblant disposició. Estaven exceptuats de l'examen los qui ja tenien botiga o obrador obert al constituir-se la Confraria.

Demandes d'examen: Exercicis a practicar. — Los avenatges que obtenien los Llibreters establerts tan prompte sigué autorisada la Confraría, despertà en alguns joves fadrins de l'ofici que ja portaven cinc anys o més de pràctica, lo desig de presentar-se a examen per a poder-les també gaudir. Los primers en sol·licitar-ho foren Pau Cortey y Anthoni Oliver. A proposta dels Cònsols, lo Consell general acordà que l'examen consistís en què «... quiscun d'ells lig vn missal del bisbat, o altre consemblant»; presentar «vn breuiari de octau roma vn diornal de trenta dos cartes y full ab pots y cuyro y gaffets ab tot son compliment». Item «vn libre de full de stampa en cubertes de pregami ab sa color y cuyrets a la squena vn libre de quart de estampa ligat ab pregami color y cuyros y vn libre de octau de estampa ligat ab pregami y color y cuyrets».

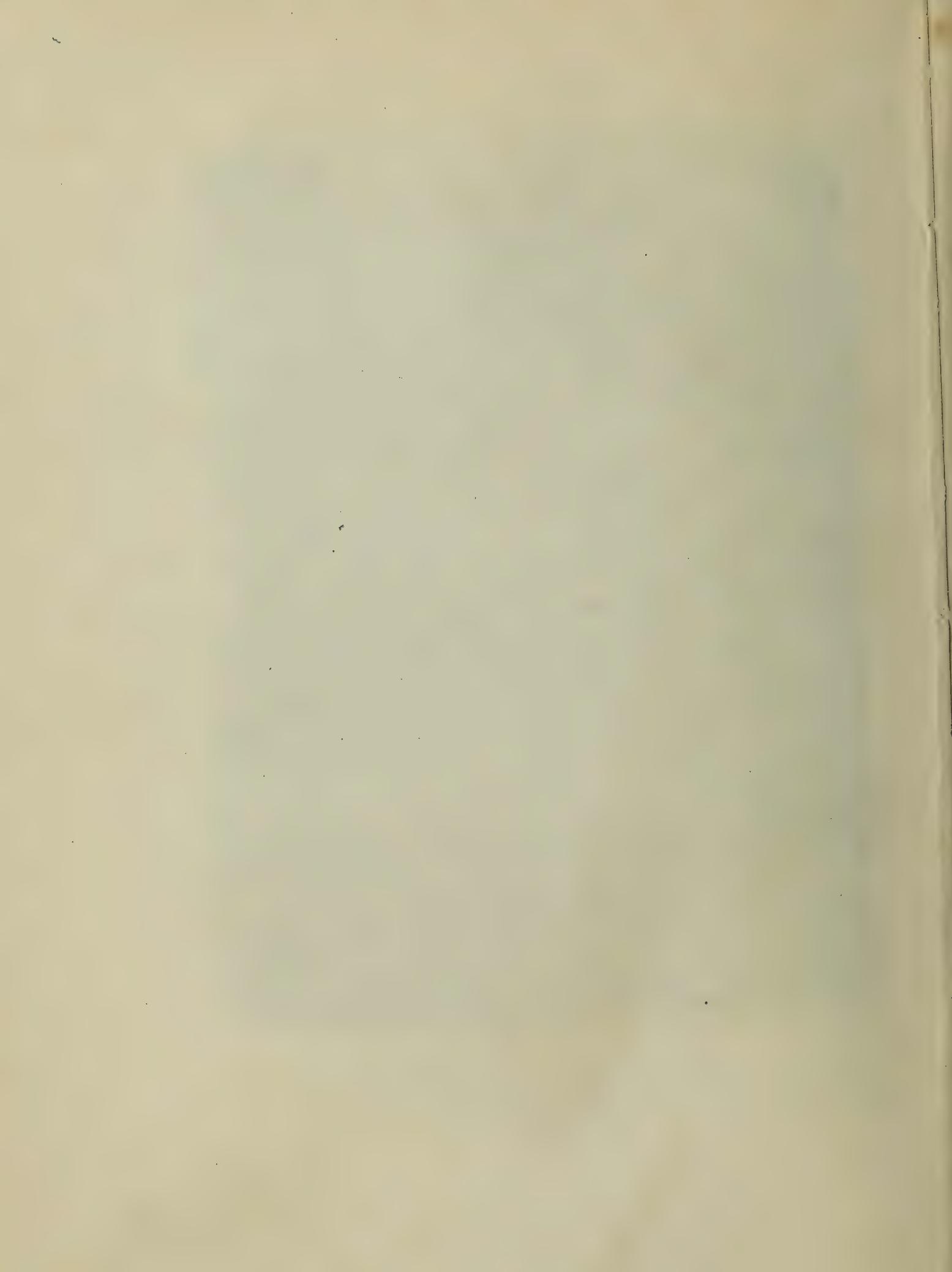
L'examen havia de efectuar-se en casa d'un dels Examinadors.

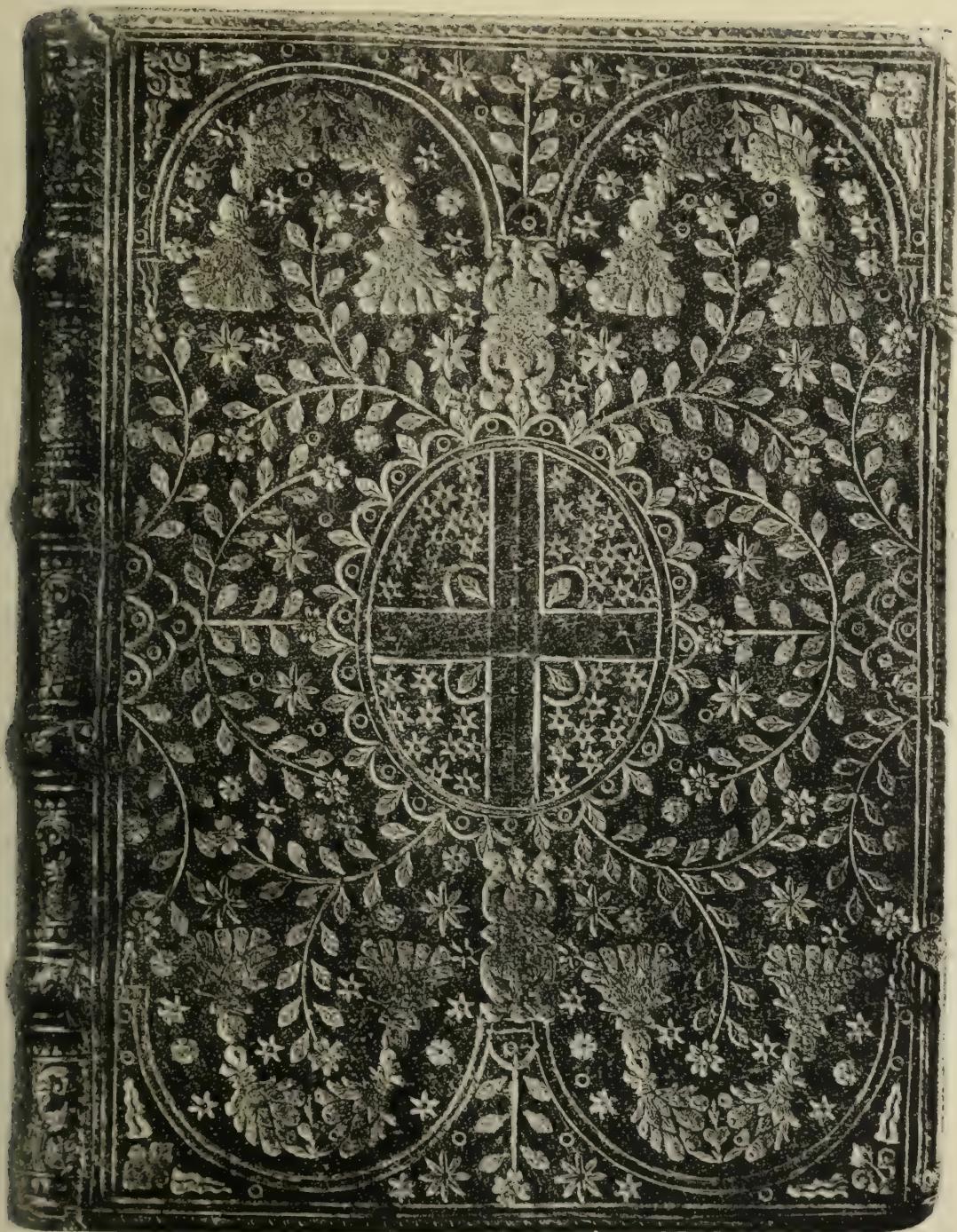
Exàmens aprovats: Llicencia per a posar botiga. — Transcorregut lo temps reglamentari, lo tribunal examinador s'installà en la casa del Cònsol segon Francesch Cabrit «... E aportats en dit consell los missals breuiaris diornalls y altres libres ligats y encuernats axi ab pots com ab cartro y ab pregami axi ab cuyro com sense cuyro per Pau Cortey y Anthoni oliver per llur examen...», dit tribunal, després de veure y regonèixer los missals, breuiaris, diornals y altres llibres, fou de vot y parer «... deuen esser admesos com ells de y ab lo present admetien en libraters de la present ciutat donant-los llicencia y facultat per poguer parar botiga en la ciutat eo en son territori alla hon ells volran juxta

ENQUADERNACIÓ CATALANA, D'ESTIL MUDÈIXAR. SEGLE XV.

Facsimil extret de *Bibliofilia* publicada per En R. Miquel y Planas.

ENQUADERNACIÓ CATALANA DEL SEGLE XVII.

Facsimil extret de *Biblioſilia* publicada per En R. Miquel y Planas.

forma de les ordinacions de dita Confraria E axi mateix los admeten en confrares de aquella »¹.

Acte seguit d'haver-se'ls comunicat l'admissió, los examinats prestaven jurament.

Incident promogut per tenir més d'una botiga. — A l'acabar l'examen Pau Cortey, los Cònsols recordaren a son germà Jaume, allí present, que juxta forma d'Ordinacions, cap Llibreter podía tenir més d'una botiga, y com ell ne possehia dues, era necessari que'n plegàs una. A dit requeriment respongué En Jaume, «... que ell de present y ab lo present ne feya donació de la vna de les dites dues botigues al dit Pau Cortey germa seu nouament examinat ço es de tot lo paper libres axi ligats com pera ligar farramenta y altres aynes la qual dix valia doscents ducats ço es aquella que ia vuy lo dit son germa habitaua... »²

Segueixen los exàmens. — En Abril de 1553, dins l'Escrivania de Francesch Mulnell, situada en lo carrer dit de la Diputació, s'efectuà l'examen de Rafel Dauder, menor de dies, qui presentà « ... vn tulli de offirs ligat ab pregami tenyit de groch y ab cuyrets ligat y encuernat... »; y en Setembre del mateix any, dins l'hort de mossèn Rafel Dauder — suposem pare d'aquell, — situat en la Rambla, tingué lloch lo d'Esteve Moret, qui també presentà « ... vn missal ligat ab posts cubert de vermill fogueiat vn breuiari y vn dionall ligats de cartron fogueiats y tres altros libres ligats ab pregami ab cuyrets capsats y tenyits ligats y gornits... », lo qual, vist y regonegut per los Cònsols y Examinadors, igualment foren de vot y parer que als expressats Dauder menor y Moret, se'ls admetés com a confrares, donant-los llicencia per a posar botiga en la Ciutat o en son territori, juxta forma d'Ordinacions, després de prestar l'oportú jurament.

¹ ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confrarie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone.* Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.

² *Ibid., ibid.*

Altres treballs mólt pareguts als consignats presentaren al tribunal censor los joves Joan Pau Manescal, qui efectuà son examen l'any 1554; Jaume Gonzalbo, l'any 1555; Miquel Nualles y Gabriel Bages, l'any 1556; Joan Mall y Perot Climent, l'any 1557; Jaume Cabrit y Jaume Joan Gordiola, l'any 1562; Janot Burgues, l'any 1563; Francesch Climent Trinxer, l'any 1565; Perot Deltell, l'any 1567; Joan Thomàs y Pau Biscarra, l'any 1568; Antoni Prima, l'any 1569; Francesch Trinxer y Francesch Rafel Dauder, l'any 1570; y Antoni Bonalt y Francesch Ravella, l'any 1571.

En los anys 1563 y 1567 fou donada y atorgada llicència per a tenir botiga en Barcelona o en son territori, conforme a Ordinacions, als joves Bernat Menescal y Damià Bages, fills de confrare, mitjançant lo pagament d'un florí d'or y vint sous cada hu d'entrada.

L'últim examinat havia de servir l'ofici de Síndich y estar a les ordes dels Cònsols en tot allò que interessés al Gremi.

Per resultar mólt interessant y curiosa, creyem del cas donar a conèixer una *Llista de Llibreters agremiats*, ab ses corresponents dates d'altes d'ingrés y baixes, extreta d'un Manuscrit que los Hereus de la senyora Viuda Pla conserven actualment. Sa mòlta extensió ens obliga a portar-la a *Documents justificatius*, n.º 9.

Drets d'examen per a passar-se mestre. — De consuetut estaven fixats a disset sous. Emperò la pobresa ab que la Confraría vivia, obligà que fossen augmentats per acort del Consell general, «... ço es los fills de mestres sinch lliures deset sous, los naturals del principat de cathalunya y comptats de Rossello y cerdanya deu lliures deset sous, y los que no seran naturals de dits principat y comptats, vint lliures deset sous».

Com per a surtir efecte semblant modificació, havia d'ésser sancionada per Trentenari, a ell acudiren los Cònsols en súplica de que fos servit concedir-los per via d'ordinació

lo que deliberà lo Comú de la Confraría a 4 de Setembre de 1619 y a 4 de Febrer de 1623 «en raho de creixer los examens». Y dit Trentenari fent-se càrrec de la necessitat de tal augment, en junta de 23 de Juny de l'expressat any 1623, acordà que lo deliberat se posés en forma d'ordinació.

En quant a lo demandat per Antoni Molins y altres joves llibreters «deduynt en efecte que ells no tenen de ser compresos en lo creximoni de dits examens», igualment s'acordà «que los Jouens llibraters que examinaran en dit offici de llibrater dins sis mesos proxims no sian compresos en ditas ordinacions»¹.

Nova suplicació demandant s'augmentassen los drets d'examen. — Les mòltes càrregues que per distints concep-tes pesaven sobre la agremiació, impossibles de poder so-portar si no s'arbitraven medis per a cobrir-les, decidí als Cònsols a acudir als Consellers en súplica de que s'aug-mentàs «lo salari dels examens com a medi mes propor-cionat y suau»².

Fou llegida en Concell ordinari celebrat a 21 de Febrer de 1691, adoptant-se lo següent acort:

«... que lo fet en ella contingut sie còmes com lo present Con-sell ho comet als Señors Consellers y quatre personnes del Trente-nari sdevenir perque miren lo que deura disposarse y ferse ftnie relacio en altre consell.»³

Llibreter de la Generalitat de Catalunya.

Nomenament. — Recaigué a favor d'Antoni Ramón, qui ja provehia de material d'oficines a la Diputació y a la Ciutat molt abans del 27 de Janer de 1440, data de l'acort.

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1623, foli 141.

² *Documents justificatius*, n.º 10.

³ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1691, foli 60.

En ell consta, que provehint los senyors Diputats, digueren

«... que volien e ordenauen que los libres paper e pregamins que han aprouir a la casa de la deputacio del General de Cathalunya e per afers de aquella e per los drets daltres genaralitats qui no son e no seran arrendats, e axi dins com fora la dita casa, Faç nantoni ramon librater del dit General e los dits libres, paper e pregamins se haien es compren del dit Anthoni ramon.»¹

Aquest manament fou impugnat per altre Llibreter, un tal Francesch Mascaró, qui acudí en instancia afirmant que a ell pertanyia fer los «libres e quoerns» per los drets de la Generalitat no arrendats.

De la al·ludida instancia se'n donà compte lo dia 2 de Juny de l'indicat any, resolent los Diputats y Oidors de comptes:

«Vista la suplicacio per en Ffrancesch mascharo libreter devant los dits deputats donada ab la qual afermaue a ell pertanyer fer los libres e quoerns per los drets de les generalitats no arrendats vista altra suplicacio donada per nanthoni ramon librater del dit General afermant lo contrari, E vistes dues prouisions al dit Anthoni ramon del dit ofici de libreter fetes vna en temps del Reuerend fra March abbat de Montserrat en lo segon Trienni e altra per los are deputats, los dits deputats e oïdors de comptes de consell dels aduocats del dit General, declararen e digueren (diuendres 11J. de Juny) que al dit Anthoni ramon com a libreter del dit General se pertany e es degut fer e que dell se haien los libres paper e pregamins que han a prouir a la casa de la deputacio del dit General e per afers de aquella e axi per los dits drets de les generalitats qui no son o seran arrendats com en altra manera e axi dins com fora la dita casa *imposants al Ffrancesch mascharo salenci.*»²

Ignoram lo temps que Antoni Ramón desempenyà la plaça que li fou atorgada, perquè d'ell se'n pert lo rastre

¹ ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — *Dietari de la Generalitat*, des de 1431 a 40, volum primer, foli 62 girat.

² ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — *Dietari de la Generalitat*, de 1431 a 34; de 1434 a 37; y de 1437 a 400, volum primer, foli 72.

per espay de quaranta anys, en que apareix ab lo segón cognom *Corró* afegit, y encartat en una causa incoada pel Tribunal del Sant Ofici, qui, com havem vist al començament d'aquesta Monografia, pronuncià sentència comdenant-lo a ésser estrangulat y cremat per heretge.

Lo substituí en dit càrrec son fill Joan Corró, ab lo cognom modificat pel de Cortey, alias Corró, suposem a causa de la condemna que sobre ell pesava.

De lo consignat en la provisió feta a 28 de Febrer de 1565 per los Diputats ab intervenció dels Oidors de comptes, se'n desprèn, que per mort de Joan Cortey, alias Corró, lo reemplaçà en l'ofici de Llibreter del General son fill Jaume Cortey, qui també morí, *deixant sinc criatures y la muller prenys*.

La vacant fou proveida a favor de Joan Cortey, fill del susdit Jaume; però com aquell era menor de dies, sa mare, Joana Corteya, acudí als Diputats demanant-los-hi que lo càrrec confiat a son fill, lo transferissen, durant llur beneplàcit y la minoritat d'aquest, a son oncle Pau Cortey. Segons es de veure, així s'acordà :

«Die mercurii xxvij mensis Februarii et anni M.D.LXV.

» Los senyors diputats ab interuensió dels honorables oïdors de Comptes del dit general Vagant de present lo offici de librater del dit general y de la casa de la diputatio per mort den Jaume cortey librater vltim possehor de aquel Per ço ateses los molts treballs per ell presos y los molts serueys al dit general fets per lo dit Jaume cortey y ates que ha dexats sinc criatures y la muller prenys per ço ateses les dites coses Prouexen a Johan cortey fill del dit Jaume cortey del dit offici de librater ab lo salari carrechs preheminentes y porrogatiues al dit offici prouenients.

» E a petitio de Johana Corteya muller del dit qº (quondam) Jaume cortey e, mare del dit Johan cortey los dits senyors deputats y oydors de comptes del dit general acomenaren lo dit offici de librater a pau cortey oncle del dit Johan cortey qui durant la menor edat de aquell y lo beneplacit dels dits senyors deputats y de lurs successors seruesqua lo dit offici E lo dit pau cortey accepta lo dit offici y carrec y promet en lo regiment y exercissi de

aquell hauer se be y lealment En obbliga sa persona y bens com per deutes fiscals y reals En presta sagrament y homanatie en ma y poder den Johan Sanxo altre dels porters obseruints lo ofici de la casa de la deputasio.»¹

Llibreters de la Ciutat.

Nomenaments. — Abans del segle xv no existia tal ofici. La Ciutat acostumava adquirir lo material que necessitava pel servey de ses dependencies, del Llibreter o Llibreters que millor la servien y beneficiaven. Les preferencies no existien. Tots eren mesurats per un meteix raser, ja que tots contribuien a les càrregues y obligacions contretes per la Ciutat. Per això la designa feta pels Consellers y Concell ordinari de l'any 1482, nomenant Llibreter de la casa a l'abans indicat Antoni Ramon alias Corró, aixecà forta protesta. Lo recurs que's presentà contra dit nomenament, diu així:

« A vostres Magnificencies exposen en Pere ripoll librater e altres libraters de la present ciutat ciutadans e fills, com ells contribuiesquen en los carreys e drets de dita ciutat e axi es de raho que senten de les vtilitats que sentirse poden, e en lur ofici comunament e ab egualitat, o al menys a beneplacit del clauari sia seruida la dita ciutat e clauari per qui dita clauari volra axi com en lo antich era acustumat² e axi molts sentien benefici, e per hu no ere usurpat lo benefici que deu esser comu o almenys

¹ ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — *Deliberacions de la Generalitat*, del trienni de 1563 a 1566, folis 245 y 245 girat.

² Com a dato curiós de la època — anys 1358 y 1400, — donam a conèixer varis notaments consignats en lo Llibre que portava lo Clavari de la Ciutat, capítol de *Dates o messions comunes*. Se contrauhen a la paga del cost del paper y enquadració dels llibres necessaris pel servey de la administració municipal en sos diversos rams.

« Item costa .J. rayma de paper prim que compre obs del offici meu de la clauaria e per fer los libres deius scrits qui son necessaris al dit offici..... .J. & VJ ♀

» Item costaren de fer iiij. libres de paper que fiu fer obs del dit meu offici so es lo present libre, e altra semblant d'aquest per scriure lo compte

ab libertat e tal libertat redundaue en be no sols dels qui dita feyna feyen mes encara de la ciutat com los huns per los altres se mirauen a seruir millor la dita ciutat e ab mes benefici lo que are com forsadamente se pren de hu cert, nos pot axi cercar lo be de dita ciutat e auentatge lo que mes se deu atendre que no les complacencies per les quals en dies passats contra la costum antich e stil de la casa se diu que per ordinacio de consell volent fauorir nanthoni Ramon alias corro de vida haurien donat que ell age seruir la dita ciutat de hont redunden los dans e inconuenients demundits, perço et alias los demunt dits librates supliquen a vosaltres mossenyors de conselles e consell per les dites rahons et alias vullan reuocar la dita ordinacio, e tornar dites coses en lo primer stament asi que la dita ciutat sia millor e ab libertat seruida, e ab comuna vtilitat com es just e jatsia etc.»¹

Al vagar la plaça per defunció d'Antoni Ramón, acudiren a sol·licitar-la, mitjançant instancia, los Llibreters Joan

del any esdeuenidor e j. altre libre obs de continuar les pensions dels censals e uiolaris que la Ciutat fa e per aquest libre que hac a fer quarnar dues uegades § XJ. ♀. » *

« Item done an ffrancesch ça calm maestre de ligar libres les quals los honrats Consallers volgueren que jo li liuras Es assaber — J. § J. ♀ VIII diners que hauia pagats per ordinacio llur per preu de v. mans de paper de forma maior a° de IIIJ ♀ IIIJ diner la ma de que feu .J. gran libre cobert de pell vermella de vadell que jo reebi el intitule libre comu dels affers dela claueria :

Item xj. solidos que paga per preu de miga pell vermella de vadell de que feu coberta al dit libre.

Item iiij solidos que paga per perfilar la dita coberta entorn de les vores.

Item viii diners que paga per .J. fiuella de lauto ab la qual se clou lo dit libre.

Item j. ♀ iiiij diners que paga per .J.ª pell de albadina blanca de que folra la dita coberta.

Item viii que paga per j. pergami de que feu coberta al dit libre entre lo paper e l'altre coberta de vadell.

Item ij ♀ viii diners que paga per .iiij. pergamins roses que mes ala part dauant del dit libre per scriure hi rubriques.

Item viij solidos per sos treballs de fer lo dit libre.

Item xvij solidos que paga per preu de xij. mans de paper de forma menor qne compra a° de J. ♀ vj diners la ma de que feu .J. libres coberts de aludes verts en .J. dels quals jo he scrits los comptes de reebudes e dates que he fets per loffici dela clauaria en mig any. » **

* ARXIU MUNICIPAL. — *Llibre del Clavari*, any 1358, foli 353 girat.

** ARXIU MUNICIPAL. — *Llibre del Clavari*, any 1400, foli 183.

¹ ARXIU MUNICIPAL. — Lligall segón de papers solts de Gremis, n.º 90.

Cortey, alias Corró, fill d'aquell, y Pere Miquel. S'adjudicà a aquest últim, malgrat los serveys de llarch temps prestats al Consistori pels indicats pare y fill Corró. ¿Seria per l'interdicte que sobre d'aquest pesava? La unanimitat que hi hagué en provehir la plaça a favor d'En Pere Miquel, nos ho fa creure. Vegi's lo que referent a aquest assumpte se troba en la acta de la sentada tinguda pel Concell de Trentadós lo dia 17 de Novembre de 1489:

«... Ultimadament hi foren proposades dues supplicacions vna offerta per en Pere miquel, l'altre per en Johan corro librater ab les quals quescu demanaue per si, que la ciutat lo prouehis de esser librater e fer totes les coses de dit offici per la ciutat, les quals supplicacions foren legides en lo dit e present concell, affi que per aquell fos dellerat sobre aquelles en la forma que li seria vist esser fahedor.»

La deliberació y consegüent acort sigué:

«... En lo derrer fet de les dues supplicacions donades e legides en dit concell la vna per en Pere miquel, e l'altre per en Johan corro libraters, lo dit concell tot concorde prouehi lo dit Pere miquel del dit offici de librater a beneplacit de la dita ciutat.»¹

Als cinch anys tornà a vagar la plaça. Aleshores acudí de nou a sol·licitar-la lo tantes voltes anomenat Joan Corró, o sia Joan Cortey alias Corró, la qual se li adjudicà en Junta de Trentenari celebrada a 23 d'Octubre de 1494, a tenor de la següent proposició:

«... Que com Joan Corro librater lonch temps hauia seruit la ciutat de libres e ja en lo passat dit seruici son pare hauia acostumat fee, demanaue que de aquell per lo present Concell del dit exercici fos prouehit en manera que per auant per algun altre librater non fos sostret.»²

Segons apareix en la ressenya de la Junta tinguda en la casa de XXX^a pel Concell ordinari a 17 d'Octubre de 1533,

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1488 a 1489, foli 138.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1494 à 1495, foli 69.

o sia als 39 anys d'haver-se-li concedit oficialment la plaça de Llibreter de la Ciutat, Joan Cortey, alias Corró, demanà als Consellers li fos donat en adjunt son fill Jaume, qui feya mòlts anys l'ajudava en regir, exercir y servir dit ofici, a causa de sa vellesa. Coneguda la instancia, lo Concell deliberà :

« ... Quant en lo que es stat demanat per en Joan Cortey alias corro librater de la dita ciutat que li sie donat en adjunt en lo dit ofici de librater en Jacme cortey alias corro fill seu lo qual alguns anys ha li ajuda en regir y exercir e seruir lo dit ofici per causa de la vellesa sua Lo dit consell informat de la habilitat e sufficiencia del dit Jacme cortey y los bons serueys per lo dit pare fets a la dita Ciutat y attesa la sua vellesa e antiguitat en lo dit ofici feu deliberacio e conclusio que lo dit Jacme cortey sie donat segons lo dit Consell de present dona en adjunt al dit Johan cortey en lo dit ofici de librater de la dita Ciutat axi que vnynde los dos ensembs tinguen y lo sobre viuent dels tinga lo dit ofici de librater de la dita Ciutat ab los emoluments acostumats. »¹

Dos anys després trobam a la viuda Corteya exercint lo ofici abans mencionat. Ab tal caràcter acudí en súplica als Consellers demanant se li augmentà la paga del paper y pergamins que donava, perquè — deya — hi perdía mólt.

De dita suplicació se'n donà lectura en Concell de Trentasís celebrat a 27 de Febrer de 1567, qui fou de vot y parer « per esser de importancia », se proposàs en Concell de Cent Jurats per a que fés la deliberació que ben vista li fos.²

Y efectivament, a 15 d'Abril del propri any, la esmentada Assamblea s'ocupava de la petició formulada per la viuda Corteya, dient :

« ... ço es quant a la suplicacio de dita viuda Corteya que li sia pagat lo que la present Ciutat pendrà de la botiga al preu y for conixeran los magnifichs Consellers y lo scriva del Racional de la present Ciutat... »³

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1533, foli 44 girat.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1567, foli 49 girat.

³ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1567, foli 68 girat.

En compliment de lo ordenat, los cinch Consellers y m° Thomas Vallers, Notari de Barcelona y Escrivà del Racional, a 2 de Setembre de 1567 s'ajustaren en la sala vella del Concell de Trenta y deliberaren que a la Llibretera de la Casa li fos pagat lo paper, plomes y pergamins que se li prenguessen de la botiga, als preus y fors següents:

Lo paper bastart a. ^o de vint sous la rayma.	J	¶
Lo paper genoues a. ^o de diuuyt sous la rayma.	XVIIJ	¶
Les plomes de signa a. ^o de quatre sous dotsena	IIIJ	¶
Les plomes de ocha bones a. ^o de dos sous la dotzena.....	IJ	¶

Libres del Clauari.

Pº dos sedulas de full regladas ab lo senyal de la Ciutat	XJ	¶
A mes dos Vademecum.....	VJ	¶
mes vn libre de vna ma de full dos sous y sis	IJ	¶ VJ
mes vn libre llarch de dos centes Chartes quatre sous.....	VIIIJ	¶
mes quatre semestres a. ^o setze sous quiscu	IIJ	¶ IIIJ
mes per vn Juratorj deu sous.....	X	¶
mes per scriure los titols en rose los libres	XIIIJ	¶
mès per vna rayma de paper per quiscun any	XVIIJ	¶
mes per vna dotzena de plomes de ocha per quiscun any a. ^o IJ	IJ	¶

Del pes de la farina per vna terça.

Dos libres de format maior per quiscun any de dos centes y vint y sinh cartes la hu per lo credencer laltre per lo receptor reglat en doble a. ^o vint y sinh sous per llibre valen	IIJ	¶ XVJ	¶
mes dos libres de dues mans y mijia quiscu	IIIJ	¶ VIIIJ	¶
Item vn libre de full de dos centes cartes que son quatre mans reglats ab sa baga y boto	VIJ	¶	¶
mes vn libre de full de cccc chartes	XJ	¶	¶
mes vn libre de ccc chartes per la romaneta sis mans	VIIIJ	¶ I	¶

Libres de forments vj.

Pº Dos libres de CL chartes quiscu que a tres mans los dos valen dotze sous	J	6	XIJ	9
Dos libres de dos centes chartes per los dos. mes vn libre de forma mitjana de cccc cartes ab rubrica ab lo matex llibre cubert de pergami	XIIIJ	6		9
mes los cuerns de les quinsenades a.º la dot- sena de onse sous.....	J	6	XIIIJ	9
	J	6	XJ	9

Libres de Cabessatge.

Dos libres de full de dos centes chartes quiscu ab rubriques en los matexos libres cuber- tes de pregami	J	6	XVJ	9
mes dos libres del traues ab rubriques de cc cartes.....	J	6	XVJ	9
mes tres libres llarchs de doscentas chartas quiscun per recort llarguets	J	6	X	9 VJ
mes vn libre per les falles de la carn per los capellans de cc chartes	J	6	VIIJ	9
mes vn libre llarch de recort de doscentes Cartes	J	6	IIJ	9 VJ
mes per lo porch fresch vn libre larch de dos centes chartes.....	J	6	IIJ	9 VJ

Libres per lo palloler.

Pº vn libre de cc Cartes de full reglat ab rubrica	J	6	VIIJ	9
Vn libre mijia ma de quart vn sou sis	J	6	J	9 VJ

Pes del rey.

Pº vn libre de vna ma de full dos sous y mix. mes per dos libres del traues del menut de dues mans quiscu.....	J	6	IJ	9 VJ
mes dos libres de pesades tres mans quiscu.	J	6	VIIJ	9
mes vn libre llarch ab rubricha per lo mani- fest de dues mans	J	6	XJ	9
	J	6	IIIJ	9

Transcorreguts alguns anys, la viuda Corteya sigué subs-
tituida per un tal Miquel Ortis, fins que a mitjans de 1584

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1567, folis 104 girat al 106.

apareix en possessió de la plaça de Llibreter de la Ciutat aquell Joan Cortey que'ls Diputats y Oidors de comptes del General a 28 de Febrer de 1565 nomenaren Llibreter de la llur casa.

Ab la mort de dit Joan, desaparegué la *dinastía* dels Corteys, alias Corró.

Lo reemplaçà interimament, per vot de Consellers, lo Llibreter Rafel Nogués, qui fou admès y confirmat per Trentenari en lo susdit càrrec lo dia 27 de Març de 1586, segons se llegeix en la deliberació recaiguda, o sia,

«... que lo dit Rafel noguers sie confirmat y admes y obtinga dit offici segons que lo present Concell ab lo present aquell admés y confirma per al dit offici ab los salaris y emoluments acustumats.»¹

Als vuyt mesos escassos d'elegit, En Nogués acudí als Consellers exposant-los-hi «... que com a XV de Abril M.D.LXVIJ. per lo present Consell sie stada feta vna tatxa en los preus del paper plomes y libres que la present Ciutat pren y reb de ell y lo dit es obligat donar lo qual es ab molta perdua sua com los dits preus sien crescuts en gran manera mes del que abans se solie vendre...», suplicava que essent veritat, com ho era, que dites coses y altres costaven de primera compra mólt més de lo consignat en la al·ludida tatxa o relació, se servís modificar-la conforme los preus aleshores establerts. La súplica fou sots mesa al Concell ordinari de Trentasís qui, en junta celebrada a 22 de Novembre de 1586, resolgué:

«... que dites coses preposades sien coses que no les pot determinar lo present Consell que sien pujades a Concell de Cent perque y faça la desliberatio que ben vista li sera.»²

En vista d'aquesta resolució, lo demanat per En Nogués pujà a Concell de Cent, qui, després de coneguda la súplica

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1586, foli 55.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1586, foli 151 girat.

formulada per aquell, en Consistori tingut als 25 dies del mateix mes y any, acordà :

« ... que los mag.^{chs} S.^{ors} Consellers y la quatreta del Rational vegen y miren la tatxa feta entre la Ciutat y lo llibrater y atesta la mutatio del temps y que tots los Preus son crescuts y si aparra creschan y tatxan los Preus conforme los apareixerà y que tambe tatxen y retrinxen les porcions se donen als officials de la Ciutat si apareixerà se degan retrinxar donantlos sobre dites coses plen poder. »¹

Per defunció de Rafel Nogués, qui serví la expressada plaça de Llibreter de la Ciutat per espai de vint y set anys, tenint també càrrec de fer y donar ramellets² als Consellers y oficials de la casa per a la festivitat del Corpus, fou designat Rafel Vives. De dita substitució se'n donà compte al Concell ordinari celebrat a 15 de Novembre de 1613, a fi de que deliberàs « ... si sera admes en y per librater de la Ciutat ab dit carrec de donar los ramallets com y segons lo obtenia dit quondam Rafel nogues »³.

L'acort fou de que se l'admetés.

Als sis anys escassos — 25 d'Octubre de 1619, — l'indicat Rafel Vives acudí al Concell demanant se li donàs per adjunt a son fill, també Llibreter, a l'objecte de que, al morir, lo substituís en lo càrrec que desempenyava.

La conclusió adoptada sigué :

« ... que a dit Rafel viues major li sia donat segons que lo present Consell li dona per adjunt en dit ofici de llibrater de la Ciutat lo dit Rafel viues son fill proueyntlo de dit ofici de la manera fou prouehit son Pare. »⁴

Després de 25 anys de serveys, En Vives fill renuncià lliberament lo càrrec. D'aquesta determinació lo Conseller en

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1586, foli 159 girat.

² Los ramellets eren de paper d'or barberí.

³ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1613, foli 294.

⁴ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1619, foli 140.

cap ne donà coneixement al Concell ordinari tingut a 28 d'Agost de 1638, y a l'ensembs proposà en lloch d'aquell «... ja que dit offici — al·legava — no pugue star sens persona que regesca», al llibreter Joan Sapera.

Acte seguit s'acordà:

«... que la nominatio y conclusio feta per los senyors conselles de la persona de Joan sapera llibrater en llibrater de la casa de la present ciutat en lloch y per renuntiatio de Rafel viues llibrater sia admesa com lo present concell la admet lloa y aproua ab tots los salaris y emoluments de dit offici de llibrater.»¹

A l'any escàs fou revocat lo nomenament al·ludit per acort unànim de Consellers (29 d'Abril de 1639). En ell s'hi llegeix «... que lo paper, tinta y plomes que Joan Sapera donava y provechia tant a dits magistrats com a les distin-tes dependencies municipals es molt dolent y ruhi que nos pot seruir dell». Interinament s'ordenà que Geroni Çabata, Escrivà del Racional,

«... prouescha a dits senyors conselles officials axi dins la pre-sent casa com fora della de tot lo paper plomes tinta y fil y os-ties que sera menester...»²

Apoyant-se los Consellers que reemplaçaren als de l'any 1639, en que la deliberació y conclusió feta per sos anteces-sors era contraria a lo disposat pel superior jeràrquich, ço es, per lo Concell de Trentasís — se referien al de 28 d'Agost de l'any 1638 abans mencionat, — y que la experientia ense-nyava que En Çapera acudia a les obligacions de son ofici, de-liberaren — junta celebrada a 21 d'Agost 1640 — se tingués per revocat l'acort pres a 29 d'Abril de 1639, y restituit Joan Çapera «... en la administratio y exercici de son offici de llibreter com de abans hi estaua»³.

Novament possessionat de la plaça, En Çapera la desem-

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1638, folis 232 girat y 233.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1639, foli 131 girat.

³ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1640, folis 293 y 293 girat.

penyà fins lo dia de sa mort (any 1661), substituint-lo Rafaela Castelló, donzella, a qui los Consellers en junta tinguda a 17 d'Abril de 1662, deliberaren li fossen pagades

«... noranta sinch lliures y onse sous a ella degudes per las toyas y ramallets ha de donar als S.^{rs}s Consellers clauari y demes officials de la Casa de la present Ciutat com se acostuma quiscun any y son per lo corrent any.»¹

Ademés, dita Llibretera tenia càrrec de subministrar lo material necessari pel servei dels Regidors y de les dependencies municipals, tant en paper com en plomes, osties, tinta, fil y llibres. Serví durant 26 anys.

Dels treballs d'enquadernació dels llibres de la Conselleria, cusint en la mà los de deliberacions y altres diferents papers, en rahó de son ofici, n'estava encarregat lo Llibreter Thomas de Lizau.

A l'ocòrrer la mort de la Castelló fou nomenat Ramón Çapera — 21 d'Abril de 1688² — «ab los lucros y emoluments a dit offici pertanyents», reemplaçant-lo, també per defunció, després de divuyt anys de servir, son fill Francisco, qui desempenyà la plaça que a 15 de Setembre de 1706 se li confià, fins lo canvi del regiment municipal, any 1714.

Varies noves.

Llibreter açotat. — Les nombroses malalties malignes y contagiose aparegudes en nostra Ciutat al començar l'any 1651, decidí als Consellers y Dotzena del Morbo a isolars els atacats, enviant-los al Monastir dels Angels Vells. Mes com resultà insuficient o poch capàs per a albergar la mòlta gent que cada dia s'hi portava, constrenyits per la necessitat, dits magistrats habilitaren lo Convent y Monastir

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1662, foli 115.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1688, foli 86.

de Jesús. Entre'ls malalts allí en tractament hi figurava lo Llibreter Pau Artés, qui per dues vegades escapà del llatzaret, entrant a Barcelona abans d'acabar lo temps de la purga o quarentena, contravenint les *Crides sanitaries* manades publicar. En càstich se li donaren cent açots¹.

* * *

Esperit de ciutadania: Efemèrides. — No's pot negar que l'esperit de ciutadania regnava ab fermesa en lo Gremi de Llibreters. Ne donà palesa mostra quan los Consellers, per orde del Rey Carles III — Arxiduch d'Austria, any 1706, — formaren la *Coronela*.

Tots los confrares de l'ofici, aptes per a empunyar les armes, acudiren a allistar-se, donant un contingent de 42 individus entre fills de mestres y fadrins, basa per a la formació d'una Companyia que s'apel·là *Companyia dels Llibreters*. A ella s'hi agregaren 22 confrares y fadrins Flassaders, 27 Vidriers y 25 Escultors y Dauradors.

Lo govern o comanament de dita unitat armada, lo composava un Capità, un Tinent, un Alferic, un Sargent y un cap d'Esquadra.

A indicació dels Llibreters fou proposat per a Capità Don Ignasi Dalmases; mes com sia que aquest senyor se trobava pres a Madrit per haver sigut enviat embajador dels Comuns de la Ciutat, los qui tal designa feren acudiren a son Pare — d'igual nom, — dient-li que tenint de nomenar capità a causa de que son fill estava absent, lo substituís ell

¹ «Dimars a XXIIJ de dit (mes de Maig), a las nou horas de matinada de orde dels senyors Consellers y dotsena de morbo se donaren cent assots per los llochs acostumats de la present ciutat à Pau Artes llibrater per ser aquell aixít de la purga de Jesus per dos vegadas, y sersen entrat en la present Ciutat antes de acabar lo temps de dita purga contrafent las Cridas manadas publicar per los Senyors Consellers y junta de morbo, la qual sententia se executa sens fer proces algu, trobantse lo senyor Gouernador present en Barcelona.» (*Dietari de l'Antich Consell Barceloni*, volum quinze, plana 154.)

o la persona que volgués. La elecció recaigué en Don Ramón Falguera, qui serví la indicada plaça fins que retornà a Barcelona l'esmentat Don Ignasi Dalmases.

Lo Tinent fou elegit pels Escultors sols, y l'Alferic, Sargent y cap d'Esquadra pels Dauradors.

La 1.ª guarda que montà la Companyía sigué en lo Portal de Sant Antoni, enviant una esquadra a la bretxa ab l'Alferic, y lo Tinent al Portal de Sant Bertrà, tenint l'avantguarda per haver-se jugada y eixida a sort. La 2.ª guarda, al Portal Nou. La 3.ª, a la Dressana. La 4.ª, al Baluart del Rey. La 5.ª, al Portal Nou. La 6.ª, a Montjuich. La 7.^a, a la Universitat o Estudi general. La 8.^a, 9.ª, 10.ª, 11.ª, 12.ª, 13.ª, 14.ª y més, per los Baluarts, Cortina de la Muralla, Cap del Moll, Baluart de Santa Eularia y Portal de l'Angel, que fou quant — diu lo document d'hont trayem la present claricia — «sen anaren los francesos y estant la retaguardia devant lo Portal del Angel se eclipsá lo Sol, per temps de un quart y (fou sol eclipsat per la França) advertint que sempre que ferem la guardia al Baluart de Llevant comensaren a tirarnos bombas de mar. A Montjuich comensaren a pujar los francesos envers nosaltres, a la Dressana bombas de mar y terra, en fi ab tot es estada de la mes assenyalada y aumentada de numero tant com ha durat lo siti».

En lo setge de Barcelona — anys 1713-14 — la Companyía dels Llibreters se trobava adscrita al tercer batalló de la *Coronela* nomenat de Santa Eularia. Lo dia 11 de Setembre de 1714 fent guardia en lo Portal Nou, la sorprengué l'assalt de les tropes de Felip V, tenint d'obrir-se pas ab la bayoneta calada. Lo Capità d'aleshores Don Francisco Bassols y Rafart, morí acompañant la bandera de Santa Eularia a l'anar a reconquerir lo Baluart de Sant Pere.

« De tot aquell esplendor gremial — diu nostre bon amich l'il·lustrat Llibreter En Joan B.^{ta} Batlle — sols ne queda un esfumat recort, y fins sembla que se sent com una aversió a agremiarse, y es que en veritat lo que no's coneix, no's pot estimar. Si estessem assadollats del esperit que animava la agremiació d'antany, la qual sols servia pêl millorament de les arts en general, y en particular « perque los richs no oprimesquen los pobres », son paraules de les ordinacions del 1553, compendriam la necessitat y utilitat de la metixa, y procuraríam estudiarla per implantarla de nou. »¹

¹ *Lo ram de Llibreria a Barcelona en lo segle XV.* Treball publicat en l'«Almanac de l'Institut Català de les Arts del Llibre», per a l'any 1918, planes 103 a 109.

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS

N.^o I

CONFRATRIE LIBRARIORUM CIUITATIS BARCINONE.

Nos Carolus etc. Nos Joannes Fernandez etc. Cum pro parte vestra dilectorum regiorum bibliopolarum siue libreteriorum presentis ciuitatis et territorii barcinone fuerint nobis reuerenter oblata et presentata quedam capitula siue ordinationes per dilectos regios consiliarios et proceres huius ciuitatis barcinone ad vestri supplicationem factas et statutas erectionem confratrie in dicto vestro officio bibliopolarum sub inuocacione diui Hieronymi et bonum statum conservationem et incrementum illius ac concordiam confratium et dicti offici comunem quietem concernentes tenoris sequentis. — En nom de nostre Senyor=deu=Jesucrist y de la sacratissima verge maria mare sua y del glorios doctor e illuminador de sancta mare sglesia Sanct Hieronym sots titol e inuocacio del qual la confraria e, germandat deuall scrita ha de esser fundada e, instituida sia Amen Com sia cosa molt justa e, rahanable que tots los qui habiten en vna matexa ciutat y vischen de vna matexa art o, offici tingen certa forma y orde en lo modo del exercir dita art o, offici per tal que tots los exercints dita art puguen comodament e sens prejudici los vns dels altres viure E sie carrech e, offici dels consellers o, regidors de les tals ciutats posar y ordenar los arts y officis qui son en aquelles a be y vtilitat de la cosa publica y dotar aquells de statuts

y ordinations conuenients y saludables Perço la confraria dels libraters poblats en la dita ciutat obtenguda licencia del honorable regent la vegueria de Barcelona segons que en semblants actes y negocis se acostuma de obtenir supplican a vostres magnificencies y al honorable consell ordinari de la dita present ciutat de Barcelona, loar approuar y confirmar e de nou statuyr y ordenar les ordinations seguent per dita confraria y collegi dels libreters fetes. Primerament statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que deci al deuant tots los qui vuy tenen y per auant tindran botiga o, obrador de librater dins la present ciutat de barcelona e, en son territori se hajen de fer confrares de la dita confraria del glorios Sanct Hieronym dels libraters y haje de pagar per entrada de dita confraria vint sous y apres cascun any cinch sous per la luminaria y altres despeses de dita confraria. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que sien fetes y recondides en la casa del consell de la dita ciutat dues bosses de la dita confraria en les quals estiguen enseculats los libraters de la dita confraria o, part de aquells ço es en la vna los mas antichs y en la altre los qui no seran tan antichs de cada vna de les quals cascun any a vint y dos de Setembre que es la vigilia de la gloriosa Sancta tecla per los dits honorables consellers sien extrets de les dites bosses dos rodolins ço es de cada vna de les dues bosses hun rodoli lo qual sie vbert y legit lo nom del librater confrare qui en aquell se trobara y aquells sien y hagen essei consols de dita art dels libraters per aquell any E lo qui sera extret de la bossa dels antichs sia is anomen consol en cap y lo qui sera extret de la altre bossa sia is nomen consol derrer los quals consols hagen de regir y administrar la dita confraria y no puguen renunsiar ni deixar lo dit carrec fins sia acabat lo dit any a pena de cinch liures applicadores la meytat a la dita confraria y laltra meytat al official qui de aço faria la executio. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que los dits confrares de la dita confraria haien esser y sien obedientis als dits consols de dita confraria y no gozen ni presumesquen injuriar ni maltrectar de paraules ni de obres als dits consols sots pena de deu liures applicadores la meytat a la dita confraria e, laltra meytat a la cort o, official qui de aço fara la executio y de estar a la preso a coneguda de dits honorables consellers. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que tostems y

quant los dits confrares seran cridats conuidats o, demanats per los dits consols de dita confraria a consell o, parlament hagen de anar a dit consell o, parlament sots pena de pagar vna liura de sera a la dita confraria cada hu y per cada vegada que sera contrafet saluat empero just impediment a coneугuda de dits consols. — Item ordenaren los dits honorables consellers y promens que los qui seran stats extrets en consols hagen de vagar apres que hauran finit soi any del consolat dos anys dins los quals no puguen concorrer ni esser admesos a dit offici de consol. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que deci al denant los qui volran posar botiga en barcelona o, en son territori se hajen primer a presentar als dits consols de la dita confraria y demanar lo examen pera poder exercir lo dit art de librater y los dits consols dins un mes apres quels sera demanat lo tal examen haien de veure y regonexer si lo tal qui demane dit examen haura practicat en dita art lo temps deuall statuydor y si sera conforme a les ordinacions de dita art y en essent conforme anaquellos los dits consols ensembs ab los altres de dita art los quals ells elegiran y anomenaran en examinadors examinen y vejen lo tal qui demanat hauia lo dit examen si es abil y sufficient per a tenir y exercir lo dit art de librater E si sera trobat esser abil y sufficient sie admes y sie li dada licencia per los dits consols de tenir y parar botiga dins la present ciutat de barcelona e son territori alla hont lo dit examinat voldra E si no sera trobat abil ni sufficient pera dita art per aquella vegada sie repellit lo qual examinat per lo dit examen do y pac a la dita confraria per ajuda y supportacio dels carrechs de aquella hun flori de or exceptats empero y no volen en la present ordinatio esser compresos los fills dels mestres qui ja tindran o, hauran tinguda botiga ans aquells sen subir lo dit examen ab sola licentia dels dits consols y pagant lo dit flori de or puguen tenir botiga axi com si realment y de fet se fossen examinats — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que totstems lo qui sera derrer examinat o, derrerament haura parat botiga haje esser y sie sindich de dita confraria lo qual haje de seruir a dits consols de conuidar los confrares als consells y altres coses concernents al bon stament y directio de dita confraria axi com per los dits consols los sera manat. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens que tots los qui volran subir lo dit examen de libreter haien primer star per apranents ab libreter examinat o, tenint botiga per

temps de cinch anys exceptats empero los fills dels mestres de dita art qui tindran o, tinguda hauran botiga com desobre es dit. — Item statuyren y ordenaren los honorables consellers y promens de la dita ciutat que si per cars morra algun libreter confrare de dita confraria sens fils ni filles en tal cars la viuda muller de dit defunct puga tenir la dita botiga per temps de hun any y hun dia axi com si son marit visques sens empaig ni contradictio de dita confraria y no mes anant. Empero si lo dit librater moria dexant algun fill o, filla en tal cars la dita viuda viuint empero vidualment puga tenir la dita botiga per los dits fill o, filla seus y del dit defunct sens empaig ni contradictio de alguna cort o, persona fins atant que lo dit fill si fill sera tingue edat de diuuyt anys y no mes anant y apres que dit fill tinga dita edat de deuuyt anys no pugue tenir dita botiga sens hauer demanada y obtinguda licencia dels consols de dita art y hauer pagat dit flori de or com de sobre es dit E si sera filla pugue tenir la dita viuda la dita botiga fins a tant haje casada la dita filla y no mes anant. — Item statuyren y ordenaren los honorables consellers y promens de la dita ciutat que si algun aprenent no volra acabar lo temps que sera afermat ab son amo ans se volra mudar ab altre amo sens licencia del qual tindra afermat que no sie llicit ni permes a ningú de dita art donar feyna a dit aprenent ni tenir lo en sa casa fins a tant que per los dits consols sie vista la causa per la qual sen sera anat de son amo y haura haguda licencia de dits consols de fer feyna y aço apena de deu liures applicadores la meytat a dita confraria y l'altre meytat a la cort o, official qui de aço fara la executio. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de dita ciutat que ningun libreter no prenga ni tinga ningun aprenent qui haje stat ab altro librater sens voluntat o, consentiment de aquell ab lo qual haura abans stat o, dels consols de dita art sots la prop dita pena en lo modo prop dit diuididora. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de dita ciutat que ningun joue que no sie examinat no gose ni presumesca fer feyna per si mateix ni per altre persona que no sie de la dita art de librater palesament ni amagada sots pena de cinch liures per cada hu e per cada vegada que fara lo contrari en lo modo prop dit diuididora Exceptats empero los qui vuy tenen botiga o, obrador parat en la present ciutat. — Item per quant se es trobat en lo passat per alguns jouens o, aprenents de dits libraters furtauen libres de casa sos amos y aquells venien o, dauen a vendre a, algunes personnes en la dita ciutat les

quals reuenien dits libres y feyen pagar la meytat mes que dits libres valien als compradors Per ço statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens per obuiar a dits abusos que deci al denant ningú que no sie de dita art e no sie examinat no gos tenir libres nous ligats ni per a ligar per auerdre sots pena de cinch liures barceloneses per cascu e per cascuna vegada en lo modo sobredit diuididores e de perdre los dits libres. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens que ningú que no sie confrare de dita confraria examinat gos ni presumesca vendre paper a, menut ço es adinades ni amans sots pena de vint sous barcelonesos a cada hu qui fara lo contrari y cada vegada en lo modo sobre dit applicadora. — Item per que los exercints dita art de librater mes comodament puguen viure y los richs no opprimesquen los pobres statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que deci al denant ningun librater pugue comprar dins la vegueria de barcelona de ningun mercader ni de altre qualsevol persona mes anant de cinquanta raymes de paper ni mes anant de vint y cinc dotzenes de pregamins sens que primer nou diga ou fassa a saber als corsols qui les hores seran de la dita art E los dits consols encontinent que sabran la dita mercaderia ho hagen de denunciar a tots los altres libraters y sapien dellos si voldran comprar part de dit paper o, pregamins y volentne ells comprar haja de esser partida la dita mercaderia entre tots los confrares de la dita art quin volran y si sera fet lo contrari lo tal qui mes de dites cinquanta raymes de paper o, mes de les dites vint y cinc dotzenes de pregamins sens denunciar ho a dits consols dins la dita vegueria de Barcelona comprades haura encorrega en pena de vint y cinch liures irremisiblement del tal exigidores y aplicadores per la terça part a la dita confraria per la altre terça part al accusador y per la restant terça part a la cort o, official qui de aço fara la executio. — Item per obuiar y proueyr a diuerses machinations y monopolis y stucies que alguns libraters han tingudes y fetes ab los mestres que ligen en lo studi de la dita ciutat fent y procurant ab strenes y altrement que los tals mestres legissen los libres que los tals libraters tenien yn stauen proueyts y no los altres libres que los altres libraters qui no cabien en dits monopolis ni machinasiôns tenien per hont los dits mestres no mirant la utilitat dels studiants sino de llur propri interes legien als dits studiants lissos infructuosos y de poca vtilitat per als dits studiants mes per dar spedicio de libres als tals libraters que ab ells se eren

pactats y conuinguts que no per vtilar als dits studiants lo que fins aci ha redundat en gran dany axi de dits studiants com encara dels altres libraters qui ab dits pactes conuentions o, tractes no tenien part hoc encara de la cosa publica Perço y altrement los dits honorables consellers y promens volent obuiar a dits abusos y danys ordenaren que deci al denant no sie licit ni permes a ningun libreter fer pactes conuentions ni partits alguns ab ninguns dels dits mestres qui ligen de present ni per anant legiran en lo dit studi de Barcelona ni ab altres personnes per ells directament ni indirecta sots pena a cada hu y per cada vegada que sera contrafet a la present ordinatio de vint y sinc liures applicadores per la terça part a la dita confraria y la altre terça part al acusador y per la restant terça part a la cort o, official qui de aço fara la executio. — Item per obuiar als fraus y ladronicis que molts moços de juristes metges y de altres personnes fan en casa de llurs amos furtant los libres de aquells y apres los venen a, alguns regatons qui aquells reuenen per les plaçes cantons o, taulers statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens que daci anant ninguna persona que no sia librater examinat no goze ni presumesca vendre libres vells amagadamente ans aquells haien de vendre y aportar en la plaça de Sanct Jaume o, en la plaça del encant de mar ahont dits libres son acustumats de vendre sots pena de perdre los dits libres y de pagar cinc liures barceloneses a coneугda dels consols de dita art si donchs dits libres nos venien per alguna marmessoria o, ab interuentio de corredor publich de la dita ciutat o, per executio de alguna cort. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que no sie licit ni permes a ningun librater tenir en la present ciutat de Barcelona mes de vna botiga o, obrador tot frau en aço cessant sots pena de trenta sous per cada hu e per cada vegada que sera fet lo contrari. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens que ningun librater examinat no pugue vendre libres ligats ni per aligar sino seus propriis y no de altres libraters strangers del present principat de cathalunya per obuiar a molts fraus que en aço se porien fer sots pena de trenta sous per cada hu y per cada uegada que sera fet lo contrari applicadors per la terça part a la dita confraria y per la altre terça part al acusador y per la restant terça part al acusador y per la restant terça part al official qui de aço fara la executio. — Item statuyren y ordenaren los dits honorables consellers y promens de la dita ciutat que deci al denant ninguna persona

puga fer ventalls de paper blanc que sie per scriure per a vendre ni vendre dits ventalls de paper per altri sino los dits libraters sots pena de vint sous en lo modo propdit applicadors y de perdre los dits ventalls. — Item per quant par rahanable cosa que tots los qui viuen de un mateix art o, offici ajuden asupportar los carrechs y despeses de aquell Per ço statuyren y ordenaren los dits honorables consellers e promens de la dita ciutat que tot joue de librater qui anira per joue en la dita art y com a joue guanyara soldada pac cascun any cinc sous per ajuda de la luminaria de la dita confraria. — Fueritque etiam nobis pro parte vestra predictorum bibliopolarum siue libreteriorum presentis ciuitatis et territorii Barcinone humilime supplicatum quatenus preinserta capitula siue ordinaciones erectionem dicte confratrie in predicto vestro officio sub inuocacione dicti beati Hieronymi bonum comune dicte ciuitatis conseruationemque et incrementum prelibati officii concernentes omniaque et singula in eis contenta et ordinata laudare approbare et firmare autoritzare et concedere ex munificentia regia dignaremur. Nos vero quia bonum comune dicte ciuitatis et particulare dicti officii preinserte ordinaciones concernere videntur dicte vestre supplicationi benigne annuentes tenore presentium de certa scientia regiaqua qua fungimur autoritate delli-berateque et consulto capitula et seu ordinationes preinsertas et omnia et singula in eis et earum qualibet contenta statuta et ordinata vobis dictis bibliopolis et seu librateriis presentis ciuitatis et territorii Barchinone presentibus et futuris laudamus aprobamus ratifficamus autoritzamus et concedimus nostreque et seu regie con-cessionis et ordinationis munimine seu presidio roboramus et vali-damus licenciamque et permissum vos pro negociis dicte confratrie quoties opus fuerit impune congregandi in loco ad hoc destinando quatenus opus est confratribus eiusdem presentibus et futuris libere concedimus et liberaliter elargimur. Mandantes propterea venerabili-bus nobilibus magnificis consiliariis dilectisque et fidelibus regiis cancellario vicecancellario Regenti cancellariam gerenti vices gene-ralis gubernatoris in presenti principatu cathalonie vicario baiulo consiliariis et probis hominibus dicte ciuitatis Barcinone ceterisque vniuersis et singulis officialibus et subditis regiis in eodem principatu constitutis et constituendis et eorum locumtenentibus ad penam florenorum auri aragonum mille regiis inferendorum erariis quatenus huiusmodi capitula siue ordinationes ac omnia et singula in eis et eorum quolibet contenta statuta et ordinata nostramque huiusmodi

concessionem habeant teneant et obseruent tenerique et obseruari faciant per quos decet nec in his contrafaciant seu veniant seu aliquem contrafacere vel venire permittant ratione aliqua siue causa pro quanto gratiam regiam charam habent et penam preappositam cupiunt euitare. In cuius rei testimonium presentem fieri jussimus regio comuni sigillo in pendenti munitam. Datum Barcinone die vltimo mensis Januarii anno a nativitate Domini Millesimo quingentessimo quinquagessimo tercio Imperii III.

El marques de Aguilar.

Dominus locum tenens generalis mandavit michi Philippo Augustino masio. Visa per montaner Regentem cancellarium et Joannem ferrer et Dezpuig Regentem thesaurarium.

(ARXIU DE LA CORONA D'ARAGÓ. — Registre 4205, foli 221.)

N.º 2

ORDINACIONS DE LA CONFRARIA DE SANCT HIERONIM DELS LIBRATERS DE LA CIUTAT DE BARCELONA *publicades per los lochs acostumats de la dita Ciutat a II de Març any M.D.LIIJ.*

Ara oíats tothom generalment per manament dels honorables Veguer e Batlle de la Ciutat de Barcelona ço es de quiscu dells, tant com tocha a la sua jurisdicció Que los honorables Consellers e Promens de la dita Ciutat per benefici de la cosa publica e maior augment de aquella, ab Concill ordinari de la dita Ciutat celebrat a onze dies del mes de febrer prop passat, ab lo qual han admesa en aquella la Confraria dels libraters de la dita Ciutat, per donarlos forma, bon orde, y modo en llur exercici de dita Confraria, e conservacio de aquella ordenaren e statuiren, les ordinations següents:

Que tot librater haia de esser confrare del gloriós Sanct Hieronim y del que ha de pagar a la confraria.

E primerament statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que de açi anant tots los qui vuy tenen y per anant tindran botiga o, obrador de librater dins la present Ciutat de Barcelona eo en son territori se haien de fer confrares de la dita Confraria del gloriós Sanct Hieronim dels libraters y haia de pagar per entrada de dita Confraria vint sous y apres quiscun any sinch sous per la luminaria y altres despeses de dita Confraria.

De la forma de la enseculacio y extraccio fahedora de Consols de la dita Confraria.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que sien fetes y recondides en la casa del Concill de la dita Ciutat dues bosses de la dita Confraria en les quals stiguen enseculats los libraters de la dita Confraria o part de aquells ço es en la una los mes antichs y an l'altra los qui no seran tan antichs.

De cada una de les quals cascun any a XXII. de Setembre que es vigilia de la gloriosa Sancta Tecla per los dits honorables Consellers sien extrets de les dites bosses dos rodolins ço es de cada una de les dues bosses un rodoli lo qual sie ubert y legit lo nom del librater confrare qui en aquell se trobara y aquells sien y haien esser Consols de dita art dels libraters per aquell any E lo qui sera extret de la bossa dels antichs sia y se anomene Consol en cap y lo qui sera extret de la altra bossa sia y se anomene Consol derrer Los quals Consols haien de regir y administrar la dita Confraria y no puguen renunciar ni deixar lo dit carrec fins sia acabat lo dit any a pena de sinch liures applicadores ço es la terça part a la dita Confraria y l'altra terça part al official qui de aço fara la executio y la restant terça part a les obres dels murs y valls de dita Ciutat irremisiblement.

Que los confrares sien obedientis als Consols.

Item statuiren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que los dits confrares de la dita Confraria haien esser y sien obedientis als dits Consols de dita Confraria y no gosen ni presumesquen injuriar ni maltractar de paraules ni de obres als dits Consols sots pena de deu liures applicadores en la dita forma ço es per la terça part a la dita Confraria e l'altra terça part a la Cort o official qui de aço fara la executio, y per la restant terça part a les dites obres de murs y valls de dita Ciutat irremisiblement y de star a la preso a coneугda de dits honorables Consellers.

Que los confrares convidats a Concell hi haien de esser.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que tots temps y quant los dits Confrares seran cridats convidats o demanats per los dits Consols de dita Confraria a Consell o, parlament haian de anar a dit Consell o, parlament sots pena de pagar una liura de cera a la dita Confraria cada hu y per cada vegada que sera contrafet saluat empero just impediment a coneuguda de dits Consols.

Que los qui seran stats extrets en Consols haien a vagar dos anys.

Item ordenaren los dits honorables Consellers y promens que los qui seran stats extrets en Consols haien a vagar apres que hauran finit son any del Consolat dos anys dins los quals no puguen concorrer ni esser admesos a dit offici de Consol.

*Del orde que ha de tenir en lo demanar del examen y la forma de aquell
y lo queste a pagar.*

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que deci al denant los qui volran posar botiga en Barcelona o en son territori se hien primer a presentar als dits Consols de la dita Confraria y demanar lo examen pera poder exercir la dita art de librater y los dits Consols dins un mes apres quels sera demanat lo tal examen hien de veure y regonexer si lo tal qui demande dit examen haura practicat en dita art lo temps deuall statuydor y si sera conforme a les ordinacions de dita art, y en essent conforme an aquelles los dits Consols ensembs ab los altres de dita art los quals ells elegiran y anomenaran en examinadors examinen y vejen lo tal qui demanat haura lo dit examen si es abil y sufficient per a tenir y exercir la dita art de librater E si sera trobat esser abil e sufficient sie admes y sie li dada licencia per los dits Consols de tenir y parar botiga dins la present Ciutat de Barcelona eo són territori alla hont lo dit examinat volra E si no sera trobat abil ni sufficient per a dita art per aquella vegada sie repellit lo qual examinat per lo dit examen do y pac a la dita Confraria per aiuda y suppor-tacio dels carrechs de aquella hun flori de or exceptats empero y no volen en la present ordinatio esser compresos los fills dels mestres qui ja tindran o hauran tinguda botiga ans aquells sens subir lo dit examen ab sola licentia dels dits Consols y pagant lo dit flori de or puguen tenir botiga axi com si realment y de fet se fossen examinats.

Que lo darrer examinat haia esser Sindich y servir a convidar.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que tots temps lo qui sera darrer examinat o derrerament haura parat botiga haje esser y sie sindich de dita Confraria lo qual haje de seruir a dits Consols de conuidar los confreres als concells y a altres coses concernents al bon stament y directio de dita Confraria axi com per los dits Consols los sera manat.

Que los quis volen examinar hien primer stat per aprenents.

Item statuiren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens que tots los que volran subir lo dit examen de librater haian primer star per aprenents ab librater examinat o tenint botiga per

temps de sinch anys Exceptats empero los fills dels mestres de dita art qui tindran o tinguda hauran botiga com de sobre es dit.

De la forma que les viudes mullers de libraters y los fills de aquells poden tenir botiga apres mort de llurs marits o pares.

Item statuiren y ordenaren los honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que si per cars morra algun librater confrare de dita Confraria sens fills ni filles en tal cars la viuda muller de dit deffunct puga tenir la dita botiga per temps de hun any y hun dia axi com si son marit visques sens empaig ni contradictio de dita Confraria y no mes anant Empero si lo dit librater moria dexant algun fill o filla en tal cars la dita viuda viuint empero vidualment puga tenir la dita botiga per los dits fill o filla seus y del dit deffunct sens empaig ni contradicccio de alguna cort o persona fins a tant que lo dit fill si fill sera tingue edat de diuuyt anys y no mes anant y apres que lo dit fill tinga dita edat de XVIIJ anys no puga tenir dita botiga sens hauer demandada y obtinguda licencia dels Consols de dita art y hauer pagat dit flori de or com desobre es dit E si sera filla pugue tenir la dita viuda la dita botiga fins a tant haja casada la dita filla y no mes anant.

Dels aprenents que no solen acabar lo temps en casa de llurs amos.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat que si algun aprenent no volra acabar lo temps que sera afermat ab son amo ans se volra mudar ab altre amo sens licentia del qual tindra afermat, que no sia licit ni permes a ningun de dita art donar feyna a dit aprenent ni tenirlo en sa casa fins a tant que per los dits Consols sie vista la causa per la qual sen sera anat de son amo y haura haguda licentia de dits Consols de fer feyna y aço a pena de deu liures applicadores com dit es per la terça part a la dita Confraria y l'altra terça part a la Cort o official qui de aço fara la executio y per la restant terça part a les dites obres de murs y valls de dita Ciutat irremisiblement.

Que ningun no prenga aprenent de altre librater qui no haia acabat lo temps.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de dita Ciutat que ningun librater no prenga ni tinga ningun aprenent qui haje stat ab altro librater sens voluntat o consenti-

ment de aquell ab lo qual haura abans stat o dels Consols de dita art sots la prop dita pena en lo modo prop dit diuididora e executadora.

Que ningun jove librater no examinat gos fer feyna per ells mateixos ni per persones fora de dita art.

Item statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de dita Ciutat Que ningun joue qui no sia examinat no gos ni presumesca fer feyna per si mateix ni per altre persona que no sie de la dita art de librater palesament ni amagada sots pena de sinch liures per cada hu e per cada vegada que fara lo contrari en lo modo propdit diuididora y executadora Exceptats empero los qui vuy tenen botiga o obrador parat en la present Ciutat.

Que ningun qui no sia librater puga tenir libres nous ligats ni per a ligar per a vendre.

Item per quant se es trobat en lo passat que alguns jouens o aprentents de dits libraters furtauen libres de casa sos amos y aquells venien o dauen a vendre a algunes personnes en la dita Ciutat les quals reuenien dits libres y feyen pagar la meytat mes que dits libres valien als compradors Per ço statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de dita Ciutat per obuiar a dits abusos Que daci al denant ningun qui no sie de dita art e no sie examinat no gos tenir libres nous ligats ni per a ligar per auendre sots pena de sinch liures barceloneses per cascun e per cascuna vegada en lo modo sobre dit divididores y ejecutadores e de perdre los dits libres.

De la forma que los libraters han de servar en comprar lo paper y pregamins dels mercaders.

Item statuiren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens que ningun que no sie confrare de la dita Confraria examinat gos ni presumesca vendre paper a menut ço es a dinades ni a mans sots pena de vint sous barceloneses a cada hu qui fara lo contrari y cada vegada en lo modo sobredit aplicadora.

Item per que los exercints dita art de librater mes comodament pusquen viure y los richs no opprimesquen los pobres statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers y promens de la dita Ciutat Que deci al denant ningun librater pugue comprar dins la vegueria de Barcelona de ningun mercader ni de altra qualsevol persona mes

anant de sinquanta raymes de paper ni mes anant de vint y sinc dotzenes de pregamins sens que primer nou diga ou fassa a saber als Consols qui les hores seran de dita art. E los dits Consols encontinent que sabran la dita mercaderia ho haien de denunciar a tots los altres libraters y sapien dellos si volran comprar part de dits paper e pregamins y volent-ne ells comprar haja de esser partida la dita mercaderia entre tots los confrares de la dita art quin volran. Y si sera fet lo contrari lo tal qui mes de dites sinquanta raymes de paper o mes de les dites vint y sinc dotzenes de pregamins sens denunciar ho a dits Consols dins la dita vegueria de Barcelona comprades haura encorrega en pena de vint y sinch liures irremisiblement del tal exhibidores y applicadores per la terça part a la dita Confraria y acusador de aquells, per la altra terça part a la Cort o official qui de aço fara la executio y per la restant terça part a les dites obres de murs y valls de dita Ciutat irremisiblement.

Que ningun librater puga fer pactes ni conventions ab los mestres qui ligen al estudi ni ab altres personnes.

Item per obuiar y prouehir a diverses machinations y monopolis e stucies que alguns libraters han tingudes y fetes ab los mestres qui ligen en lo Studi de la dita Ciutat fent y procurant ab strenes y altrament que los tals mestres legissen los libres que los tals libraters tenien y staven prouehits y no los altres libres que los altres libraters qui no cabien en dits monopolis ni machinations tenien per hont los dits mestres no mirant la vtilitat dels studiants sino de llur propri interes legien als dits studiants lissos infructuosos de poca utilitat per als dits studiants mes per dar speditio de libres als tals libraters que ab ells se eren pactats y conuinguts que no per vtilar als dits studiants lo que fins ahi ha redundat en gran dany axi de dits studiants com encara dels altres libraters qui ab dits pactes conventions o trac-tes no tenien part loc encara de la cosa publica. Per ço y altrement los dits honorables Consellers y promens volent obviar a dits abusos y danys ordenaren que deci al denant no sia licit ni permes a ningun librater fer pactes conuentions ni partits alguns ab ninguns dels dits mestres qui ligen de present ni per anant legiran en lo dit Studi de Barcelona ni ab altres personnes per ells directament ni indirecta sots pena a cada hu y per cada vegada que sera contrafet a la present ordinatio de vint y sinch liures applicadores per la terça part a la dita Confraria y acusador y per la terça part a la Cort o official qui de

aço fara la executio y per la restant terça part a les dites obres de murs y, valls de dita Ciutat.

Del modo y llock ahont los libres vells deuen esser venuts.

Item per obviar als fraus y ladronicis que molts mossos de iuristes metges y de altres personnes fan en casa de lurs amos furtant los libres de aquells y apres los venen a alguns regatons qui aquells reueuen per les plaçes cantons o taulers amagadamente y altrament statuyren per ço y ordenaren los dits honorables Concellers y promens Que daci al denant ninguna persona que no sie librater examinat no gos ni presumesca vendre libres vells amagadamente ans aquells haien de vendre y aportar y tenir per corredor en la plaça de Sanct Jaume o en la plaça del Encant de mar o a la plaça nova ahont dits libres se son acustumats vendre e altres plaçes de la dita Ciutat sots pena de perdre los dits libres e de pagar sinch liures Barceloneses a coneguda dels Consols de dita art si donchs dits libres nos venien per alguna marmessoria o ab interuentio de corredor publich de la dita Ciutat o per exencio de alguna cort en lo modo y forma prop dits divididora y executadora.

Que ningun librater puga tenir mes de una botiga tot frau cessant.

Item statuiрен y ordenaren los dits honorables Concellers y promens de la dita Ciutat que no sia licit ni permes a ningun librater tenir en la present Ciutat de Barcelona mes de una botiga o obrador tot frau en aço cessant sots pena de trenta sous per cada hu e per cada vegada que sera fet lo contrari divididora y executadora en lo modo y forma demunt dits.

Que ningun librater puga vendre libres ligats ni per a ligar que no sien seus propriis y de la pena dels contrafahents.

Item statuiрен y ordenaren los dits honorables Concellers y promens Que ningun librater examinat no pugue vendre libres ligats ni per aligar sino seus propriis y no de altres libraters strangers ni del present Principat de Cathalunya per obuiar a molts fraus que en aço se porien fer sots pena de trenta sous per cada hu y per cada uegada que sera fet lo contrari applicadors per la terça part a la dita Confraria y acusador y per laltra terça part al official qui de aço fara la executio y per la restant terça part a les dites obres de murs y valls de dita Ciutat irremisiblement.

Que tot iove de librater qui guanya soldada pac cascun any V sous per la luminaria de la Confraria.

Item statuiren y ordenaren los dits honorables Concellers y promens de la dita Ciutat que de aci al denant ninguna persona puga fer ventalls de paper blanc que sie per scriure per a vendre ni vendre dits ventalls de paper per altri sino los dits libraters sots pena de vint sous en lo modo prop dit applicadors y de perdre los dits ventalls.

Item per quant par razonable cosa que tots los qui viuen de un mateix art o offici aiuden a supportar los carrechs y despeses de aquell Per ço statuyren y ordenaren los dits honorables Consellers e promens de la dita Ciutat Que tot joue de librater qui anira per joue en la dita art y com a joue guanyara soldada pac cascun any sinc sous per ajuda de la luminaria de la dita Confraria. Retenense empero los dits Concellers y promens poder de interpretar corregir y smenar en les dites ordinacions tot lo que ben vist los sera a llur bona conegeuda.

Phelip de farrera Miquel des boch
Reg.^{nt} la vagueria balle de Barchinona

Fonch feta y publicada la present Crida per los llochs acostumats de la present Ciutat de Barcelona per mi Francesch flor corredor de la dita Ciutat ab so de quatre trompetas, feta a II de Març M.D.LIIJ.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Ordinacions y Bans, any 1553.*)

N.º 3

CAPITULATIO FETA PER Y ENTRE LA R.^t PRIORA Y CONVENT DE
LES HIERONIMES DE UNA PART Y LA CONFRARIA DELS HONO-
RABLES LIBRATERS DE LA PART ALTRA *en poder den Francescus*
Mulnell notari de Barcelona de dits Monestir y Confraria a
xvii de Maig del any M.D.LIIJ.

En nom de nostre Señor deu Jesuchrist e de la sacratissima verge
Maria mare sua e del benaventurat Sanct Hieronim sia Amen.

Per y entre la R.^{nt} priora y convent del Monestir de Sanct Hieronim de la present Ciutat de Barcelona de una part E los honorables libraters de la dita Ciutat de la part altra son stats fets fermats pactats y jurats los capitols pactes y avinenses següents:

Primerament es pactat y avingut entre les dites parts e la dita R.^{nt} priora y convent de dit Monestir atorguen y consenten als dits honorables libraters de la dita Ciutat presents y sdevenidors Que ells fassen y celebren festa del dit glorios sanct Hieronim lo qual ells dits libraters ara en la nova institutio y fundatio de llur Confraria y fraternitat han pres per patro y advocat en lo altar maior de dit llur Monestir lo qual es fundat e instituit en honor y reverentia de dit glorios sanct Hieronim prometent a dits honorables libraters que elles lo dia o festa de dit glorios sanct Hieronim faran y celebraran en lo dit altar maior solemne offici ab prevere diaca sotdiaca orgue e sermo e empaliaran y enramaran la dita Sglesia com millor y mes solemnament poran servintse dels millors vestiments palit y altres ornaments a la celebratio de dita festa necessaris que elles tindran E lo mateix faran y servaran a les primeres y segones vespres de dita festivitat Les quals vespres e offici prometen que no diran ni celebraran lo dit dia y vigilia fins a tant los dits honorables libraters eo la major part de aquells sien presents en la sglesia de dit Monestir.

Item es pactat y avingut entre les dites parts e la dita R.^{nt} priora y Convent de dit Monestir convenen y prometen als dits honorables

libraters que cascun any lo sendema de la festa del dit glorios sanct Hieronim elles celebraran y celebrar faran en la dita sglesia de sanct Hieronim un solemne anniversari per les anime dels dits confrares de St Hieronim dels libraters de la present ciutat ab prevere diaca sotdiaca absolta ab Creu alsada ab ayqua beneyta e orations e axi com millor semblants aniversaris se acostumen celebrar en dit monastir.

Item los honorables Consols y Confraria de dits libraters Attenent que qui serveix altar es raho visque de altar per ço convenen y prometen a dita R.^{nt} priora y convent que ells donaran y pagaran cascun any a dit Monastir y convent eo al honorable procurador de aquell lo dit dia de sanct Hieronim per la celebratio de dit solemne offici y sermo vespres pitansa empaliada y enramada o festa xxv sous de moneda Barcelonesa E mes auant donaran cascun any a la segrestia de dit Monestir dos siris de sera blanca cascu de pes de tres liures y altres dos siris de la matexa sera blanca de pes de mijia liura cascu per los canalobres. Los quals siris cremaran les primeres y segones vespres y al dit offici de la dita festa del glorios sanct Hieronim y apres tot lany a la elevatio del corpus domini de la missa conventual de dit Monestir ço es a les festes manades y diumenges tant quant los dits siris duraran e durar poran.

Item tambe donaran y pagaran cascun any per aiuda de la lantia qui crema tot lany lo corpus domini de la ymatge del glorios St Hieronim x. sous de la dita moneda E mes anant per la celebratio de dit anniversari cascun any en lo modo sobredit celebrador en dita sglesia altres x. sous de dita moneda barcelonesa. Volen empero les dites parts que per la present capitulacio y pacte les dites parts no sien obligades a les coeses desobre capitulades sino tant quant a elles ditas parts los plaura yls aparra y no mes.

(ARXIU NOTARIAL. — *Liber Confrarie sancti Hieronimi bibliopolarum Barchinone. Notaris Francesch Mulnell y Pere Mambla, anys 1553 y següents.*)

N.º 4

ORDINACIONS DELS LIBRATERS / O LIGADORS DE LIBRES.

Ara hoiats per manement del honorable mossen Bernat Splugues caualler regent la vagerie de Barchinona de agolade de valles de moya e de Moyanes e del honorable en Pere dez tor[r]ent batle de la dite Ciutat ço es de cascun dels tant com se pertany a sa jurisdicció / ordonaren los honorables Consellers e prohomens de la dita Ciutat per vtilitat del ben publich de aquella e per posar en repos los quarnadors de libres e vanadors de pregamins / e papers habitans en la dita Ciutat e per cessar inconvenients qui entre els se porien seguir ço es que de quiauant tots e sengles quarnadors de libres e qualsevol altres personnes habitants en la dita ciutat e termens de aquella de comprar e vendre papes e pragamins no scrits haien e sien tenguts de Nunciar dins dos dies al ofici dels quarnadors o als quarnadors de libres de la dita ciutat totes e sengles compra / o compres que facen de papers de qualsevol forma / o de pregamins conjunctament o de partida E si lo dit offici o part de aquell o algun o alguns singular o / singulars de aquell volra o volran part dels dits papers o pregamins que laltre del dit offici qui haura fetes les dites compra o compras haie aconcentir e jaquir al dit offici o part de aquell dins dos dies apres que sera denunciat ço es entre tots siu volran les dues parts dels dits papers e pregamins que comprats hauran per semblant for o preu que li hauran costat / comptant per prorarata romament la terça part de aquell no volie part de les dites compra o compres dels dits papers o pregamins o solament ne volran vn o dos que en aquell cas romanquen vers lo comprador les dues parts la restant terça part haia o hagen a consentir a aquella vn o dos quin volran comptant porata del preu, que haurien costar los dits pregamins o papers sots ban de cent solidos a cascun e per quescune vegade que sera fet lo contrari.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que los dits comprador o compradors dels dits papers o pregamins habitants en la

dita Ciutat o termens de aquella no gossen reebre los dits papers o pregamins fins haien feta la dita denunciacio al dit offici de quarnador de libres o a la maior art de aquelle E fins que sia passat vn jorn natural apres que sera feta la dita denunciacio sots lo dit ban per quescuna vegade que sera fet lo contrari.

Item ordonaren los Consellers e prohomens que los dits papers e pregamins la ora que seran comprats se haien a partir en aquesta forma ço es que lo comprador dels dits papers o pregamins ne haie la terça part entegre E les restan[t]s dues parts sien partides entre los quarnadors de libres vsants del dit offici qui part ne volra en deme-nera per eguals parts / Empero si tot lo dit ofici o maior part de aquell no volie part de les dites compra o compras e solament ne volien un / o dos que en aquell cas ne romanguen vers lo comprador les dues parts e la terça sia de aquells un o dos quin volran, E si sesdeuendra cas que los papers sien en pocha quantitat ço es de tres caxes de papers e xx. dotzenes de pregamins en aual en aquell cas tals pape[r]s e pregamins se haien a partir entre lo comprador dels dits papers e pregamins e los altres del dit offici quin damanaran en volran per eguals parts, E encare que algu o alguns dels dits quarnadors de libres demanadors dels dits papers e pregamins no pos-quessem pagar la part quels tocaria dels dits papers e pregamins que le donch sien donats papers e pregamins a aquell qui tota sa part no porie pagar com hauran diners per pagar e no pus anant E si cas sera que lo comprador o compradors dels dits papers o pregamins no denunciara o denunciarian les dites compra o compres al dit offici de quarnador o als singulars del dit offici ans de finar lo mercat o con-tracte que decontinent apres que hauran comprat sien tenguts de denunciar ho al dit offici o a la maior part de aquell denunciant lo preu que haura costat ab sag[r]ament la ora que raquest ne seran, En haien a donar part aquells del dit offici de quarnadors qui part ne volran en demeneran segons demunt es contengut E qui contra les dites coses o alguna de aquell[e]s fara encorregue per quescuna vegada que sera contrafet en ban de Cent solidos E si cas sera que no sia denunciat ans de comprar que en tals cas lo dit offici o singulars de aquells haien libertat de pendre o de lexar.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens per esquiuuar fraus que sia nou era prouehit se porien seguir e cometre que si algu o alguns libraters o altre qualsevol persona compraue o comprauen per via directa o indirecta pregamins en la vila de Caules o altre loch

circumuehi a la dita Ciutat per reuendre aquells en la dita Ciutat que aquells pregamins pus fossen de Cinch dotzenes en sus haie o haien a compertir entre lo dit offici de librates o singulars de aquell en la forma e manera dessus expressades ço es les dues parts entre los dits quarnadors de lib[r]es E la terça part romangue entregua de uers los dits comprador o compradors que los dits pregamins hauran comprats.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que los demunt compradors dels dits papers o pregamins no mogue ni faça moure los dits papers o pregamins que comprats hauian de loch on los dits papers o pregamins sera en lacte de les dites compra o compres fins que los dits papers o pregamins sien partits entre aquells qui part ne demenaran en la forma dessus contenguda E qui contra fara encorregue en ban de Cent solidos per quescun o per quescuna vegada que sera fet lo contrari.

Item ordonaren los dits Consellers e prohomens que aquell qui volra papers o pregamins e no pora o no volra donar compliment a la part del preu que li vendra per la part que haura demenada dels dits papers o pregamins si dins vn die natural no haura pagada la dita part que lin Peruendra encorregue en ban de Cent solidos.

Dels quals bans sien fetes tres parts eguals la vna de les quals sia del official qui fara la execucio, E lalltre terça part del acusador, E la restant terça part de la obra dels murs e valls de la dita Ciutat.

Retenense empero los dits Consellers e prohomens que si en les presents ordinacions hauia algunes coses escures o duptoses que ells e lurs successors ho puxen esmenar declarar e interpretar aytantes vegades com se vullen a lur coneguide.

Fonch publicada per en Bernat Cadireta a IIJ de Noembre del any M.CCCC.xxxxv.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Registre de Crides y Ordinacions, anys 1445 a 1458,*
folios 20 y 21.)

N.º 5

ORDINATIONS FAHENTS PER LOS LLIBRATERS
DE LA PRESENT CIUTAT.

Com ab diuersas ordinations en differents temps fetas sie estat disposat y ordenat lo que competia, à quiscuna de las Confrarias de la present ciutat pera que los Confrares de aquellas ab la operacio de son offici estiguessen ab tota unio entre los quals es vna la Confraria dels Llibraters de la present ciutat, La qual es estada axi mateix insignida y decorada ab diuersas ordinations per lo Concell de 36 de la present ciutat feta Y encara que segons aquelles se sien gouernats ab tota tranquilitat la experientia ha fet entendres que la ambicio dels homens desitjosos de acquirir encara que per medi de officis alienos ha donat causa y motiu de graues danys als particulars Confrares Llibraters, y que pera euitarlos majors en lo esdeuenidor era necessari de nou disposar lo que ya en altres temps per dit Concell ordinari era estat disposat per totas las quals rahons y desijant lo remey conuenient fonch per part de dita Confraria presentada Suplicatio en lo Concell de 36 de la present ciutat celebrat als .6. del mes de Juny prop passat per lo qual fonch comes tot lo Suplicat à quatre personnes del mateix concell pera que apres en altre fessen relatio de son sentir. Y hauent ditas quatre personas posada en execucio dita deliberacio apres de vistas las ordinations, a dita Confraria concedidas. Y lo quels apareixeria deurene obrar en benefici del comu, y particular de dita Confraria confrares de aquella, y habitants en la present Ciutat referiren son Sentir en altre. concell ordinari tingut y celebrat als 22 del mes de Agost any 1669. Lo qual desitjant en tot lo dit major assert Statuhi y ordena en la forma seguent.

Primerament Statuhiren y ordenaren dits molt Ill.es S.rs Conceillers, y prohomens que no sie licit ni permes a ninguna persona de qualsevol stament grau, o, condicio que sie, que no sie mestre llibrater de la present ciutat per si ni per interposada persona vendrer ni fer vendrer directa, o, indirectament sino es per ma de corredor,

y al mes donant ninguna quantitat ni sort de Llibres encodernats ara sien nous, o, vells sino es que aquells fossen propis de las personas quels voldran vendrer; no empero quels haguessen comprats per al dit effecte de tornarlos, a, vendrer. Y si acars alguna persona de qualsevol grau, o, condicio que sie que no sera mestre examinat llibrater de la present ciutat comprara llibres pera tornar a Vendrer hils vendra junts de poch en poch o, de hu en hu sens interuencio de corredor y sens anar al publich subast cayga en pena de sinch liures per quiscu y per quiscuna vegada, y los llibres perduts.

Item desitjan euitar los danys que poria reportar la dita Confraria de retardarse donar los comptes de aquella per los officials a qui toca Statuhiren y ordenaren, que de assi al deuant quiscun any per tot lo mes de nohembre tingen obligacio los Consols y Clavari vells donar fel bo, y lleal compte als Consols, y clavari nous de tots los diners, y demes coses de la dita confraria que en lo discurs del any de llur offici hauran entrat en llur poder, y per quin effecte havian gastat las pecunias en llur poder entraides entregant encontinent tot lo que restaran debitors, en ma, y poder dels consols y Clauari nous sots pena de 3 & 9 per quiscun contrafahent, a la present ordinatio. Y ademes de dita pena hauer de pagar tot lo que hauran rebut com dit es y aço per quiscuna vegada.

Item per leuar los abusos se fan per molts negociants en gran dany de dits mestres Llibraters venent Llibres nous encodernats experimentat notable detriment per poderse temer, que alguns aprentents, y altres persones poch tement, a, Deu furtan dits llibres, lligats, valentse de altres personnes pera que vengan aquells y desijant, que per lo sdeuenidor, se done euasio, a semblant dany statuhiren y ordenaren, que desta hora en auant per via directa ni indirecta, no puga ni sie licit ni permes a persona alguna que no sie mestre llibrater examinat en la present Ciutat vendrer llibres nous encodernats en dita present ciutat sots pena de perdrer dits llibres nous encodernats, que voldran vendrer, y aço per quiscu, y per quiscuna vegada: Exceptant empero de la present ordinacio, y que no son compreses en ella aquelles personnes ecclesiasticas, o, seculars, que, a, llur risch, y perill ne faran venir de fora Regne, o, de dintre de aquell. Retenentse empero dits molt Ill.^{es} Srs Concellers &c.

Foren publicades a 22 d'Agost de l'any 1669.

N.º 6

ORDINACIONS DE LLIBRATERS.

Com per part dels consols y confraria de St Hieronym dels llibraters de la present ciutat se haya supplicat als mag.^{chs} señors consellers y consell ordinari fossen seruits statuir y ordenar certas ordinations per llur confraria deslliberades en dos consells tinguts a quatre de setembre mil ciscents y denou y a catorse de febrer propassat en raho de augmentar los examens y donar certa forma en que los salms bassarolas y misses se donen al Cos de la confraria y de alli se tinga de proueyr quiscun confrate quin volra vender tot per lo bon gouern y administratio del comu de dita confraria y pera subuenir adaquella Perço dits mag.^{chs} señors Consellers y Prohomens en lo consell ordinari dit de trentasis celebrat a **xxiiij** (23) de Juny M.D.C.XXIIJ (1623) attenent y considerant que las ditas ordinations concernexen la vtilitat y benefici de dita confraria la qual es tant pobre que los emoluments de aquella no bastan de gran part a pagar los gastos y carrechs ordinaris y altres que se oferexen de cadaldia statuyren y ordenaren les coses seguentis:

Primerament statuyren y ordenaren dits mag.^{chs} Consellers y Prohomens que passats sis mesos del die present en auant contadors sien crescuts y augmentats los examens dels qui se uoldran examinar de mestres confrares de dita confraria los quals hagen de pagar per raho de llur examen *ço es los fills de mestres SINCH LLIURES DESET SOUS los naturals del principat de cathalunya comptats de Rossello y cerdanya DEU LLIURES DESET SOUS y los que no seran naturals de dits principat y comptats VINT LLIURES y DESET SOUS.*

Item statuyren y ordenaren dits mag.^{chs} Consellers y Prohomens que de asi aldauant ningun Confrare ni confraressa de dita confreria puga ni li sie licit ni permes fer stampar ni comprar de ninguna persona salms bassarolas ni missas ans aquellas haja y dega comprar y hauer del cos de la dita confreria sots pena y ban de trenta sous

perquiscu y quiscuna vegada que sera contrafet aplicadors a la lluminaria de dita confreria los quals salms bassarolas y Missas donara dita confreria a dits confrares a raho de vint y sinch sous la Rayma.

Item que los consols de dita confreria hagen y degan fer stampar per compte de dita confreria los salms bassarolas y missas quels apareixeran tants quants sera manester perals confrares quin volran comprar y que tingan obligatio dits consols de contar les mans quant les rabran perque no vingan faltas de casa del estamper y aquellas hagen y degan comanar al clavari de dita confreria o, a la persona quels dits consols aperexera y lo die que dit clavari donara compte de son clauariat se haja de donar compte dels dits salms bassarolas y missas en presentia dels consols y clauari y de dos oydors de comtes nomenadors per lo consell general de dita confraria lo qual consell general quiscun any lo mateix die fa electio de clauari haja de fer nominatio del confrare que li aperexara per *uenedor* de dits sams basserolas y missas, o, vell o, Joue donant lin tants y tant pochs com los consols voldran de ma del qual y no de altre part hagen de comprar y hauer tots los confrares los sams bassarolas y missas que voldran a la dita raho de vint y sinch sous la Rayma a la qual persona se li done per son traball quatre diners per lliura del que vendra y sia obligat dit venedor de tres en tres meses donar compte y raho dels sams bassarolas y missas li seran estades lliurades y del diner proceyt de la venda de aquellas y si comte no donara no se lin entregan mes fins haja donat compte y raho dels que abans li seran estats lliurats.

Item statuyren y ordenaren que la caxa de la confreria y haja de hauer tres claus diffarents les quals hagen y degan tenir los consols y clauari una cada hu dels en la qual caxa se haje de diposar tot lo diner que procehira de la venda de dits salms bassarolas y missas y de alli nos puga traurer ni gastar sino ab interuentio y presentia de dits consols y clauari.

Retenense empero dits mag.^{chs} Consellers y Prohomens poder de corregir y esmenar etc. — Fiualler ad.^{tus} Ciuitatis. — Gelabert ad.^{tus} Ciuitatis.

N.º 7

Molt Ill.^e Sr.

La Confraria de St Hyeroni dels llibraters de la present Ciutat entre altres ordinacions que te es vna feta per V. S. als 23 de Juny 1623 ques del thenor seguent = Item estatuhiren y ordenaren dits Mag.^{chs} Consallers y proms que de assi al deuant ningun Confrare ni Confraresa de dita Confraria puga ni li sia licit ni permes fer estampar ni comprar de ninguna persona Sams Basarolas ni mises, ans aquelles ajen y degan comprar y auer del Cos de dita Confraria sots pena y ban de trenta sous per quiscuna vegada que sera contrafet aplicadora a la lluminaria de dita Confraria los quals Sams Basaroles y mises donara dita Confraria als dits Confrares a raho de vint y sinch sous la raima = La qual Ordinacio es nocua a la dita Confraria perso que vuy la raima del paper val deu reals y lo ferla estampar vna lliura vuyt sous ab que auent la Confraria de prouehir als Confrares y Confrareses de Sams Basaroles y mises a raho de vint y sinch sous la raima segons la sobredita Ordinacio adames de perderi molt ve a destruirse de tal manera que se imposibilite del tot aaxis per los gastos de dita Confraria com per fer lo servey de V. S. que en tantes ocasions a, V. S. experimentat y no tenir dita Confraria altres lucros y emoluments sino lo que redunde de benefici dels dits Sams y Basaroles Per lo que los Consols y Clauari en nom de dita Confraria a V. S. suplican sie de son seruey estatuir y ordenar (corregint la sobredita ordinatio) que attes la raima del paper y estampar aquella coste a raho de 2 $\frac{1}{2}$ 8 $\frac{1}{2}$ raima no tenir obligacio la dita Confraria de prouehir a sos Confrares y Confrareses si no es a raho 3 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$ puix costant lo paper y fer estampar aquell 2 $\frac{1}{2}$ 8 $\frac{1}{2}$ per les disinumptions y los gastos que reporta la dita Confraria ve ab lo poch augment que hi ha de dites 2 $\frac{1}{2}$ 8 $\frac{1}{2}$ fins a 3 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$ a no perdrer cosa, ni tampoch los Confrares a, carregarse puix correntment los Confrares y Confraresses los paguen a dita raho de 3 $\frac{1}{2}$ 10 $\frac{1}{2}$; com y tambe lo confirma la dita ordinatio y de nou estatuhir que no pugan

los Confrares ni Confraresses comprar aquells sino es del Cos de dita Confraria com en dita ordinacio estaue disposat, que adames de ser conforme al de justitia o, rebran a singular gracia de V. S. y ho esperen del bon zel de V. S. — Altissimus &. — Toda.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1675, inserta entre folis 87 y 88.)

N.º 8

Molt Ill.^e S.^r

La Confraria de S.ⁿ Geroni dels llibraters de la present Ciutat, entre altres ordinacions que te fetas per V. S. es vna que fonch feta als 23 de Juny de 1623. que comensa: Item statuiren, y acabe la Rayma; copia de la qual se presente. En la qual ordinacio fonch statuit y ordenat que ningun Confrare, ni Confraressa puga ni ly sia licit, ni permes fer estampar, ni comprar de ninguna persona, Sams, bassarolas, ni missas; ans aquellas haja, y dega comprar, y haver del Cos de dita Confraria, sots pena, y ban de 30 \AA . per quiscu, y quis-cuna vegada; Com y tambe aixi mateix fou ordenat que la Confraria donaria los dits sams, bassarolas, y missas a dits Confrares a raho de 25 \AA . la Rayma: com tot es de veure de dita ordinacio. E com noly sia vuy possible a la dita Confraria donar la rayma dels dits sams, basserolas, y missas a la dita raho de 25 \AA ; perso que lo paper vuy comunament va a 20 \AA la rayma; y lo tirar despues aquell de sams, bassarolas, y missas coste a 28 \AA . per rayma com a demes deser publich, y notori, se fara constar. Y en lo any 1623. donantlo la dita Confraria venia a guanyar alguna cosa per lo servey de ella, de V. S., y de Sa Magestad (que deu guarde) encara que aparega modich preu lo de 25 \AA , per rayma, perso que lo paper, y fer tirar aquell era ab molt major comoditat que no en estos temps. Perso a V. S. supliquen los Consols, y Confraria sia de son servey manar corregir, o, esmenar la dita ordinacio, manant ordenar, y decretar que la dita Confraria dega donar los dits sams; basserolas y missas als dits Confrares a raho de 70 \AA . per rayma; com y aixi mateix confirmar que no sia licit a ningun Confrare fer estampar, ni comprar sino es del Cos de dita Confraria los dits sams, basserolas, y missas, sots la mateixa pena, o, altra a V. S. ben vista: perso que ab aqueix poch de lucro, la confraria se conservara; y no vindra a destituirse

de forças, y medis pera continuar, com a fet fins assi en lo servey
de V. S. y de Sa Magestat en las ocasions se han offert, y se offeriran,
com, o, de V. S. experimentat, y, o, espere del bon zel, recta intentio
de V. S. Oficio &c. — Altissimus &c. — Toda.

(ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1675, inserta n.º 14, entre fo-
lis 365 y 366.)

N.º 9

LLISTA DE LLIBRETERS Y LLIBRETERES AGREMIATS DES DE LA
 FUNDACIÓ DE LA CONFRARIA. *Dates d'ingrés y baixes per
 causa de mort.*¹

Pau Cortey, 4 Setembre 1553 fins 1576	obiit
Eularia Cortey, Vda., Setembre 1577 a 1579	»
Anton Oliver, 18 Març 1553 a 1584	»
Joan Pau Manescal, 16 Juliol 1554 a 1584	»
Joan Mall, 21 Setembre 1557 a 1596	»
Pere Climent de Turpiá, 26 Octubre 1557 a 1594	»
Joan Trinxer, 21 Juliol 1559 a 1562	»
Joan Burgés, 29 Juliol 1563 a 1572	»
Sra. Burges, Vda., 1573 a 1589	»
Bernat Manescal, 10 Novembre 1563 a 1572	»
Francesch Climent Trinxer, 1 Setembre 1565 a 1586.....	»
Damià Bages, 27 Juliol 1567 a 1586	»
Pere del Tell, 21 Desembre 1567 a 1594.....	»
Joan Trinxer, menor, 9 Març 1568 a 1574	»
Anton Prima, 15 Janer 1569 a 1595	»
Francesch Climent Trinxer, menor, 23 Abril 1570 a 1595....	»
Francesch Dauder, 23 Setembre 1570 a 1584.....	»
Anton Bonalt, 3 Març 1571 a 1577	»
Francesch Ravella, 20 Agost 1571 a 1584	»
Joan Gernós, 6 Juny 1573 a 1581	»
Simon Gracia, 9 Desembre 1573 a 1584	»
Onofre Gori, 7 Juliol 1575 a 1584	»
Anton Llaneras, 12 Desembre 1575 a 1581	»
Joan Castelló, 12 Juliol 1576 a 1579	»
Joan Torres, 3 Setembre 1576 a 1578	»

¹ Aquesta Relació, segons lo Manuscrit, fou feta l'any 1698.

Joan Cortey, 2 Abril 1597 a 1584	obiit
Llorena Rialp, 25 Setembre 1577 a 1582	»
Isabel Cortey, Vda., 1585 a 1595	»
Claudi Bornat, 27 Febrer 1575 a 1595	»
Francesch Layá, 22 Març 1575 a 1595	»
Geroni Genovés, 30 Abril 1578 a 1594	»
Galzerán Sanglés, 10 Març 1579 a 1595	»
Jaume Llives, 8 Abril 1579 a 1584	»
Geroni Pi, major, 7 Juliol 1580 a 1591	»
Joan Cortey, menor, 11 Desembre 1581 a 1596	»
Joan Pau Manescal, 15 Juny 1584	»
Rafel Nogués, 9 Juliol 1580 a 1584	»
Miquel Migá, 30 Desembre 1580 a 1584	»
Valentí Monfort, 3 Juliol 1581 a 1584	»
Miquel Genovés, 2 Març 1582 a 1585	»
Isabel Nogués, Vda., 1580 a 1596	»
Sra. Genovés, Vda., 1583 a 1597	»
Lluís Rovira, 17 Abril 1582 a 1589	»
Pere Oliveras, 23 Desembre 1583 a 1587	»
Pere Farrer, 28 Desembre 1583 a 1584	»
Joan Riera, 14 Juny 1584 a 1585	»
Anton Oliver, 19 Febrer 1585 a 1586	»
Bertran Andreu, 24 Juny 1585 a 1595	»
Mariangela Andreu, Vda., 1586 a 1594	»
Gabriel Llobera, 25 Agost 1585 a 1595	»
Bernat Domingo, 15 Juliol 1588 a 1590	»
Bernat Cussana, 8 Setembre 1588 a 1600	»
Jaume Micó, 26 Maig 1590 a 1595	»
Joan Llorens, 14 Juny 1590 a 1592	»
Alexandre Banús, 15 Agost 1593 a 1627	»
Margarida Micó, Vda., 1596 a 1599	»
Joan Sever, 7 Juliol 1590 a 1596	»
Rafel Vives, 28 Agost 1590 a	»
Anton Oliver, 2 Agost 1590 a 1608	»
Miquel Manescal, 24 Setembre 1590 a 1631	»
Onofre Bargadá	»
Francesch Mella, 7 Novembre 1591 a	»
Lluís Manescal (germa de Miquel), 15 Juny 1591 a 1595	»
Sra. Bargadá, Vda., 1595 a 1599	»

Margarida Mella, Vda., 1591 a 1598	obiuït
Joan Vella, 4 Novembre 1591 a 1595	»
Alexandre Banús, 4 Octubre 1592 a 1595	»
Sebastià Cormellas, 10 Desembre 1595 a 1601	»
Jaume Soler, 11 Agost 1594 a 1595	»
Cristófol Storch, 26 Agost 1595 a 1601	»
Joan Simó, 26 Agost 1595 a	»
Llorens Rossell, 28 Juny 1596 a	»
Sra. Rossell, Vda., 1597 a 1606	»
Joseph Andreu, 15 Maig 1596 a	»
Francisco Torres, 3 Desembre 1597 a	»
Francisco Lleonart, 7 Juny 1598 a	»
Francisco Biosca, 16 Novembre 1598 a	»
Geroni Guerra, 6 Novembre 1598 a	»
Geroni Aleu, 6 Desembre 1598 a 1600	»
Geronima Biosca, 1599 a 1606	»
Joseph Corominas, 5 Maig 1601 a	»
Antich Ribera, 1 Maig 1601 a	»
Joan Pons, 23 Desembre 1601 a	»
Geroni Pons, 1602 a 1609	»
Montserrat Castelló, 28 Abril 1602 a	»
Onofre Bergadá, 30 Desembre 1604 a	»
Antoni Mall, 27 Octubre 1605 a	»
Narcís Pons, 10 Juny 1607 a	»
Francesch Masquera, 23 Juny 1607 a	»
Bernat Masquera, 12 Octubre 1608 a	»
Francesch Colomer, 15 Març 1609 a	»
Lluís Burgués, 17 Novembre 1610 a	»
Joan Llorens, 27 Setembre 1611 a	»
Sebastià Cormellas, 17 Maig 1612 a	»
Gabriel Tisach, 5 Juny 1616 a	»
Llorens Soler, 15 Juliol 1617 a	»
Joan Argemí, 23 Agost 1595 a	»
Bernat Sanarench, 27 Setembre 1618 a	»
Jacinto Argemí, 27 Setembre 1619 a	»
Anton Castanyer, 22 Maig 1619 a	»
Francesch Subirà, 22 Novembre 1620 a	»
Joan Fillol, 22 Maig 1612 a	»
Geroni Genovés, 3 Maig 1614 a	»

Lluch Durán, 16 Maig 1613 a	obiu
Andreu Roure, 20 Agost 1615 a	»
Rafel Barrera, 10 Octubre 1615 a	»
Rafel Vives, menor, 3 Juny 1616 a	»
Miquel Gracia, 3 Juny 1616 a	»
Anton Rodoler, 4 Juny 1620 a	»
Francesch Alella, 12 Octubre 1621 a	»
Anton Molins, 22 Novembre 1623 a	»
Joan Sapera, 30 Novembre 1623 a	1661. »
Joan Marquet, 20 Janer 1624 a	»
Rafael Socias, 21 Abril 1624 a	»
Miquel Paysa, 15 Setembre 1626 a	»
Baltasar Isach, 26 Setembre 1624 a	»
Bonaventura Castells, 21 Setembre 1625 a	»
Isidoro Nogués, 30 Octubre 1627 a	»
Joseph Alella, 11 Agost 1630 a	»
Narcisa Alella, Vda., 1631 a	»
Rafel Tomás, 6 Agost 1630 a	»
Francesch Manescal, 2 Juny 1636 a	»
Joseph Frató, 8 Novembre 1636 a	1640. »
Joseph Prats, 3 Març 1637 a	»
Sebastià Guasch, 10 Juny 1636 a	»
Vicens Sapera, 9 Setembre 1636 a	»
Agustí Maduxer, 6 Janer 1640 a	»
Joan Coma del Vi, 6 Desembre 1640 a	»
Pau Artés, 13 Desembre 1640 a	»
Pere Pau Iglesias, 13 Desembre 1640 a	»
Rafela Castelló, donzella, 1640 a	»
Joseph Soler, menor, 12 Maig 1640 a	»
Salvador Feliu, 13 Desembre 1640 a	»
Gerónima Feliu, Vda.	»
Joseph Corominas, 14 Juliol 1641 a	»
Josefa Soler, Vda.	»
Tecla Fillol, Vda.	»
Miquel Bigorra, 4 Febrer 1643 a	»
María Aymerich, Vda.	»
Miquel Badia, 23 Agost 1643 a	»
Gerónima Gracia, 1640 a	»
Jaume Roca, 19 Janer 1644 a	»

Narcís Freyxas, 10 Agost 1646 a	obiit
Bernat Masquera, 13 Setembre 1646 a	»
Pau Argemí, 17 Novembre 1646 a 1647	»
Sra. Argemí, Vda., 1647	»
Rafel Llorens, 17 Novembre 1646 a	»
Joan Cantó, 12 Abril 1647 a	»
Francesch Badía, 28 Setembre 1652 a	»
Pere Aymerich, 18 Juny 1653 a	»
Ramon Boxeda, 28 Juny 1653 a	»
Joan Selma, 28 Juny 1653 a 1706	»
Joan Catá, 28 Juny 1653 a	»
Jacinto Cleriana, 24 Novembre 1658 a 1675	»
Sra. Prató, Vda., 1654 a	»
Tomás de Lizau, 10 Setembre 1662 a 1689	»
Jacinto Ascona, 10 Setembre 1662 a 1710	»
Isidro Nogués, 26 Juny 1664 a 1682	»
Maria Badía, Vda., 1675 a	»
Maria Cleriana, Vda., 1679 a	»
Anton Ferrer, 30 Desembre 1664, morí 12 Agost 1712	»
Joan Paysa, 22 Maig 1667 a 1694	»
Joseph Moyá, 31 Maig 1667 a 1706	»
Ramon Sapera, 19 Març 1670 a 1706	»
Baltasar Ferrer, 13 Setembre 1671, morí 12 Desembre 1720	»
Joan Terrésanchez, 3 Agost 1672 a 1716	»
Maria Terrésanchez, donzella, 1716	»
Francisco Llopis, 3 Desembre 1673 a 1688	»
Miquel Planella, 17 Juny 1674 a 1717	»
Pau Agell, 23 Setembre 1674 a 1716	»
Gertrudis Llopis, Vda., 1689 a 1712	»
Joan Pí, 10 Octubre 1674 a 1678	»
Magdalena Pi, 1679	»
Bernat Nivell, 5 Novembre 1675, morí 1722	»
Eudalt Carol, 6 Novembre 1675 a 1696	»
Manel Serra, 23 Abril 1676 a 1680	»
Joseph Argemí, 26 Abril 1676	»
Joan Cassanyas, 31 Març 1676 a 1732	»
Miquel Badia, 7 Maig 1679 a 1692	»
Anton Colomer, 17 Abril 1679 a 1682	»
Pere Pau Duran, 9 Març 1685 a 1696	»

Gabriel Subirana, 17 Abril 1681, morí Abril 1725	obiit
Fran. ^{co} Ferrer, 4 Maig 1683 a 1696	»
Joan Veguer, 11 Janer 1683 a 1696	»
Maria Ferrer, Vda., 1696	»
Fran. ^{ca} Veguer, Vda., 1697 a 1727	»
Joan Roca, 15 Abril 1683 a 1692	»
Anton Moyá, 4 Maig 1685 a 1737	»
Joan Pau Martí, 1684, morí en 1722	»
Joseph Sanbonet, 27 Maig 1685 a	»
Joan Sanmar, 14 Octubre 1685	»
Joan Pi, menor, 26 Juliol 1688 a 1708	»
Tomás de Lizau, 12 Desembre 1688 a 1704	»
Carlos Puig, 20 Novembre 1688 a 1729	»
Eudalt Terrésánchez, 5 Febrer 1690 a 1713	»
Jacinto Gener, 18 Març 1690, morí Abril 1720	»
Batista Pinyol, 10 Setembre 1690 a 1734	»
Maurici Generas, 10 Setembre 1690	»
Vicens Suriá, 1690 a 1698	»
Jaume Batlle, 1690 a 1737	»
Francesch Ascona, 16 Novembre 1694 a 1713	»
Francesch Avinyó, 1694 a 1713	»
Ramon Bons, 1698 a 1735	»
Jaume Suriá, 4 Novembre 1696 a 1743	»
Joseph Ferrer, 1698 a 1714, per lo siti	»
Francisco Sapera, Juny 1698 a 1752	»
Tomás Moyá, 10 Juny 1698 a 1738	»
Joan Piferrer, 15 Juny 1698 a 1748	»
Joseph Llopis, 1693 a 1699	»
Anna Llopis, Vda., 1699 a 1705	»
Joan Veguer, 6 Setembre 1702 a 1739	»
Joan Cassanyas, menor, 22 Setembre 1704 a 1757	»
Francisco Subirana menor, 19 Novembre 1704 a 1743	»
Joseph Subirana, menor, 19 Novembre 1704 a 1713	»
Joseph Ascona, 16 Març 1705 a 1716	»
Ramón Ferrer, 26 Març 1706 a 1724	»
Joseph Llopis, 26 Març 1706 a 1717	»
Joseph Texidor, 26 Març 1706, morí en 1735	»
Bartomeu Giralt, 26 Març 1706 a 1729	»
Joan Martí, 22 Juny 1709 a 1744	»

Francisco de Lizau, 22 Juny 1709 a 1712	obiiit
Joan Jaumar, 22 Juny 1709, morí en 1776	»
Joseph Pi, 10 Agost 1709 a 1768	»
Jaume Roig, 12 Agost 1709 a 1755	»
Gregori Jaumar, 3 Octubre 1711 a 1712	»
Pau Ferrer, 1712 a 1745	»
Pau Pons, 1712 a 1731	»
Fran. ^{co} Campmany, 1 Maig 1712 a 1757	»
Antoni March, 1721 a 1733	»
Olaguer Avinyó, 17 Abril 1721 a 1748	»
Joseph Ferrer, 1723 a 1734	»
Anton Llopis, 25 Agost 1722 a	»
Joseph Nivell, 25 Agost 1722	»
Mauro Martí, 25 Agost 1722, morí 6 Maig 1754	»
María Martí, 1724 a 1727	»
Joan Subirana, 10 Octubre 1725 a 1764	»
Franc. ^{co} Ferrer, 30 Octubre 1726 a 1771	»
Joseph Gomita, 18 Juny 1727 a 1743	»
Esperanza Gomita, 1744	»
Anton Cassanyas, 1729 a 1750	»
Francesch Feliu, 1729, morí 1734	»
Joseph Giralt, 13 Setembre 1732 a 1744	»
Joseph Avinyó, 13 Setembre 1732 a 1769	»
Ramon Sapera, 13 Setembre 1732 a 1745	»
Pau Pons, 13 Setembre 1732 a 1774	»
Magí Canals, 28 Octubre 1732	»
Bruno Cassanyas, 1735 a 1757	»
Margarita Cassanyas, 1757	»
Gisleno Manyach, 1733 a 1779	»
Joseph Altés, 10 Agost 1735 a 1780	»
Gabriel Pagés, 23 Juny 1737 a 1781	»
Margarida Pagés, 1782 a 1783	»
Joseph Roig y Terresanchez, 3 Desembre 1740 a 1767	»
Fran. ^{co} Avinyó, 3 Desembre 1740 a 1781	»
Joseph Roig y Mora, 4 Desembre 1740 a 1743	»
Eulalia Roig, 1744	»
Francesch Suriá, 20 Agost 1742, morí 1783	»
Jaume Osset, Agost 1742 a 1780	»
Carlos Sapera, 13 Setembre 1743 a 1780	»

Tomás Piferrer, 14 Setembre 1743 a 1774	obiit
Joseph Alsamora, 15 Setembre 1743 a 1780.....	»
Esteve Cassañas, 3 Maig 1746 a 1764	»
Margarita Cassañas, 1778	»
Ignasi Jordi, 1747 a 1783	»
Joan Roger	»
Jacinto Subirana, 5 Octubre 1745 a 1787	»
Pere Gomita, 12 Octubre 1745 a 1783.....	»
Joseph Giralt, 25 Octubre 1748 a 1782	»
Joan Pau Martí, 29 Octubre 1748 a 1769	»
Honorat Santiago, Novembre 1748 a 1783	»
Joseph Gibert, 1749	»
Pere Triat, 1750 a 1780.....	»
Eularia Tria, 1781 a 1783	»
Fran. ^{co} Franch, Agost 1751 a 1756	»
Ramon Casademunt, Setembre 1751 a 1772	»
Joseph Garriga, Octubre 1754 a 1773	»
Fran. ^{co} Generas, 2 Abril 1754 a 1783	»
Miquel Rubió, 1750 a 1751	»
Jaume Subirana, 1760 a 1770	»
Carlos Gibert, 1758 a 1783	»
Joan Centené, 26 Novembre 1759 a 1783	»
Joseph Cassañas	»
Isidro Aguilarvivas, 26 Mars 1760 a 1783.....	»
Francesch Ribas, 1764 a 1783	»
Joseph Avinyó, menor	»
Ramon Sapera y Pi, 1766 a 1783	»
Bruno Ferrer, 1766 a 1776	»
Esteve Cassañas, menor, 1767 a 1787	»
Joseph Garriga y Vilarrasa, 1767 a 1790	»
Pere Caral, 1767	»
Carlos Sapera, menor, 1767 a 1783	»
Joseph Manyach, 16 Maig 1768 a 1783	»
Fran. ^{co} Suriá, menor, 23 Maig 1768 a 1783	»
Joan Anton Roca, 1766 a 1783	»
Joan Magrinyá, 1769 a 1783	»
Joan Massuet, 2 Juny 1769 a 1783	»
Fran. ^{co} Oliver y Martí, 29 Setembre 1770 a 1783	»
Anton Cassañas, 1771 a 1783	»

Rafel Ferrer y Costa, 1772 a 1783	obiiit
Pere Batlle, 1773 a 1783	»
Pau Fonoll, 1776 a 1783	»
Fran. ^{co} Generas, menor, 1778 a 1783	»
Joseph Santiago, 17 Janer 1778 a 1783	»
Joan Cerqueda, 1778 a 1787	»
Joan Jordi, 20 Desembre 1779, morí 17 Febrer 1818	»
Carlos Gibert y Costa, 20 Desembre 1779 a 1783	»
Agustí Roca, 20 Desembre 1779 a 1783	»
Pere Fullá, 16 Janer 1780 a 1783	»
Joan Giralt (francés), 23 Novembre 1783	»
Joan Sallent, 26 Novembre 1783, morí Janer 1818	»
Gaspar Jordi, 27 Novembre 1783, se feu franciscà	»
Fran. ^{co} Garriga, 27 Novembre 1783	»
Jaume Magrinyá, 27 Novembre 1783	»
Pau Magrinyá, 27 Novembre 1783	»
Valero Sierra, aragonés y mestre a Zaragoza, 5 Desembre 1783	»
Pere Nolasco Aguasvivas, 21 Abril 1787	»
Joseph Cerqueda, 21 Abril 1787	»
Joan Fran. ^{co} Cassañas, 28 Abril 1787	»
Mariano Ramon Batlle, 21 Abril 1787	»
Rafel Ferrer, menor, 21 Abril 1787, es capellá	»
Mateu Echterling de Ungría, 6 Maig 1787, andador	»
Anton Oliveras, 18 Desembre 1787	»
Fran. ^{co} Solá, 3 Març 1788	»
Joan Fran. ^{co} Piferrer, 18 Maig 1788	»
Fran. ^{co} Monet, 18 Maig 1788	»
Ramon Obiols, 18 Maig 1788	»
Ignaci Estivill, 18 Maig 1788	»
Joan Forns, estamper, 18 Maig 1788	»
Bernat Pla, estamper, 18 Maig 1788	»
Mateu Barceló, estamper, 22 Maig 1788	»
Ramón Martí, estamper, 22 Maig 1788	»
Joan Serra Nadal, estamper, 3 Agost 1788	»
Ramón Rubió, 17 Agost 1788, andador	»
Manuel Texero, estamper, 7 Març 1791	»
Vicens Verdeguer, 26 Novembre 1791	»
Tomás Gaspar, 5 Janer 1794	»
Bartomeu Lautrech, 6 Abril 1794	»

Jaume Tauló, 6 Abril 1794	obiit
Mariano Parera, 1 Març 1794	»
Anton Brusi, 1 Febrer 1793	»
Joseph Rubió, 23 Novembre 1795.....	»
Anton Sastres, 22 Abril 1794	»
Francesch Ifern, 21 Febrer 1796	»
Miquel Serra, 27 Febrer 1796.....	»
Miquel Gaspar, 21 Mars 1797	»
Anton Xarcas, 21 Mars 1797	»
Joseph Torner (de la Concordia), 21 Març 1797	»
Pau Vigil, 3 Agost 1798	»
Anton Vigil, 18 Desembre 1798	»
Joseph Guix, 18 Desembre 1798	»
Miquel Cassanyes, 22 Desembre 1799	»
Pedro Pablo Husson de la Pasarana, 22 Desembre 1799	»
Jaime Farigola, 22 Desembre 1799	»
Rafel Ferrer, 11 Agost 1800	»
Joseph Risoto, 25 Abril 1801	»
Joseph Cerqueda, 15 Juliol 1801	»
Tomás Gorchs, 27 Abril 1802	»
Joan Fonoll, 6 Novembre 1803	»
Vicens Magrinyá, 17 Mars 1804	»
Joseph Antón Cerdá, 21 Juny 1804	»
Ignasi Oliveras, 21 Juny 1804	»
Pere Barral, 9 Octubre 1806	»
Lluís Ribas, 23 Maig 1815	»
Joan Sellent, 23 Maig 1815	»
Joseph Piferrer, 23 Maig 1815	»
Joan Oliveres, 23 Maig 1815	»
Joaquim Jordi, 23 Maig 1815	»
Anton Sierra, 23 Maig 1815	»
Tomás Gaspar, menor, 23 Maig 1815	»
Joseph Sellent, 23 Maig 1815	»
Gayetá Forns, 23 Maig 1815	»
Ramón Piferrer, 23 Maig 1815	»
Joseph Lluch, 23 Maig 1815	»
Fran. ^{co} Font, 23 Maig 1815	»
Joan Roldós, 23 Maig 1815	»
Matías Cateura, 23 Maig 1815	»

Vicens Ferrando, 24 Febrer 1816	obiit
Llorens Rocabella, 24 Febrer 1816	»
Joan Gaspar, 24 Febrer 1816	»
Jaume Gaspar, 24 Febrer 1816	»
Domingo Oviol, 24 Febrer 1816.....	»
Joan Estivill, 24 Febrer 1816.....	»
Joan Dorca, 24 Febrer 1816	»
Joseph Matarrodona, 24 Febrer 1816, de la Concordia	»
Silveri Lleyxá, 24 Febrer 1816.....	»
Segimón Bou, 24 Febrer 1816	»
Joaquim Abadal, 24 Febrer 1816	»
Manel Compte, 24 Febrer 1916	»
Narcís Noguera.....	»
Pere Santiago, 16 Juny 1817	»
Joseph Oliveres, 8 Juliol 1817	»
Joseph Solá, 11 Febrer 1818	»
Pere Tullá, 11 Febrer 1818	»
Joan Torner, 11 Febrer 1818	»
Magí Saurí, 11 Febrer 1818	»
Joaquim Mayol, 11 Febrer 1818	»
Narcís Oliva, 11 Febrer 1818	»
Pere Lleixer, 11 Febrer 1818	»

N.º 10

Ex.^m Señor.

Los Consols de la Confraria de S.ⁿ Geroni dels Llibreters de la present Ciutat de Barcelona diuen que aquella se troba ab lo carrech de moltes obligacions, com son alguns Censals ques prestan a dife-rents Personas entre tots de preus de mes de 700 € . despesas, y gastos de plets que necessariament ha de suportar, que uns anys ab altres importan considerables quantitats, y gastant de altre part ab cosas pias molts diners en las festas celebra a son Patro S.ⁿ Geroni en los mesos de maitx, y setembre en la iglesia de St Jaume, y en los píos sufragis ha celebrar en lo dia, o, commemoracio dels difuns, y altres dias, oferintse sempre alguns accidents, y los quals te de gastar dita Confraria, particularment en los casos an succehit de lleuas en anys passats pagant com pagaua a alguns Soldats per lo seruei de Sa Magestat (Deu lo guarde) per tots los quals carrechs se troba dita Confraria tant cansada, que es impossible poder suportarlos en auant, sino se cerca algun medi pera subuenirla. E com lo medi mes proporcionat, y suau sia lo de aumentar lo salari dels examens de las personas entran, y se agregan a dita Confraria; en consideracio també de que aquell es molt modich, es a saber de 10. € . 10. q . quantitat de altre part indigna per vna Confraria de tanta estimacio, y vtil a la Republica, de tal manera que la Confraria del exercici mes vulgar de la present Ciutat goса salaris de 60, y 70. € . Per tant, y altrament los dits Consols suplican sia V.^a E.^a seruit ordenar, y decretar que de aquí al deuant los salaris dels examens de las personas entraran a la dita Confraria de llibraters sian de 60 € . aplicadoras a la caxa de dita Confraria, sens comprehensio empero dels fadrins, y aprenents que vui se troban per las casas dels Confrares llibraters lo que rebran los suplicants a singular marce de la generosa ma de V. E.^a — Officio & — Altissimus &. — Pro Aguirre. L. Gallart y Pastor. — Habilitada de Asper, ad.^{us} ciuitatis.

N.º II

IMVENTARIUM BONORUM HEREDITATIS MICHAELIS CABRIT QUONDAM
LIBRETERII CIVIS BARCINONE. CEPIT EXORDIUM DIE LUNE XIIIJ
DECEMBRI ANNO M.DXXXVIIJ.

Noverint universi etc.

Primo attrabam en les cases ahont lo dit quondam marit meu
mentres visqué vivia [y] habitava, situades en lo carrer vulgarment
apellat de la calseteria. Ço es en la entrada hun armari de parar y
tenir ores, ab franasses, en lo qual atrobam:

Item hun *vocabularyum utriusque juris* de forma de octau, cusit,
sens cubertes.

Item hun libre de stampa en paper nomenat *sermones dormi
secure* de octau cusit, sens cubertes.

Item hun libre *textus selusti*, forma de octau cusit sens cubertes.

Item hun libre *textus retorices nulli* cusit sens cubertes.

Item dos libres *epistoles de tulli* de forma de octau cusit, sens cu-
bertes.

Item dos librets *ores segons lo orde del carme* cusides.

Item hun *breviari petit del orde dels fraves predicadors*, guarnit.

Item hun *breviari romá* guarnit stampat en lo any MDXXXIIIJ.

Item dos libres *epistoles de tulli* de forma largueta guarnides.

Item dos librets, ço es hun *marcial* e hun *catullo tibullo properci*
de forma largueta guarnit.

Item quatre librets *ores en pla* guarnides.

Item dos librets *cato* ligats la hu ab cubertes e altre sens cu-
bertes.

Item tres librets en los quals ha stampats diversitat de monedes.

Item unes *ores* petites en latí guarnides.

Item hun libre petit en vulgar castellá de *loracion del paternoster*,
desligat.

Item vuyt *basseroles* y quatre *set psalmis* de pregami.

- Item sinch set *psalms* stampats en paper de letra grossa.
Item deu *oracions de sant cebriá*.
Item quaranta *oracions de sanct agustí*.
Item setze... *salms y beceroles*.
Item hun... *confessionari* petit en vulgar.
Item un smariet de fusta ferrat ab posts sens pany.
Item quatre *lunaris* petits en stampa castellana ligats.
Item en los parestatges quatre *libres de ores en lati* cusides.
Item set *confessionaris en pla* sens ligar.
Item hun libre *officina textoris* sens ligar.
Item quatre *arts de cant pla* petits en castellá.
Item hun libre intitulat *singuanta romansos y deu flors romanes* desligats.
Item onze libres *ores franceses* en lati petites sens ligar.
Item vuyt libres *epistles de ovidi* petites sens ligar.
Item deu libres: quatre *plants dela verge maria*, tres *donzella Theodor* y tres *infant don Pedro*.
Item vuyt libres *donsella magalona* en pla sens ligar.
Item huns quants quoerns del *libre del ase*.
Item deu libres *infant don Pedro* sens ligar.
Item sinch libres *flors de virtuts* sens ligar.
Item dos librets *de officio et dignitate sacerdotum* ligats.
Item dos librets *golenos de ossibus* ligats.
Item sis librets de octau diverses obres ligats se poca valor.
Item vuyt librets entre *catos e modos confitendi* desligats.
Item dos *psaltiris romans* petits desligats.
Item vuyt (sic) y quatre coherns *ores juy e tresor de la anima*.
Item hun aplech petit de *cobles*.
Item sis libres *de coch* ligats.
Item tres libres *infant don Pedro* ligats.
Item vuyt libres: sis *flors de virtuts* e dos *lunaris* ligats.
Item set libres *del ase* ligats.
Item hun libre vell *imnes* ligat.
Item catorse *alphabetos sacerdotum* ligats.
Item hun libre *ordinacions del general* ligat.
Item hun libre petit *concordancies de la biblia* ligat.
Item hun libre *ovidi matamorfoseos ab coment* ligat.
Item altre plech en que ha sis libres *del ase*.
Item altre plech en que ha vint y dos libres *del ase*.

- Item altre plech en que ha sis mans de coherns del *ofici de...*
 Item altre plech en que ha vint y sinch *flors de virtuts.*
 Item altre plech en que ha sis *terensis* petits de forma de octau.
 Item altre plech en que ha deu *breviaris romans* petits.
 Item altre plech en que ha quatre libres intitulats *testamentum novum* e altres quatre libres intitulats *epistole petri bembii.*
 Item autre en que ha sinch *breviaris romans* petits.
 Itemi altre plech en que ha dotze *terensis*, *textus.*
 Item altre plech en que ha sinch *virgilis*, quatre *sermones gabrielis barletes.*
 Item autre plech en que ha vuyt *juvenals*, dues institutes petites y dotse *copia verborum erasmi.*
 Item autre plech en lo qual ha set *bucholiques de mantua*, quatre *patenice meriana* ab comentó.
 Item autre plech en que ha *quatuor rosa aurea super evangelia.*
 Item autre plech en que ha una *biblia* de forma de octau, lo text, y quatre *ores* y quatre *psaltiris de frança.*
 Item autre plech en lo qual ha dues *summes angelicas* y tres *brixes* de forma de quart de frança.
 Item una *summa silvestrina* no cosida.
 Item hun plech en lo qual ha dos *rationalis* de quart y dos *vallas* de forma de octau.
 Item hun plech en que ha dues *sumes rollandines*, dos *dotrinale florum*, dos *gesta romanorum*, dos *confessionals anthonini* e hun *dispanieri* de forma de quart.
 Item autre plech en que ha quatre *sumes gayetanes.*
 Item autre plech en que ha quatre missals romans de forma de octau sens ligar.
 Item [en] hun plech son una rayma [de] *magalones.*
 Item hun plech en que ha hun *virgili* ab coment, una *officina textoris tres terensis*, petits de forma largueta y una *suma angèlica.*
 Item autre plech en que ha dos *tractats sacerditals* de octau, dos *prosperi galani* e huns *sermones diciculi de sanctis* e huns *sermones dormi secure*, no cosits.
 Item autre plech en que ha dos missals romans de forma de quart no cosits.
 Item autre plech en que ha dos *xenophontis philosophi* e dos *sermones anime fidelis* no cosits.

Item altre plech en que ha deset *tullis*, ço es lo text, forma de octau, no cosits.

Item altre plech en que ha sinch *virgilis*, ço es lo text de forma de octau, no cosits.

Item altre plech en que ha quatre *virgilis*, ço es lo text, de forma de octau no cosits.

Item autre plech en que ha tres mans de *orations de sanct agusti* y cobles.

Item hun plech en que ha quatre *epistoles de ovidi* e hun rational de forma de quart no cosits.

Item hun plech en que ha sinch libres *magalona* y set *lunaris* tot cusit.

Item hun plech en que ha tres mans *misses de la verge maria* no ligats.

Item autre plech en que ha vuyt mans de *catos*.

Item una rayma de *ores* en latí petites no cusides.

Item hun plech en que ha dos *diurnals romans*, hun *breviari roma* petit, hun *senasaro de partis virginis marie*, no cosits.

Item dues *retoriques de tulli* de forma de octau ligades.

Item hun *terenci* de forma de octau ligat.

Item sinch *bucoliques de mantua* de forma de octau ligades.

Item dos *anthonis de nebrissa* de octau ligats.

Item tres *copia verborum* ligats.

Item hun libre *declaraciones erasmi ad censuras* ligat.

Item huns *evangelis en lati* ligats.

Item hun libre de octau, *lorens de valla*.

Item dos libres *alberti noti de perfecto clericu* petits desligats.

Item tres libres *manipulus curatorum* desligats petits.

Item huns *testuals de jure canonico* desligats.

Item tretze raymes y mijà de paper blanch de forma petita.

Item onze *lunaris* desligats.

Item dotze libres *anthonis de nebrissa* petits desligats.

Item sis mans de *franselms* y *catos* plegats.

Item tretze librets *ores en lati* plegades.

Item tres libres blanxs, los dos de forma mitjana e lo hu de forma major de dotze coherns qui son cuberts de pregami.

Item hun libre forma de octau cusit, *textus quintilianus*.

Item altre libre forma de octau cusit, *textus biblie*.

Item divuyt librets del coch descusits.

Item vuy[t] mans entre *libres del ase* y *flors de virtuts* y *ores petites* en lati.

Item en hun plech ha sinch *ores petites romanes*, quatre *ratos* y vuyt *ores petites del orde de predicadors* y quatre *breviaris romans*.

Item hun plech en que ha (quatre mans) sis mans *magalones* y *lunaris*.

Item hun plech en que ha vint y una *ores en lati* petites sens plegar.

Item hun plech en que ha sinch mans *orations de sanct cebriá* y tres mans [de] *ores e una ma misses dela verge maria* sens ligar.

Item hun plech en que ha vint *libres del ase* descusits.

Item hun plech en que [ha] trenta *somnis de Johan Johan*.

Item hun plech vint y vuyt *flors de virtuts*.

Item hun plech en que ha vint y dos *libres del ase*.

Item hun plech en que ha dues mans *vesprals* descusits.

Item un plech en que ha quatre *salustis*, dos *oracis*, dues *epistles de tulli* dos *marcials*, *textus*, descusits.

Item altre plech en lo qual ha quatre *oracis*, quatre *salustis* y quatre *de conscribendis epistolis erasmi* descusits.

Item altre plech en que ha dotze *retòriques de ciceró*, *textus*, descosides.

Item altre plech en que ha tres libres *orlando furioso* dos *stefani doleti* descusits.

Item altre plech en que ha onze *terensis* de forma de octau, *textus*, descusits.

Item altre plech en que ha sis *virgilis* y sis *pharafrasis erasmi*, *textus*, de forma de octau descusits.

Item hun plech en que ha una *biblia* de forma de octau y quatre *diornals romans* petits descusits y dotze *ores* de forma longueta tot descusits.

Item hun plech en que ha dos *formolaris instrumentorum ecclesiastorum*, tres *sermones dormi secure*, tots desligats.

Item altre plech en lo qual ha trenta libres *flors de virtuts* desligats.

Item altre plech en que ha deu mans de *libres del ase*.

Item altre plech en que ha vint *ores petites* en latí.

Item autre plech en lo qual ha divuyt *ores petites* en latí.

Item autre plech en que ha vint y quatre *ores molt petites* en latí.

Item autre plech en que ha divuyt *ores romanes* en latí.

- Item una *summa gayetana* de forma de octau ligada.
Item hun *vocabularium utriusque juris* mullat ligat.
Item hun *salusti* de forma de octau.
Item huns *sermones dormi secure* de forma de octau ligat.
Item hun *virgili* de forma de octau ligat.
Item hun *cicero* de forma de octau ligat.
Item hun *libre portenice mariana* ligat.
Item hun libre *de conscribendis epistolis* ligat.
Item dos *oracis* de forma de octau ligats.
Item hun libre *parafrasis* ligat.
Item una *retorica de cicero* ligada de octau.
Item unes *epistles de ovidi* forma de octau.
Item hun libre *Inchiridion psalmorum* petit ligat.
Item hun *arte de canto lano* cusit.
Item hun libre vell ligat *Institutiones joannes monardi*.
Item altre *arte de canto lano* ligat.
Item hun *ovidi metamorfoseos* vell ligat, lo text.
Item altre libre vell *Institutiones grece literature dragmata Ioannis colampadi* ligat.
Item altre libe vell *fiameta* ligat.
Item unes *epistles de ovidi* de forma de quart plegades.
Item hun plech en que ha dos *diornals romans* petits, dos *thesaurum spiritualis* y unes *ores*, no cosits.
Item hun plech en que ha dos *terensis* de forma de quart ab coment.
Item deu mans de libres de *flors de virtuts*.
Item mijia rayma de *paper prim del senyal dela serp*.
Item hun libre *gabriel biel*, sinch *canones misse* plegat de forma de quart.
Item hun plech de *oretes petites*, son tres mans, no ligades.
Item onse libres *epistles de ovidi* y hun *tulli* de forma de octau, no ligats.
Item deu libres *epistles de ovidi* de la dita forma de octau no ligades.
Item una *suma angelica* de forma de octau no complida desligades.
Item tres mans de paper de forma mitjana.
Item hun *ovidi metamorfoseos* vell.
Item hun *terenci* vell.

Item dos *anthonis de nebrissa* ab coment de forma de full no cosits.

Item quinze o setze mans de paper en lo qual ha moltes mans cascades.

Item vuyt libres de paper blanch de forma de full cubertes de pregami, son vint y tres mans de paper entre tots.

Item hun *frapolo*, son quatre mans de paper.

Item dues mans de *besseroles* de paper descosides.

Item hun caxonet petit de fusta de xiprer sens pany.

Item quaranta quatre pregamins de...

Item doscents sinquanta pregamins entre strosses y trossos molt dolents.

Item dos libres de pregami vell per fer cubertes.

Item dues dotzenes de pregamins strosses.

Item sinch dotzenes y nou pregamins d'escriure.

Item sinch volums petits *regule cancellerie domini papeterro*, forma de octau no cosides.

Item dues dotzenes de *ores*...

(Segueixen dues planes il·legibles per l'acció corrosiva de la tinta; pot endevinarse que s'acaben los llibres y comencen altres objectes. Al mig de la segona de dites planes diu: «die veneris mensis et anni predicti..., etc. En lo menjador: Item hun cofre de fust... Item tres lansols... Item sinch stovalles...» A la plana següent:)

Item unes telas danant lit de flenqua, la una guarnida de listes de seda groga, l'altra plana.

Item dos coxins grans de parar ab ses coxineres guarnides de cordons de seda de grana plens de palla los quals dix la dita madona cabrida que son seus.

Item dues dotzenes de torcaboques entre bons y dolents, los quals dix madona cabrida que son seus.

Item hun cofre gran de fusta de alber lo qual dix la dita madona cabrida que es seu, en lo qual ha farina.

Item hun mig cofre de fusta de alber ab pany e clau lo qual dix la dita madona cabrida es seu.

Item dues culleres de argent pesen... (en blanch) los quals dix la dita madona cabrida son seues.

Item una jossa de argent de marcha de barcelona pesa... (en blanch).

Item hun bressol de fusta pera bressar minyó.

Item una taula de fusta de alber ab quatre frontisses e ab dos capitells de fusta, lo qual dix la dita madona cabrida que es seu.

Item hun bancal de fusta ab dos caxons ab sos panys, lo qual dix la dita madona cabrida es seu.

Item una cadira de fusta de noguer guarnida de cuyro.

Item vint y nou llins de fil part li e part de stopa, part canejat e part per canejar.

En la cuyna.

Item una pastera de fusta de alber ab lo fons de noguer bona.

Item hun sedas de seda dolent.

Item hun servidor per posar farina.

Item tres canters de aram, los dos grans e lo hu petit.

Item hun perol de coure petit.

Item dues copes de aram, la una gran l'altra petita, las quals dix la dita madona cabrida son sues.

Item hun fogó de aram ab rexa de ferro lo qual li dix la dita madona cabrida es seu.

Item hun perol de aram gran lo qual dix la dita madona cabrida es seu.

Item una paella de ferro ab sa giradora la qual dix la dita madona cabrida que es sua.

Item dos asts de ferro los quals dix la dita madona cabrida que son seus.

Item una bassina de lauto pera donar torquamans la qual dix la dita madona cabrida es sua.

Item tres canelobres de lautó los quals dix la dita madona cabrida son seus.

Item dos parells canelobres de lautó de tall de canelobres de argent los quals son de... y fan penyora per sis sous.

En la cambra.

Item una litotxa de fusta de alber ab son pany en lo qual a trobat les robes següents:

Item una cota de canitzes (?) blanca del minyó, bona.

Item hun sayonet de drap vert del minyó nou.

Item una... de contrany negra guarnida de una faxa de vellut negre bona ja usada.

Item brial de xamellot naranjat sens aygues guarnit de... vellut negre bo.

Item hun mantell de sayo de filades de seda negra... de vellut bo.

Item hun jaquet de vellut negre ab manega a la portuguesa.

Item hun gipo de vellut negre [del] deffunct bo.

Item hun sayo de contray negre enfonat de drap.

Item en hun mig cofre de ella dita madona margarida atrobam lo següent:

Item hun capell y cosset obrat de pomarejo ab fulleteria de or.

Item una coha o trensada de tela de orlanda ab fulleteria de or bona.

Item dos vels de glassa e una guarnició de vel feta de or pessigat.

Item una... de fustani vergat blanch del minyó.

Item una camisa de tela de compra del dit deffunct vella.

Item dos draps de cap del minyó lo hu guarnit de flochadura e l'altra guarnit de trena foradada an flochs y botons de fil.

Item [en] una caxeta petita per tenir robes del minyó ab pany sens clau, lo qual dix la dita madona cabrida que es sua, atrobam lo següent:

Item dos fassets de cotonina blanca per al minyó nous.

Item set gambuxos ab quatre... vells del minyó.

Item set banofalls del minyó.

Item hun capellet del minyó.¹

Item hun lit encoxat de fusta de alber ab marfega de dues vores, plena de palla ab dos matalassos de lana vells, lo qual dix la dita madona cabrida que es seu.

Item sinch pesses de costures pintades de xamellots ab huns rollos ab scuts ab hun cabrit e una morera, las quals dix la dita madona cabrida que son sues.

En la cambra de dalt.

Item hun lit encaxat de fusta de alber ab marfega de dues vores plena de pallas y dos matalassos de cana molt dolents, lo qual dix la dita madona cabrida que es seu.

Item tres coxins, los dos grans e hu petit, plens de ploma, los quals dix la dita madona cabrida son seus.

¹ Lo minyó de referencia era fill del difunt Miquel Cabrit, portant lo meteix nom que son pare. A 28 de Febrer de l'any 1562 ingressà en la Confraria de Sant Geroni dels Llibreters.

Item tres flassades cardades velles las quals dix la dita madona cabrida son sues.

Item atrobí dotze doblons, lo hu dels quals se diu es den franci cabrit los quals te la dita madona Elisabet cabrida.

Item atrobí hun paper en lo qual lo dit quondam mon marit molt poch abans que ell morís de ma sua scrigue, en lo qual se conta que sant francesch li deu sis liures per pregamins.

Item una capa o manteu de pardillo o pel de rata guarnida de hun passamá filadís vell.

Item hun sayo de gris clar vell.

Item unes calses de cordellat negre velles del dit deffunct.

Item hun fasset o... enforrat de pell blanca dolent.

Item una gorra vella del dit deffunct molt dolenta.

Item hun arcabús ab son flascó.

Item hun morter ab la ma tot de coure lo qual dix la dita madona Elisabet cabrida es seu.

Item hun morter de pedra lo qual dix la dita madona cabrida es seu.

Item una cassa de aram la qual dix la dita madona cabrida que es sua.

N.º 12

TESTAMENT DEL LLIBRETER JOAN TRINXER.

Die mercurii xxvij junii M.D.LXXXVIIJ.

En nom de Deu sia, Amen. Jo Joan Trinxer, llibrater ciutadá de barcelona, fill de Joan Trinxer llibrater ciutadá de barcelona e de Clara muller de aquell, defuncts, sa per la gracia de Deu de cors e de pensa, estant en mon bon seny, sana e integra memoria, ferma loquela y clar parlar, fas y ordon lo present meu testament eo darrera voluntat mia.

Primerament vull y man que tots los deutes que lo dia de mon obit jo deuré sian pagats y totes les iniurias y torts a restitució de les quals jo sia tingut y obligat, sien smenades breument, simplement, summariament y de pla sens strepit ni figura de juhi, sola la veritat del fet attesa, segons que los dits deutes iniurias, y torts millor se porán mostrar per cartes, albarans o altres legitimes proves y specialment a Valentí Villomara y Joan Remiras com a resta de aquelles vuitanta y sis liures ab sotascrita de Joan Valls, mon gendre, y de francesch Trinxer, mon fill, que no sé quant es y també al dit mon gendre francesch Valls, alguna trentena de liures poch més o mancho y a mossen Casamitjana mercader de una resta de un paper dotse liures poch més o menys.

Elegint marmessors y de aquest meu darrer testament exequitoris lo Reverent señor mossen Agostí de Tamarit, prior de Santa Margarida de Vilasecha en lo bisbat de Vich y rector de Sant Jaume de barcelona, Angela Trinxera amada muller mia, francesch Trinxer llibrater fill meu y Eleonor genovesa muller de Hieronym genovés llibrater y Aldonsa fillas mias y tots sinch, quatre, tres, dos o hundells a soles en absentia. Pregant los etc.

Item deix y 'm prench de mos bens per la mia anima deu liures volent que los tres dies de les misses que's digan deu misses per la mia anima en los altars privilegiats que placia a mos marmessors y un trentenari en la parrochia de Sant Jaume.

Elegint la sepultura al meu cors fahedora en lo Monastir de Sant francesch dela present Ciutat en lo vas hon son sotarrats mon pare y ma mare per la qual y per tot lo damunt dit, deix dites deu liures y lo mes avant a coneугuda de mos marmessors.

Item deix a la parrochia per dret de parroquiatge cinch sous.

Item deix a Eleonor Trinxera, neta mia, filla de mon fill Joan trinxer quondam y llibrater ciutadá de barcelona pet tota part de heretats legittimes paternals y maternals y supplement de aquelles e per la part a ella pertanyent en lo screix per mi fet a la dita mare sua e per la part a ella competent en la successió ab intestat de la dita quondam mare del dit Joan trinxer fill meu, en primeres nupties muller mia, y per altres qualsevols drets a dita neta mia com hereva per sa portió del dit Joan trinxer fill meu e altrament en los ben meus o de la dita quondam mare del dit Joan trinxer son pare pertanyents o pertanyer podents o devents y altrament de ma libera y espontanea voluntat, tot aquell cens de vint y dos sous y sis diners que jo reb sobre unes cases situades en la present Ciutat en la plassa dela Blanqueria, les quals vuy les posseheix steve verges, sabater, ab lo domini o senyoria; ferma y fadiga y altre qualsevol dret; la qual casa lo dit verges compra de la senyora ysabet theophila, viuda, en poder del discret m° pere ferrer notari de barcelona en lo any mil sinchcents vuitanta dos; en lo qual cens y en dos centes liures que doní en capitols matrimonials al dit joan trinxer fill meu y en la liberatio que ab la present li fas a ella y a sos germans y germanes al dit son pare ab intestat succehints de més de quatre centes liures que per lo dit pare seu e pagades com par en mon libre dels Albarns, y axi ab dita summa dit son pare me era debitor o en la portió en dites qualitats a ella pertanyent, la dita neta mia a mi hereva particular instituhesch ab pacte empero y condició y no altrament, que la dita neta mia ni atri ningú per ella no moguen ningun plet ni questio a mon hereu, ans de la present dexa e institució se contente, y si cars sera que dita neta mia no's contentara del que li dex o mourá plet algú a mon hereu, que en tal cars la present institució que li fas sia haguda per no feta ni scrita ni tinga ninguna forsa ni valor y la dita liberació tambe del dit deute me devia son pare sia hagut per no fet ni scrit y reste lo deute en sa forsa y valor y tinga en mos bens sols lo que de dret li tocará.

Item deix a francesch Trinxer, libreter, fill meu y de la dita Beatriu en primeres nupties muller mia, per tota part de heretats legittimes

paternals y maternals y per la part a ella pertanyent en lo creix per mi fet a la dita mare sua e per la part a ell competent en la successió ab intestat a la dita quondam mare sua y per altres qualsevol drets a dit fill meu o altrament en los bens meus o de la dita quondam mare sua a ell pertenyents o pertanyer podents y devents; dos centes lliures en comptants o deu lliures en annua pensió, ab ferma, fadiga y tota señoria de aquell cens de setanta tres lliures deset sous y sis diners que dit Hieronym genovés, llibrater, mon gendre, me ja y preste, y unes cases he stableres en la llibreteria en poder del notari davall scrit, a (en blanch) en les quals dos centes lliures o cens de deu lliures y en aquella vinya que li doní ab acte rebut per t. garcia, notari de barcelona, dia y anys en aquells continguts y en la liberació que li fas ab la present del que ell me deu per ço que com li parí botiga al costat de ma casa y prengué de ma botiga los millors llibres li apparegué que be valien mes de tres centes lliures y per haver li feta la despesa en ma casa a ell y a sos criats y tota sa familia sense haveime pagat res de despesa ni de lloguer de la botiga, lo dit fill meu a mi hereu particular instituhesch, ab pacte empero y condició, y no altrament, que lo dit francesch trinxer fill meu, ni altri ningú per ell, no moguen ningun plet ni questió a mon hereu, ans de la present dexa e institutió se contente, y si cars será que dit francesch trinxer fill meu no 's contentará del que li deix o mourá plet algú a mon hereu, que en tal cars la present institutió que li fas sia aguda per no feta ni scrita ni tinga ninguna forsa ni valor y també la dita liberatio del dit deute me deu sia hagut per no fet ni scrit y reste lo deute en sa forsa y valor y tinga lo dit francesch fill meu en mos bens sols lo que de dret li tocará.

Item deix a Eleonor genovesa filla mia muller de Hieronym genovés per tota part de heretats y legittimes paternals y maternals y per la part del creix per mi fet a Angela, en segones nupties muller mia y mare sua, y per altres qualsevol drets en mos bens a ella pertanyents, deu sous en los quals y en la dot e altres coses li doni al temps de contraure segon matrimoni, aquella a mi hereva particular instituhesch, los vincles empero en los capitols matrimonials posats, sempre salves.

Item semblanment pe los mateixos respectes prop dits, deix a Aldonsa donzella filla comuna a mi y a dita Angela en segones nupties muller mia, deu sous en les quals y en les vint lliures en annua pensio que li he donades del dit cens que'm fa m° Hieronym genovés

ab acte rebut en poder del notari del present testament a dos de maig MDLxxxvij aquella a mi hereva particular instituhesch.

Item confesse y regonech a la dita Angela trinxera, en segones nupties muller mia, son dot lo qual son dos centes liures les quals de ella eo per ella he hagudes y rebudes e més regonesch que li he fet d'escreix cent liures. Los capitols matrimonials entre ella e mi son en poder del quondam m^o Joan llunes notari de barcelona en l'any MDxxxij, poch mes o mancho.

Tots los altres empero bens meus mobles e immobles, qualsevulla y honsevulla que sien, de actes, veus y actions mies que a mi pertanyen o pertanyerán ara o en esdevenir per qualsevol rahons, drets, títols o causes, deix y atorch a la dita Angela trinxera charíssima muller mia y aquella a mi hereva universal instituhesch. Si empero la dita Angela a mi hereva sua... esser no podrá o no voldrá, mes morrà apres... substituhesch a ella y a mi hereu instituhesch a la dita Eleonor filla mia, muller de Hieronym genovés, librater, ciutadá de barcelona y aquella a mi hereva universal instituhesch a totes ses voluntats liberament fahedores

E aquesta etc. de la qual etc. —

Testimonis cridats y pregats son lo Illustre y molt reverent señor Augusti de Tamerit prevere rector de sant Jaume de bar.^a y prior de sancta Margarida de Vilasecha bisbat de b.^a y Miquell stadella, pare y fill, ciutadans de barcelona.

ALEGORÍA DE LA IMPRENTA.

Del mateix pintor y d'igual província que la de la Llibretería.

Està composta per una bella matrona, sentada davant la caixa dels tipus, girada la testa envers l'espectador; té a prop seu dos nens, o amoretes; un, com esperant original, està recolzat al cairell de la caixa, a mitja penombra; l'altre, dret, tocant a la figura de la Estampa, sosté les bales de donar tinta que durant lo primer terç de la xix.^a centuria encara esperaven la introducció dels roleus estilats en nostra època.

ESTAMPERS

La Imprenta a Barcelona. — No's pot negar que la introducció de la Imprenta a Barcelona se deu als alemanys que tant contribuiren a difundir los progressos d'aquesta industria per tot lo món civilisat.

Lo que s'ignora es la data exacta en que'ns la donaren a conèixer.

Tampoch se sab qui o quins foren aquells, tota vegada que les opinions dels escriptors que d'això han tractat estàn en desacort. Mentre uns atribueixen dita introducció a Joan Spindeler y a Pere Brun, associats, altres la adjudiquen a Joan Gherlinc. ¿ Quins estàn en lo ferm ?

A judici nostre, los partidaris de Gherlinc, per quant d'ell n'hi ha un testimoni vivent, lo més antich que's coneix, ço és, la *Gramàtica* d'En Bartomeu Mates, impresa a Barcelona a 9 d'Octubre de 1468.

Cert que aquesta data sigué combatuda o posada en dubte pels autors que afermaren que Gherlinc no imprimia a Barcelona fins l'any 1489 — així vingué creyent-se per espay d'algún temps; — emperò la existencia d'un *Contracte* que en l'Arxiu Notarial de nostra Ciutat descobrí lo qui fou historiador entusiasta de les coses de Catalunya, En Salvador Sanpere y Miquel — document autorisat a 15 d'Abril de l'expressat any pel Notari d'aquell temps En

Guillem Jordà, — tira per terra la esmentada afirmació, ja que dit *Contracte*¹ demostra plenament que Gherlinc, abans de 1489, havia imprès unes *Hores de Nostra Senyora*, historiades o il·lustrades ab gravats.

Per lo demés, los mestres impressors que vingueren a exercir en nostra Ciutat, van ésser rebuts ab goig, tant per les Corporacions religioses, com per los Llibreters y personnes d'alguna mentalitat, esforçant-se uns y altres en contractar-los y tenir-los en llur casa o a llurs despeses, acabant mólts d'ells per posar estampa propria.

Los primers llibres que aparegueren foren compostos y impresos ab lo material ambulant que dits mestres portaven.

* * *

Mercès a una reproducció fidel de la susdita *Gramàtica*, feta fotogràficament a despeses de l'*Institut Català de les Arts del Llibre*², rar exemplar que lo canonge Don Jaume Ripoll y Vilamajor regalà l'any 1835 a nostra Academia de Bones Lletres³, coneixem que tal llibre conté 116 planes de text, de tamany octau, de pur y bellíssim gòtic, sens foliació ni lletres inicials o cap-lletres en los començos dels capítols o parts que integren la obra.

Va encapçalada ab les paraules

«*Pro condendis orationibus juxta grammaticas leges litteratissimi autoris Bartholomei mates libellus exorditur.*»

En lo colofó s'hi llegeix:

«*Gratia habentur deo. Libellus pro officiendis orationibus. vt grammatica artis leges expostulant. e docto viro Bertholomeo mates condi-*

¹ *Documents justificatius*, n.º 1.

² A la galantería de dit *Institut*, remerciant-ho molt, podem donar a conèixer la primera y última plana de la al·ludida obra, que es, com si di-
guéssim, la portada y peu d'impremta o colofó d'ella.

³ Dita Corporació lo conserva com joya preciosa.

Pro condendis orationibus iuxta grammaticas leges litterarum
sunt autoris Heribolomei mates libellus exorditut.

rammatica est scientia

gnara recte scribendi recte loquendi. Hec diffi-
nitio est petri helie. que perfecte continet neces-
saria. Et dicitur grammatica a grāmaton quod ē
littera. et grāmaton a grāmma quod ē linea.
eo q̄ littere lineis quibusdam depinguntur. Dicitur ergo grā-
matica a genere suo. q̄si litteralis scia eo. q̄ litteratuz efficit.

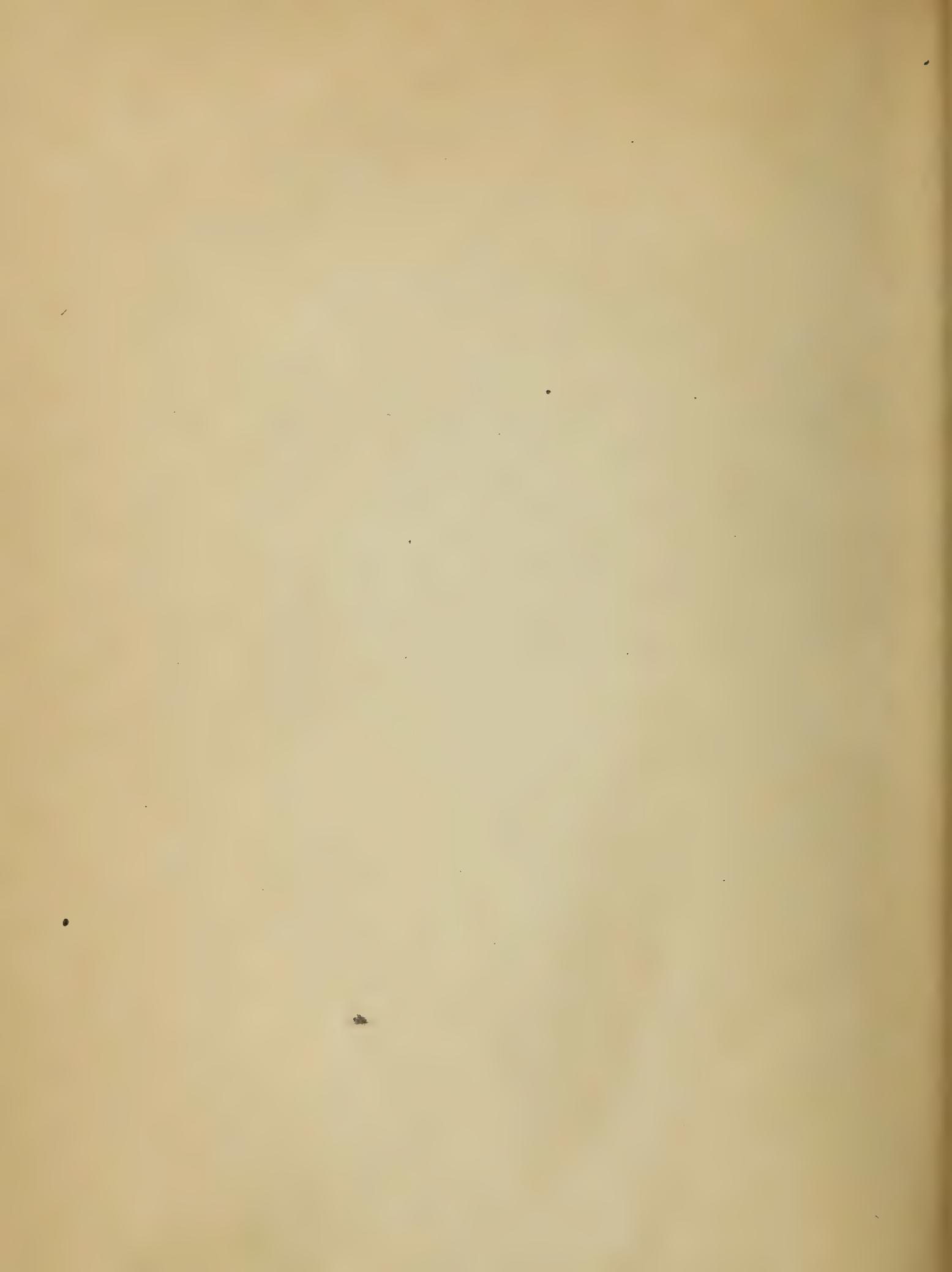
Partes grammatices sunt quatuor. s. littera syllaba dictio et
oratio. de quibus per ordinem dicetur. Et primo de littera. q̄
est prima pars grammaticae. Littera est minima pars vo-
cis cōpositae. Vel sic. Littera ē vox. que scribi potest idiusdum
sunt diffinitiones iste prisciani ī primo maioris. Et dicitur lit-
tera quasi leḡitera q̄ leḡendi iter prebeat. Vel a litura ut qui
busdam placet q̄ plerunq̄ in se tatis tabulis antiqui scribere
solebant.

Litterarum quedam sunt vocales. quedam vero consonā-
tes. Vocales sunt quinqz. s. a. e. i o. u. Consonantium quedam
sunt mute. et quedam semiuocales. Mute sunt nouem. s. b. c. d.
f. g. h. p. q. t. Semiuocales sunt sex. s. l. m. n. t. s. x. Vocalis est q̄
facit sonum per se. vt a e. Consona est. que cuz alia facit sonuz
vt b. c. r. Et om̄s terminantur in e. prefer q̄. que terminatur ī
u. et licet h. terminetur in a. Semiuocales sunt que incipiunt a
vocali et finiunt in seipsis. vt l. m. n. Et om̄s incipiunt ab e. pre-
ter r. que incipit ab i. et hoc secundum priscianum.

Sequitur de syllaba.

Syllaba est comprehensio litterarum consequens sub uno ac-
centu et uno spiritu prolato. vel sic. Syllaba est vox litteralis
que sub uno accentu et uno spiritu indistincte profertur. prisc
a

Primera plana de la *Gramàtica d'En Bartomeu Mates.*

supinum debet suppleri per medium gerundiuum cum ista
prepositione de. Exemplum primi. vaig cantar un respons.
Componitur sic. vado ad psallendum unum responsum. Ex
empluꝝ secundi ut dicendo. Io vinc de volet paradiſis. Lóponit
tur sic. venio de volendo paradiſuꝝ. Si autem habent
supia nec gerundia. tunc dñ fieri suppletio per supina de facō
is vel de patioris et per futuꝝ optatiui eiusdem h̄bi. ut si dicatur
vaig anuiat la gent. Lóponitur sic vado sc̄m ut mei teadeat gen
tem. similiter dicendo. vaig batte los de xebles. Lóponitur sic
vado sc̄m ut vapulent discipuli. qui licet isto h̄būn vapulo ha
beat supina et gerundia. iuxta quod datur extra significationē pro
pria h̄bi non habem⁹ quod non possum⁹ collocare personā patientē
non em⁹ posset ponī in actō. quod non haberet unū regi. Supina aut
non req̄unt supposituꝝ ut dicunt pe. be. nec potest ponī in abltō. quod
in significantibus passionē persōna patiens non poterit in abltō
restat ergo quod non potest fieri per supia. per gerundia posset bñ to
lerari. ut dicendo vado ad vapuladuꝝ discipulos. potest regi pro
supposito a gerundio illo. Et similiter dicendum est de aliis quod sig
nificant passionē. Si detur vulgare in significatōe actia in su
pinis. Exempluꝝ ultimi supini ut dicendo. vinc de enuiat lo pob
le. Lóponitur sic. venio factu ut populus teadeat mei. Exempluꝝ quod
datur in significatōe passiva. ut dicendo. vinc de esset enuiat
de mō cōpao. Lóponitur sic. venio passu ut me teadeat vel re
deret mei socii. ita quod possum⁹ ponere p̄ns optati vel futuꝝ eius
deꝝ in calib⁹ et similib⁹ suppletioib⁹ scđm quod s̄nia req̄rit. Et sic d
suppletionibus dicta sufficient. et de his que spectant ad dia
syntacticam.

Hraticie habentur deo.

Libellus pro efficiēdis orōnibus. ut grāmatice artis leges ex
postulant. e doctori viro Herbolomeo Mates cōditus. et per P.
Iobanę matoses chūstī ministri presbyterorum castigat⁹ et emē
datus sub impensis Guillermi ros. et mita arte impressa per
Johānem gberlinc alamanum finitur barcynone nomis octo
bris. anni a nativitate christi. M.cccc. lxviii.

tus. et per P. Johannes matoses christi ministrum presbiterumque castigatus et emendatus sub impensis Guillermi ros, et mira arte impressa per Johannem gherlinc alamanum finitur barcynone nonis octobriis. anni a nativitate christi .M.CCCC.LXVIII.»

De Spindeler y Brun se sab que's trobaven a Barcelona exercint d'Estampers l'any 1475. ¿Serien ells los qui en dit any acabaren d'imprimir lo llibre titolat *De epidemia y peste* — primera edició, — escrit per Valasco de Taranto, ab motiu d'haver aparegut en nostra Ciutat la glànola que tants damnatges causà? ¹

No's té noticia de la existencia de cap exemplar.

Al parlar de dit llibre, lo sabi Don Nicolau Antonio, Arquebisbe que sigué de Sevilla, diu:

«*Ioannes Villar, iuris doctor, Catalanus, ut suspicari aequum est, anno MCDLXXV. edidit Barcinone vernaculam huius linguae traslationem operis De epidemia et peste, Magistri Valasci Tarentini, artium medicinaeque doctoris eximii quam vidimus. Valascus de Taranta Monspeliensis hic audit apud Lindanum De scriptis medicis, diligentem auctorem; qui tamen hoc opus De epidemia et peste non laudat; neque Villarium interpretem.*» ²

Com se veu, l'al·ludit prelat tant sols donà a conèixer l'any en que fou acabada la impressió, però no lo nom

¹ «Dijous X d'Agost M.CCCC.LXXV. — Lo dit die se comensa a fer la sercha per les perroquies per causa de les morts. Mori hu de glanola.» (Volum segón, plana 525, del *Dietari del antich Consell Barceloní*.)

«Dimecres XX Deembre M.CCCC.LXXV. — Lo dit jorn la perroquia de la verge Maria de la mar per que nostre senyor Deu per mitia del glorios apostol Sant Jacme e per se clemencia e infinita misericordia nos vulla levar la pestilencia qui vuy corra en la present Ciutat feu dos palagrins ço es dos bons preveres per anar a Sant Jacme de Galicia. E lo dit jorn pertiran per fer lo dit romiatge, ab serimonia entre les altres que los dits dos palagrins foren accompanyats ab la gran professo dels preveres de la sglesia de la dita perroquia ab creu e gamfanons fins al portal de Sant Anthoni e fora lo portal isque la dita professo e fou los donada la benediccio. Nostre senyor Deu per se misericordia los do cami segur els vulla hoyr per mitia del glorios Sant demunt dit en tal forma que li sia plasent levar la dita pestilencia amen.» (Volum segón, plana 531 y 532 del *Dietari del antich Consell Barceloní*.)

² Biblioteca Hispana Vetus, volum segón, plana 306.

de la persona que l'estampà. Aquestes omissions, a judici nostre, obeirien més a oblit que a altra cosa, tota vegada que en un dels *Comentaris de Sant Tomàs* referents a la *Etica* y a la *Política* de Aristòtil, llibres sortits l'any 1478 de l'obrador dels mateixos Spindeler y Brun, s'hi consigna: «Die XV Juny de M.CCCC.LXXVIII, se imprimí en la noble ciutat de Barcelona lo Comentari de St Thomas sobre los libres Ethicorum, sobre la edicio de Beroaldo Aretino per Pere Brun y Nicolau Spindeler Alemany.»

Per motius que desconeixem, aquests dos mestres se separaren a últims del referit any, treballant cada hu per son compte. De manera que a Spindeler sol, en 1479 se'l troba donant per acabada la estampació de la obra *Manipulus curatorum*; en 1480, *Lo Psaltiri* y la obra *Regiment de Princeps*, costejada pel venedor de llibres Joança Coma; en 1482, per encàrrec d'aquest y del Notari Nadeu Mir, conciutadans, lo rar llibre *Antiquitats de Josepho*; en 1484 —segons se creu,— la primera edició oficial del *Llibre del Consolat y La Visio delectable de Alfonço de la Torra, bacchiller*, editada pel repetit Joança Coma en moments en que la Inquisició castellana trucava fort per a entrar a Barcelona.

Spindeler tenia fama d'ésser un impressor de mèrit, acreditant-ho la acurada execució dels llibres estampats en son establiment. També era fundidor de lletra tipogràfica y molt destre en gravar orles y inicials o cap-lletres.

Ademés dels abans mencionats, Joan de Salburga y Pau Constança, a 12 Desembre de 1475, acabaren la impressió del llibre *Rudimenta Grammatices*, de Perottus.

Lo prevere Pere Posa, català de natura, desitjós de conèixer pràcticament la tècnica de la Impremta en ses distintes branques, fou deixeble de Pere Brun, ab qui s'associà després. Com dita societat tan sols durà un any, Posa, ab aquest lapso de temps, pogué aprendre lo que li convenia conèixer.

Los únichs llibres de que tenim notícia, estampats pels

al·ludits Posa y Brun (any 1481), foren la *Vida del Rey Alexandre*, escrita per Quinto Curcio Ruffo, y *Art breu*.

Deslligat per complet del qui oficià de mestre y consoci seu, Posa donà gran impuls a la estampació. Així es que en 1482 sortiren de son obrador les obres *La Imitacio de Jesuchrist e del menyspreu del mon*, *Arbre de sciencia y Janua artis Raim. Lullii*; en 1488, *Phoce grammatici et summi oratoris de principalibus orationis partibus*; en 1489, *Liber Lotari Levite et Cardinalis*; en 1491, *Opusculum tantum quinque*; en 1494, altra edició corregida, del *Llibre del Consolat*, llegint-se en sa capçalera «A Gloria e laor de nostre senyor deu Jesuchrist, e de la gloriosa verge mare sua aduocada nostra, e dels gloriosos sants mossenyor sant Helm, sant Nicolau, sant Antoni, e santa Clara patrons e aduocats dels nauegants, e de tota la cort celestial»; en 1496, *Lum de la vida cristiana*; y en 1518, *Extragrauatorium Curiarum*, en qual colofó s'hi consigna «Diuino auxilio fauente Explicit extragrauatorium curiarum editum a domino Jacobo de calicio. Impressum Barchin. per Petrum Posa Anno a nati. domini M.D.XVIIJ. die vero .IIJ. mensis Julij.»¹

De la estampa de Pere Miquel, llibreter², sortiren: a 26 de Setembre de 1492 l'*Inventari o collectori de cirurgia*, de Guido de Cauliac; en 1493, *La Vida e transit de Sant Jerònim*; en 1494, les *Transformacions del poeta Ovidi*, llibre dedicat «A la Illustrissima Senyora dona Ioana d'Aragó, filla del molt alt e potentissim Senyor Don Ferrando segon nostre Rey e Senyor», y lo *Llibre dels Angels*; en 1495, les *Meditacions de la vida de Cristo*, los *Proverbis de Lulio*, la

¹ A 28 del mes de Març de l'any 1498, mossèn Pere Posa cedí a Gaspar Mir, menor de dies, y a Antoni Vernet, Llibreter, un abundós cabal de llibres y altres coses que li pertanyien, pel preu de cinquanta sis lliures catze sous. En *Documents justificatius*, n.º 2, nostres llegidors trobaràn la Escriptura de venda y la Relació de dits llibres ab lo nombre d'exemplars de cada títol.

² Per acort del Consell ordinari celebrat a 17 de Novembre de 1489, se'l nomenà Llibreter de la Ciutat. Vegi's la Monografia de la *Confraria dels Llibreters*, plana 36.

Metafísica, de Fra Nicolau Boneti, y la famosa edició dels *Usatges de Barcelona y Constitucions de Catalunya*, llegint-se en son final «La present obra es stada stampada en la insigne Ciutat de Barçalona, E acabada a XX. del mes de Febrer any Mil.CCCC.LXXXXV.»¹

Lo llibre *Tirant lo Blanch* començat a estampar per dit Pere Miquel, per defunció d'ell, hi donà fi Diego Gumié, castellà, a 16 de Setembre de 1497.

Gumié obrí son establiment tipogràfich l'any 1494, sortint-ne, lo meteix any, les importants obres *Scala Dei*, *Flor de virtuts e de costums*, y lo *Missal Barcinonense*, acabat en 1498.

A Joan Luschner se'l troba associat ab Geraldo Preus, abdós alemany. A mitjans de 1495 acabaren d'imprimir la obra *Prima pars doctrinalis*, per Alexandre de Villadei, y a meytat de l'any següent, la del *Missale secundum morem et consuetudinem Vicensis diocesis*.

Distints autors afirmen que Luschner era qui dirigia los treballs de la casa, continuant-la quant d'ella se'n apartà son consoci Preus. De manera que en 1498 donava fi a la impressió del llibre *Regiment de Princeps*; en 14 de Setembre de 1502 a altra edició del *Consolat de Mar*; y a 7 de Setembre de 1505 als *Comentaris sobre'ls Usatges de Barcelona*, fets per fra Jaume Marquilles. Aquesta obra fou estampada a despeses de Joan Andreu Riquer, doctor en lleys y Jutge de la Cort Reyal.

¹ PAGA D'UN EXEMPLAR DE LES «CONSTITUCIONS DE CATALUNYA». — *Concell ordinari*. — «Die xxxj de Maig de 1515 en lo verger de la casa del Concell proposa m.^o Fisteller — Quant en la paga de deu lliures fahedora a la dona Joana que fou muller de micter Joan oliba quondam doctor per preu de vn libre de pergamins cubert de posts en que son les constitucions de cathalunya nouament compilades y stampades e comprades per los dits honorables consellers a obs e seruey de la dita ciutat lo dit consell attenent que les dites constitucions son molt necessaries a la dita ciutat per los fets e negocis que quescun die ocorren a aquella Per tant et alias feu deliberatio e conclusio que les dites deu lliures sien pagades a la dita dona per la raho demunt dita, saluades les ordinations de la taula de la dita Ciutat. (ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, anys 1515 y 16, foli 15.)

De la Imprenta que l'esmentat Luschner instal·là en lo Monastir de Montserrat, ne sortiren abundor de llibres de reso y a mil·lers les Butlles per a vius y difunts.¹

Mestre Joan Rosembach fou un dels Estampers més importants de Barcelona. Vingué a establir-se a primers de 1492. A 3 d'Octubre del mateix any, sortí de ses premses lo llibre conegut per *La Biblia petita*, de Sant Pere Pascual.

«... El hecho de que este libro — diu lo senyor Haebler — lleva en el frontis el escudo de la órden de la Merced me hace suponer que llamado por ésta, vino Rosenbach a Barcelona, y compuso, además de esta obra, las bulas de indulgencias que en grandes cantidades ha gastado esta órden, y de las que se conocen varias ediciones...»²

Un any després, o sia en 1493, acabà la impressió del *Carcer de Amor* y lo llibre *Opusculum epistolarum familiarum et artis earumdes scribendi maxime in generibus vigenti*; y a 14 de Febrer de 1494 les *Constitucions de Catalunya*, sancionades per lo Rey En Ferràn en les Corts tingudes a Barcelona l'any 1483.

Lo *Memorial del Pecador Remut*, llibre sens nom d'estamper ni data de la impressió, se creu sortit de l'obrador de l'indicat mestre.

Altrament, Rosembach continuà imprimint en nostra Ciutat durant lo primer quart del segle XVIe.

A 20 de Març de 1507 donà per acabada la estampació d'un *Compendi utilissim contra pestilencia*, en quin colofó s'hi llegeix «Deo gratias Mijansant la gracia de deu Fou emprentat lo present tractat en la insigne Ciutat de Barcelona per mi Mestre Johan Rosembach Alemany .a. XX. del mes de Martz Mil. d. e. VII.»; en 1515 la interessant obra *Spill de la Vida religiosa*; a 6 de Maig de 1518 altra

¹ La primera fundició de caràcters d'impremta que hi ha hagut a Espanya, s'instal·là en lo mencionat Monastir l'any 1499.

² *Tipografía Ibérica del siglo xv*, plana 59.

edició del *Llibre del Consolat*; a 16 d'Octubre del meteix any y a despeses de Joan Trinxer, mercader de llibres, la obra *Lo primer del Cartoxá*; en 1523 la *Gramàtica llatina de Nebrija*; en 1524 lo *Missal de la diòcesis de Tortosa*; y en 1528 lo *Plant de la Verge Maria*.

Resumint, direm: que Pere Brun y Nicolau Spindeler imprimiren en nostra Ciutat des de l'any 1475 a 1478.

Spindeler, sol, des de 1479 a 1482.

Pere Posa y Pere Brun, des de 1481 a 1492.

Pere Posa, sol, des de 1492 a 1518.

Pere Miquel, des de 1491 a 1498.

Joan Rosembach, des de 1493 a 1518.

Diego Gumiell, des de 1494 a 1499.

Bernat Preus y Joan Luschner, des de 1495 a 96.

Y Luschner, sol, des de 1498 a 1505.

* * *

Segle XVI. — Per lo que respecta a les Impremtes que s'establiren y funcionaren a Barcelona en dit segle — apart de les que ja existien, — y los llibres en elles estampats, havem de contraure'ns a lo que's llegeix en lo *Cathalogo* — imprès — *de moltes estampas que son estadas, y son de Llibraters, y Particulars de tots estats, tant seculars com Ecclesiastichs*, que's troba per inserta en lo *Llibre de Deliberacions* de nostre Arxiu Municipal de l'any 1685, entre folis 183 y 184.

Deixant de banda les d'altres pobles o nacionalitats, que per res nos interessen, es de notar que

De la estampa de Joan Trinxer y Francisco Costa, llibreters, a 29 d'Abril de l'any 1521, ne sortí lo *Missal de Barcelona (Missale Barcinonensi)*;

De la de Joan Gordiola, altre llibreter, *Calicio Iuris consult.*, any 1546;

De la de Pere Mompezat, qui exerceia d'impressor des

de l'any 1529, entre altres obres, les *Constitucions de Catalunya*, edició de 1548¹; *Capitols: e ordinacions dels drets de la Bolla de plom: e segell de Cera del General del Principat de Catalunya; y Capitols e ordinacions per los Drets del General de les entrades e exides del Principat de Cathalunya*, any 1557.

De la de Jaume Cortey, llibreter del General del Principat de Catalunya, les *Constitucions fetes per la Sacra Sesarea Catholica y Real Magestat del Emperador don Carles: y per la molt alta y excellentissima senyora dona Joana Mare sua Reys de: Castella: y de Arago: y de les dos Sicilies. etc.* (23 Juny de 1553); lo *Despertador del Anima*, que edità a ses costes (30 d'Agost de 1554), y la obra *In Aristotelis Philosoph. acroamaticam*, Ludovic. Ioannis Vileta Canon. (any 1596);

De la de Claudi Bornat, llibreter, *Victoria del Mundo*, del P. Fray Alonzo de Horosco (any 1567); *Summa Armill.* (any 1568), y *Coblas novas del rabato, y encontra dels Bandolers* (30 de Maig de 1593);

De la de J. Galvan, *Primera parte del Espejo de consolación de tristes* (any 1580);

De la de Pere Malo, llibreter, *Compendium Phisicae titelmani* (any 1572), y *El heroico, y hazañoso hecho del valiente Moro albencaydos* (any 1581);

De la de Lelio Marino, llibreter, *Tractat de la historia natural de las Indias*, del P. Costa de la Companyía de Jesús (any 1591);

De la de Sebastià de Cormellas, *Historia de las guerras civiles de los Romanos* (any 1592), y

De la de Graniel Graells y Gerardo Dotil, bibliògraf, *Vn libro de Gramatica de Construcion* (any 1599).

¹ Referint-se a dit tipògraf, lo senyor Serra y Oliveres, en son *Manual de la Tipografia Espanola ó sea el Arte de la Imprenta* (Nota de la plana 40), diu: «Este esclarecido artista imprimió la magnífica obra catalana titulada *Constituciones de Cataluña*, en lengua del principado, dada á luz en Barcelona el dia 13 de abril de 1548.»

* * *

Segons una extensa Relació d'Estampers que apareix en la *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, publicada l'any 1899, en l'esmentat segle funcionaren també les Impremtes

De Joan Carles Amorós, provençal (1512-51)¹;
 De Dimas Ballester y Joan Grilo (1523);
 De Duran Salvanyach (1525-27)²;
 De Joan Pau Manescal (1537-83);
 De la Viuda de Carles Amorós (1551-54);
 De Joan de Bonilla (1567);
 De Miquel Ortiz (1568);
 De Pere Regnier (1568);
 De Pau Cortey y Pere Malo (1570-71);
 De Bartomeu Noguera (1572);
 De Sanson Arbús (1576);
 De Joan Cortén (1578);
 De Hubert Gotard (1581-89);
 De Damià Bagner (1584-86);
 De Geroni Genovés (1587);
 De Felip Roberto (1590);
 De la Viuda de Hubert Gotard (1590-91); y
 De Joan Amello (1598-1611).

Havem d'observar que en la precedent *Relació* hi manca l'Estamper En Grabiel Pou, qui l'any 1504 imprimí les *Constitucions noues*, fetes per lo Rey En Ferràn II en la Cort celebrada a Barcelona, en lo Monastir de Sant Fran-

¹ Entre altres estampacions, sortiren de l'obrador d'En Carles Amorós, lo *Llibre del menyspreu del mon E de la Imitacio de nostre Senyor Deu Jesucrist* (any 1518); lo *Pronòstich* per a l'any 1533; les *Cròniques de Espanya*, d'En Pere Miquel Carbonell (any 1546); y les *Faules d'Isop*, impresa a despeses de Joan Gordiola, Llibreter (any 1550).

² *Stella Clericorum*, fou un dels primers llibres que estampà (any 1525).

cesch, l'any 1503. L'únic exemplar que coneixem de la susdita estampació, lo posseheix lo distingit jurisconsult barceloní En Guillem M.ª de Brocà, qui tingué la bondat — que li agrahim — de deixar-nos reproduir la Portada de dites *Constitucions* y la marca usada per En Grabiel Pou.

* * *

Varies obres impreses en lo segle XVII: Estampes d'hont sortiren. — Continuant lo consignat en lo *Catàlech* al·ludit, de la impremta del Convent de Santa Catarina Màrtir ne sortí la obra *Regula S. Agusti, episcopi, et constitutiones fratrum predictorum* (any 1620);

De la de Sebastià de Cormellas, mercader, lo *Libro Intitulado otro tomo de Sermones*, de Santos de Avendaño (any 1629). Al morir, any 1654, lo succeí son fill Francisco, també mercader;

De la d'Elena Deu, viuda de L. Deu, ne sortiren diferents llibres, entre altres *Exercici Cotidià*, per lo Pare Moixet de Sant Domingo. Més tard, dita Impremta se troba administrada per Francesch Pasqual, mestre correter;

De la de Grabiel Nogués, llibreter, qui en 1604 ja exercia d'impressor, *Filosofia de las armas de narvaez* (s'ignora l'any); y *Certamen poetic de Sor Catharina Tomasa* (any 1636);

De la del Doctor en Medecina Miquel del Munts, *Officio Curati de Posevino* (any 1650); y *Escuela de discurs. del P. Porras* (any 1653);

De la de Joseph Forcada, Notari reyal, *Decisiones de Cortiada, 1. 2. tom.* (any 1661); *Xammar de Privilegis Civitatis Barcinone* (any 1668); *Cortiada de Jurisdiction.* (any 1681); y *Combate Espiritual*, del P. Scupuli (any 1683). En aquesta data era administrada per Joseph Llopis;

De la de l'esmentat Francisco Cormellas, aparegueren los llibres *Lo Temporal y Eterno* (any 1670); *Sermones del Padre Massó* (any 1677); y *Flores de Guido* (any 1682);

Indistintament fou administrada per Jacinto Andreu, fadri escudeller, per Vicens Surià, y per Jaume Cays;

De la d'Antòn y Baltasar Ferrer, llibreters, *Suma de Remigio Noydens* (any 1683);

De la de Joan Paissa, y Companyía de Llibreters, *Una Oració de Sant Thomàs de Aquino* (any 1684); y

De la de Joseph Moyà, y Companyía de Llibreters, *Arbol de la vida, Frutos de la Cruz, Gerlaco el 2, Tomas à Kempis, y Directori à la vida espiritual* (any 1685).

Ignoram l'any que de la impremta de Sebastià de Cormellas sortí *Vocabulario Ecclesiastico*; de la pertanyent a la viuda Matevat, *Los Capitols de Corts y Libre dels quatre senyals*; de la d'Antoni Lacavalleria, llibreter, *Las obras de Fray Luis de Granada*; y de la de Pere Vilella, y Companyía de Llibreters, *Octavari dels Predicadors de la octava del Corpus de Santa Maria de la Mar*.

De mòltres altres Impremtes que en lo transcurs de l'expressat segle s'establiren, passam a donar-ne compte. Citarem, entre altres, la del llibreter Rafel Vives; la de Sebastià y Jaume Matevat; la de Llorens Deu; la de Pere Lacavalleria; la de Rafel Figueró (mestre perayre); la de Joan Jolis; la d'Antoni Ferrer; la de Vicens Surià; la de Joan Pau Martí; etc., etc.

* * *

Impremtes cedides a distin tes persones per a que les administressin: Obres que en elles s'estamparen. — La de l'abans anomenat Doctor Munts, en 1654 la administrava Francisco Cays, mestre daguer, estampant-s'hi *Lo Dietari del P. Mesura de S. Agustí*. La mateixa impremta, sens conèixer les causes que ho determinaren ni l'any en que succeí, la trobem regida per Tomas Visiana. S'hi estampà *Jardin de Maria*.

La de Matevat (any 1673), la dirigía Narcís Cases, y

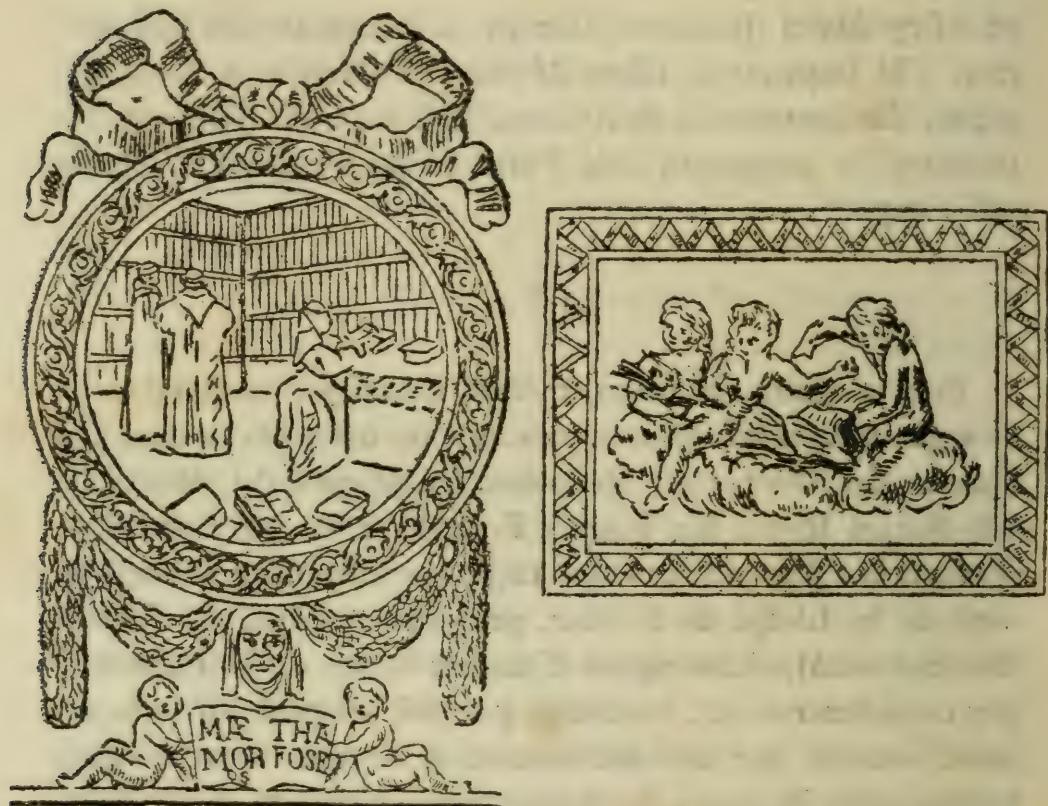
en 1677 Martí Jalabert. Durant la administració del primer, s'hi imprimí lo llibre *Monton de Alegria*, y de la del segón, *La construcció de Arasma*. Més tard, dit Jalabert administrà la impremta dels Pares de la Companyía. No se sab l'any.

* * *

Com acabam de veure, móltes Estampes establertes en lo segle XVII pertanyien a persones de diferents estats, tals com la del Doctor en Medecina En Miquel del Munts, la del Notari Reyal En Joseph Forcada y la dels Cormellas, mercaders. Per cert que en 1638 los Cònsols y Consell de vint de la Llotja de la Mar, pretengueren que dit Cormellas (Sebastià), s'abstingués d'exercir la art de la Imprenta per considerar-la art mecànica y servil; emperò, en vista del parer sotscrit per nou advocats dels de més fama d'aquell temps, entre'ls quals hi figurava lo doctíssim Fontanella, demostrant la noblesa de dita art, aquells magistrats cesaren de tal pretensió y l'al·ludit Cormellas prosseguí son exercici sens altre contratemps.

De la Estampa dels Cormellas avuy encara en resta un apreciable recort: la casa senyalada ab lo n.º 14 en lo carrer del Call, en qual fatxada, esgrafiada, s'hi veuen varis dibuixos que reproduim.

* * *

A partir d'últims del segle xv la Imprenta a Barcelona gosà de gran renom, per comptar molts mestres famosos que cap més altra nació posseïa, degut, en part, als esforços dels Llibreters y mercaders de llibres.

Dita art assolí tan alt grau de perfecció, que mestres Estampers d'altres llochs enviaven sos fills a practicar l'ofici en nostres tallers, essent en ells admesos mitjançant escriptura de compromís, sostscrita per les parts contractants y autorisada per Notari.

Lo senyor Sanpere y Miquel, a l'investigar l'Arxiu de Protocols de nostra Ciutat, trobà continuades en lo *Manual* del Notari Anglès, les dues que a seguit transcrivim.

«CONTRATO DE TRABAJO.

» *Barcelona, sábado 11 de Diciembre del año 1535.*

» Yo, Martin de Ayala, de oficio estampero, hijo de Juan de Ayala, impresor de Toledo, reino de Castilla, del presente principado de Cataluña ausente, asegurando, en virtud del juramento del infrascrito, haber pasado plenamente de la edad de quince años, y de voluntad de dicho mi padre para las infrascritas cosas tratar, consentir y... ¹ para un año, que empezará á correr en el dia primero del mes de enero próximo venidero, las obras mias, me asocio con vos, Pedro Montpesat, estampero, ciudadano de Barcelona, presente, y abajo aceptante, con causa de servir á vos en el oficio vuestro de estampero bajo la forma infrascrita, conviniendo y prometiendo á vos que por todo dicho tiempo de un año estaré en dicho vuestro servicio, y así en cualquier dia compondré en vuestra casa una forma y media de letra romana correcta, según la práctica y consuetud de dicho oficio vuestro; y si viniese el caso de que mudaseis de obra, compondré una de letra bastarda corregida como conviene; y que vos, por la soldada y trabajos mios, deis y pagueis á mí la cantidad infrascrita y me proveais de comer y beber; y durante dicho tiempo estaré con vos y en vuestra casa atento, solícito é interesado, y no me iré de vuestro servicio sin haber pedido y obtenido vuestra licencia; y si lo contrario hiciere, doy á vos pleno poder para hacerme prender en cualquier parte que me encontrareis, y preso en vuestro poder, reducirme y aprisionarme, &. Pues yo durante dicho tiempo prometo enmendar á vos todos los dias y horas, &. Y también, si se presentase el caso que algun dia no componga el trabajo según lo prometido y sobre declarado, enmendaré á vos todos los perjuicios por vos sufridos por ocasion de no componer yo lo convenido. Y las predichas cosas prometo atender bajo obligacion de mi persona y bienes, y en virtud de mi prestado juramento prometo no contravenir por razon de mi menor edad, &. Viceversa, yo, dicho Pedro Montpesat, aceptando dicho Martin *en fámulo*, convengo y prometo á tí que por todo dicho tiempo te tendré en mi casa, y te proveeré en comida y bebida, y tambien te daré y pagaré, cumpliendo y efectuando las predichas cosas, por tu soldada y trabajos, es á saber, por cada mes, treinta sueldos, y si hicieses

¹ «La escritura está en latín — diu lo senyor Sanpere, — y ofrece dificultades su lectura.»

dos formas de letra romana diarias ó una forma y media de letra bastarda, corregidas como está dicho, te daré y pagaré por mes treinta y seis sueldos barceloneses; entendido y declarado por pacto convenido como está arriba expresado, que si algun dia no compones el trabajo según lo queda prometido y arriba declarado, tengas á mí que restituirme de todos los perjuicios por mí sufridos por el motivo de no cumplir tú lo predicho. Y así con dicho pacto prometo á tí cumplir lo predicho, &, bajo obligacion de mis bienes. Estas cosas, pues, &, háganse dos copias por extenso.»

«CONTRATO DE APRENDIZAJE.

» *Barcelona, sábado 11 de diciembre de 1535.*

» Yo, Juan Labori, del reino de Francia, hijo de Pedro Labori, de dicho reino ausente, asegurando, en virtud de juramento del infrascrito, tener la edad de veinte años expresos cumplidos, y de voluntad de dicho mi padre infrascrito, proveedor por tres años, que empezaron á correr el dia 15 de septiembre próximo pasado, como asociado con vos, Pedro Montpesat, estampero y abajo aceptante, con motivo de morar con vos y de aprender el oficio de estampero, y tambien de servir á vos, á vuestra esposa y familia, en todos vuestros mandatos lícitos y honestos, conviniendo y prometiendo á vos que por todo dicho tiempo moraré con vos y serviré con vos á vuestra esposa y familia en todos los mandatos honestos y de los mismos, lícitos y honestos, y seré fiel y legal, y no me apartaré de vuestro servicio sin vuestra licencia, &; y, si en contrario hiciese, doy á vos pleno poder, en cualquier parte me encontraréis, de prenderme y preso, &, y de prender, &. Pues yo, en el final de dicho tiempo, prometo enmendar, &, y si cometiese algun hurto ó daño en vuestra casa, daré todo aquello que fuese y cuanto fuese lo haré y enmendaré á vos, obligando mi persona y bienes, &, y estas cosas, &. Yo, dicho Pedro Montpesat, aceptando á tí dicho Juan Labori *en fámulo*, convengo y prometo á tí que por todo dicho tiempo te tendré en mi casa y te proveeré en comida y bebida, sano y enfermo, á uso y costumbre de Barcelona; tambien te daré y pagaré por soldada de todo dicho tiempo siete ducados de oro de valor ocho libras ocho sueldos barceloneses, dentro de dicho tiempo por mí á tí pagaderos como á mí me plazca y á la necesidad conviniera. Y por estas cosas obligo los bienes, &. Ambos juramos, &, en cuya virtud yo, dicho Juan Labori, prometo no contravenir por razón de mi menor edad, &, estas cosas, pues & háganse dos copias por extenso.»

Confraría de devoció.

Consentiment reyal. — La Confraría de devoció va viure prop de tres quarts de segle sots lo patronat de Sant Joan Ante-Portam Latinam¹:

Fou instituida l'any 1491 ab autorisació reyal.

No tenia altre objecte que practicar actes pietosos y benèfichs y auxiliar als confrares en casos de malaltia y mort.

La organisació y avenços de l'ofici era lo de menys. Tant es així, que mòltes de les personnes que l'exercien, eren «inhabils o imperitas», patint-ne, no poch, la fama europea merescudament obtinguda en pretèrits dies.

¹ Curiosa és la nota relativa a l'origen del patronatge que dedican los Estampers a Sant Joan Ante-Portam Latinam. Vegi's lo que diu En Joaquim Bastús en son *Memorandum anual y perpétuo*, vol. I, plana 771.

«SAN JUAN Ante portam latinam. — Suelen los impresores poner el nombre de *San Juan Ante Portam latinam*, particularmente en los calendarios, con letras mayúsculas, como un obsequio tributado a este Santo, por ser el patron de su oficio ó profesion.

»Sabido es que otro de los martirios que sufrió el Apóstol y Evangelista San Juan, antes que fuese desterrado a la isla de Patmos, como refiere San Gerónimo, fué meterlo en una gran caldera de aceite hirviendo, delante de la puerta latina de Roma; y como al mismo tiempo para confeccionar la tinta de imprenta sea menester hervir los ingredientes en aceite, dicen que de aquí tomaron pretexto los impresores para elegir á este Santo por su patrono.»

La Confraría de fadrins Estampers, constituida segons sembla a mitjans de la XVII.^a centuria, tenia també per Patró a Sant Joan Evangelista, com així consta en l'apartat de n.^e 14 d'un extens informe donat en 1.er de Janer de 1771 per Fr. Manuel Rovira, Ministre de Trinitaris Calçats, a l'Ajuntament, cumplint la orde expedida per aquest ab data 11 de Novembre de 1770, sobre la existencia de les Confraries establecidas en l'Esglesia de dit Convent. Heus ací son contex: (Al marge:) «MANCEBOS IMPRESSORES. = 14. Su hermandad de tiempo de 130 años, con interpolacion de pocos en este siglo, celebra su fiesta á S.ⁿ Juan *ante portam Latinam* con Sermon, y un Aniversario en el dia siguiente. No contando el Sermon, es su total Gasto 3 ₧ 10 ₣» (ARXIU MUNICIPAL. — *Funciones religiosas de Gremios y Cofradías.*)

* * *

Petició dels Estampers pràctichs per a formar Confraría político-civil: Los Consellers ajornen donar-hi lloch. — A rescabalar de nou aquella anomenada, dirigiren llurs esforços los Impressors pràctichs, los qui en tots temps no feren altra cosa que esmerçar los treballs y cabals llurs en enlayrar la art de la estampació. A l'efecte demanaren als Consellers en rahanada instancia, se servissen concedir-los permís per a formar Col·legi o Comunitat entre sí com la tenien los demés Col·legis y Confraríes « ... ab distret, o prohibicio — deyen — de que ninguna persona de qualsevol grau ,o, condicio que sia no puga exercitar ningun art, ni estament no essent examinats y habilitats en la forma acostumada », afegint tot seguit :

« Lo ingeni ques requereix pera Exercitar lo Art dels Impressors ,o, Estampers, se ueu manifestament que mes concisteix en la operacio intellectual, que en la operacio manual, com en los demes arts lliberals; perque es necessari tenir noticias de aquellas per la Ortographia, Etymologia, Apuntacio, Collocacio de accents, per la correccio, y alocucio, Reglas de Musica per llibres de cant, per los defectes ques fan, y poden fer.

» Item, per lo juntar y compondrer las lletras, que es molt dificultos exercitaro perfectament, correspondencia de paginas, comparticio de numeros, traça de arbres Genealogichs, Anagrammas, labyrinthos, Inscripcions, Cifras, Caracters, Grechs y Hebreus, Lligaturas, diferencias de accents, y Esperits, contar de vn original, perque nos compon consecutiu, y altres moltas y diuersas cosas, traçes y abilitats necessarias, que per euitar prolixitat nos referexen, y axi be se veu, que la especulacio del enteniment, meditacio y ingeni que an menester los Estampers per exercitar lo dit art be, y legalment es en tot, y per tot superior al treball corporal, Y axi be, que de necessitat, y per la estimacio que sempre sen ha fet, goza dels priuilegis de art lliberal. »¹

¹ *Documents justificatius*, n.º 3.

Al peu de la suplicació hi afegiren uns Capítols redactats per ells mateixos, referents al regiment y bon govern de l'ofici, per a que en cas de trobar-los conformes, lo Trentenari los aprovas y posas en forma d'Ordinacions.

De dits documents se'n donà lectura en Concell tingut a 27 de Juliol de 1676, en qual acte, segons costum, lo Conseller en cap, en veu sua y en la dels seus companys ho donà com a proposició per a que's resolgués lo de major benefici públich.

Lo deliberat y convingut sigué desfavorable a la pretensió dels Impressors, lo que originà dissensions inacabables entre ells y'ls Llibreters.

Diu l'acort:

«... Que en ordre al fet proposat contenint la peticio feta per alguns impressors de la present Ciutat attes nos judica esser materia del benefici comu ni publich, sino sols tirar al benefici de alguns particulars Que perçò dit fet se deixe a major deliberatio restantse en lo estat se troba estar vuy en dia.»¹

Aquesta inesperada sortida del Concell encoratjà a la Confraria dels Llibreters a prosseguir la campanya de llarch temps sostinguda contra'ls Impressors, penyorant-los perquè venien pel seu compte los llibres que estampaven; facultat tan sols otorgada a dita Confraria per virtut de les Ordinacions de Març de 1553.

Tan abusiva seria la interpretació a elles donada, que era rar lo dia que dits Impressors escapassen de les molesties y vexacions ocasionades pels penyoraments que se'ls feyen y les causes que contra ells se promovien en la Reyal Audiencia.

Cansats de lluytar y sofrir, acudiren novament als magistrats municipals queixant-se de la forma com procehíen los Prohomis dels Llibreters qui, entre altres coses, pretenien prohibir-los la estampa y venda de Salms, Beceroles y Misses, fundant-se en les Ordinacions abans esmentades.

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1676, foli 170.

Després de citar-ne varies, deyen los recurrents:

«Les referides Ordinacions (encara que no poden comprender los Estampers, ni prejudicar al exercici de la Estampa dels Libres) ab tot, dita Confraria dels Llibreters, abusant de ditas Ordinacions, y volentlas executar absolutament, y à son modo de intelligencia, vè à prejudicar no sols al estament dels Estampers, però y encara als demès Ciutadans, al be publich, bona administraciò, y govern politich de V. S. del que podrà restar informat, servintse fer reparo, y ponderar los segunts discursos, y llegitims fonaments...»¹

Entengué de dita queixa lo Concill ordinari celebrat a 16 de Novembre de 1678, qui acordà:

«... Que lo fet proposat sie comes com lo present consell lo comet als Señors Consellers, y a dos personnes del present consell los quals juntament ab los Magnifichs Aduocats de la present Casa pagant los gastos se poran offerir los dits estampers y no la present Ciutat, miren y vejen lo que pora disposarse sobre dit fet informantse axi tambe de la confraria dels llibraters, y del que los apareixer a dits Señors sen fasse relatio en altre consell en lo qual se pendra la deliberatio mes conuenient.»²

Aquest acort facilità als Estampers poder aportar nous arguments en favor de lo que pretenien, o sia, «... que no obstant qualsevol Ordinacions à la Confraria dels Llibraters, eo de Relligadors de Llibres de la present Ciutat concedidas», poguessen vendre públicament, no sols los llibres que imprimissen en ses Estampes, sino també los que fessen venir d'altres Regnes, ja fossen enquadernats com sense enquadernar, en llurs cases y botigues, així públiques com privades, no entenen ab això perjudicar l'exercici y operació peculiar de dits Relligadors — enquadernar, cosir y relligar tota classe de llibres³; — y a la Confraría dels Llibreters una extensa *Justificació* del dret que la assistía, rublerta de cites jurídiques y de fallos obtinguts en la Reyal Audiencia⁴.

¹ *Documents justificatius*, n.º 4.

² ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1678, folis 287 y 288.

³ *Documents justificatius*, n.º 5.

⁴ *Documents justificatius*, n.º 6.

* * *

Després d'alguns anys viscuts en perpètua lluya, los Impressors tècnichs tornaren a instar per a que sa Confraría de devoció tingués lo caràcter de políticocivil, al·legant, entre altres coses, que per no poder-se regir y governar com les demés Confraries, resultava que en son ofici

« ... noy ha examens sino que sens aquells pot qualseuol encara que imperit, y sens hauer may practicat lo offici de impressor vsar de aquell imprimint, y tenint operatori y botiga oberta, publich, y palesament en la present ciutat com vuy se experimenta ahont se troban differents estampes gouernades, y regidas per personas sens hauer may practicat semblant facultat no obstant que de dret esta disposat que aquells que voldran vsar de algun offici ajan de ser primerament examinats, y aprobats perque altrament sens precehir dits examens facilment se podan falcificar las fabrichas, y obras mayorment en lo offici dels impressors que no es tan facil com los demes, com notoriament se dexa conprendre... »¹

De la referida suplicació se'n donà lectura en lo Concell ordinari de Trentasís celebrat a 20 d'Abril de 1684.

L'acort près fou:

«... Que oyda la suplicacio presentada per part de alguns particulars que exerceyen lo imprimir en la present Ciutat, demanant que així com tenen vna Congregatio ab pretext de Confraria de deuoció los concedesca la present Ciutat Confraria en forma a, effecte puga gouernarse al major benefici publich y disposarlos Ordinacions per son regimen; Y en consideració de la facultat te la present Ciutat en virtut de sos Reals priuilegis de erigir Confrarias y disposar sobre aquellas lo que millor judica conuenir: Que perço desde ara se delibere lo concedirlos Confraria, Y que lo mirar lo modo y forma com sels haurà de disposar per son gouern se comete als Srs Concellers y à quatre personnes del present Concell pera que miren com sels poran concedir Ordinacions qui no encontren à disposicions de altres Confrarias Y que premeditat y disposat tingan lo quels apareixerà mes conuenir, se reporte

¹ *Documents justificatius*, n.º 7.

les hores en lo present Concell en lo qual se pendra la deliberació mes convenient.»¹

Per lo vist no n'hi hagué prou ab la forta oposició feta per la Confraría dels Llibreters a que Trentenari concedís la pretesa agreimiació, sinó que en auxili d'aquells acudiren alguns particulars, dient:

«... no sera fora de proposit referir lo que senten los Autors, y particularment nostres pratichs Catalans, quant tracten la questiò, si son utils a la Republica semblants Confrarias, y si es mes convenient extinguir las que conservarlas, pues servira pera la ocasiò preferir, en que se suplica sie del servey de V. S. disposar, que no sen formen de novas...»²

A 25 de Maig de l'indicat any se notificà a dit Trentenari que les quatre personnes nomenades pels Consellers per a que, juntament ab ells, mirassen la manera y forma com s'havia de disposar lo referent a les Ordinacions demandades pels Impressors, eren lo senyor Joseph d'Amigant, Joseph Massana, mercader, Onofre Estalella, cirurgià, y T. Jovany, vayner.

Per a facilitar la tasca comanada a dita ponencia, los peticionaris Rafel Figueró, Jacinto Andreu, Joan Jolis, Vicens Surià, Joseph Llopis y Antòn Lacavallería, redactaren varis Capítols referents al bon orde de son ofici, acompañats de respectuosa instancia, que li enviaren, en prech de que si los trobava ajustats a l'esperit que informà l'acort pres per Trentenari, se servissen donar-hi sa conformitat³.

* * *

A mida que'l temps avançava, la oposició de la Confraría y particulars Llibreters que tenien estampa era implacable.

¹ ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1684, folis 158 y 159.

² *Documents justificatius*, n.º 8.

³ *Documents justificatius*, n.º 9.

Altra volta tornaren a acudir als Consellers ab noves suplicacions, sol·licitant que'l Consistori negàs als Impressors pràctichs lo que demanaven.

D'elles se'n donà lectura en Concell de Trentasís tingut a 7 de Juliol de 1685, juntament ab una extensa Relació d'establiments tipogràfichs, pretenent provar que'ls primers que posaren Impremta a Barcelona foren los Llibreters¹.

Acabades de llegir, lo Conseller en cap donà com a proposició les suplicacions y papers mencionats, a l'objecte de que's prengués l'acort més convenient.

També convertí en proposició altre memorial dels Prohomys y confrares de la Confraría de Sant Joan Ante-Portam Latinam, llegit en lo mateix Concell, demanant que no s'accedís a lo que'ls Llibreters pretenien, ço es, que fos revocada y del tot extingida la que se'ls concedí a 20 d'Abril de 1684, o al menys moderada la Ordinació de la privativa que se'ls atorgà, permetent als particulars Llibreters poder imprimir y tenir estampa parada, y quan no, en botiga pública o en llochs retirats, vulgarment coneguts per magatzems².

Després de deliberar, lo Concell acordà,

«...ohidas las Suplicaciones presentadas per las particulars personas qui tenen estampas en la present Ciutat, per la Confraria dels llibraters, y per los confrares de la confraria dels Estampers totas llegidas en lo present consell, y incertades en la proposicio, Attenent esser la materia graue y de pes, y requerener major discussio, Que perço los Señors Concellers y quatre personnes del present consell per Sa Senyoria nomenadores sien seruits premeditar y discorrer tot lo que sie concernent a la materia subjecta a, las ditas Suplicaciones, procurant tot lo que sie possible al be public y libero comers, y del que discorreren y altrament sobre la subjecta materia ho reduescan en vn paper y quant antes per dits Señors Concellers sie reportat al present consell pera que sie presa la deliberacio conuenient, y que dits Senyors Concellers y quatre personnes tengan facultat axi mateix de mirar, y regonexer

¹ *Documents justificatius*, n.os 10 y 11.

² *Documents justificatius*, n.º 12.

las ordinacions y deliberacions de la confraria dels llibraters per veurer si en elles trobaran alguna cosa que esmenar, y lo que trobaran y los apareixeran hauer de repararse, y esmenarse se reporte axi mateix ab dit paper al present consell.»¹

Poch tardaren los Consellers y senyors de la quatreta en complimentar l'encàrrech que se'ls feu, malgrat lo temps invertit en les distintes entrevistes que tingueren ab les parts interessades, escoltant-les en ses respectives pretensions.

En efecte: després de premeditat y censurat tot quant los aparegué ésser convenient tocant a la materia que's debatia, dits Consellers y quatreta formularen son parer contrari a lo que pretenien los Estampers.

«... Son de sentir —digueren los dictaminadors,— que la Ereccio de dita Confraria no sols no pot tenir lloch, sino que tambe es prejudicial a la vtilitat, y benefici publich, perque priua lo libero comers, y destorbaria lo erigirse companyias de perçons, que ab crescuts cabals posarian estampas de consideracio, que de no tenueran, en tot, sino sols en principis, posadas en lo estat present, resulta que serua molt diner de la present Ciutat, y del Regne, a Venecia, Lio y altres parts.»²

Aquest document fou llegit en junta tinguda per Trennenari als 31 dies del meteix mes y any, y com era de preveure, l'acort sigué de complerta conformitat ab lo que proposà la ponencia delegada. Diu així:

«... Ohit lo paper fet per los señors Consellers y quatre personas del present Consell aserca la pretencio de las dos confrarias dels Impressors y llibraters insertat en la proposicio, y conciderant lo contingut en ell esser de molt benefici, y conueniencia a la vtilitat publica, y libero comers: Que perço lo contingut en dit paper sie posat en execucio si y conforme en ell se contè extinguint en virtut de la present com se extingueix la Confraria de Estampers sots inuocacio de St Joan ante Portamlatinam que en los dies de vint de Abril, y vint y set de Maig Mil sis cents vuytanta quatre respectiuament fou erigida, Reuocant aixi mateix totas y qualseuols Ordinacions que en dits respectius dias o, altres mes serts

¹ ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1685, folis 183 girat y 184.

² *Documents justificatius*, n.º 13.

fossen estades concedides per lo Consell de trenta sis a, dita Confraria de Estampers per lo gouern de aquella de tal manera que reste aquella reduhida en lo mateix estat que antes de la erectió de dita Confraria estaue, de Confraria de deuocio: Y en lo segon cap de dit paper que te respecte a la Confraria dels llibraters que sie posat en execucio, si y conforme en dit paper se conté, posant aquell en forma de Ordinacio, reseruantse lo present Consell la facultat que te de statuhir corregir y esmenar com es acostumat. »¹

Ipsò facto la pretesa Confraría dels Estampers, que tants afanys costà conseguir als pràctichs Rafel Figaró, Joan Jolis y Vicens Surià, premsistes; Jacinte Andreu y Joseph Llopis, caixistes; y a Antoni Lacavallería, quedà del tot extingida, així com restaren sens efecte los al·ludits Capítols per ells redactats y aprovats pel Concill ordinari celebrat a 20 d'Abrial de 1684, pertanyents al regiment de l'ofici.

De manera que la Confraría polític-civil dels Impressors tant sols estigué vigent uns catorze mesos.

Vençuts, dits pràctichs no tingueren més remey que sots-metres, continuant ab sa Confraría de devoció. Aquesta perdurà fins lo regnat de Carles III, època en que's fusionaren ab los qui foren causa de no haver conseguit sos propòsits, denominant-se d'aleshores en avant *Gremi de Llibreters y Impressors*.

* * *

Los Capítols revocats, estatuïen:

Govern de la Confraría. — Que's composés de dos Cònsols, un Clavari y altres oficials; que tots los anys, quinze dies abans de la festa patronímica, s'efectuàs la extracció dels primers, proclamant Cònsol en cap al confrare més antich; que en la insaculació hi entrassen tots los mestres y agregats, exceptat l'últim d'aquests que havia d'exercir lo càrrec fins y tant que altre lo substituís; que lo Clavari,

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1685, folis 217 y 218.

elegit lo meteix dia per majoría de vots, no fés cap despesa sense pòliça dels Prohomis; y que tant uns com altres, quinze dies després de cessar en son ofici, donassen compte de sa gestió als companys que'ls reemplaçassen.

Festa patronímica: Aniversaris. — Que tots los anys, la diada del 6 de Maig, festivitat de Sant Joan Ante-Portam Latinam, los confrares que's trobassen presents a Barcelona, no tenint just impediment, assistissen a la església hont se celebrés l'ofici divinal; que la incomparaixença se penyoràs ab una lliura de cera que l'official encarregat de fer la execució havía de rebre del contrafactor; que en igual pena incorreguessen los qui deixassen d'assistir a l'Aniversari que l'endemà de dita festa se celebrés en sufragi de les ànimes dels companys difunts, així com los qui al sobrevenir la mort a qualsevulla dels sobrevivents o de sa muixer, no fés acte de presencia a l'Aniversari y vuyt misses baixes que s'havien de resar l'ensendemà d'ocorreguda la defunció.

Aprenentatge: Fadrinatge: Duració. — Que'ls qui desitjassen apendre y practicar l'ofici, estiguessen en calitat d'aprenents cinch anys complets en la casa d'un dels mestres de Barcelona, confrare de la Confraría; que lo fadrinatge duràs dos anys, també complets, passats los quals, lo fadri sol·licités examen per a poder pujar a mestre y ésser agregat a la Associació; que les demandes se dirigissen als Cònsols, qui, tot seguit de rebudes, havien de convocar lo Consell de la Confraría a fi de mirar o conèixer si'l preendent reunia les condicions necessaries per a ésser admès, y si així resultava, se procehís a la extracció de tres mestres confrares en concepte d'Examinadors y se senyalàs dia per a efectuar dit examen.

Mestría: Operacions a fer per a obtenir-la: Drets. — Que la mestria s'alcansàs mitjançant haver practicat set anys l'ofici y obtingut la aprovació d'examen; que aquest fos presidit pels Examinadors ab assistencia dels dos Cònsols,

tenint vot tots cinch; que'ls exercicis a practicar se verificassen en la casa o obrador del Cònsol en cap, devant dit Cònsol posar a disposició del qui anàs a examinar-se los arreus y materials necessaris per a compondre y estampar, aportant lo fadrí lo paper, tinta y altres ingredients; que l'examen consistís en compondre una plana de a foli, quart o octau a coneguda dels Examinadors, dictant ells lo que'ls aparegués, sens tenir lo fadrí cap original davant ni copia de lo que se li dictàs, contestant, ademés, les preguntes que se li fessin referents a la estampació, imposant les dites planes en dos formes, imprimint ab la primera dues mans de paper «en lletras part colorades y part negras», retirant ab l'altra forma lo meteix paper imprès mudant la Rúbrica dels fulls, fer tintes comunes, fines y «colorat vermell», propries per a estampar, y contestar a les preguntes en orde als ingredients que entrassen en les expressades tintes; que si acabat l'examen lo fadrí fos calificat d'hàbil y idoni tenint la major part dels cinch vots, se l'admetés com a mestre y se l'agregàs a la Confraría previ'l pagament de trenta cinch lliures barceloneses, repartidores, una per a cada hu dels cinch votants, y les altres trenta per a ingressar en la Caixa per mà del Clavari, qui se n'havia de fer càrrec per a pagar les despeses que la Associació contragués o hagués contret y les que s'oferissen ab motiu de la festa dedicada al Sant Patró; que en cas de no sortir aprovat, lo tal fadrí no pogués sol·licitar nou examen fins haver transcorregut un any; que los fills de mestre confrare y los que casassen ab filles d'aquests, si desitjaven conseguir la mestria y ésser agregats, havien d'acreditar haver estat d'aprenents durant cinch anys, y dos de fadrí, ja sia en casa de sos pares o sogres, ja en la de qualsevulla altre mestre, practicant a satisfacció dels Examinadors lo següent examen: compondre un full en foli d'original imprès tenint-lo al davant, imposar-lo y tirar-ne y retirar-ne una mà de paper, y respondre a les preguntes que se'ls hi fessen; y que'ls drets

de dit examen tant sols importassen cinch lliures, moneda barcelonesa.

Si s'esdevenia que algún impressor foraster, vassall de sa Majestat, acudís a Ciutat ab lo propòsit manifest d'agregar-se a la Confraría, los Cònsols podien nomenar-li tres Examinadors per a que efectuàs l'examen en la manera y forma que a aquells aparegués, y de son resultat fer-ne relació al Consell general de l'ofici. Si la major part de vots emesos deyen que era àbil, se l'havia de declarar agregat, pagant previament deu lliures a cada hu dels Examinadors y Cònsols, y cinquanta destinades a ingressar a la caixa. Ademés, havia de prestar declaració de que era catòlich cristia.

Empadronament d'aprenents y fadrins. — Per a que en tot temps constés o se tingués noticia dels fadrins y aprenents que practicaven l'ofici, los Cònsols, acompañats de l'Escrivà de la Confraría, havien de passar per tots los obradors a inscriure lo nom y cognom d'aquells.

Intrusos: prohibició de tenir Imprenta. — Que cap persona, si no era confrare, pogués tenir Imprenta, treballant o fent treballar, en Ciutat o en son territori. Les contravencions havien d'ésser penyordes pels Cònsols ab assistència d'un dels oficials reials, en cinch lliures, aplicadores a la Caixa de la Confraría; incorrent en la meteixa pena los fadrins que anassen a treballar en obradors quals amos no reunissen les expressades condicions. Quedaven excepcions les Estampes regides o governades per les mullers dels mestres difunts mentres conservassen lo nom de sos respectius marits, com tampoch hi anaven compresos los fills que restassen al morir la mare, y en son cas y lloch los Tutors y Curadors llurs. Si's donava'l cas que'l fill fos varó, aleshores l'establiment passava a nom d'aquest fins arribar a la edat de setze anys, en qual època, si volia continuar-lo, se l'obligava a examinar-se per a conseguir la mestria. Si era femella, tant sols gaudia de dit benefici si

havia pres estat «y no altrament», pagant en qualsevulla dels expressats casos los talls y tatxes que la Confraria ordenàs.

Regencia d'impremta d'altri: prohibida als mestres confrares. — Que cap mestre confrare pogués regir, governar ni prestar son nom «en estampa aliena», sots pena de perdre la sua y tenir de pagar cinquanta lliures, distribuidores en tres parts iguals, o sia, una a l'Hospital general de la Ciutat, altra a obs dels murs y valls, y la terça restant aplicadora a les despeses d'execució, y'l sobrant a la Caixa comuna. Los Cònsols estaven facultats per a pendre jurament al mestre o mestres de qui sospitassen haver contrafet lo estatut.

Llibres sense relligar: venda lliure pels mestres estampers. — Que dits mestres poguessen tenir y vendre, pública y palesament, en la porta o botiga de ses cases, tota sort de llibres impresos «priuative o altres», entès, emperò, «se entengan plegats no cusits y encolats».

* * *

Estamper de la Ciutat. — Fins a 30 de Juliol de 1631 no fou provehida oficialment la plaça. En dit dia lo Concill ordinari de Trentasís, a petició de Sebastià Matevat, acordà admetre'l com a Estamper de la Ciutat y de la Universitat de l'Estudi general, atès que feya mólts anys que servia los impresos que necessitaven per a son servei; emperò «... sens salari algu y sols pagantli lo que estampara per dita Ciutat y universitat»¹.

Segons deliberació de Consellers de 8 de Janer de 1638, l'esmentat Sebastià exerceix aquells oficis juntament ab un tal Jaume Matevat — suposem pròxim parent seu, — per quant en ella consta «... fossem pagades a Jaume y sebastia

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1631, foli 142.

matheuat quinze lliures a ells degudes per las estampas de les ordinacions del nou redres per los forments fetas estampar lo any 1632 y les ordinacions ques acostuman donar quiscun any als qui son de concell de cent »¹.

Es de creure que a partir d'aquí se suprimiría la indicada plaça, puix totes les ordes de pagament que's troben referents al servei municipal d'impresos, van consignades a diversos Estampers, no al de la Ciutat com era natural que així's fes constar d'haver-n'hi hagut. Corrobora aquesta creença nostra, no sols la deliberació de Consellers de 2 d'Octubre de 1643, la qual disposa «fossen pagades a Jaume Mateuat *estamper* coranta una lliura sis sous y mitj per lo valor y mans y paper de la estampada ha feta del sermo y funeraries de Sa Magestat defunt y per la estampa de mil planxes finas per posar a la cara de cada Sermo»², sinó la de 9 de Març de 1644, ordenant a Pere Mallol, Notari del Racional, donàs y pagàs a Sebastià Matevat cinc lliures «per estampar la carta del Rey nostre senyor enviada a la Ciutat»³.

Ademés dels mencionats, altres Estampers y Estamperes provehiren d'impresos a la Ciutat. Aquests foren Pere Lacaülleria; Gabriel Nogués; Joan Dexent; Paula Matevat, viuda; Catherina Matevat y Pomareda; Jacinto Andreu; y Teresa Cormellas y Ginebreda, viuda.

Notes deslligades.

Pena imposta al mestre Estamper Jaume Cays. — Per negar-se a inscriure's en la Confraría, contravenint lo estatuit en una de les Ordinacions aprovades pel Concill de

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1638, foli 32 girat.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1643, foli 282.

³ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1644, foli 106.

Trentasís (20 d'Abril y 26 de Maig de l'any 1684) durant lo poch temps que aquelles estigueren en vigor, dit Cays fou penyorat pels Cònsols o Prohoms de l'ofici y a l'ensemps privat d'exercir-lo tant en la Ciutat com en son territori.

Com a pesar d'aquesta punició Cays continuà treballant ab la creença de que podia fer-ho mentres no s'hagués fallat lo procés que contra ell s'incoà, lo Síndich de la Confraria acudí a la Reyal Audiencia, hont hi foren portats tots los antecedents de l'assumpte, per a que dictàs la Provisió que de dret correspongués.

Aquesta fou donada a 20 de Juny de 1685, declarant que dits Prohoms y Confrares havien d'ésser mantinguts y conservats en la possessió de prohibir a Jaume Cays l'exercici de la art d'estampar en la Ciutat de Barcelona y en son territori, penyorant-lo cada cop que provés d'exercir dita art contra lo establert en les Ordinacions, manant, a la vegada, que cessàs y s'abstingués de causar molesties y turbacions als Prohoms y al Síndich de la Confraria, y que com a conseqüència del manteniment y possessió, entregués als repetits Prohoms, o al Clavari, deu lliures per los dos penyoraments, fent-se a l'efecte y enviant-se les lletres, cartells y provisions oportunes, segons estil, «no contrastant lo aduhit en contra, reservat l'article de les despeses per després»¹.

* * *

Provisió reyal atorgada als Impressors pare y fill Rafel Figueró. — Entre les mercès concedides a distints ciutadans pel Rey Carles III (Arxiduch d'Austria), durant sa estada a Barcelona, en recompensa de serveys prestats a la monarquía, hi figuraven los Estampers Rafel Figueró, pare y fill.

A petició llur los fou expedit Privilegi, nomenant-los im-

¹ *Documents justificatius*, n.º 14.

pressors de Sa Majestat durant son beneplàcit, ab facultat d'estampar Gasetes, Relacions de serveys, Papers polítichs y d'Estat y demés anexes a la reyal Casa, prohibint expressament que cap altra persona, fòra d'ells o qui d'ells tingués lo consentiment en lo Principat de Catalunya y sos Comtats, imprimís o reimprimís dits papers, ampliant la prohibició a algunes de les obres que a ses despeses haguesen imprès o imprimissen los esmentats Figueró.

Heus aquí l'al·ludit Privilegi:

«Nos Don Carlos, por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Aragon, de Leon, de las dos Sicilias, de Jerusalen, de Vngria, de Dalmacia, de Croacia, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Galicia, de Mallorca, de Sevilla, de Serdeña, de Cordova, de Murcia, de Jaen, de los Algarbes, de Algecira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, y tambien de las Indias Orientales, y Occidentales, y de las Islas, y Tierra firme del Mar Occeano, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, y Brabante, de Milà, de Atenas, y de Neopatria, Conde de Abspurg, Flandes, Tirol, Barcelona, Rossellon, y Serdaña, Marques de Oristan, y Conde de Gocceano. Por quanto Rafael Figueró mayor, y Rafael Figuerò menor, Padre, y Hijo, nos han representado lo mucho se han adelantado al Real servicio àzia nuestra Augusta Casa, en el Reynado de nuestro Tio, y Señor Don Carlos II. (que Gloria aya) como tambien durante el tiempo de la ilegitima intrusion del Duque de Anjou, en el qual se mostraron con la enteresa correspondiente à la fidelidad devian professarnos, y que de mas de quarenta años à esta parte han siempre impresso tantos papeles Reales, quantos huvieron de dar à la Impronta nuestros gloriosos Predecessores, y que assi mesmo en consideracion à sus Servicios, nuestros Lugartenientes, y Capitanes Generales en diferentes ocasiones les concedieron varios Privilegios para imprimir vnas, y otras obras, y papeles, assi Historicos, Morales, y Politicos, y muchos otros, como tambien de Vidas de Santos, Resos, y demàs, y en particular para imprimir los Anales Historicos de los gloriosos sucessos de la Cesarea Magestad del Emperador Leopoldo nuestro Padre, y Señor (que Dios tiene) la qual suspendieron por la dicha ilegitima intrusion del Duque de Anjou, nos han suplicado les hiziessemos gracia, y merced de cederles Privilegio, para que ninguno, sino dichos Padre, y Hijo Figuerò puedan imprimir *Gazetas, Relaciones de Servicios, Papeles*

politicos, de Estado, y demàs, que de su sola inspeccion se comprehenda pertenecer à nuestro Impressor, cuyo titulo assi mismo nos suplican les otorguemos, con la facultad de imprimir qualesquier obras, que à sus costas, actividad, y diligencia saldràn à luz en este Principado, con expressa prohibición de que ninguna otra Persona en dicho Principado, y Condados pueda reimprimir dichas Obras, ni Papeles, ni los que tienen ya impressos, como son los Oficios, y Resos de los Santos Nuevos, que actualmente se hallan, y los venideros, assi en forma de libro, como de por si; el gran Piscatore de Sarraval; Interrogationes, brevesque Responsiones, ò por otro nombre Mille Casus, su Autor el Padre Ottavio Maria; Luz de Verdades Catolicas; Ælij Antonij Nebrissensis, con las addiciones que nuevamente ha impresso; la Corte Santa; y los dichos Anales Historicos, que de presente se están componiendo. Y Nos atendiendo à los Servicios de los susodichos Figuerò, y à que es muy propio de nuestro Paternal amor, mostrarnos agradecidos à sus Servicios, para alentarles à mayores, y à que es bien que aya Sugetos de cuidado, y diligencia para sacar à luz diferentes Obras, para el mayor establecimiento, y conservacion de la Santa Fè Catolica, y del Estado Monarquico, hemos resuelto hazerles merced, como con tenor de las presentes les hazemos à dichos Rafael Figuerò mayor, y Rafael menor, y al otro de ellos, durante nuestra mera, y libera voluntad, de el titulo de nuestro Impressor Real, con la facultad de imprimir Gazetas, Papeles politicos, de Estado, Relaciones de Servicios, y otros que pertenezcan à dicho nuestro Impressor Real, con prohibicion expressa, de que ningun Impressor en dicho nuestro Principado, y Condados, ni otra Persona alguna, sino el vno, ù el otro de dichos Figuerò, ù quien su consentimiento tuviere, puedan imprimir dichos Libros, Obras, y Papeles, ni reimprimirlas; y con la misma expressa prohibicion mandamos vengan comprendidas qualesquier Obras, y demàs, que de presente, y por lo venidero, à sus costas, y diligencias saldràn en este nuestro Principado, y Condados, y daràn à la Imprenta, y que dicha prohibicion se entienda por el termino de diez años, el qual ha de empezar à correr desde el dia les serà concedida licencia por nuestro Canciller, ò quien tuviere legitimo poder, cada vna de las Obras, Libros, ò Papeles que irà imprimiendo, çò la pena de perder las dichas Obras, ò Papeles que se reimprimiràn, moldes, y demàs, y de mil florines de oro de Aragon, exigidores irremissiblemente de proprios bienes de los contrafactores, los quales se ayan de aplicar à nuestras Arcas Reales, y con la misma mandamos à todos, y qualesquier Oficiales, assi Reales, como de qualquier grado, ù condicion sean de el dicho nuestro Principado, y Con-

dados, que esta nuestra ayan, guarden, tengan, y observen, aver, tener, guardar, y observar hagan, y contra no vayan en ningun modo, si nuestra gracia desean mantener, y en la susodicha pena no incurrir. En testimonio de lo qual mandamos despachar las presentes con nuestro Sello Real Comun en el dorso selladas. Dat. en nuestra Ciudad de Barcelona à los dos de Enero mil setecientos y seys años. — Yo EL REY. — Lugar del Se~~o~~llo.

» *Vt. Thomàs Cancellarius.*

» *Don Ramon de Vilana Perlas Secret.*

» *Vt. Alamany Descallar pro Thesau. Generali.*

» In diversorum secundo fol. xxxxij.

» V. Mag. hazé merced à Rafael Figueró mayor, y à Rafael Figuerò menor, de el titulo de Impressor Real, con las facultades, y prohibiciones arriba expressadas. »

Divulgada la nova, la Confraría dels Llibreters y Impressors s'alarmaren de mala manera, ja que molts d'ells se creyen perduts y aniquilats. A l'efecte, acudiren als Consellers, per medi d'instancia, implorant sa protecció y ab igual motiu als tres Braços del Principat que's trobaven junts en les Corts.

La esmentada instancia diu així:

« Ex.^{im} S.or

» La Confraria dels Llibraters, vulgarm[en].t dita de S.t Hieroni y los Impressors ,o, Estampers de la present Ciutat respectivam[en].t Diuhen: Que per part y à Instancia de Rafel Figuero Pare y fill Estampers ,o, Impressors de la mateixa Ciutat, sels presentá y notificá lo die 13. del Corrent vna R.¹ Concessio ,o, Privilegi á ells Concedit y attorgada per la S. C. y R.¹ Mag.t del Rey nostre Señor Carlos Tercer (que Deu g.^{de}) ab las prohibicions y restriccions en aquell expressadas, copia de la qual se presenta á V. E. per excusar la prolixitat en la narracio de son contingut, a la qual se refereix.

» Segons la inspeccio y lectura de las Reals Concessions ab las prohibicions expressadas en dit R.¹ Privilegi, ab las quals se ha dignat sa Mag.t a favorir á dits Figueró, apar, que per lo menos en totes las concedidas (salva sa R.¹ benignitat y clemencia) no poden ser practicables en la present Ciutat y Principat: Perque aquellas de vna part venen á esser contra del libero Comers, lo

qual en Catt[aluny].^a es molt franch, sens poder ser impedit als Provincials per ninguna causa, raho, ni pretext, segons lo disposat en las Constitucions collocadas baix lo titol de *Comersis y seguretat de Camins*, en lo I. volum. de las Generals Constitucions, y molt en particular respecte dels Ciutedans de Bar.^{na} per lo estatuit y ordenat en los Cap. 81. 84. y 85. de las Consuetuts de Bar.^{na} vulgarment ditas del *Recognoverunt Proceres*, y á tenir lloch ditas R.^{ls} Concessions, vindrian á quedar damnificats los Provincials y Ciutedans de Bar.^{na}, en lo franch y libero Comers de negociar, vendrer, y comprar, y exercir las operacions, que fins vuy indistinctament han gosat en forsa de ditas Generals Constitucions y demes drets municipals, a la observansa de las quals, se han dignat los SS.^{ims} SS.^{ors} Reys per sa gran clemencia y benignitat incluirse y venir compresos; Y de altre part perque en Catt[aluny].^a son prohibits semblantment los vets ,o, distrets, y per altre nom destrahiments per lo mateix dret municipal, y particularment per las Constitucions 4. y 5. collocadas en lo mateix Titol de *Comersis y seguretat de Camins*; de tal manera, que per Privilegi ,o, altre semblant Provisio nos poden aquells en Catt[aluny].^a adquirir (quid quid sit en altres Regnes y Provincias) menos que no sia per pacte ,o, expressa convencio ,o, be per llegitima prescripcio, com en estos termens ho enseñan los Practichs Cathalans, tant exposant ditas Constitucions, com altres que tractan y disputan la materia districtual, y no te reparo que si se donava lloch á ditas Reals Concessions y prohibicions, vindrian dits Figueró á tenir concedit, y adquirit vn distret contra las ditas Generals Constitucions prohibitivas de aquell, á las quals no apar hage volgut Sa Mag.^t damnificar ni contrafer.

» Axi en cas semblant ho entengue y declará la Ss.^{ima} S.^{ra} Reyna D.^{na} Maria consort y llocht[inen].^t General del Ss.^{im} Sr Rey D.ⁿ Alfonс q[uar].^t en las Corts que celebrá en la present Ciutat en lo any 1422. en lo Cap. 18. de ditas Corts, que vuy es la Cons.^o 5. en orde del mateix titol de *Comersis y seguretat de Camins*: Ahont com per lo SS.^{im} Sr Rey D.ⁿ Martin fos estat concedit per via de privilegi ,o, altre provisio al lloch de Caplliure, que en aquell y no en altre del Comptat de Rossello se poguessen desembarcar las mercaderias, que venian per mar, regoneixent despres dita S.^{ra} Reyna, que la dita R.^l Concessio se encontrava ab las lleys y drets municipals del Principat, que establian lo libero comers, y prohibian los vets, distrets ,o, distraiments se digná en ditas Corts, no sols confirmar, y ratificar las ditas Gen.^{ls} Constitucions, affavorints al dit libero Comers, y prohibints los distrets; sino que tambe revocá lo dit Privilegi ,o, provisio concedit per lo Sr Rey

D.ª Martin cassant y declarant aquell nullo, com a concedit contra las ditas Generals Constitucions, com axi ve llig en la dita Cons.^o 5. del dit titol de *Comersis y seguretat de Camins*.

» Igualm[en].^t ho comprengue axi la R.¹ Aud.^a juntas las tres Salas lo die 6. de febrer 1510, presidint en aquellas lo Ex.^{im} Sr Llocht[inen].^t Genl que en dita ocasio y temps se trobava en la present Ciutat: ahont, com per part del Ss.^{im} Sr Rey D.ª Fernando 2. cognominat lo Catholich se hagues manat ab R.¹ Provisio de 6. de 7.bre 1509. que las uituallas, y Mercaderias, que exian y venian respective al present Principat, no se poguessen carregar, ni descarregar en lo Port de Salou, ni en altres parts ,o, llochs maritims, sino solam[en].^t en los destinats ab dita R.¹ Provisio, y haventse dignat Sa Magestat ordenar y manar, que se ves y examinas per la R. A. del present Principat juntas las tres Salas, la ex.^o de dita orde, fou per aquellas resolt ab las seguentz paraulas, que per ser tant del cas se transcriuen de vn autor Cathala, que aporta dita resolucion, y ha escrit sobre la materia, las quals son com se segueixen ibi: *Cum quibus decet reverentia, et humili subgectione præfatae Regiae Mag.^{tis} quæ in dicta et allijs Regijs Provisionibus, omnibus jubet, et mandat Constitutiones Catt.^a juratas observari, dictam Regiam Provisionem obstantibus ipsis Generalibus Constitutionibus Catt.^a non esse exequendam nec posse executioni mandari*, Y per las mateixas rahons apar, que tampoch ho pot ser la R.¹ Concessio de dits Figuero, per encontrarse aquella no menos ab las ditas Generals Constitucions.

» Y altrament perque si ditas R.^{1s} Concessions se posavan en ex.^o com se preten per dits Figuero, vindria á quedar damnificada la pub.^{ca} vtilitat, la qual sempre deu preferir y prevalleixer a la privada; Perço que no podentse inprimir, ni fer inprimir dins la present Ciutat y Principat los llibres, papers, y demes cosas expressadas en dita R.¹ Concessio per altres Impressors mes, que los dits Figuero, sens reparo algu vindrian á estar mes cars, als que los farian inprimir y haurian de comprar, que no si aquells se trobavan impressos, y se podian inprimir per molts y diferents Impressors, com ho manifesta la experientia en la abundancia ,o, caristia de las cosas, y mes quant son recluidas y restretas a vna sola part, com ho serian dits Llibres, papers, y demes cosas concedidas, y ho han fet notori los mateixos Figueró ab la impressio que feren de la proposicio que Sa Mag.^t se digná fer als Ill.^{ims} Brascos de las presents Corts, la qual venian publicam[en].^t á raho de vn sou lo menos per quiscuna, y haventla, poch despres reimprimida Marti Gelabert Impressor de la present Ciutat, sobre vendrer aquella á raho de sis diners quiscuna, y axi per la meitat menos

del que las venian dits Figueró, se veu privat dit Gelabert á instancia de aquells de poderlas beneficiar y vender com es public y notori.

» Y vltimadam[en].^t se diu que si dita R.¹ Concessio ab las prohibicions en ella contengudas tenia la execucio que se solicita per dits Figueró, vindrian los suplicants en consequencia, á quedar privats del exercici de sas operacions, com es de Inprimir, Vendrer, y Comprar tots, y qualsevols generos de llibres y demes cosas que se imprimeixen y desta manera imposibilitats de poder viurer, y mantener sas familias, per consistir vnicament son arbitre en lo exercici de las preditas operacions en las quals interessa V. E.

» Per tot lo que y altram[en].^t recorrent los Suplicants al Emparo y proteccio de V. E. posant las cosas referidas en sa alta comprehensio, Sup[li]can á V. E. sia de son servey deliberar lo mes convenient, á, fi de que las Generals Constitucions sian observadas, y no lesiadas lo libero comers, y publica vtilitat en son primer punt y estat, y los Suplicants aconsolats, com ho esperan de la gran justificacio, y clemencia de V. E. y ho rebran a merce. Lo offici & = Altissimus & = Balart.

» V.^t de Falguera Ad.^{tus} C.^{tis} » ¹

Llegides les transcrites súplica y Concessió reyal en Asamblea celebrada pel Savi Concill de Cent a 17 de Juny de 1706, fou deliberat:

« ... Attes que de la contextura de ella — se referien a la súplica — apar resulta dita concessio Real ab las prohibicions en ella contengudas encontrrà differents Generals Constitucions en dita suplica mencionadas, y al libero comers, y publica vtilitat, de tot lo que ne resulta tambe notable prejudici als Ciutadans y habitants a que deu la present Ciutat axi per la conseruacio de sos Reals Priuilegis, com per la publica vtilitat de sos Ciutadans y habitants acudir en quant sia possible per ser à mes del sobredit dita Concessio surrepticia Que perço sia comes dit fet, com lo present Concill lo comet al Concill de la 24.na de Corts pera que en ell se premedite y censure lo que aparega hauerse de obrar y executar ab facultat de posar en execucio tot lo que los aparega mes conuenir sens report algu al present concell.» ²

¹ ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1706, inserta n.º 1, entre folis 86 y 87.

² ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1706, folis 87 y 87 girat.

Usant d'aquesta facultat, dita Vintiquatrena, després d'examinar y premeditar los fonaments de dret en que la Confraría dels Llibreters y Impressors apoyava sa oposició al referit Privilegi, acordà remetre l'assumpte als termes ordinaris de justicia.

Per sa part lo Síndich de la expressada Confraría, degudament autorisat, entaulà plet davant la Reyal Audiencia ab la esperança de conseguir la revocació de la mercè concedida.

Dos foren los punts capdals en que aquell fonamentà la demanda: Primer, *que la Reyal gracia, en quant prohibía que ningú pogués imprimir ni reimprimir Gasetes, Relacions de serveys, Papers Politichs y d'Estat, y demés coses pertanyents a l'Impressor Reyal, y algunes Obres y Papers, que lo pare y fill Figaró havien imprimés y los que en avant imprimissen, ERA CONTRARI A LES LLEYS MUNICIPALS DE CATALUNYA.*

Y segón, *QUE LA REYAL GRACIA ERA CONTRARIA A LA PÚBLICA UTILITAT Y EN PERJUDICI DE TERCER, hasta el punt — deya, — que los Impressors de la Ciutat se veurien preci-sats a deixar ses cases per no poder-se sustentar per medi de l'exercici de son Art, lo que seria una cosa molt lamentable, que per enriquir-se un, los demés s'empobrissen.*

Los advocats de la part dels Figaró, en un extensíssim escrit — porta la data de 19 de Març de 1710 — rublert de textos y cites d'autors de reconeguda fama, demostraren lo contrari de lo que en la demanda s'affirmava, o sia, *que ni lo Privilegi era contrari a les Lleys municipals del Principat, ni a la utilitat pública, ni perjudicava a tercera persona.*

La Reyal Sentencia, qual contingut donam a conèixer per extens, diu:

«Christi Nomine Humiliter Invocato. Sacra, Catholica, & Regia Maiestas. Visa in primis, &c.

»Attento Regio Privilegio per suam Sacram, Catholicam, & Regiam Maiestatem Domini nostri Regis Caroli III. (quem Deus

incolumem servet) in forma debita expedito Barcinonæ 2. Ianuarij 1706. Constat suam Regiam Maiestatem, servitorum intuitu, condecorasse Raphaelem Figuerò majorem, & alterum Raphaelem Figuerò dierum minorem, Patrem, & Filium Typographos hujusce Civitatis Barcinonæ, officio, seu titulo Typographi Regij durante sua mera, & libera voluntate; cum facultate tamen expressa imprimendi Notitias Generales, vulgò *Gazetas*; Scripturas Politicas Status, vulgò *Papeles Políticos de Estado*: Relationes Servitorum, vulgò *Relaciones de Servicios*: & alia ad dictum Typographum Regium pertinentia, ibi: *Y otros que pertenezcan à dicho nuestro Impressor*, cum absoluta, seu ad tempus vllum non limitata prohibitione aliorum; videlicèt, quod nullus Typographus, in hoc Principatu, & Comitatibus, nec alia aliqua persona, nisi ambo Pater, & Filius Figuerò, vel alter ex illis, aut quivis, qui eorum obtinerent consensum, possent imprimere præfatos Libros, Opera, seu Schedas, vulgò *Papeles*. Constat, suam Regiam Maiestatem sub eadem expressa prohibitione, cum Clausula immediate, post antecedentem consequutiva, Regium animum declarantem, disposuisse, & jusisse, venire pariter sub eadem expressa prohibitione comprehensa quæcumque opera, & reliqua, tam quæ de tempore dicti Privilegij relati Figuerò haberent impressa, quam, quæ in futurum ex tunc, sumptibus, & diligentijs eorum, in lucem prodent, & Typis mandabunt in hoc Principatu, & Comitatibus, cum præfctione tamen, & restrictione termini, quoad dictam privativam impressionem dictorum Operum, & Librorum; videlicèt, decem annorum, currere incipientium, à die, quo ipsis Figuerò fuerit impertita licentia per Reverendum Cancellarium, seu alium legitimam auctoritatem concedendi similes licentias habentem, ibi: *Y con la misma expressa prohibicion mandamos vengan comprendidas cualesquier Obras, y demás, que de presente, y por lo venidero à sus costas, y diligencias saldràn en este nuestro Principado, y Condados, y daràn à la Imprenta, y que dicha prohibicion se entienda por el termino de diez años, el qual ha de empezar à correr desde el dia les será concedida licencia por nuestro Canciller, ó quien tuviere legitimo poder, de cada vna de las Obras, Libros, ó Papeles, que iràn imprimiendo*: Constat in hac prope transcripta Clausula, & signanter per illa verba, ibi: *Y que de presente, y por lo venidero à sus costas, &c.* Voluisse comprehendere Dominum Regem in hac nova Gratia Libros, qui in precibus dicti Privilegij per relatos Figuerò nominatim expressi, & designati fuerunt, respectu quorum petierant supplicantis privativam reimpressionem, ibi: *Ni los que tienen ya impresos, como son los Oficios, y Rezos de los Santos Nuevos, que actualmente se hallan, y los tenideros, assi en forma*

de Libro, como de por si; El Gran Piscatore de Sarraval; Interrogaciones, brevesque Responsones, ò por otro nombre Mille Casus, su Autor el P. Ottavio Maria; Luz de Verdades Catolicas; Aelij Antonij Nebricensis, con las Addiciones, que nuevamente ha impresso; la Corte Santa, y los dichos Anales Historicos, que de presente se estan componiendo, &c. Ex quibus omnibus liquet de manifesta, & clara intentione, ac voluntate Domini Regis, quo ad elargitionem, seu gratiam praelibatis Figuerò factam de facultate privativa ad alios per dictum tempus imprimendi, & reimprimendi respectivè prædicta Opera, & Libros, tam jam impressos, quam noviter impensis eorum imprimendos; Nam, etsi de noviter imprimendis in fine transcriptæ clausulæ, cum verbo de futuro, videatur tantum expressè loqui Privilegium, respectu initij relati decennij eorum privativam includentis; scilicet, à die, quo fuerit illis licentia concessa per Reverendum Cancellarium, seu alium similem, potestatem habentem, incipientis; fuit tamen in dicta specie librorum noviter imprimendorum, sic exempli gratia, singula singulis referendo prolatum, denotando ex idemtitate rationis, initium dicti decennij, quo ad privativam operarum jam impressarum, incipere debuisse à die obtentionis præsentis Privilegij, vti juri, & rationi consonum, ex quo noluit dictam Concessionem perpetuam, sicut aliam dictis Figuerò factam intuitu Typographi Regij; maximè dum eademet clausula, tam opera jam impressa, quam noviter imprimenda complecti voluit Dominus Rex cum relata prohibitione per decennium.

»Ex licet pro parte Syndici Bibliopolarum præsentis Civitatis (inter quos aliqui Artem Typographiam exercent) deductum, allegatum, seu prætensum sit, expressi Privilegij gratiam, in favorem dictorum Figuerò locum habere non posse, nisi tantum quoad nominationem Regij Typographi, & ad ejus Officium, & exercitium pertinentia; Vti Pacis publicationes, Præconia Regia, & alia hujus thenoris; non verò quoad alia fore extendendam; ideoque declarandum fore, non fuisse Regiae intentionis reliquias gratias, in dicto Ptivilegio contentas, concedere, vt pote contrarias, & nocivas respectivè (vti asseritur) Iuribus Patriæ, tam impedientibus Concessionem Cartæ contra Cartam, quam Constitutionibus primæ, & quartæ titulo: *De Comercis, y Seguretat de Camins, & alijs; Tum libero Comertio, vtilitatique publicæ, tum etiam juri tertij læsivas, vti natura districtus, & monopolij vestitas vt ex deductionibus dicti Syndici Bibliopolarum latius est videre.*

»Cæterum attento constat, in viam Iuris licuisse Principibus, maximè Superiorem non recognoscentibus, Typographum, seu Impressorem proprium nominare, illique durante mero, & libero

Principis beneplacito ipsum concedere posse facultatem alijs Typographis absolutè, & sine limitatione privativam, in rebus præcipuè ad peculiarem Principis Typographum pertinentibus, ac etiam in concernentibus Politicæ Regni, & Status istius ad Principis curam, & vigilantiam spectantibus, vt Regni infectiones videntur; cujus naturæ sunt ea, quæ in primo capite dicti Privilegij specificè transcribuntur; Similiterque, quoad alia opera, seu libros, qualitatem prædictam non habentes. Constat Principem posse privatæ personæ, seu cui voluerit concedere licentiam imprimendi illos, cum privatione ad alios intra certum tempus, tām quoad impressionem, quām quoad reimpressionem eorum; adeò vt hujusmodi Privilegia elargiri à Principibus solita, consulant Doctores, vti publicam vtilitatem importantia. Constat tandem Privilegium prædictum, de quo disceptatur, quoad secundum caput, non inspiciens munus, ac Prærogativas Typographi Principis, continere privativam imprimendi temporalem ad decennium; videlicet, restrictam, vt supradictum est; ac per consequens in nihilo officere posse objectiones supradictas, ponderatas per Syndicum Bibliopolarum. Constat, petitum fuisse per supradictos Figuerò, cum clausula omni meliori modo, dictum Privilegium in omnibus esse sustinendum, silentiumque fore, & esse imponendum dicto Syndico Bibliopolarum præsentis Civitatis in, & per eum petitis, ac prætensis in præsenti Causa, quorum intentio non remanet elisa modo infra explicando.

» His igitur, & alijs meritis processus attentis, & aliás sua Sacra Catholica, & Regia Maiestas, insequendo conclusionem, in Regia Audientia factam, sententiat, pronuntiat, atque declarat, jus competere prædictis Patri, & Filio Raphaeli Figuerò, vigore dicti Regij Privilegij, vtendi officio, & exercitio Typograhi Regij durante Regio beneplacito, ac etiam licere imprimere per se, vel alium ab eis facultatem habentem, cum privatione absoluta ad alios; Noticias generales vulgo *Gazetas*, schedas politicas, vulgo *Papeles Politicos de Estado*, Relationes Servitorum, & alia, ad exercitium Typograhi Regij peculiariter spectantia; pariterque licere, vigore ejusdem, imprimere quæcumque Opera, seu Libros, quæ, & quos in futurum, expensis dictorum Figuerò Typis mandare eis placuerit, cum privativa intra tempus decem annorum ad quoscumque alios, à die obtentæ, seu præoccupatæ licentiae computandorum, & intra illud pariter ipsis competere facultatem impediendi quibusvis alijs Typographis reimpressionem Librorum, de quibus supra, jam per dictos Figuerò impressorum, die datae dicti Privilegij; computandum, tamen in istis à die concessionis relatæ Gratiae, seu Privilegij.

» Hoc tamen intellecto, & declarato, quod in Decreto Executionis habeatur ratio, qualis de jure habenda fuerit, de his, quæ ad officium, & exercitum Typographi Regij spectent, seu ratione illius peculiariter, & privativè ad alios, Regio Typographo pertinere valeant, neutramque partem in expensis condempnat, sed pro bistractis sua Regia Magestas solitam executionem fieri mandat.

» V.º Minguella F. P. A.

» V.º de Copons.

» *Lata per Reverendum Cancellarium, die 22. Aprilis 1711.*

» *Per dictum Monmany dicto Gallart d. n. d. d.»*

* * *

Ara, per arrodonir aquesta Monografia, donam a conèixer, a vol d'aucell, los fets capdals realisats per varis Estampers de nostra Ciutat des del segle XVII.

Entre'ls que mereixen especial esment per ses iniciatives, citarem a Rafel Figueró y Jolis, fill d'En Rafel Figueró, qui fou batejat a Santa Maria del Mar lo dia 16 de Desembre de 1669. Se diu d'ell que emprengué un llarch y penós viatge per l'estrange, havent-se aprofitat molt de tot lo bo que vegé referent a la art d'estampar, implantant una fundició de tipus.

La casa Cormellas començà adquirint la Imprenta de Hubert Gotard, qui ja imprimia a Barcelona des de l'any 1581. Los millors fadrins tipògrafs passaren per la regència de dita casa, anant a parar en 1700 en poder d'En Joan Pau Martí, Llibreter-Estampador, qui tenia alberch propri a la Plaça de Sant Jaume, cantonada al carrer del Bisbe. La Imprenta d'En Martí arribà fins lo segle passat, acabant a mans dels Sierra y Martí després de tres cents anys d'existencia.

La d'En Jolis nasqué a l'ombra de càn Rafel Figueró, casat ab Elisabet Jolis, en 1667. Joan Jolis, vingut de Torelló, practicà l'aprenentatge de l'ofici — al menys així es de creure — en casa de son cunyat, y al casar-se (5 d'Abril de 1676) adquiriria lo taller que des de 1659 administrava

Martí Jalabert en lo carrer dels Cotoners. Aquesta deducció nostra té per fonament haver trobat a dit Jalabert regenant una Estampa davant del Pi l'any 1676.

Per lo demés, la família Jolis s'extingí en 1770, continuant la casa, per haver-la adquirida en subasta, Bernat Pla, qui la dirigía des de la mort de Joan Jolis, fill, ocorreguda en 1759. Al deixar d'existir dit Bernat Pla (30 de Desembre de 1801), sa viuda, Na Tecla Boix, confià lo funcionament d'aquella a Vicens Verdaguer, instituint a la vegada en hereus seus a Francisca Verdaguer, filla de l'esmentat Vicens — famosa caixista qui, en temps de la dominació francesa, s'encarregà d'una Imprenta ambulant, veyent-se obligada a emigrar a Mallorca, — y a Joseph Bocabella, ab qui casà l'expressada Francisca. La casa perdura encara ab lo nom d'Hereus de la Viuda Pla.

Altres dels establiments que han produhit més y bo, ha sigut lo d'En Piferrer, situat a la Plaça de l'Àngel. En Joan Piferrer, natural de La Garriga, casà ab Josepha Llopis, filla de Joseph Llopis, Estamper, als 7 de Novembre de 1702. La casa Piferrer ha sigut, en tots temps, de les més conegudes, lo meteix a Espanya que a l'estranger. Un dels últims amos, en sos freqüents viatges, no descuydava mai de portar a Barcelona los millors llibres que trobava, essent dita casa la més ben assortida de llibres nous y vells que havem tingut. Liquidà totes ses existencies en 1894.

Los Surià, qui tenien sa Impremta en lo carrer de la Palla des de 1750, foren los Estampers oficials de la Acadèmia de Bones Lletres, produhint molt belles estampacions.

Barcelona, en ple segle XIX, ha estat servida per bon nombre d'Estampers, fent esforços sobrehumans, no perdonant despeses, per a contribuir a enlayrar al nivell de les restants Estampes d'Europa, la art d'En Gutenberg.

Entre'ls més notables s'hi troba N'Antoni Brusi, qui no parà fins a establir una de les millors Litografies, tal volta

la primera de son temps. D'ell ne parla N'Antoni Serra y Oliveres, autor del *Manual de la Tipografía Española o sea el Arte de la Imprenta*¹, en los següents termes:

«D. Antonio Brusi, ilustre tipógrafo español, genio emprendedor cual el primero y artista honrado y pondonoroso sin igual. Aprendió el arte de encuadernador, en Barcelona, en casa de D. Juan Francisco Piferrer. En 1800 contrajo matrimonio con doña Eulalia Ferrer, hija huérfana de un librero de aquella ciudad bastante acomodado. Brusi dió grande empuje a la casa de Ferrer, la cual tomó en 1808 el nombre de *Brusi*. Este prestó grandes servicios durante la guerra de la independencia imprimiendo la *Gaceta del gobierno*, y estableciendo prensas, á despecho de todas las contrariedades de la guerra, en todos los puntos donde eran necesarias. En remuneracion de sus inmensos servicios, se le concedió despues de la guerra el privilegio exclusivo de imprimir y publicar el *Diario de Barcelona*², que aun sigue viendo la luz pública y con grandes elementos de vida. La imprenta de Brusi ha dado un sin número de obras, y algunas de ellas notables, como *Barcelona cautiva*, 7 tomos en 4.º; *Memorias de agricultura y artes*, 12 tomos en 4.º; *Matemáticas*, de Vallejo, 1.ª edición; *Física de Libes*; *Colección de decretos de las Cortes de 1812*; Salat, *Tratado de monedas*; infinidad de obras clásicas, etc., etc. — En 1819 estableció en su casa de Barcelona una fundicion de letra con su fábrica de moldes y punzones. En 1820 introdujo en España la *litografía* haciendo al efecto cuantiosos desembolsos y prolongados estudios. — Murió en Barcelona en 1821, cuando la epidemia de calentura amarilla, á la temprana edad de 42 años.

En el nicho que depositaron los restos mortales de tan ilustre tipógrafo, havía la siguiente inscripcion:

Deten lo pas viatjador
Y adverteix aquesta llosa,
Aquí en santa pau reposa
Don Anton Brusi impresor,
A Barcelona inductor
Fou de la litografía,

¹ Imprès a Madrid l'any 1852.

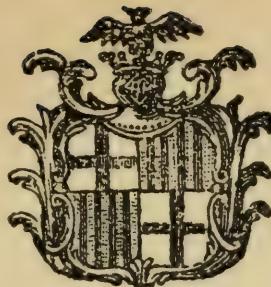
² Començà a publicar-se lo dia 1.er d'Octubre de l'any 1792, conforme pot veure's en lo facsímil de la plana inicial de son primer número.

Núm. 1

DIARIO DE BARCELONA.

Del Lunes 1 de

Octubre de 1792.

SAN REMIGIO, OBISPO Y CONFESOR.

Está la Indulgencia de las Quarenta Horas en la Iglesia de los Angeles, de Religiosas de Santo Domingo.

FERIA.

Mañana 2 hay Feria en Alforge Diumenge y Brafim.

Afecciones Astronómicas de hoy.

El 15 de la Luna menguante. Sale á las 6 hor. con 47 min. y 20 seg. del anochecer : se pone á las 7 hor. con 59 min. y 18 seg. de mañana 2: y está en los 23 grad. 2 min. y 7 seg. de Aries. Sale el Sol á las 6 hor. con 10 min. : se oculta á las 5 hor. con 50 min. ; y está en los 8 grad. 57 min. y 30 seg. de Libra. Debe señalar el relox al mediodia las 11 hor. con 49 min. y 11 seg. La Equacion mengua 18 seg. en 24 horas 3 y el Equinoccio dista del Sol 11 hor. con 27 min. y 5 seg. Hoy celebra la Luna aspecto de conjuncion con el Planeta Saturno á las 12 horas con 53 min.

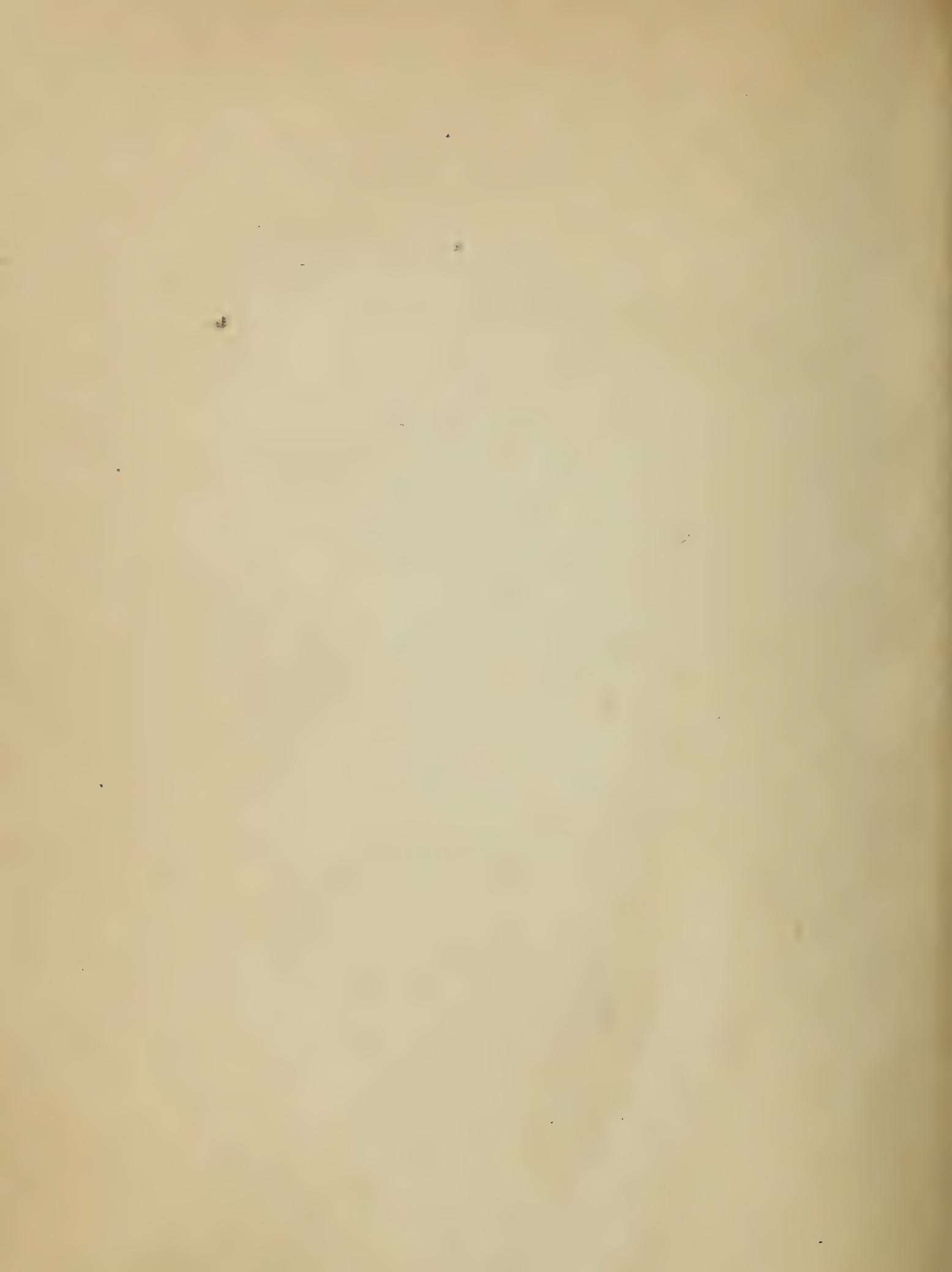
AFICCIIONES METEOROLOGICAS DE ANTES DE AYER.

Epoca del dia.	Termometro.	Barometro.	Vientos y Atmosfer.
A las 6 de la mañ.	15 grad. 9	28 pulg. 01	S. S. O. Nubes.
A las 2 de la tard.	17 9	27 10 8	S. Nub. des. cub. Ilu.
A las 11 de la noc.	17	27 9	S. fuert. entrecub. Ilu.
Calor medio.....	16 9	27 10 6	Elevacion media.

EL EDITOR DEL DIARIO A LA CIUDAD DE BARCELONA.

Cuna siempre gloriosa
De Heroes y Sábios, donde se han criado
Letras, virtud, honor acrisolado,
Artes, valor, nobleza victoriosa;

Dig-

De impresor la nombradía
 Obtingué de Sa Magestat;
 Prega al Deu de pietat
 Que en santa gloria sia.»

L'Estamper-Editor Paluzié y Cantalozella, qui fou conegut per tota Espanya per ses obres educatives; lo pulcre col·leccionador de llibres clàssichs En Joan Oliveres y Gavarró, natural de Cervera, qui donà bella mostra de sos coneixements tècnichs; En Ribet, qui publicà les millors obres il·lustrades de la època; En Tomàs Gorchs; En Ramón M. Indár; En Bergnes de les Cases; En Pau Riera; En Vicens Magriñà; En Narcís Ramírez; los germans Llorens, y molts altres, contribuiren a mantenir lo foch sagrat de les lletres durant bona part del segle passat, preparant lo terrer als Impressors-Editors Montaner y Simón, y Espasa germans, los qui devièn fer ben oviradora la estampació nostra a la altra banda del mar.

Finalment, com a prova de que'l's Estampers barcelonins no s'han adormit en sos llorers, han creat l'*Institut Català de les Arts del Llibre*. Vegi's son objecte:

1.er La fundació y sosteniment d'una Escola per a la ensenyança de totes les materies que integren les Arts del Llibre;

2.da Establir solidaritat y facilitar les relacions professionals quan aquestes se referesquen a les Arts del Llibre;

3.er Intervindre en les disposicions administratives, dictades per los poders públichs, quan elles se relacionen ab les Arts del Llibre; y

4.^{art} Servir d'amigable componedor entre industrials, operaris y clients, sempre que sia demandat son parer per abdues parts.

Un dels actes més brillants portat a terme per dit Institut, fou haver concorregut a la Exposició internacional de les Arts Gràfiques y de la Industria, celebrada a Leipzig l'any 1914.

Ell tot sol s'encarregà de representar les Arts gràfiques d'Espanya, organisant sa concurrencia de la manera més admirable. ¡Llàstima que l'esclat de la guerra malogràs tots sos treballs, fent que tothom se n'hagués de tornar a casa sense veure premiats sos esforços! De totes maneres, ha quedat palesament demostrada sa utilitat y lo mólt que'n pot esperar nostre país en bé de les Arts gràfiques en general y del llibre en particular.

DOCUMENTS JUSTIFICATIUS

N.^o I

*Die mercurii XV mensis Aprilis anno a nativitate domini
M.CCCC.LXXXVIII.*

«En nom de Deu sia, e de la gloriosa Verge Madona Sancta Maria
mare sua, amen. Concordia feta per he entre mestre Iohan Garlinch
mestre de stampa, alamany, de una part, e los honorables en Pere
Miquel, librater, e Anthoni Robinell, mercader, e Ramon de Isaach,
librater, ciutedans de Barchinona, de la part altre, sobre certes oras
de nostra Dona, son entre les dites personnes fets e concordats los
capitols e cartes següents: Primerament que lo dit mestre Iohan Gar-
linch sia tengut de fer myll oras de nostra dona, de stampa, de paper
de senyal de cap de moro, o de pillar fi, o de altre senyal que sia tan
bo com aquell, segons lo original que li sia donat per los dits Pere
Miquel, Anthoni Robinell e Ramon de Isach, e que li sia mes *lo obseno!*
e fetas aquelles ha hauent lo dit mestre Iohan Garlinch per cascuna
de les dites oras dotze dines *copletiades* de uermell, que son per totes
mill, cinquanta lliures. Item es convengut entre les dites parts que los
dits Pere Miquel, Antoni Robinel e Ramon de Isach sien tenguts de
pagar les dites L lliures al dit mestre Iohan Garlinch, ço es, de present
xvi lliures xiii diners m. e les restants com sien acabades les dites
oras. Item es convengut entre les dites parts que lo dit mestre Iohan
Garlinch sia tengut de donar acabades les dites oras de açi a la quin-
cuagesima primer vinent. Item es convengut entre les dites parts

que los dessusdits sien tenguts de donar lo original al dit mestre Iohan Garlinch, e lo dit mestre Iohan Garlinch li sia tengut donar les dites oras corregides juxta la forma del dit original dins lo dit temps, e les qualls sien de la letra dels *Diornalls* que lo dit Pere Miquel fa fer, e *historiades* de tantes istorias com *hauria en les primeres que lo dit mestre Iohan Garlinch feu*. Item es convengut entre les dites parts que lo dit mestre Iohan Garlinch non puga fer ni fer fer per via directa ni indirecta mes auant de les dites mill oras. E prometen les dites parts ço es, la una e la altre, a en desemps, que les damunt dites coses totes, e sengles, cascuna de les dites parts compliran e attenderan, e aço sots pena de 1. lliures barchinonesas, adquiridoras per les dues parts e la present, servant e complint les dites coses, e per la terça part aquella sient del jutge o officiall feria la execucio. E per aço attendre e complir, tenir e observar, ne obligesen la una part e la altre, e endesemps totes, e sengles bens llurs mobles e immobles haguts e per hauer. E ho juren.»

(ARXIU NOTARIAL.—Protocol n.º 21 del Notari En Guillem Jordà.)

N.º 2

LLIBRERIA DE MOSSEN PERE POSA (SEGLE XV).

ESCRIPCUA DE VENDA.

*Die XXVIII mensis Marcii anno a nativitate domini
M.^o CCCCLXXXVIII.*

*Nos Gaspar mir minor dierum et Anthonus vernet libraterii cives
barchinone etc. confitemur et recognovimus vobis venerabili et discreto
Petro posa presbitero barchinone Quod debemus vobis utlayce et pri-
vate persona Quinquaginta sex libras et quatordecim solidos barchinone
pro quibus seu quarum precio emibus a vobis certos libros prout in uno
memoriali manu vestri scripto lacius est deductum (*vide in memo-
riali*): Quas promittimus vobis solvere in hunch videlicet modum sci-
licet in qualibet septimania ex inde sequenti duodecim solidos tam-
diu donech de dictis quinquaginta sex libris quatordecim solidis fue-
ritis satisfactus, sine omni videlicet dilacione excusacione etc. Et
absque omni dampno, missione et interesse vestri et vestrorum etc.
Nech non promittimus nos facere in is, pena l. solidos nech uti ali-
quo privilegio etc. Et ad maiorem tuhicionem predictorum damus in
fideiussores videlicet ego dictus Gaspar, Gasparem Mir pellerium
civem Barchinone patrem meum, et pro parte mei dicti Anthoni
Vernet dominam Margaritam matrem meam uxorem que Anthoni
vernet quondam fornerii pro medietate eiusdem quantitatis. Et pro
his obligamus omnia bona nostra et utriusque nostrum in solidum.
Renunciantes quantum ad hec lege sive juri dicenti quod primus
convenitur principalis quam fideiussor. Et etiam renunciamus bene-
ficio minoris etatis ambo videlicet ego dictus Gaspar quia sum minor
xx annorum et ego dictus Anthonus vernet XXII. Item etc. et jura-
mus largo modo fiat large cum omnibus clausulis et cautelis in talibus
fieri solitis et scriptura tertii in curia honorabilis vicarii barchinone
obligantes nos masculi personas et bona nostra.*

Testes firme dictorum Gasparis mir, Anthoni Vernet principalium

contrahentium, fideiussoris qui firmarunt dicto die sunt Bernardus cefont et Albertus mollo notarius habitator barchinone.

Testes firme dicti Gasparis mir qui firmatur xxx dictorum mensis et anni fuit discretus Iacobus gili notarius ville Terracie et Iacobus bartholomei scriptor barchinone.»

(En lo marge se llegeix:) «*Die sabbali xxviii mensis Augusti anno a nativitate domini millesimo quingentesimo secundo, hujusmodi debitorum fuit cancellatum et annullatum de voluntate dicti venerabilis Petri posa presbiteri adeo quia dixit se esse satisfactum et contentum de quantitate in dicto debitorio contenta presentibus testes Anthonio calopa perrochie sancti phelicis de luplicato diocesis barchinone et Iohanne clapers scriptore barchinone.»*

«*Ihs.*

MEMORIAL DELS LIBRES, E ALTRES COSES QUE COMPRAREN EN
GASPAR MIR, E ANTHONI VERNET.

Brixes, vi.	Profeties, XII.
Doctrinals, XII.	Confesionaris, XII.
Parts, XXIII.	Libre de tres. L.
Principis, XII.	Breviaris, VI.
Vesprals, XXIII.	Dant hystoriat, I.
Septsalms, I.	Triunfos de petrarca, I.
Baceroles, L.	Hysops, VI.
Francelms, XXXVI.	Epistles de Seneca, VI.
Gamaliels, VI.	Postilles, VI.
Lum de la vida cristiana, VI.	Doctrinals de cavallers. III.
Fra benet, VI.	Centonovelles, II.
Testament den Serradell, XII.	Misteris de hierusalem, VI.
De la missa, XII.	Tres centes de iohan de mena, II.
Passies, XXIII.	Conde partinoples, II.
Recomendacions, VI.	Lunaris, XXIII.
Refrans en castella, VI.	—
Hores devotes, XII.	Aludes, i dotzena.
Consolats de Mar, VI.	Pergamins, III dotzenes.
Ruths, VI.	—
Epistles francisci me, VI.	Conclusions de sentencies, II.
Oracions de Sant Cebriá, XXIII.	Agustinus de trinitate, II.
Oracions de Sant Agusti, XXIII.	Repertorium varrilonis, II.
Epistles del digmenga, XII.	Suma baptiniana, I.

Casus longi sup. sextum et clementi. (No consta lo nombre d'exemplars.)	Formalitats, III. Ingresus facilis, II. Paris e Viana en tosca, II.
Dialogo laurentii, VI.	—
Epistoles de tulli, I.	Una caxeta ab III ferros de fogueiar e una caxa de metre diners.
Epistoles de ovidi, I.	Dues prenzes e un cusidor e dos coltells.
Epistoles de filelfo, II.	Una serreta.
Canonges, II.	Una pedra de moldre colors ab son moledor.
Albertus magnus super fisicos, I.	—
Suplementum cronicarum, II.	Tot lo damunt scrit per LVI lliuras XIII sous.
Arbre de sciencia, I.	
Art breu, III.	
Methaphisica de mestre degui, III.	
In nomine jesu, III.	
Logica breu, III.	

N.º 3

«Molt Ill.^e Senyor

»Los Estampers de la present Ciutat de Bar[celon].^a hauent considerat y experimentat per lo discurs del temps en esta Ciutat de B[arcelon].^a los dañis grans que se han succeyt y se esdeuenen succeyr cada dia, no sols al particular dels dits Estampers, pero encara al be publich de la Ciutat, y de tots los Ciutadans; Y per ser la present Ciutat lo cap de aquest Regne, o, Principat de Cathalunya. Que lo Estament dels dits Estampers no tingan Collegi, o, Comunitat entre si com los demes Collegis y Confrarias de la present Ciutat la tenen, ab distret, o, prohibicio de que ninguna persona de qualsevol grau, o, condicio que sia no puga exercitar ningun art, ni estament no essent examinats y habilitats en la forma acostumada; sino que liberament, segons lo estat present en esta Ciutat, qualseuols personas, encara que altrament sian inutils, o, inabils pera exercitar lo dit Estament de Estamper, o, Impressor de llibres, o, altre qualsevol altre genero de Estampas, la exercitan, o fan exercitar per altres personas inhabils, y imperitas, y que no estan aprouats per los Estampers, antes be moltes vegades se ha experimentat que lo fer estampar llibres, o, imprimir aquells, es en emulacio y total destruccio de aquells Estampers que tota sa vida no an fet altra cosa que emplear sos treballs, y cabals en lo exercici de la Estampa; ab que sent vna cosa de tanta concideracio y vtilitat per lo be publich, y de tanta necessitat en qualsevol Republica de las ben gouernades, ue a faltar lo medi mes efficaz pera poderse conseruar, y aumentar lo Estament dels Estampers.

»Lo ingeni ques requereix pera Exercitar lo Art dels Impressors, o, Estampers, se ueu manifestament que mes concisteix en la operacio intellectual, que en la operacio manual, com en los demes arts lliberals; perque es necessari tenir noticias de aquellas per la Orthographia, Etymologia, Apuntacio, Collocacio de accents, per la correccio, y alocucio, Reglas de Musica per llibres de cant, per los defectes ques fan, y poden fer.

»Item, per lo juntar y compondrer las lletras, que es molt dificultos exercitaro perfectament, correspondencia de paginas, comparticio de numeros, traça de arbres Geneologichs, Anagrammas, Labyrinthos, Inscripcions, Cifras, Caracters, Grechs y Hebreus, Lligaturas, diferencias de accents, y Esperits, contar be vn original, perque nos compon consecutiu, y altres moltas y diuersas cosas, traçes y abilitats necessarias, que per euitar prolixitat nos referexen, y axi be se veu, que la especulacio del enteniment, meditacio, y ingeni que an menester los Estampers per exercitar lo dit art be, y legalment es en tot, y per tot superior al treball corporal; Y axi be, que de necessitat, y per la estimacio que sempre sen ha fet, goza dels privilegis de art lliberal.

»La Honorificencia del art dels Impressors se origina de moltas cosas y principalment de estar sempre en companyia, tracte y concurs de personas virtuosas, y doctes, com son: Theolechs, Canonistas, y llegistas, Metges, Mathematichs, Humanistas, y altres moltas personas eruditas, intelligents, y practicas en las siencias y arts lliberals.

»Item, per la limpieza, y curiositat tant admirable del exercici de la Estampa; per lo qual son estats sempra molt honrrats, y afauorits per los Princeps, y Senyors Soberanos, com en moltas y diferents historias, y llibres esta notat. En nostra Espanya es ben sabut la estimacio ne feu la Magestat del Rey Don Fernando el Catholich, lo Rey Don Manuel de Portugal, la Cesarea Magestat del Inclitissim Emperador Carlos quint en Lobayna, y lo mateix an fet altres Reys y Emperadors donantlos Priuilegis de Estudiants.

»En Alcala de Henares essent Gouernador lo Eminentissim Cardenal Don Fran[cis].^{co} ximenez los concedi Priuilegis, dels quals consta en lo Arxiu de Simancas. La Santedad de Sixto quint, la honra nouament en Roma portant en son Palacio la Estampa, visitantla molt souint, adornantla de tot lo bo, y necessari que se puga imaginar, y se anomena la Vaticana. De tal manera que en Castella ab diferents Pragmaticas, las Magestats Soberanas de nostres Reys de Espanya an priuilegiat als Estampers y officials de llibres, a sas muillers y familias deslliurantlos de las Contribucions y petxos que las personas nobles, y Estament Militar son exemps. Aumentas esta alabança ab la aclamacio comuna entre la gent mes docta, ahont campeja mes sa estimacio, la qual resta apoyada de las honrras y aplausos, que los Estudiants ab sas conclusions, y actes differents

literaris an alcançat per aquest medi, Y axi mateix molts doctors desta Ciutat y Naturals del Principat de Cathalunya ab sos doctissims escrits, essent gloria de nostra nacio, y admiracio de las estranyas per tot lo mon: perque nos pot negar ques Mare de las degudas honras als subjectes de mes fama; centro y explicacio dels ingenis sutils, per lo qual y altrament nos pot duptar, ser digna de tota honrra y estimacio lo exercir de la estampa y Estament dels Estam pers, o, Impressors.

»Lo benefici, vtilitat y gran fruit que naix de la Estampa es Vniversal perque ab los llibres se alcansan los modos de saber, y entender las ciencias majors, diuinas, y humanas, y de totes las Arts lliberals y de tot lo ques pot desijar y es necessari saber tant per los gouerns del temps de paus, com de la Guerra, maneig de papers, y altres officis del Gouern, y administracio de la Justicia, la necessitat es tant gran axi per la celebracio dels officis de la nostra Santa Mare Iglesia catholica Romana, com per la ensenyansa de totes las Arts, y Ciencias, que antes de la Estampa, y Impressio, los Breuiaris, llibres de Cor, Pontificals, Missals, y altres que de necessitat son menester pera celebracio dels officis diuinials, y del Rezo, alabanças diuinias, y de tot lo necessari del serüey de la Iglesia Vniversal, era ab llibres manuscrits, y aquexos ab tanta penuria, per ser costosos, y dificultos de copiar, que los sacerdots y personas de Iglesia se auian de juntar pera dir los Officis que sols se podian seruir de alguns manuscrits, que los Bisbes y Prelats procurauen tenir per la celebracio dels dits officis, y del rezo y demes ceremonials de Iglesia. En quant al exercici de las cosas temporals, y professio de totes las Arts, y ciencias, que mayor necessitat, que los Theolechs aguessen de tenir la Sagrada Escriptura, y tots los escrits dels Sants Pares, y tot lo ques auia escrit fins a les hores, manuscrit; Qui y aguera agut que ho agues pogut alcansar, sino fos estat lo medi de la Estampa, y axi mateix los Juristes, vns llibres tant grans, y tomos los majors que vuy corran a la estampa, dels drets Canonichs y Ciuil, y de tot lo demes que se ha escrit, y es necessari pera alcansar estas ciencias, com si podia arribar sens lo medi de la Estampa; Y axi mateix de nostras Constitucions, y dret Munycipal de Cathalunya Lo mateix se veu tenir lloch en las Ciencias de la Medicina, Mathematica, Philosophia, y en totes las Arts lliberals; de tal manera que seria molt dificultos, y casi impossible, ni alcansar los principis de la llengua llatina que es lo medi mes necessari per alcansar las demes arts, y ciencias: Perque com seria

possible lo apendrer de llegir sens los Psalms, Bassarolas, Flantems, y altres llibres que ordinariament se estampen per dit effecte; si aquestos auian de anar Manuscrit: Y com seria practicable lo saber de Gramatica, y Retorica pera entendrer, y saber parlar la llengua llatina que de necessitat se ha de saber per alcansar las demes ciencias majors, si los Antonis, Arasmes, Virgilis, Marcials, Oracions, Ouidis, y molts altres que son necessaris pera entendrer, y parlar totas las llenguas, se auian de copiar, o escriurer de ma.

»Lo mateix se diu de las altres Arts, y ciencias majors, y menors, que seria impracticable lo ferse doctes, pratichs y eminents en elles, sino fos per la facilitat, y comoditat de tenir los llibres per medi de la Estampa, sent vna cosa tan immensa los llibres estampats, al respecte dels pochs quey auria, y ques porian alcansar si fossen manuscrits, y particularment los Estudiants que tenen pocas facultats, que restarian totalment impossibilitats de poder arribar a alcansar las ditas Arts, y Ciencias, y hi auria pochs homens aptes per lo Gouern de la Iglesia, y dels Princeps y Potestats seculars.

»Esta necessitat, y conueniencia tant del be publich, considerá la Magestat de Nostre Rey, que Deu guarde, en lo Despaig, Cedula Real, o, Priuilegi que concedí als Mercaders de llibres, perque las Estampas de aquells correguessen librement, y se poguessen commerçiar sens estar subjectes a Contrabando de qualsevol part que fossen, són las paraulas formals: «Hauemos resuelto declarar, como declaramos, que los libros no son de las Mercaderias comprehendidas en las prouisiones de Contrabando, y que assi no se deue impedir el Comercio dellos, ni la entrada, y salida de qualesquier partes que sean;» Com es de veurer en lo dit Despaig ques concedí als 11. dias del mes de Maig 1668. en la Vila de Madrid.

»Los Capitols, y Ordinacions que suplican dits Estampers, si apar à V. S. seran en la forma seguent, ò si, y conforme V. S. sera seruit deliberar.

»PRIMERAMENT, que la Estampa de present administrada per la Senyora Teresa Cormellas muller que fou de Sebastia Cormellas quomdam Mercader, continue en la matexa administració ella, y son primer hereu, y puga fer treballar en aquella, gaudint de las matexas prerogatiuas e dits Mestres que vuy en dia tenen estampa, pagant empero, y contribuynt com los demes Mestres examinats de dit Collegi, y la quantitat que se assignara en aquells ques donaran per examinats, y aquells que tenen Estampa propia.

»Item. Que Rafel Figaro ¹, Jacinto Andreu ², Antoni la Cauilleria, Francesch Pasqual, Narcis Casas, Marti Azcona, Joan Noguera, Joan Jolis ³, Pere Figaró, Joseph Soler, Vicens Suria ⁴, Guillem Badia, Marti Gelabert, Geronim Palol, Pere Larcher, Joseph Pasqual Bueno, Jaume Sala, Francesch Cros, Pere Pau Matheu, y Pere Brugas, que vuy se troban Estampers practichs, y que an exercitat lo art dels Estampers, auent seruit de aprenents, y de officials de la Estampa, que sian donats per examinats, y fets Mestres de dit Collegi dels Estampers sens altre examen, ni solemnitat, sino es prestant lo Jurament que se acostuma prestar en los examinats y habilitats en los demes estaments, y Collegis, y de exercitai be y llealment lo dit Art de Estamper, y obseruar las Ordinacions, y Capitulacions, y supor tar los carrechs de dit Collegi, y altres cosas que acostuman contenir lo dit Jurament a la acceptacio y ingres de dit Art, en ma y poder del Notari que sera del dit Collegi en la forma acostumada: Entes empero y declarat que los qui vuy tenen Estampa paguen al Collegi ¹⁵ § 9. quiscun dells, y los qui vuy se troban no tenirla, y per altra part restan examinats paguen al dit Collegi ... @ ... § 5 Y lo restant fins al cumpliment de las quinse lliures, paguen lo dia que tindran Estampa: Y per quant se poria esdeuenir que algunes personnes a las quals los sera priuat poder parar Estampa volguessen valerse de al guns dels Collegiats, y parar aquella, fentla correr en nom de dit Collegiat, sent en graue perjudici dels Estampers: Perço se ordena que de assi al deuant ningun Collegiat puga fer correr, ni parar Es tampa que no sia sua propria.

»Item que per donar forma als Examens y habilitacio dels qui voldran entrar en dit Collegi, y exercir lo Art de Estamper hajen de estar per aprenents de la Caixa sinch anys, si empero lo tal sera de la Caxa, pero si sera de la Prempsa tambe los sinch anys, Y que despres de auer acabat lo aprenentatge hagen de anar dos anys (sic) per officials, Y passat lo dit temps pugan demanar la plaça pera ser admesos al Examen de ser Mestres Estampers, Y que sian habilitats y examinats tant per raho de la Caxa, com de la prempsa, ço es aquells que seran trobats habils de la prempsa sian admesos, y examinats encara

¹ Oficial prempsista.

² Oficial caixista.

³ Oficial prempsista.

⁴ Oficial prempsista.

⁵ En blanch.

que no sian de la Caxa, Y axi mateix que los qui seran trobats habils de la Caixa sian examinats encara que no sian habils de la prempsa.

»Item. Que ara ni en ningun temps lo dit Collegi dels Estampers ni los Mestres de aquell en particular pugan pretendrer, dels que se examinaran, o, seran examinats, en lo esdeuenidor per raho dels exams, quantitats algunas sino tant solament las ditas 15 & 9. lleuats tots abusos.

»Item. Que de assi al deuant tots los qui voldran parar Estampa en Barcelona, eo, en son territori, no sent empero dels dalt anomenats, se agen primer a presentar als Administradors de dit Collegi, y demandar volen esser agregats en ell, los quals Administradors dins Quinze dias apres quels sera estada demanada dita agregacio, hagen de veurer y regoneixer si lo tal que la demana aura practicat en dit art lo temps esta demunt assignat, y trobat ab los deguts requisits, los Administradors ensemps ab altres de dit art, los quals ells elegiran, y anomenaran, examinen si es habil, y suficient pera exercirlo, e, si sera trobat habil sia admes en dit Collegi y siali donada llicencia per los dits Administradors pera posar, y tenir Estampa: E, sino sera trobat habil y suficient sia per aquella vegada repellit.

»Item. Que si per cas morra algun Estamper Collegiat del dit Collegi (lo qual tindra Estampa). sens fills, ni fillas, en tal cas la Viuda muller de dit defunt puga tenir y fer correr aquella lo temps estara Viuda y ab nom del dit Collegial: Empero si lo dit Collegial morra dexant algun fill, o filla, en tal cas lo tal fill puga fer correr la dita Estampa sens empaig, ni contradiccio alguna fins a tant que tinga edat de vint anys, y cumplits aquells, no la puga tenir mes sens llicencia dels Administradors (la qual obtindra passantse Mestre) y pagant també las 15 & 9. E, si será filla puga tenir la dita Estampa fins a tant sia casada, y no mes auant.

»Del que ha acordat fer dit Collegi a Gloria de Deu nostre Senyor, y de Sant Joan Anteportam Latinam.

»PRIMO. Promet obseruar y cumplir, y en quant puga anar multiplicant, en fer celebrar lo dia de Sant Joan Anteportam Latinam Patro de dit Collegi vn offici solemne y sermo.

»Item. Fer celebrar lo endema de dita festa vn offici y Aniuersari General per les animes de tots los Collegials defunts.

»Item. Fer celebrar vn offici de Requiem, juntament ab vuyt Missas resades lo dia del enterro de qualsevol Collegiat, las quals

sien aplicades per la sua anima, fentli vn cos present en la Iglesia ahont se celebraran los officis de Sant Joan, fent cremar mentres se celebrara dit offici vuyt atxes, y fer tocar dos tochs.

»Lo que se assenyala per mantenir los Gastos fara dit Collegi.

»PRIMO. Se assenyala per los Gastos fara dit Collegi, totas las Capellas de totas las obras ques faran en las Estampas de la present Ciutat de Bar[celon].^a, entenentse per Capellas dos llibres de tots aquells ques treballaran, los quals se agen de entregar als Administradors dins quinse dias despres que será acabada la obra.

»Item. Com sie vs y consuetut que los officials de la Estampa an acostumat pagar proficiat despres de auer acabat lo aprenentatge del qual no estaua tatzada la quantitat que auian de pagar: Perço se ordena que de assi auant sels agen de pagar per proficiat, vna lliura dotse sous, y estos seruescan per Sant Joan y demes gastos de dit Collegi.

»Item. Se assenyala per los Gastos fara dit Collegi, sis diners cada dissapte, los quals promet pagar cada Collegial en benefici de St Joan, y demes Gastos.

»Dels officials ha de crear dit Collegi pera son bon Gouern y Administracio.

»Primeram[en].^t peraque vage ben administrat lo dit Collegi, se ordena que lo endema de la festa de Sant Joan Euangelista juntat lo dit Collegi se agen de elegir a vots dos Administradors, vn de la Caxa, y altre de la prempsa, los quals agen de esser Collegiats de dit Collegi, y estos administren y ordenen las cosas que couingan fer per seruey de Sant Joan, y benefici de dit Collegi sens interes algu, la qual administracio dure tant solament vn any cumplert, y semblantment se obseruara la matexa forma ab lo Clauari, ço es lo Clauari que acabara anomenara vn dels Collegials, y los Administradors ques trobaran ne anomenaran altres dos, y feta la terna anomenara lo Collegi vn dels tres proposats, lo que just a ses conciencias los apareixerà millor conuenir.

»Item. Que los qui seran estats elegits en Administradors, o, Clauari agen de vagar apres que aurau finit son any, altre any dins lo qual no puga concorrer en los matexos officis.

»Item. Per Andador de dit Collegi se ordena que lo ultim sera estat agregat en lo dit Collegi, hage y dega exercir dit offici fins en-

trara altre en son lloch, y desta manera seruir lo un despres del altre; E si sera cas que lo tal que seruira dit offici caygues malalt, o; tingues altre impediment, a les hores se dexa a coneuada dels Administradors lo anomenar altre.

»Item. Que los demes officials que seran menester per administrar cosas particulars del dit Collegi sia a coneuada dels Administradors lo anomenarlos.

»De la obligacio tenen los Administradors del que an de fer lo temps Administraran dit Collegi.

»Primeram[en].^t Que los Administradors tingen a son carrech sempre quey aura algun Collegiat malalt, y demandera se li sia administrat lo Santissim Sagrament, anomenar dos Collegials pera que vagen, a, acompanyarlo ab dos atxas encesas a gasto de dit Collegi.

»Item. Que los Administradors, Clauari, y demes officials de dit Collegi, agen de acistir als officis se celebraran lo dia de St Joan Anteportam Latinam, y lo endema de dita festa al Aniuersari general, y sempre quey aura Cos present de algun Collegial defunt, sots pena de pagar vna lliura de cera per cada vegada, per Sant Joan, si ya noy agues just impediment.

»Item. Que los Administradors tingen a son carrech ordenar los Gastos auran de ferse per Sant Joan, y per dit Collegi, y despres de fets examinar aquells y fer polica al Clauari peraqueis pague, firmantse al peu de la polica.

»Item. Que los dits Administradors tingen a son carrech sempre que conuinga a dit Collegi, manar al Andador que conuide a Consell, y despres de ajuntat dit Collegi proposara la Causa de dit juntament perque se determine lo que se aura de fer en benefici de dit Collegi.

»De la obligacio del Clauari, y lo que deu fer lo temps exercira dit offici.

»Primeram[en].^t Lo dia de sa eleccio se obligue en ma y poder del Notari de dit Collegi en que donara bo, y lleal compte y entrega de tot lo que tindra de dit Collegi.

»Item. Que lo dit Clauari no puga pagar ningun partit de diners de dit Collegi sens polica firmada dels Administradors, y siu fa no se li sia admes, ni passat en compte.

»Item. Que lo dit Clavari lo primer Diumenge passat los Reys propseguint despres que aura per acabat de exercir son offici hage de

donar y entregar al Clauari que sera entrat en son lloch, eo, en presencia de dit Collegi, tot lo que tindra entregat de dit Collegi y donar compte del que aura gastat en seruey dell.

»*Del que determina dit Collegi contra dels Contrafahents a las presents ordinacions.*

»Primeram[en].^t Se ordena que sempre y quant sera conuidat vn Collegial a Consell pera veurer, y determinar lo que sera menester en benefici de dit Collegi, y no acudira a aquell, hage de pagar mitja lliura de cera per quiscuna vegada que faltara per seruey de Sant Joan, si no fos que hi agues just impediment, la coneguda del qual estiga als Administ[rad].^{ors}

»Item. Se hordena que lo Andador tinga obligacio de anar a cobrar cada Dissapte los sis diners atras dits que ha de pagar cada Collegial cada semana, y entregara aquells als Administradors, y dits Administradors al Clauari, reseruantse copia del que se entregara. Y que per los treballs tindra per dit offici de Andador sia franch dels talls y tatxes de dit Collegi.

»Item. Se ordena que lo dia de la Nominacio de Administradors y Clauari, no puga exercir algu de dits officis ningun Collegial que sera deutor, per ninguna via a dit Collegi, sino es que luego pagas lo deute.

»Per lo qual, y altrament los Estampers, o, Impressors de llibres y de qualsevol genero de Estampas Suplican a V. S. sie seruit de eregir vn Collegi, o, Comunitat de dit Estament de Estampers; lo qual sia dels mes honorifichs de la present Ciutat, com son los Artistas, y axi mateix, que sia V. S. seruit aprouar los Capitols, y Ordinacions necessaris, y conuenients per lo bon gouern y Administracio de dit Collegi dels Estampers, Y si a V. S. be apareixer aprouar los demunt dits y donari sa autoritat en la forma sobre dita, y altrament acostumada. — Altissimus etc. — *Par* (rubricat)

V.^t Joffreu Ad[uoca].^{tus} ciuitatis

V.^t Molins Ad[uoca].^{tus} Ciuitatis Subr[oga].^{tus}

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1676, document senyalat de n.º 1, insertat originalment entre folis 169 y 170.)

N.º 4

Molt Illvstre señor.

Los Estampers de la present Ciutat de Barcelona, diuen, y representan à V. S. que la Confraria dels Llibraters della, los vexan, y molestan cada dia, volentlos prohibir la venda dels Llibres lligats, ò per relligar, y encara prohibir als mateixos Llibraters, que nols pugan vendrer, sino que los Llibres sian seus propis: Y de alguns Llibres, com son *Psalms*, *Bessarolas*, y *Missas*, prohibir la estampa, y la venda, fentne distret, de que la estampa sie del còs de la Confraria dels Llibraters, y la venda singular, y que nols pugan comprar à altres.

Estas pretensions, las volen fundar dits Llibraters, y fer observar, y executar en virtut de Ordinacions que V. S. los ha concedidas, las quals son las seguentz.

La ordinaciò feta als 2. de Mars 1553. ques lo Capitol en orde 13. de las ordinacions, diu desta manera.

Item, per quant se es trobat en lo passat, que alguns jovens, ò aprenents de dits Llibraters, furtaven Llibres de casa sos amos, y aquells venian, ò daven à vendrer, à algunes personnes en la dita Ciutat, los quals revenien dits Llibres, y feyen pagar la mitat mes que dits Llibres valian als compradors: Perço statuhiren, y ordenaren los dits honorables Consellers, y Prohomens de dita Ciutat, que per obviar als dits abusos Que de assi al devant, ningú que no sia de dita Art, ò no sie examinat, no gòs tenir Llibres nous lligats, ni per relligar pera vendrer, sots pena de 5 ℔ Barcelonesas, per cascù, y cascuna vegada, en lo modo sobredit divididores, y exequitadores, y de perdrer los Llibres.

En lo mateix any 1553. sels concedi altra Ordinaciò, que es la 19. en orde, y diu desta manera. *Item, statuhiren, y ordenaren los dits honorables, etc. Que ningun Llibrater examinat, no puga vendrer Llibres lligats, ni pera relligar, sino seus propis, y no de altres Llibraters estrangers, ni del present Principat de Cathalunya, per obviar molts*

fraus que en assò se porian fer, sots pena de 30 9 per cada vn, y per cada vegada que serà fet lo contrari, aplicadors, com es ja dit irremisiblement.

Als 22. de Agost 1669. se concedi altre Ordinaciò del tenor seguent. *Item, per llevar los abusos se fan per molts negociants, en gran dany per quiscun de dits mestres Llibraters, venent Llibres nous enquadernats, experimentant notable detriment, per poderse temer, que alguns aprenents, y altres personas, poch tements à Deu, furtan dits Llibres lligats, valentse de altres personnes, pera que vengan aquells; y desitjant que per lo esdevenidor, se done evasiò à semblants danys: Statuhiren, y ordenaren, que desta hora en avant, per via directa, ni indirecta, no pugan, ni sia licit, y permes à persona alguna, que no sie mestre Llibrater examinat en la present Ciutat, vendrer Llibres nous enquadernats en la present Ciutat, sots pena de perdre dits Llibres nous enquadernats que voldràn vendrer, y assò per quiscu, y quiscuna vegada; Exceptuant emperò de la present Ordinaciò, que no son compresos en ella aquelles personnes Ecclesiasticas, ò Seculars, que à llur risch, y perill ne faran venir de fora Regne, ò de dintre de aquell.*

La Ordinaciò concedida als 4. de Setembre 1619. diu també: *Item, statuhiren, y ordenaren. dits Magnifichs Consellers, y Promens, que de assi al devant, ningun Confrare, ni Confrareessa de dita Confraria, no puga, ni li sia licit, ni permes fer estampar, ni comprar de ninguna persona Psalms, Basserolas, ni Missas, ans aquellas haje, y dega comprar, y haver del còs de la dita Confraria, sots pena, y ban de 30 9 per quiscuna vegada que serà contrafet, aplicadors à la lluminaria de la dita Confraria, los quals Psalms, Basseroles, y Missas, donarà dita Confraria als dits Confrares à raho de 25 9 la rayma.*

Las referidas Ordinacions (encara que no poden comprender los Estampers, ni prejudicar al exercici de la Estampa dels Llibres) ab tot, dita Confraria dels Llibraters, abusant de ditas Ordinacions, y volentlas executar absolutament, y à son modo de intelligencia, vè à prejudicar no sols al estament dels Estampers, però y encara als demès Ciutadans, al be publich, bona administraciò, y govern polítich de V. S. del que podrà restar informat, servintse fer reparo, y ponderar los següents discursos, y llegitims fonaments.

Primerament se deu donar per assentat, que en la present Ciutat los officis mecanichs estan dividits per Confrarias, y Estaments, als quals en força de Reals Privilegis, y consuetut antiquissima dona

V. S. à vtilitat dels Officials, Lleys, Statuts, y Ordinacions ab ques governen, en las quals Ordinacions sempre se reserva V. S. la clausula de retenirse la facultat de corregir, y esmenar aquellas, en força de la qual, y de altres Privilegis Reals à V. S. concedits, las muda, revoca, y corregeix, segons las occurrences dels temps, y com li apar mes convenient à la vtilitat publica. Las Ordinacions comunas, que tenen, y acostuman tenir ditas Confrarias concedidas per V. S. totas son à fi, y efecte, de que los officials de vn exercici, ò funció, no se immiscuescan en la operaciò, y peculiar de altres, pera que dexa manera nos confongan los exercicis; antes be politicament se conserven los officials en pau, y quietut, treballant quiscu de son propri offici; restant emperò sempre salvo lo libero comers de comprar, y vendrer, y commerciar qualsevols especies de mercaderias en la present Ciutat.

Que en conformitat del sobredit, la Confraria dels Llibraters obtinguès de V. S. Ordinaciò privativa ad quoscunque alios, de que ningú que no fos mestre examinat Llibrater, no poguès en la present Ciutat, relligar, cusir, encodernar, posar cubertes als Llibres, y tenir botiga, y porta vberta de dit exercici (operació en que tant solament consisteix lo peculiar de dita Confraria) gozaria de la prerogativa que tenen concedida las demés Confrarias de la present Ciutat: emperò tenint las referidas Ordinacions, y majorment volent dits Llibraters, à son modo de intelligencia, que ditas Ordinacions comprengan los Estampers, y demés Ciutadans, nos pot negar, que ab la execució de ditas Ordinacions se aparta tant del fi, y política que V. S. observa, en que vn official no se immiscuesca en lo exercici peculiar de altre; com també, de que en la present Ciutat sie libero lo commerciar qualsevols mercaderias: Y sino veja V. S. que aprofitaria als Estampers la impressió dels Llibres (cosa de tant ingeni, y cabals) si despresa haverlos estampats nols podien vendrer publich, y liberament, ni lligats, ni per relligar, com se prohibeix en las sobreditas Ordinacions? De que serviria als dits Estampers, y à qualsevols altres personnes de la present Ciutat, lo fer venir Llibres de qualsevol part, y negociar ab aquellas si despresa en la present Ciutat estave prohibit lo comers, y negociació de la venda, y compra dels dits Llibres, com també pretenden dits Llibraters en força de las referidas Ordinacions? Es cert, que seria privar los Estampers de son exercici, y extinguir lo libero comers de aquells; privant també en assò als Ciutadans del gran fruyt, y vtilitat que naix de la Estampa: perque ab los Llibres se alcançan los modos de saber, y entender, las sciencias majors, Divi-

nas, y humanas, y de totes las Arts lliberals, y de tot lo ques pot desitjar, y es necessari saber, tant per los governs del temps de pau, com de guerra, maneig de papers, y altres officis de la Republica, y administracio de la Iusticia.

A mes del sobredit, la execució de ditas Ordinacions en lo modo pretenen dits Llibrators, encontra ab Constitucions de Cathalunya, y ab Privilegis concedits à la Ciutat, y Ciutadans, ahont se disposa, que lo comers de comprar, vender, y commerciar qualsevols generos, y especies de mercaderias, es libero en nostre Principat de Cathalunya, y en la present Ciutat; Y es tanta la conveniencia del be publich ques considera en lo comers dels Llibres, que la Magestat de nostre Rey, y Señor (qui Deu guarde) en lo Privilegi que concedi als Mercaders de Llibres, perque las estampes de aquells correguessen liberament, y se poguessen commerciar sens estar subjectes à contrabando, dispossa ab estas formals paraules, ibi: *Havemos resuelto declarar, como declaramos, que los Libros no son de las mercaderías comprehendidas en las provisiones de contrabando, y que assi no se deve impedir el comercio dellos ni la entrada, y salida de qualquier parte que sean.*

Finalment nos poden posar en execució ditas Ordinacions, tant per las referidas rahons, com també per quant la Confraria dels Llibrators ha instades las ditas Ordinacions en emulació dels Estampers, y de tots los Ciutadans que negocian ab la venda, y compra de Llibres, per no esser ohits dits Estampers, ni altres, per poder deduir, y allegar los prejudicis que ara de present se representan à V. S. en lo qual cas *censemur prohibitæ* qualsevols Ordinacions concedidas en benefici de certas personas, y dany de altres, sens causa razonable, segons doctrina de Xammar de *Privilegis de la Ciutat de Barcelona*, §. 14. num. 28. la qual doctrina es aplicable en lo nostre cas.

Ni obstaria sis deya, que de las referidas Ordinacions ni havria algunas, com son las dos del any 1553. que estarían confirmadas ab Real Privilegi, y que aixi no podria V. S. revocar, corregir, ni esmenar aquellas; perque se respon, que V. S. sempre té facultat de revocar qualsevols Ordinacions encara que sien confirmades ab Real Privilegi; perque la stabilitat, y firmesa de aquellas, se ha de entendrer y se entén mentres V. S. no las revoca, tant perque las Ordinacions son equiparadas à las vltimas voluntats, que de sa naturaleza son mutables; com tambè en força de la clausula que acostuma V. S. posar en ellas, de retenirse la facultat de corregir, y esmenar, &c.

Per lo que y altrament, dits Estampers suplican à V. S. sie de son servey concedirlos per modo de Ordinaciò, que no obstant qualsevols Ordinacions à la Confraria dels Llibraters concedidas, pugan dits Estampers vendrer publicament no sols los Llibres que imprimiràn en llurs Estampas, sino també lo que faràn venir de altres Regnes, tant encodernats, com sense encodernar en llurs casas, y botigas; no entenen ab això prejudicar al exercici, y operaciò peculiar dels Llibraters, antes be declarant, que resten ab la privativa en quant al encodernar, cusir, relligar tots los Llibres, tant dels que se imprimiràn en la present Ciutat, com dels ques faràn venir de altres Regnes sens encodernar. Que à mes de ser cosa tant justa per lo be publich, y bona administraciò, dits suplicants ho tindràn à gracia, y favor de V. S. Oficio, &c. — *Altissimus, &c.* — Mel.^{or} Prats. — V.^t Joffreu Ad.^{tus} civitatis. — V.^t Molins Ad.^{tus} Civitatis subs.^{tus} »

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions* de 1678, inserta entre folis 287 y 288.)

N.º 5

Molt Illustre Senyor.

I La pretensiò que los Impressors, ò Estampers de la present Ciutat tenen, de que sie del servey de V. S. lo concedirlos per modo de Ordinaciò, que no obstant qualsevols Ordinacions à la Confraria dels Llibraters, eo de Relligadors de Llibres de la present Ciutat concedidas, pugan dits Estampers vendrer publicament, no sols los Llibres que imprimiràn en llurs Estampas, sino també los que faràn venir de altres Regnes, tant encodernats, com sens encodernar, en llurs cases, y botigas, axi privades, com publicas, no entenen ab axò prejudicar lo exercici, y operaciò peculiar de dits Relligadors, antes bè declarant, que resten ab la privativa en quant à encodernar, cusir, y relligar tots los llibres, tant dels que se imprimiràn en la present Ciutat, y se voldràn vendrer encodernats, com dels que se faràn venir de fora Regne: se funda ab las rahons que à dits Estampers assistexen, y en la suplicaciò per part de aquells presentada à V. S. als 16. del corrent mes de Noembre 1678. se motivan; los quals apoyats de la vtilitat publica, en lo libero comers, y de que los Ciutadans de V. S. pugan lucrar, vendrer, y beneficiar publicament, lo que sens ocultació, ans bè palesament, sels permet fabricar, y operar, com son los llibres à dits Estampers; se prometen dits Impressors lo consuelo, de que los abraçarà, y admetrà benignament la potestat de V. S. que la te (en declarar, commutar, y revocar qualsevols Ordinacions à qualsevol Confraria concedidas, segons la ocurrencia del temps, y donarles, y concedirlas à sos Ciutadans, y altres Comuns, si, y conforme apar mes convenient à la vtilitat publica) tant gran, com la asseguran los Privilegis per los Senyors Reys concedits à V. S. que refereix Xammar en lo de *Privileg. §. 13. num. 24. in addit.* y la publican las decisions, y vots que ha V. S. obtinguts contra los qui mes deurian (reconegeuts dels beneficis de V. S.) defensar dits Privilegis.

2 No obstaria si per part de la Confraria dels Llibraters, ò de Relligadors de llibres, se proposave à V. S. lo esser concedidas ditas Ordinacions à la Confraria, erigida, y creada per V. S. la qual per beneficiar als Estampers, que no participan, ni gozan de prerrogativas de comu de Confraria, ni Collegi, no es bè se prejudique, y danye en derogarli las Ordinacions que ha merescut obtenir: Perque se respon, que los Privilegis referits; ab los quals V. S. pot revocar, y commutar les Ordinacions concedidas, y donades à vna Confraria, no sols los alcansà, y meresquè V. S. per las Confrarias, pero, y encara per participarlos als demes Ciutadans, qui baix del amparo, y protecció de V. S. viuhen, y ab sos treballs embellestan, y adornan lo cos de la Ciutat: quant la vtilitat publica ho demana, y lo modo ab que obtingueren dits Relligadors ho solicita, per los motius (que de las matexas Ordinacions) se veuhen paliats, y se han experimentat colorats, y no verdaders, ab que sels poria dir los honrà V. S. ab ditas Ordinacions ab la condiciò, *si preces veritate niterentur*; per esser indubitada, y jurídica la pena, *quod careat impetratis maedax precator*, *l. 3. de in integr. rest. l. vlti. C. si contratus (?) ius, vel vtilitatem pub. l. vlt. C. de diversorum, et ibi DD.*

3 Menos obstaria si per part de la Confraria dels Llibraters se oposave de la atendencia tant acertada, que ha sempre tingut V. S. de que vn ofici en la operaciò del altre no se inmiscuesca, per la regla, *vt quam quisque norit artem exerceat, ne tutor ultra crepidam faber ultra malleum*: Perque deuse advertir, que lo vendorer los llibres es peculiar, y mes propri dels qui forman, operan, y fabrican aquells com son los Estampers, que no dels qui aquells relligan; ab que la objecció de dits Relligadors, manifesta lo argument, y fundamental raho de la justicia dels Estampers.

4 Recorren los Relligadors à la Real Audiencia, de hont diuhen han obtingut manaments de nihil innovando, pera que nos passe avant en lo consuelo, que esperan de V. S. pensant (en cas que V. S. com pot, honre à dits Estampers ab lo que suplican) oposar de la emulaciò de dit plet. Empero quant insubstant es sa pretensiò, resulta del que se servirà V. S. advertir; y es, que la potestat de revocar, corregir, y esmenar la tè, encara que sobre de dits estatuts, ò intelligencia de aquells hi hage plet pendent en la Real Audiencia, quant nos fa emulaciò de dita causa, ho prova Xammar *vbi supra*, y se ha votat en la present Casa, en la questio dels Notaris de Barcelona.

5 A mès de que la causa que en la Real Audiencia se ventilave, entre dits Relligadors, y Estampers, sols fonch acerca de alguns penyoraments fets à instancia de dits Relligadors, en virtut de vna manutenció, en que diuhen estaven de vendrer llibres privativè; la qual manutenció (es de notar) obtingueren los Impressors, saltèm, en quant à vendrer llibres, tant relligats, com sens relligar en sos magazens, ab que com en lo que solicitan, y suplican dits Estampers, nos demana com ni demanar se vol, que los penyoraments que han fets dits Relligadors, los revoque V. S. sino sols, que de aqui al devant pugan dits Impressors vendrer lo que es tant peculiar de son estament, y ofici; se veu, que sens escrupol algu de que embarassen dits manaments, pot fer V. S. dita gracia: son elegants les paraules de Font. en la *decis.* 393. à n. 13 *ibi: Quia iura si in contrarium allegata tantum procedebant, et procedunt, quando novæ impetratio concernit deductæ in lite, secus si futura etiam eiusdem materiæ,* del que se infereix exclosa del tot la inhibició de no innovar, y emulació pretesa, perque com la dita causa sie de penyoraments fets, y no en manera alguna acerca de la potestat de revocar, y corregir; no parlantse de revocacio de dits penyoraments fets, no se innova cosa en dita causa, majorment haventse donada la suplicació per part de dits Impressors, antes de la inhibició, ho prova lo dit vot contra los Notaris a n 35.

6 Y lo que lleva tota dificultat acerca del que per part de dits Impressors se suplica, es, que en la primera de las Ordinacions de dits Relligadors, feta als 2. de Mars 1553. parlant dels Llibraters, los concedeix la venda dels Llibres, y tenir aquells ab estas paraules, *Que de assi al devant, ningú que no sie de dita Art, ò no sie examinat: no gós tenir llibres nous lligats, ni per relligar,* del que se infereix, que dita Ordinació es propia dels Impressors; proves esta veritat per esser axi, que aquella fonch concedida als Llibraters, que son los que fan, y fabrican los Llibres, y axi be los Impressors. De tal manera, que lo fabricar, y operar los Llibres, no consisteix en relligarlos, sino en imprimirlos, com apar ho prova Casiadoro *variar. lib. II. epistol. 38. ibi: Erat indecorum fateor doctos sermones commitere tabulis impulitis, et in veternosis ramalibus imprimere, etc.* Per lo que meresqueren los Impressors en la llengua Llatina lo nom de *Librarii*, S. Geroni Doct. de la Iglesia in *epi. 14 ad Domn. et Rogatian.* en lo *proem del digest. circa fin. Litterarum scriptores Librarii appellantur. L. si Librarius 92. ff. de reg. iur. L. fin. §. omnia enim, C. cætero iure enucleando,* que no meresqueren los Relligadors, sino sols lo nom de *Bibliopola*, Calepin.

in verbo Librarius, lit. L. et Bibliopola, lit. B. ad quem est recurrendum pro decidendis causis, Franch. decis. 662. num. 17. Ioann. Bapt. de Luca teatr. verit. et iustitiae, lib 2. de regal. discurs. 97. n. 2.

7 Ya que dita Ordinaciò, y las demes en la Suplicaciò referidas, se entenguessen concedidas als Relligadors, no empero aquellas foren privativè à aquestos permeses, perque en la Ordinaciò referida en lo num. 6. aquellas paraulas *Que ningú no sie de dita art de Llibrater, ò no sie examinat, etc.* comprendrien dos diferents personas, ço es, qui seria de la art de Llibrater, y no examinat, y lo que seria de la dita art examinat, las quals, y quiscuna de aquellas poria vendrer Llibres, tant relligats, com sens relligar, segons dita Ordinaciò, y com dat cas ques poguès dir no ser Llibreters los Impressors (lo ques nega, per lo que en lo antecedent num. 6. se ha dit) nos poria per lo menos negar, que dits Impressors serian de la dita art de Llibraters, y axi be no prohibits, ans be ab expressa facultat de poder vendrer dits Llibres.

8 Del fins assi representat, en legítima consequencia se infereix que en tot cas lo ques suplica per part de dits Estampers, no seria revocar, ni corregir, ni en manera alguna innovar, sino declarar mes, lo que ditas Ordinacions expressan, assò es, que la prohibiciò de aquellas, no ha comprès los Estampers, ans be declarant las paraulas *Llibraters, y de dita art*, comprender, y anomenarse en ellas los Impressors, y Estampers, donantlos la facultat de vendrer los Llibres ab la explicaciò per part de dits Estampers proposada; es tant fundada esta declaraciò, com cert, de que no innova, ni corregeix qui declara: ho prova la *l. heredes palam, §. quid. ff. de testam. l. adeò, §. videtur, ff. de acquir. rerum domin.* Barbos. *axiomat. 66.* à num. 1. antes se enten esser la declaraciò en la mateixa disposiciò, Fontan. *de pact. claus.* 4. glos. 5. a num. 17. et *claus.* 7. glos. 2. *part.* 2. à num. 8. Castillo *de interpret. ultim. volunt. tom. 6. cap. 182.* à num. 57. ex pluribus quos recensere omictitur, Salgad. *de supplicat. ad sanctiff. part. 2. cap. 2. a num. 2.* Los quals, ço es Salgad. en lo num. 3. y Castillo en lo num. 59. parlan en termens de declaraciò de estatuts, y sols concedeixen en la declaraciò, à qui ha fet aquelles. Per lo que considerats per V. S. motius tant justificats, y fonaments tant juridichs, se prometen los Estampers lo amparo, que experimentan, y sempre han conseguit del zel de V. S. sos Ciutadans. Salva sempre la censura de V. S. — Altissimus, &c. — *Malchior Prous.*

N.º 6

IESVS, MARIA, JOSEPH, CON SAN GERONYMO DOCTOR MAXIMO,
PATRON DE LA COFADRIA DE LOS LIBREROS DE LA PRESENTE
CIUDAD DE BARCELONA.

Justificacion del derecho assiste à dicha Cofradria.

1 La Cofradria de San GERONIMO de los Libreros desta Ciudad de Barcelona, tuvo su principio, mucho antes del año 1553, como consta en el Archivo Real de Cathaluña; en la Escrivania mayor de la Casa de la Ciudad, y en las Ordinaciones, que goza por dicha Ciudad dicha Cofradria; confirmadas por la Cesarea Magestad del invictissimo Señor CARLOS V. (de gloriosa memoria) la qual Cofradria se compone de los Libreros de la presente Ciudad, formando entre ellos su Consejo con sus Consules, Clavario, y demás Oficiales, segun — la disposicion de dichas ordinaciones.

2 La execusion de las quales tiene fundada desde dos de Março 1553. hasta hoy con diferentes declaraciones hechas por los Señores Conselleres de la dicha Ciudad de Barcelona, con parecer de sus Assessores, y Abogados; y muy en particular en 24. de Setiembre 1560. contra Iuan Belver, Iayme Bonafe, y otros. Y en 5. de Diciembre 1612. contra Iuan Molner Tendero, y muchos otros.

3 Pruevase assi mismo la execusion de aquellas, con la sentencia obtuvò dicha Cofradria en la Real Audiencia de Cathaluña, à Relacion del Magnifico Rafael Alzina, Escrivano Pablo Daroca, contra Sebastian Cormellas, Impressor de Libros, el qual en 21. de Octubre 1595. facto verbo declarò, ibi: *Quæ ordinaciones cum disponant solum, circa locum, in quo libri vendi possint, non censemur impeditivè liberi commertij, aliàs omnibus permissi, quin potius ab omnibus incolis, et habitatoribus dictæ Civitatis Barcinone observari debent, & infra Providet, et declarat non licuisse dicto Sebastiano Cormellas, neque licere Botigiam, pro vendendis libris, etiam insuo prelo, sive Estampa*

impressis, vel aliundè extra Civitatem ad eum delatis, etiam irreligatis publicè, et palam apertam tenere; non obstantibus deductis, et allegatis pro parte dicti Cormellas, etc.

4 Y en 21 de Noviembre 1595, fue, de dicha declaracion hecho el decreto de execucion, por dicho Magnifico Olzina.

5 Y en la causa, que Iosef Forcada Notario Real, Iacinto Andreu, Antonio Lacavallaria, Rafael Figarò, y otros intentaron en la Real Audiencia en 10 de Noviembre 1671. à Relacion del Magnifico Iuan de Carbonell, Escrivano Cervera, hoy Rufasta En 12. de Junio 1677, declarò, ibi: *Providet pro nunc interim, et hac lite pendente, et sine præiudicio iurium, prætentionum, partium, tam in possessorio plenario, quam in petitorio dictos Consules, et Confratriæ, Divi Hieronymi Bibliopolarum præsentis Civitatis, manutenendos, et conservandos fore, et esse; prout cum præsenti manuteneri, et conservari mandat, in possessione, seu quasi vendendi in suis operatoriis publicis; omne genus librorum novorum, seu veterum religatorum, et non religatorum, impressorum in hac Civitate, vel extra; ac etiam prohibendi quibuslibet personis, quæ non sint magistri Confratres dictæ Confratriæ dictorum librorum venditionem, et pignorandi contrafuentes iuxta Ordinationes Confratriæ; in casu contrafactionis.*

6 Y en causa de suplicacion en 15. de Enero 1678: fue por el Magnifico Doctor Iuan Bautista Roca, y Iulià, facto verbo, confirmada dicha provision Real.

7 Y en el pleyo, que ante dichos señores Conselleres intentò en 13. de Junio 1672 Bernardo Blasi Ropero de viejo, contra dicha Cofradria Escrivano Trelles; con concejo y parecer del Doctor Iuan Ioffreu Assessor de dicha Ciudad en 18. de Junio 1677 declarò, ibi: *His igitur, et aliis meritis processus attentis, et alias: Ad modum Illustres Domini Conciliarii, præsentis Civitatis Barcinone de consilio, etc. sententiant, pronuntiant, et declarant; dictas, et præcalendatas ordinaciones, tam Regio privilegio confirmatas anni 1553. quam 22. Augusti 1669. inviolabiliter observandas fore, et esse; prout cum præsenti observari mandant; lictoque Bernardo Blasi in, et per eum prætensis, et petitis silentium imponendum fore, et esse, prout cum presenti imponunt, etc.*

8 Y con justa razon en dichas declaraciones se declarò en favor de dicha Cofradria; pues su exercicio propio es vender libros, segun la declaracion del Magnifico Iuan de Carbonell; y su nombre se lo trahe; pues ab antiquo Bibliopolæ en latin se nombraron; el qual Bibliopolæ, se compone de dos nombres Griegos; que son Biblio;

que es lo mesmo que vender; Pola que es lo mismo que libros¹; y siendo nombres Griegos; en latin se dize *librorum venditor*. Calepinus verbo *Bibliopol*, Laurentius Beyerlinck verbo *Bibliopolæ*, ubi dicit: *Bibliopolæ sunt qui vendunt libros*; Thesaurus *linguæ latinæ verbo Bibliopo ait Bibliopola le masculini generis; qui libros vendit*. Marcial lib 48.

*Exigis ut donem nostros tibi quinte libellos:
Non habeo, sed habet Bibliopolæ Triphon.*

9 Silva alleg. verbo *liber*. Covar. en el thesoro de la lengua Castellana f. 524. in verbo *librero*, dize: que el librero es el que tiene tienda de libros para vender; Libreria quando es publica, se llama por nombre particular Biblioteca, como en Roma la Biblioteca vaticana, Antonio de Nebrissa pone algunas diferencias de libros, como libro, como quiere *liber*. *Codex, icis*; libro pequeño, *libellus*, i libro de quentas que cerca de mercaderes comunmente se llamó libro de caxa; *ratiōnarium*; libro abreviado, *breviarium*; libro manual, y que se deve tener en la mano, *pugillare*, libro acabado, *liber explicitus*. Y lo que tan claramente consta en los libros, y es notorio à todo el mundo, han querido algunos quitarlo à los Libreros siendo assi verdad, que ellos mismos lo han dexado escrito en diferentes tomos, como es en los Fontanellas, Cancers, Xammars, y comunmente esta verdad se halla verificada en todos, y quantos libros se hallan en el mundo, pues en vnos leemos à costa de fulano *Librero mercader de libros*, en otros *impresso à costa de sutano que habita en la calle de los Libreros*, y en latin para nuestros terminos *in via Bibliopolarum*.

10 Assegurase esta verdad de ser tant proprio de Libreros vender los libros, y pertenecerles à ellos privativè el venderlos, que quando no tuviere esta Cofradria las ordinaciones, Privilegios, y sentencias Reales sobredichas, se lo tendria ganado por la nobleza de que gozan; y prueba esta verdad el Doctor Cristoval Suarez de Figueroa en el discurso 110. en donde dize, que la profession de los Libreros mereciò en todos tiempos ser contada entre las nobles, y honrosas, y con justa razòn: pues es la que hadalgaza los ingenios, y la que abre vn camino facilissimo para todas sciencias, y disciplinas, insitando maravillosamente nuestros animos à los estudios de las

¹ Conceptuam equivocada la explicació que en aquest document es fa de lo que significa *Bibliopolæ*, puix es sabut que *Biblio* prové de *biblion*, llibre, y *Pola*, de *polein*, vendre.

letras dignissimas de toda reverencia, y honor. De su nobleza nos dexò escrito San Isidoro *lib. 6. Ethym.* cap. 3. y no es mucho pues la estimacion de los Libreros se viò ya en tiempo antiguo estimada por los Emperadores, Reyes, señores particulares, y hombres doctos de toda suerte, Alexand. Magno escribe, San Isidoro haverse deleytado mucho en juntar con todas sus fuerças quantidad de libros, y el Rey Ptholom. Filadelpho en la Ciudad de Alexandria juntò setenta mil libros, en los quales fue depositado el testamento viejo de los 72. Interpretes, y otro gran numero de cuerpos de libros congregados; Aunque Aulo Gelio, y Amiano Marselino con Seneca dizen llegò el numero al de setecientos mil. Plinio *lib. 35. cap. 2.* dize que Assinio Pollion fue el primero que conduxo grande suma de libros en Roma, y dize aver juntado trescientos mil libros, y que Gordiano Emperador juntò setenta dos mil volumenes. Cassaneo *de gloria mundi par. 17. con. 73.* Plin. *cap. 2.* Polidorus *de inventaribus rerum lib. 2. cap. 7.* Plato *de legibus*, Plutarch. *probat. 40.* Conzen. *lib. 5. cap. 7.* y aun por San Iuan Crisostomo *hom. in epistol. ad. collosen.* llamò à los Libreros, *salubris anime pharmaca*, y otros sin numero que se omiten por evitar prolixidad.

11 Y quando esto no fuere assi tienense ganada la nobleza por si mismo, ó sino digalo Pedro Mexia en su historia Imperial, en la qual haze mension de las vidas, y hechos de los hombres eminentes ha tenido la Europa, y en la vida de Don Fernando II. Emperador, la qual devide en cinco capitulos, en el §. varones Illustres en tiempo de Fernando III. dize, ibi: *Despues destos varones esclarecidos justamente se deve lugar à Gabriel de Leon* (el qual vive) *famoso Librero, y de los mas benemeritos de Castilla, hasta este tiempo, que con tanto desvelo, zelo, y liberalidad la ha enriquecido con el mas precioso tesoro que pudiera dezear, franqueando à los doctos, y curiosos inmensos volumenes latinos, y Castellanos, que con razon puede gloriarse de aver sido para su patria vn Plantino, y Moreto Flamencos, que la acrediten vn Manucio Italiano, que la honre, y vn Grifo, y Cardon Franceses que la illustran. Hagase pues memoria de un Leon generoso que olvidado de sus interesses proprios ha eternizado a tantos sacando del olvido sus trabajos.*

12 Antero Maria de Santo Buenaventura *in verbo Bibliopolarum charitas.* Suarez discurso 110. ibi.: *Puede pues dezir ser la profesion de los Libreros por estremo noble respeto de estar siempre en compagnia de personas virtuosas, y doctas, como Theologos, Legistas, Medi-*

cos, Matematicos, Humanistas, y otros muchos científicos con cuya conversacion, y manejo se buelven muchas veces mas agudos, inteligen-tes, y platicos, no solo de la arte, sino de las cosas de todo el mundo, y abajo: tambien participan de nobeza por la limpieza, y curiosidad tienen en si: adquiere el arte nombre del beneficio universal que produce à todos, porque de los libros se recibe el modo de entender, y saber lo que se quiere, y no solo nos hazen posseher sciencias, y artes, sino quanto se puede dezear de guerra, estado, amor, letras, maneyos de papeles, Officios, y otras cosas. Y aun por esto Polidoro de inventoribus rerum lib. 2. cap. 7. Patricius de recta institutione reipublicè lib. 8. tit. 15. dize: Que fue el exercicio de Librero honesta, y antigua ocupacion de muchos Reyes, y Príncipes, pues se ocuparon en dicho exercicio Ptolomeo Rey de Egito, Alejandro Magno, Alfonso Rey de Cicilia, y otros.

13 Y que esto sea assi à mas de lo sobredicho la verdad se nos viene à los ojos todos los dias, y sino diga el curioso la Libraria que se goza en el Real de San Lorenço del Escurial de Madrid manuescrita, por ventura no es Libraria! el libro que goza el Convento de Santa Catharina Martyr de la Orden de Santo Domingo en la presente Ciudad escrito de la santa mano del jamàs nunca bastantamente alabado el Angelico Maestro, y Maestro de todos Santo Thomàs de Aquino, no es libro? los que gozan en el Real Convento de Poblete Orden del Cister escritos de mano, y letra del Zeraphin abrassado de la Iglesia la santa Madre Thereza de Iesvs, y S. Vicente Ferrer, el nobiliario de España, y los que goza el Real de la Murtra, que son los libros de armas, y antiguedad de la nobleza Cathalana libros no son? y tales, y de tanta estimacion, que por ellos mereciò el Escurial ser no menor maravilla, que la misma obra, Santa Catalina, Poblete, y la Murtra ser frequentados solo por essos libros, de que se ve que el libro para ser, y dezirse libro, no le es necesario (como quieren algunos) que sea impresso, y que esto sea assi nos lo dexò san Iuan Evangelista en el Capitulo 5. de su Apocalypsi, ibi: *Et vidi in destera sedentis supra tronam librum scriptum intus, et foris signatum sigil-lis septem, & infrà: quis est dignus aperire librum? & infrà: Nemò dignus inventus est aperire librum, nec videre eum.* Iustiniano Emperador en la ley tanta circanos, en el §. *omnia enim,* ibi: *Ipse autem Librarius, qui ea inscribere ausus fuerit, non solum criminali pœna plectetur, etc, C. de vet. iur. encicl.*

14 Y assi se ve quan antiguo, y noble sea el exercicio de Librero, y que dicho exercicio de Librero sea centenares de años antes que el

oficio de Impressores, quando no constare de lo sobredicho, nos lo dexò escrito el Doctor Covarrubias verbo *Emprenta*, por otro nombre; *prensa*, donde se imprimen *Libros*: el qual dize, que el primero que sacò à luz el imprimir, fue Gutembergo Aleman natural de Argentona, siendo Emperador Federico III. el año de 1440. aunque el Doctor Christoval Suarez de Figaroa en el discurso 101, diga que fue el año de 1442. y segun otros, el de 1451. en la Ciudad de Maguncia, aviendo hallado tambien la tinta que vsan los Impressores de donde Beroaldo escriviò,

*O Germania muneris repertrix
quo nihil vtilius dedit vetustas
libros scribere que doces premendo.*

15 El Doctor Aldarete in verbo *Emprenta*, dize, ibi: *Y porque el ingenio de imprimir las letras, es muy semejante à la prensa con que aprietan, y estrujan, la huva se llamò Prælum*, el qual: *lata manu*, describe, y haze larga mension del oficio de Impressores; y assegura ser mucho mas antiguos los Libreros, que no dichos Impressores, y aun assegura, que los que dan el ser à dichos Impressores, son los Libreros, pues es cierto, que mucho antes de la Imprenta avia Libreros, y es assi, pues para ser Libro no se necessita la Imprenta, ni es verdadero dezir, que para ser libro se necessita de que sea impresso, con que se ve la verdad tan manifiesta en favor de dichos Libreros; y se aplica à la presente Ciudad de Barcelona, pues tambien goza en el archivo Real muchissimos libros manuscritos, que lo son, y de mucha estimacion, sin ser impressos, y destos mismos goza dicha Ciudad de Barcelona en su Archivo, que lo son sin ser impressos de donde se ve no ser assi (lo que algunos quizieron) que los Impressores dava la forma al libro, y el ser à los Libreros.

16 Y segun nos dexò escrito el dicho Doctor Aldarete vienen à ser dichos Impressores, como a subordinados de dichos Libreros, pues estos son (dize dicho Autor) el que dàn el ser à los Impressores, dandoles que trabajar en sus imprentas; y esta verdad la abrà visto confirmada el curioso en particular en las partes que hay mucha abundancia de Libreros, y al mesmo passo abundancia de Impressores, como es Madrid, en donde el sobredicho Gabriel de Leon librero, del qual arriba se ha hecho mension, hoy haze ricos à los Impressores.

17 De todo lo sobredicho se ve claramente la antiguedad de los Libreros, nobleza dellos, y ser mucho antes sin comparacion, que los

Impressores, y assi mesmo no darles como quisieron algunos el ser los Impressores, antes bien consta de lo sobredicho al contrario, y à qualquier curioso que tenga ojos se le viene à ellos todos los dias esta verdad.

18 Que los Libreros sean primeros en nuestra Ciudad de Barcelona que los Impressores (digan lo que quizieron algunos) que lo cierto es lo son, pues los Impressores hasta hoy, ni Cofadria, ni comun alguno constituyen, ni la Ciudad de Barcelona los ha dado Cofradria, ni ordinaciones algunas, y con razon, pues segun Conzen. *lib. 5. cap. 7. ibi: Privilegia vero que sine causa legitima dantur pro ratione rerum nocent reipublice*, y aun por esso los passados (tal vez) no dieron ordinaciones algunas à dichos Impressores aviendolo solicitado vna, y muchas veces de los señores Conselleres, y sino que causa puede tener Ioseph Forcada Notario Real Collegiado, para que se le conceda por la Ciudad de Barcelona ordinacion? la imprenta que tiene no es suya, ni puede trabajar de Impressor, y su officio proprio es Escrivano. Assi mismo à Francisco Pasqual, Ioseph Soler, Martin Ascona, Simon Serrano, Martin Gelabert, Vicente Suriá, Iuan Noguera, y Iuan Iolis que no la tienen, y es assi, pues la Ciudad de Barcelona hasta hoy solo goza de siete Imrentas, que son la de Mathevad, que hoy es de los Religiosos de la Còmpañia de Jesus, la de Francisco Cormelllas, el qual goza del Privilegio de Mercader de la Longa de Barcelona, la de Lorenço Dèu, que hoy vsufructua dicho Forcada, la de Antonio Ferrer, y Balthazar Ferrer Libreros, la de Antonio Lacavalleria, la de Iacinto Andreu, y la de Rafael Figuerò, las quales quattro vltimas dizen ser suyas proprias; y à estos parece tenia lugar la peticion solicitan los sobredichos, sino les obstare à Antonio Ferrer, y Balthazar Ferrer Libreros, que no las solicitan, à Antonio Lacavalleria la ordinacion que los señores Conselleres, y Consejo de 36. hizo en 15. de Octubre 1631. la qual comprehende à Collegios, y Cofradrias: y assi quedar solos Iacinto Andreu, y Rafael Figuerò para constituyr la Cofradria; y que à estos por ser dos solos, no se les puede conceder semejante gracia lo dispone el derecho.

19 A vista de lo sobredicho se ve claramente la poca razon an tenido los sobredichos Impressores de representar à los señores Conselleres con su suplica presentada en el mes de Noviembre passado 1678 calumniando à la Cofradria de San GERONYMO de los Libreros de la presente Ciudad de Barcelona, quitandoles el nombre que tan propio les es, nombrandoles *relligadors de Llibres*, siendo assi, que lo

sobredicho consta claramente, que en la presente Ciudad, ni en toda la Europa ayan tenido semejante nombre, ni aun en latin se ayan nombrado *relijatores*, sino *Bibliopolæ*, y con este nombre les ha nombrado la Magestad Cesarea de CARLOS V en su Real Privilegio, los señores Conselleres de la Ciudad de Barcelona en las ordinaciones les ha dado, el Real Consejo de Cathaluña, y aun los mesmos Impressores en los libros que à su costa, y de otros han impresso, les han nombrado con dicho titulo de Libreros, *Llibraters, Bibliopolæ, y no relligadors*. Y aviendoles querido quitar, lo que tant proprio les es, no es de admirar ayan puesto en la suplica que presentaron en el num .4. en donde deduzan, que dicha Cofradria ha obtenido en el pleyto que en la Real Audiencia està pendiente contra los dichos nombrados mandatos de nihil innovando, para que la Ciudad no passasse adelante en el consuelo que solicitavan dichos Impressores, siendo assi verdad, que ni tal ha sonyado dicha Cofradria, pues (à mas de lo que abaxo se vera) el fin que tuvò dicha Cofradria, fue dar noticia à los señores Conselleres del pleyto, que sobre aquello mismo solicitavan los Impressores tenian en la R. Audiencia, y del estado en que estava dicho pleyto, y esta verdad se ve de la Real provision, que el Magnífico Doctor Iuan de Carbonell hizo, ibi: *Facto verbo in Regia Audientia providet, quod expediantur cartella citatoria, et inhibitoria petita;* y de que no se pedian otros, se ve en el mismo pleyto, y à esto obligò el poco consuelo experimentaron los Consules de dicha Cofradria, pues jamàs les quisieron hoyr, ni menos permitir, allegassen de sus derechos, y razones, hasta que se representò en el consejo de 36. el qual fue servido hazer eleccion de dos personas de dicho consejo para que juntos con los Assessores de dicha Casa hoyeren à los de dicha Cofradria, y a los dichos Impressores, y del derecho de ambas partes hiziesen relacion à dicho Consejo, con que se ve la ocasion que tuvo dicha Confradria, para solicitar dichos carteles, ó mandatos, y de la provision de aquellos constar no ser de nihil innovando, ni penales, y assi se ve el fin que han tenido de representar los Impressores con su suplica en el num. 4. de aquello muy al contrario de la verdad. Y assi mismo en el num. 5. en el qual contra la misma verdad han representado en dicha suplica, que el pleyto que en la Real A. està pendiente entre dichas partes, era solo acerca de algunas prendas se les avia notado, que en nuestra lengua dizimos penyoraments hechos à instancia de dicha Cofradria, siendo assi verdad, que del mesmo pleyto consta como en 10. de Noviembre 1671. por parte de los mismos

nombrados Impressores, se presentò suplica introduziendo, y empeçando dicho pleyto en la R. A. à relacion del dicho Magnifico Iuan de Carbonell, suplicaron, y pidieron, ibi: *Que sie declarat esser licit, y permès als Estampers vendrer, y tenir publich, y palezament qualsevols llibres, etc. revocant qualsevols ordinacions, etc.* y de la R. provisiò dicha en num. 5 se ve pretender en dicho pleyto muy al contrario de lo que deduzieror en la suplica en el num. 5. presentada en el mes de Noviembre à dicho Consejo de 36. y assi no ser al proposito la *decis. 393.* de Fontan. ni menos lo que allegan en dicha suplica en dicho num. 5. del voto, ò parecer de los Notarios à num. 35. de lo que se ve aver querido colorar su pretension, tiznando à la Cofradria de los Libreros; y deduciendo al contrario de la verdad: como mas largamente se ve en dicho pleyto.

20 Ni menos en el num. 6. de dicha suplica en donde quiere apropiarse lo que tan ageno es del Impressor, que es la ordinacion de la Cofradria de los Libreros de 2. de Março 1553. ibi: *Que de assi al devant ningú que no sie de dita art, ò no sie examinat no gos tenir llibres nous lligats, ni per relligar:* palabras que por si solas excluyen toda la pretension de los Impressores; y muy en particular, si se atiende al sentido de ellas; que es: constituir dos diferencias de libros: atados, ò *lligats;* ò *per relligar;* los atados, ò *lligats,* que estàn *pera relligar:* son aquellos estàn en vn fardo, ò paquete, en el qual ay muchos libros de vna especie, ò diferentes; y estos atados assi con su rotulo, se tienen venales en los estantes de sus tiendas; como se vè en las tiendas de los Libreros: los religados, ò *encodernats,* son aquellos, que estàn apunto para vender en dichas tiendas, y en este sentido se ha de comprender dicha ordinacion. Sin embargo de querer imputar à los Libreros, si su exercicio es este, ò aquel pues del num. 8. consta evidentemente qual sea el ejercicio del Librero, y qual el de Impressor, con que el lugar de Casiadoro var. lib. II. epist. 38. mas es contra de ellos mismos, pues, *erat indecorum doctos sermones in pulitis tabulis commitere: et multum decorum veternosis ramalibus imprimere.* Y assi bien pueden dichos Impressores contentarse con la contraria que se saca del num. 7. de su suplica, que los Libreros quedan muy gustosos de la que gozan sus ordinaciones, pues aquellas al pie de la letra han jurado observar, y en nada contravenir à ellas, y esso de interpretarlas, no les toca à dichos Impressores, interpretense las que solicitaron pocos años ha, ò por lo menos el logro de ellas. Que las de la Confraria de San Geronymo quedan executadas, como

se ha dicho. Y se espera el logro dellas; con el aplauso que hasta hoy; como lo esperan, y suplican, diciendo con su Santo Patròn; *fiduciam habete in me; ego enim pro vobis orabo ad Dominum Iesum-Christum; qui vos protegat, atque defendat insecula seculorum. Amen.*

Iosef Toda Dotor en Ambos Derechos.

Felix Graells Dotor en Ambos Derechos

(*Folletó imprès en la Estampa d'Antoni Ferrer y Baltasar Ferrer, Llibreters, per Pere Pau Matheu. Any 1678.*)

N.º 7

Molt Ill.^{tre} Senyor

No es dubtable la ampla facultat que te V. S. atorgada ab differens reals priuilegis concedits per los Serenissims Senyors Reys de Arago (de immortal memoria) de poder erigir, y crear en la present Ciutat novas confrarias donantlos aquellas ordinacions que necessitan per lo govern politich, y economich, separant, y diuidint las operacions que son proprias de vna Confraria ab altre, de calitat que aquells que son de vn estament no se atrevexen en immiscuirse, y posarse en las operacions, y fabricas de altre estament, sino que cada hu se acontente de de (sic) obrar, y fabricar lo que es propi, y peculiar de son offici permetent V. S. que en cas de conftractio (contrafacció) pugan aquells que son de vn procehir contra los contrafaens penyorantlos y fent altres procehiments executius, y ab exa forma son innumerables los Confrares, y comuns ques regonexen en esta ciutat creadas de nou per V. S. y com de temps immemorial se trobia en esta ciutat vna Confraria de deuocio sots la inuocatio de St Juan ante portam Latinam vulgarment anomenada dels impressors tenint sos Confrares publich y palesament botigas obertas ab sos fadrins, y aprenents, treballant, y imprimint totas, y qualsevols obras ques degan, y sia licit imprimir, essent aixi, que fins vuy no logran ni han pogut lograr de la dicha, que las demes Confrarias, y comuns gosan çò es que V. S. la aja autorisada erigintla politica, y ciuil concedintli ordinacions per poderse regir, y gouernar com las demes de que resultan molts danys, y inconuenients perniciosos al be publich y prejudicials als ciutedars de V. S. y estos son tans, que per no cansar à V. S. se omitexen ponderant ne sols tres, y dexant los demes ala gran comprehensiò de V. S.

Lo primer inconuenient es per que no tenint los impressors confraria politica, y ciuil, en son offici noy ha examens sino que sens aquells pot qualsevol encara que imperit, y sens hauer may practicat lo offici de impressor vsar de aquell imprimint, y tenint operatori y

botiga oberta, publich, y palesament en la present ciutat com vuy se experimenta ahont se troban differents estampes gouernades, y regidas per personas sens hauer may practicat senblant facultat no obstant que de dret esta disposat que aquells que voldran vsar de algun offici ajan de ser primerament examinats, y aprobats perque altrament sen[s] precehir dits examens facilment se podan falcificar las fabricas, y obras mayorment en lo offici dels impressors que no es tan facil com los demes, com notoriament se dexa conprendrer, y seruirse V. S. de concedir d[it].^a confraria politica y ciuil cessara del tot del tot (sic) eix inconuenient per quant solament podran exercir, y vsar de dit offici aquells que auran passat per lo rigor de vn examen, ques la raho principal perque aconsellen los politichs hauerse de permetter las Confrarias en las republicas, y ser de tota conueniencia pera aquelles puix ab sa erectio se te alcansat lo fi de que las obras no restien falsificades y desabuts los ciutedans.

Aiustar als sobredits (y es lo segon inconuenient) per que no tenint dits impressors confraria politica, y ciuil sels ocasiona grandissim perjudici danyos al benefici publich per quant sent d[it].^a confraria lo exercici, y vs dels dits impressors es comu, y facultatiu à tots lo que no permet lo dret, antes be vol, y disposa que ningú vsa ni puga vsar de offici de altre, sino que cadaqual se senyesca, y se aconsenta ab son offici, y propria operacio, y per eixa causa te V. S. en la present Ciutat diuidits los officis, y sos exercicis ab Collegis, y Confrarias, y es la raho perque si los officials no se restrenyan en los limits, y esfera de sos propis, y peculiars officis, sino que vns y altres se vsurpaven, y apropiaven las operacions que son proprias dels altres se perturbarian, y confondrian entre si ditas operacions, y desta confusio se destruirian las Republicas, per consistir llur conseruacio segons sentir de molts authors en que las operacions dels officials nos confonguen, y que cada qual estigue ab son offici, y propria operacio sens posar ma en aquellas, que son peculiars de altres officials de tal manera que de drets se troban imposades graues penas contra de aquells que exercestan, y vsurpan lo offici de altres.

Lo tercer, y vltim inconuenient ques posa ala consideracio de V. S. es per que entre altres rahons per las quals los collegis y Confrarias son estats introduhits y se permetan en las Republicas es per que en los casos ques confereix hauerse de fer algun seruey a Sa Mag.^d (que Deu guarde) y à V. S. y aja forma per que luego dit seruey se puga alcansar, com de fet se alcansen per medi dels Consells y Proms

respectiu de dits Collegis, y Confrarias, y en exa conformitat los ha alcansat V. S. dels collegis, y Confrarias que te V. S. en esta Ciutat en los lances se an esdeuingut, y es constant que en fer dits serueys sols contribuexan, y tenen obligacio de contribuir aquellas ques troban decorats ab lo timbre de collegi, o, confraria y los que son del cos de aquellas, y no altres de calitat, que los demes ni son compellits, ni tanpoch ho poden ser y dignarse V. S. de concedir, y erigir d[it].^a Confraria, tindra V. S. altre comu mes ab vius designis de enplease ala puntual obediencia de tot quant sera del Real seruey de Sa Mag.^d y conueniencia vtil, y profit de V. S.

Per totas las quals consideracions postrats los Confrares de d[it].^a Confraria de deuocio als peus de V. S. suplican sia de son seruey honrrar los concedint los, y erigint los Confraria politica, y ciuil sots inuocatio de St Juan ante portam Latinam, y aprobarlos las ordinacions que posan en mans de V. S. eo be donarlos y concedirlos aquellas ordinacions que à V. S. aparexaran millor conduiran per la conueniencia publica, y seruey de V. S. que ho rebran a singular gracia, y merce dela ma de V. S. Officii &c. — Altissimus &c. — Guell V. I. D. — Habilitada Asprer. — Habilitada Joffrej junior.▶

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions de 1684; document n.º 1, insertat entre folis 158 y 159.*)

N.º 8

Molt Illvstre Senyor

Tenint noticia algunas personas de la present Ciutat, que antes de air, que contavem als 20 del corrent mes de Abril, se ajuntave Trentenari, a efecte de despedir una suplica de alguns Ympressors, en que demanaven se formès Confraria de Ympressors en la present Ciutat, de la manera que en ella se troban Confrarias dels demès Estaments, acudi a casa la Ciutat ab son Advocat pera representar a dita junta los inconvenients gràns, y prejudici universal, que se havia de seguir de la formaciò de dita Confraria. Y com lo molt Illustre Consistori se servis manar a dit Advocat, que escusès ditta representaciò dient, que la resoluciò de la materia proposada, requiria madura, y llarga discussiò, y que donaria lloch pera poder los interessats formar, y donar sa suplica, han formada la present, que posan en mans de V. S. valentse del temps de pocas horas, que donan las instancias de dits Ympressors.

No es nova en los Estampers la pretensiò que solicitan de V. S. antes apareix, que poch assosegada en sos animos, va renaixent de temps en temps. En altre ocasiò pretengueren, y suplicaren a V. S. fos servit concedirlos forma de Collegi, de la manera que la gozan en la present Ciutat los Notaris, Chirurgians, Adroguers, y Candelers de Cera, ponderant ser la art de la Estampa, no sols igual a las arts sobreditas, sino encara major, y mes excellent, y per consequent digna de iguals, o majors prerrogativas, y arribaren a tenir per tant certa, y segura la pretensiò, que encara se poden ensenyar treballadas las ordinacions, ab que se havia de governar dit pretès Collegi. Pero no lograntse a les hores aquest intent, procuran vuy forma de Confraria, acontentantse de ser contats, entre las arts mecanicas, de las quals a les hores aborriren fins al nom, fent a la art de la Estampa, la injuria notoria de habatrerla, havent de ensalçarla.

Encara que sia molt just, y convenient, que V. S. conserve en forma de Confraria als estaments, que per Privilegis Reals, y concessions de V. S. tenen dita forma, y gozan de particulars Ordinacions, no sera fora de proposit referir lo que senten los Auctors, y particularment nostres pratichs Catalans, quant tracten la questió, si son utils a la Republica semblants Confrarias, y si es mes convenient extinguir las, que conservarlas, pues servira pera la ocasiò preferir, en que se suplica sie del servey de V. S. disposar, que no sen formen de novas.

Clar esta, que de dret Civil son permessas Confrarias dels qui exerceixen una mateixa art en una Ciutat, ò Vila, com se prova de la *lley pen. §. quibusdam Collegiis de iur. immunitat. l. I. ff. quod cuiusque Universitatis nomine, Novell. 136 et passim*, en molts titols del llibre 10. del Codigo, y ho ensenyan Xammar de *Offic. judic. par. I quæst. 10. nu. 83.* y Fontanella *decis. 108 num. I.* Encara que Nicolau Loseo en son tractat *de jure Universitatum par. 5 cap. I. num. 46.* diu que regularment son prohibidas menos algunas, de algunas arts particulars.

Pero en quant a la utilitat los mes Autors ensenyan no ser aquellas convenientes à la Republica, y encara que los mes dels inconvenients que en ellas consideran, pei la misericordia Divina no se experimenten en nostra Catalunya, y en la present Ciutat de Barcelona; pero tant en ella com en altres parts, es universal y comuna la rahò ques considera dels Monopolis, y complicaciò de artificis, pues es Monopoli, que sols certas personas, y no altres pugan exercir una art, y se experimenta la complicaciò en moltes arts mecanicas, lo exercici de las quals es casi un mateix, ò molt simil.

Per aixo semblants Confrarias foren extinguidas en Castella, y en França com ho diu Fontanella. *en dita decisió 108. nu. 3. et 4.* y los que cita, y lo mateix Fontanella despres de ponderadas, y pesadas estas rahons diu: *Hæc posterior ratio apud nos non est in aliqua consideratione, cum ea non siant, quæ ibi timentur, prior vero (païla dels Monopolis, y complicacions) satis urget apud expertos in hac re: sed relinquamus eas in suo statu, donech ad quos spectat aliud staruant:* De manera que be se deixa veurer lo que Fontanella sentia en esta materia.

Los qui mes se son allargats en favor de las Confrarias han dit ques conservessen las antigas; pero que no sen fessen de modernas. Aixi Julio Cesar revocà tots los Collegis de Roma deixant sols los antichs, com ho refereix Suetonio in Julio *cap. 42.* y semblant revocaciò feu Octaviano Augusto, com ho diu lo mateix Suetonio in Augusto *cap. 32.* y Libio *lib. 39.* Y Tarquino Rey de Romans feu lley

particular en que los prohibí à tots, menos los que avia instituït Numa son predecessor, com mes llargament ho conta Xammar *de offic. iudic.* d. p. I. q. 10. à num. 88 los quals exemplars, y altres que deixan de referirse poden inclinar lo animo de V. S. à que conservant las antigas, no done lloc à modernas Confrarias, prenen aqueix medi per no faltar à las Confrarias que ja se troban formadas, ni à ditas doctrinas, y exemplars formantne de novas.

En quant à la pretesa Confraria de Estampers, son molt particulars las rahons perque V. S. pot servirse de no condescendir al que demanan. Pues en Barcelona las Confrarias se troban formadas de las arts, y Estaments mecanichs. Pero no de las arts liberals qual se regoneix ser la Estampa. Y encara que pera fer notoria esta veritat no se necessita de mes prova, que de la que subministraren dits Estampers à V. S. en altre ocasiò, en que com se ha dit volien forma de Collegi; pero pera major satisfaciò se anirian discorrent algunas de las rahons ab la brevedat possible.

Si se mira al inventor, y primer que exercità en Europa (pues volen dir que en la China es mes antiga) la art de la Estampa fou Juan Gutherberg Cavaller principal de la Ciutat de Maguncia, y de la Orde Teutonica Cassaneo Cathalag. *glor. mund. consider. pt.* 39. Polidor. Virgil. *de inventor. rer. lib. 2. cap. 7* y lo Doctor Christofol Suares de Figueroa en sa plaça universal discurs III.

Si se mira à son progrès es estada il·lustrada, abraçada, y afavorida de Summos Pontifices, y dels majors Monarcas, y Princeps, que seria cosa llarga referir. Cassan. *d. considerat.* 39. Suares de Fuguero *d. dic.* III.

Si se mira à sa operaciò, se veu fer aquella mes intellectual, que corporea, puix lo mes principal della es compondrer, corregir, ortografiar, apuntar, y accentuar los vocables.

Si se mira à son estudi, lo menos requireix la pericia en totas llenguas, y principalment en la llatina, com à mes frequent; pues ja may serà bon Impressor, qui no serà pratich en la llengua llatina, sens que puga valerli la experiència de la Estampa, sino ha fet estudi de la llengua en las Escoles, com ho fan los Professors de las demes facultats, ni es possible que ab la sola practica puga lo Estamper corregir, accentuar, y ortografiar, per lo menos ab fonament, y sabent lo que fa, y perque ho fa.

Si se mira à las personas que la exercitan, en Alemania, Italia, Flandes, França, y demes Províncias se ocupan en ella las personas

mes Illustres, y no hi ha ninguna persona per Noble que sia que se dèdigne de tan decorosa, y lloable ocupaciò.

Si se mira à las cosas que tracta, son sagrats llibres, obres de Sans Pares, y de altres escriptors Eglesiastichs, y Seculars, Sagrats, y profans, dignes de encomanarse à la memoria, que totas poden dirse son objecte.

Si se mira à sos elogis, y alabanças, son casi infinitas, y totas degudas. Lo Consili Laterenense celebrat en temps de Lleò 10. diu ser inventada, per gracia del Esperit Sant, à gloria de Deu, augment de la Fè, y propagaciò de las bonas arts. Y finalment si se mira à sa vtilitat, es inexplicable, pues à comunicàt los escrits de quants homens doctes han celebrat las edats, fentlos facils, y possibles al gran, y al xich, al rich, y al pobre, y pera dirho ab pocas paraulas es, mineral de la sabiduria, cami de las sciencias, desterro de ignorancias, trono de la veritat, vida de la memoria, llum del enteniment, empenyo de la voluntat, despertador de la virtut, representaciò de las cosas passadas, teatro de las presents, exemple de las futuras, y finalment digne compendi de quants elogis, y alabanças la mes fecunda eloquencia pot donar; luego la art de la Estampa no es art mecanica.

En lo any 1638. pretengueren los Magnifichs Consols, y Consell de vint del Magistrat de la Llotja de la Mar de la present Ciutat, que Sebastià de Cormellas Mercader devia abstendirse de exercir la art de Impressor, con a art mecanica, y servil, pero donant dit Cormellas son memorial firmat de nou Advocats dels mes classichs de aquella era, y entre altres lo Doctissim Fontanella, en que mostrà la Noblesa de dita art, cessaren dits Consols, y Consell de tal pretensiò, y proseguí dit Cormellas en son exercici, y se continua fins vuy la Estampa en sa casa à gastos de sos ereus, y descendents.

A vista del sobredit se manifesta ser universal lo prejudici que resultaria de la formaciò de dita pretesa Confraria; pues haventse de contar dita art entre las mecanicas, y com las demes de que se troban formadas las Confrarias de la present Ciutat, no sols quedaria exclos lo Plebeyo à qui acompaña estudi, y ingeni de exercitarla, sino tambè lo Noble, Cavaller, Ciutada, y Mercader, y Artista, quedant sordida, y desacreditada una art, que vuy en la estimaciò de estrangers, y naturals es decorosa, y digna ocupaciò de qualsevol persona.

Ni se llevaria est inconvenient, sis deya, que quede facultat à qualsevol de tenir Estampa, sols los Officials de ella sien de dits Confrares Estampers: perque lo que se pretèn, no es que puga tothom,

tenint Estampa, administrarla per altres Officials, que això es cosa clara, y se veu cada dia en altres Estaments, en los quals negocian personas de tots estats, y condicions, fentlos exercir per sos Institors, y Factors; en lo qual cas nos dihuen propriament Artificis, *l. fin. de excusat. tutor l. eum qui vectigal de vectigal.* Mascard. *de probat. concl.* 135. *num. 2.* Ni derogan à la Nobleza. Tiraquel. *de Nobilitat. cap. 27* à *num. 7, cum seq.* sino que puga qualsevol persona tenir Estampa, administrarla, y exerciria per si mateix, ò per los Officials à si ben vistos, encara que no sien Confrares de dita pretesa Confraria; y en aqueix sentit se ha dit, que la Estampa era Art liberal, que qualsevol persona la pot exercir, y que no deu ser prohibida, ni reduhida à Confraria.

A mes, que si lo Cavaller que vol tenir Estampa, avia de servirse de Officials Confrares, vindrian per indirecte à conseguir son fi los Estampers, pues son ells mateixos los que tenen emulació à esta natural llibertat, y son infinitis los medis, escusas, y gravamens que podrian inventar para deixar sens Officials las Estampas de diferents particulars, que procuran extinguir.

La vtilitat de dita pretesa Confraria, en quant al bê publich, no prepondera; pues en ques forme Confraria de Estampers, quin profit ne trau lo Comù? Quina vtilitat ne resulta à la República? Ninguna.

Perque encara que dita Art sie tan excellent, no emperò es necessaria per la societat humana com la Notaria, ni per la publica salut com la Chirurgia, y altres Arts, de les quals al pas que necessita la Republica, necessita tambe quels qui las exerceixen sien perits, y passen per los anys estatuits de practica, exercici, y Examens, antes de exercirlas publicament.

Y encara que dita Art de la Estampa se volgues dir Art necessaria, y à ella se poguessen aplicar las referidas rahons, no estan vuy las cosas en estat que sels puga concedir lo que demanan: Perque que V. S. forme Confraria de vn Estament, ò Art, en ocasiò que en la Ciutat se troba ya copiòs numero de Officials della, y los tals son molt pratichs, y perits, de manera que ya no se necessita de enseñança estrangera, pareix cosa que te alguna raho; pues per lo menos se consegueix, que dits Officials, en forma de Confraria, se vtilan dels lucros de sa Art, sens estar subjectes à que altre persona, que no sie del gremi, los lleve la ganancia: Pero vuy en dia son poquisims los Ympressors ques troban en la present Ciutat; y en càs que fossen molts, se avrie tambe de mirar si tenen la pericia que se re-

quereix per la excellencia de la Art, y si son tant practichs, y versats, com es menester, en las llenguas Castellana, y Cathalana; y particularment si han ben estudiad la Gramatica, y llengua Llatina, Accent, y Ortographia; perque altrament (salvat lo millor parer de V. S.) no apar sie just concedirlos Confraria, precissant als naturals à que passen lo Aprendentatje, ab los que encara han de ser ensenyats, y llevant que no pugan treballar forasters, quant no tenen bastant pericia los naturals, en lo qual cas apar ser mes propri del cuydadòs zel de V. S. convidar als estranys, que formar Confraria dels naturals, fins que la Art estiga ben sabuda en la present Ciutat, y ab lo credit que està en Antuerpia, Roma, Venecia, Lyò, y altres parts.

Y se deixa veurer, que los Estampers en la gracia que solicitan han sols considerat lo corporal, y mechanich de la dita Art, volent Confraria, Aprendents, Fadrins, y Mestres, com las demès Arts mechanicas, y servils; quant del sobredit apart que lo estudi della avrie de ser antes Curs en las Escolas, y Vniversitats, que aprenentatje en las officinas, y operatoris, y son Examen seria mes digne de vn Teatro entre Doctors, que de vna casa entre gent privada.

Y sino bastan totas las rahons ponderadas, avrie de bastar lo consistir los lucros de la Estampa en lo comers publich, y negociaciò, y requerir molt fondo, y capital: de tal manera, que en la Estampa que vuy se ha format en Barcelona pera llibres de Cor, Missals, Breviairis, y tota sort de llibres en casa Vilella Botiguer de telas, se troban empleadas en los aparells mes de 25000 €. Y en las Ciutats referidas de Roma, Antuerpia, Venecia, y Lyò, com hi també en Viena, Madrid, Bruselas, Geneva, Francfort, Amsterdam, Delinga, Napolis, Paris, y altres, es tant gran la negociaciò ques fa en las Impressions, que en ellas se troban Companyas de gent Yllustre, y riquissima, que portan de capital molts milanars, com en Antuerpia Balthazar Moreto, en Venecia Cieras, y en Lyò la Companya dels Anisfons, Huguetans, Bordes, y altres. Axi que los Ympressors de Barcelona en lo que solicitan apar que sols miran lo trist jornal, y la Ympressió de vnas Conclusions, ò de vn Memorial, y no la empresa de la Ympressió de grans volums, y jochs de llibres, que requereix lo fondo, y capital de homens de negoci y gent acomodada, y de major fortuna que la de vn ordinari, y mechanich official.

Si se ponderaven las considerables ganancias, que ab las Impressions de tota sort de llibres se fan en ditas Ciutats, seria may acabar: com al contrari si se avien de contar los diners que exits

de Barcelona, sols pera llibres, desta part de deu de anys, en tanta llibreria de Juristes, y demès facultats, y ab tants Auctors moderns que se han estampat, y se estampen cada dia, espantaria la suma, y apareixeria increible.

Totas estas cantitats poden quedarse entre sos Ciutadans, y encara entrarni de altres, si V. S. afavoreix la llibertat, y comers de la Estampa, y se lleva del tot la esperança de lograrse lo fruit de esta negociaciò, si V. S. condecendeix à la pretesa Confraria de Ympressors, pues fins vuy no se ha emprès en Barcelona Ympressiò de importancia, y sen empandràn menos en avant, si se introduceix esta nova Confraria, en emulació del Cavaller, Ciutadà, ò Mercader, que deurien fer ab llibertats, y Privilegis convidats à tal empresa, puix poden emplear en aqueix negoci sumas considerables, y esperar-ne ganancias proporcionadas en benefici de la publica vtilitat, pues se trobaràn en Barcelona llibres, que per no tenir los Impressors poder pera imprimirlos, se han de embiar à buscar fora.

Y finalment las pocas Estampas, que vuy se troban en Barcelona, las mes las tenen personas de diferents estats, y condicions, que no poden, nils està decoròs entrar en tal Confraria, com es la Estampa dels Pares de la Companya de Iesus, que fou de Mathevat; la de Cormellas Mercader; la de Forcada Notari Real; la de Vilella Botiguer; la de Anton Ferrer, y Balthazar Ferrer; la de Paissa, y Companyia; la de Joseph Moyà, y Companyia, tots Llibraters, que estàn en la pacifica possessiò de tenir Estampas, y de la llibertat de tenir qualsevols Officials naturals, ò forasters, ab tota independencia, als quals no pot deixar de fer notori prejudici la pretesa Confraria, sens que dit prejudici se salve, permetent als sobredits husar de ditas Estampas, y servirse de qualsevols Officials, de vida sua, ò de son primer hereu tantsolament; perque redundant lo prejudici en dany dels demès hereus, y successors, vè à ser en dany dels qui vuy son, y sels lleva la facultat de trobar estranya persona que las compre, en càs de venda, y altres infinitis prejudicis, que la brevedat del temps no dona lloch de ponderar. Per tots los quals esperan los sobredits, que serà del servey de V. S. repellir, com altres vegades, la pretensiò de dits Impressors. Oficio &c. — Altissimus, &c. — Don Pedro de Potau.

(*Folletó estampat en casa Antoni Ferrer y Baltasar Ferrer, Llibreters, per Pere Pau Matheu. Any 1678.*)

N.º 9

Molt Ill.^{tre} Senyor

En lo saui Concell de trenta sis tingut y celebrat als vint del mes de Abril proppassat se serui V. S. deliberar que fos eregida y creada Confraría política y ciuil en la present ciutat, de Estampers sots inuocaciò del glorios Sanct Joan ante portam Latinam, Y com per lo bon gouern y regimen de dita Confraría se necessitia de differents ordinaçions; Perço Rafel Figuerò, Jacintho Andreu, Joan Jolis, Vicens Surià, Joseph Llopis y Antoni Lacauallaria tots Estampers de la present Ciutat y Confrares de la Confraría de deuociò sots la mateixa inuocaciò de St Joan suplican humilment à V. S. sie de son seruey concedirlos las ordinacions següents.

1. Primerament que lo die o festa del glorios St Joan ante portam Latinam que es als sis de Maig tingan obligacio tots los sobredits Confrares de dita Confraría politica y ciuil que uuy son y seran Mestres de dita Confraría y agregats à aquella y se trobarán presents en la present Ciutat (no tenint just impediment) de assistir en la Iglesia á hont se celebrarà la festa de dit glorios sanct tot lo temps se celebraràn los diuinals officis sots pena en cas de contrafacciò de una lliura de cera per quiscuna uegada, aplicadora a dita confraría y de hauer de pagar los gastos al official farà la execucio.

2. Item que lo endema de la festa de dit glorios St Joan tingan obligaciò dits Confrares que vuy son y per temps serán de assistir al Uniuersari se celebrarà per las animas dels Confrares difunts sots la mateixa pena.

3. Item que se hage de celebrar un Uniuersari per la anima de quiscu dels Confrares, o, muller dels dits Confrares de dita Confraría quant aquells muyran en la mateixa Iglesia á hont se celebrarà la festa de dit glorios St Joan y axi mateix se hagen de fer dir y celebrar vuyt missas baixas, celebrador dit Uniuersari y missas en lo endemà de la mort del tal Confrare o muller de algu de aquells tenint obligaciò los restants Confrares de assistir en dita Iglesia mentres se celebrarà

dit Uniuersari tant solament sots las mateixas penas contengudas en lo primer capitol.

4. Item que dita Confraría hage de tenir una bolça pera fer extracció de Consols, o, Prohomens en lo qual estigan inceculats tots los Mestres que vuy se troban agregats á dita Confraría y los que per auant se agregaran exceptat lo vltim perque aquell ha de seruir de Andador fins y a tant que sen agregará de altre, en lo qual cas de haueri altre agregat, lo dit tal ques trobará penultim hage de ser inciculat a la dita bolça y que recusant lo vltim agregat de fer y seruir lo offici de Andador puga ser executat per la mateixa pena sobre referida en lo capitol primer quiscuna vegada que ho recusará.

5. Item que tots los anys quinze dies antes de la festiuitat de dit glorios S.t Joan ante portam Latinam se hage de fer extracció de dos Consols, o, Prohomens dels quals sie Consol, o, Prohomen en cap aquell que sera mes antich en la agregació de dita Confraria y dels que vuy son lo que sera major en edat.

6. Item que lo mateix die ques fara la extracció de dits Consols, o, Prohomens se hage de fer en lo mateix Concell nominació de Clauari de dita Confraría y que sie Clauari aquell que tindra mes vots; lo qual Clauari no puga gastar diners alguns de dita Confraría sens tenir polissa de dits Consols, o, Prohomens.

7. Item que quiscun any quinze dies despresa de passada la festiuitat de sanct Joan tingan obligació dits Consols o Prohomens y Clavari de donar comptes del per ells administrat als Consols, o, Prohomens y Clauari nouament extrets.

8. Item que las Personas uoldran aprender y practicar la facultat de imprimir y estampar hagen de estar per aprenents en casa de un dels Mestres de la present Ciutat y Confrares de dita Confraría per temps de sinch anys complerts y apres degan anar per fadrins dos anys tambe complerts lo qual temps finit pugan sils apareixerá demanar la Mestria y agregació de dita Confraría.

9. Item que en la ocasió que lo fadri, o, fadrins voldran demanar dita Mestria y agregació hagen de demanar aquella als Consols, o, Prohomens que a las horas se trobarán de dita Confraría y demandada aquella tingan obligació dits Consols de ajuntar lo Concell a fi y efecte de mirar y examinar si lo tal fadri, o, fadrins te, o, tenen las qualitats son menester y tingudas aquellas se li assenyale die per fer los examens los quals examens hagen de fer tres Mestres confrares de dita Confraría extrets à sort de rodoli y que en dits examens hagen de asistir

los dos Consols, o, Prohomens per a veurer com se fa lo examen los quals juntament ab los tres examinadors tingan vot a la Mestría de dit fadrí, o, fadrins.

10. Item que los dits fadrí, o, fadrins que voldran ser Mestres tingan de fer son examen en casa del Consol, o, Prohomen en cap tenint obligació dit Consol, o, Prohomen de deixarli los arreus necessaris pera fer son examen portant empero dit fadrí, o, fadrins lo paper tinta y demes ingredients.

11. Item que dit fadrí, o, fadrins en dit examen tingan obligació de compondrer una plana de foleo quart o octau a coneguda dels Examinadors dictant aquells lo que be los apareixerá, sens tenir dit fadrí, o, fadrins original deuant ni copia del que se li dictara y que axi mateix tinga obligació de respondrer a las preguntas faran dits Examinadors concernents, a, la facultat y offici de estamper y semblantment que tinga obligació de imposar dos formas de las planas haura composadas hauen de tirar de la una una forma dos mans de paper y ab la altie forma retiraı los fulls haurá tirat ab la forma primera y que de ditas formas ne hage de tirar una ma ab lletras part coloradas y part negras mudant la Rubrica de dits fulls y del mateix modo dega fer las tintas son conuenients y menester per imprimir y estampar com son, tinta comuna, fina y de colorat vermell hauen de respondrer a las preguntas li farán los Examinadors en orde als ingredients de ditas tintas.

12. Item que hauen fet dit fadrí, o, fadrins lo dit Examen si será trobat habil tenint la major part dels sinch vots; es asaber tres, sie admes y agregat a dita Confraría y tingut per Mestre de aquella y al contrari sino sera trobat habil hage de aguardar lo any subsequent en lo qual podrá demanar altre vegada la plaça y fer nou examen y no trobantlo habil y hage de tornar altre any fins y a tant sie trobat habil, declarant empero que lo votar si es habil, o, no lo tal fadrí, o, fadrins y si ha de ser admes a dita Confraría hage de ser per scrutini.

13. Item que lo fadrí, o, fadrins seran trobats habils y idoneos per tenir dita Mestría antes de admetrelos y agregarlos a dita Confraría hage de pagar quiscu trenta sinch lliuras moneda Barcelonesa repartidoras; es asaber una lliura a quiscu dels sinch uotants y las restants trenta lliuras hagen de entrar y posarse a la caixa de dita Confraría entregant aquellas al Clauari pera pagar los gastos que se offereixen en la festa del glorios St Joan y los demes que se offeriran a dita Confraría.

14. Item que los fadrins y aprenents que vuy se troban practicant y aprenent la dita facultat de estamper tenint lo temps sobre referit de set anys de pratica entre aprenent y fadrí pugan demanar la plaça y Mestria fent lo examen dels fills de mestres (que baix en altre capitol se mencionará) donant y pagant a cada hu dels sinch votants una lliura moneda Barcelonesa á quiscu y deu lliuras per la Caixa de dita Confraría.

15. Item perque en tot temps conste y se tinga noticia dels fadrins y aprenents que vuy se troban en las casas de dits Confrares que perço encontinent de ser feta la extracció de dits Consols, o, Prohomens tigan obligació aquells de anar per totas las botigas de dits Confrares juntament ab lo nottari de dita Confraría pera asentar lo nom y cognom dels dits fadrins y aprenents per que en qualseuol temps conste los sobredits fadrins y aprenents esser hu de aquells ques trobaren lo die que lo nottari prengué los noms y cognoms dels qui ja se trobauan practicant la facultat gaudint de las sobre ditas prerrogatiuas y no altres.

16. Item que los que seran fills de Mestres de dita Confraría y los que casaran ab fillas de Mestres y desijaran ser agregats a dita Confraría y Mestres de aquella hauent anat per aprenents per lo dit temps de sinch anys y dos per fadrins ara sian en casa dels Pares, o, sogres, o, be en casa de qualseuol altre Mestre hage de ser admes y agregat a dita Confraria y, ser mestre de aquella fent empero lo seguent examen; ço es compondrer un full en foleo de original estampat tenint aquell deuant, imposar aquell tirantne y retirantne una ma de paper responent à las preguntas sels faran hauent de pagar solament sinch lliuras moneda Bar[celone].^{sa} per la caixa de dita Confraría y sens tenir obligaciò de pagar cosa als dos Consols, o, Prohomens y Examinadois entenent empero que per ser mestres tigan de tenir la major part dels dits sinch vots, ço es tres.

17. Item que solament pugan tenir botiga de impressor y estampa parada en casa treballar y fer treballar de Estamper en la present Ciutat y son territori aquells que seràn Confrares de dita Confraría y agregats à aquella y no altres si y de tal manera que si altres personas uolian tenir eo tenian dita Estampa treballar y fer treballar de Estamper pugan los Consols o Prohomens ab asistencia de un official penyorar á las tals Personas ques trobaràn hauer contrafet per la pena de sinch lliuras per quiscuna vegada aplicadoras a la caixa de dita Confraria y axí mateix que los fadrins que aniran à treballar

sien penyorats per la mateixa pena tantas y quantas vegades seran trobats contrafer al present capitol.

18. Item que en cas per algun temps se esdeuingues uenir en la present Ciutat algun foraster sent aquell vassall de sa Magestat (que Deu g.^{de}) lo qual fos pradich en la facultat de Estamper y desitjas agregarse a dita Confraría pugan dits Consols, o, Prohomens extrauererli tres Examinadors los quals hagen de examinar aquell del modo y manera los apareixerà y despres de hauerlo examinat dits Examinadors degan ferne relacio al Concell y trobat habil y tenint la major part dels vots del Concell puga ser agregat a dita Confraría y sie Confrare de aquella pagant empero dos lliuras moneda Barcelonesa a quiscu dels dos Consols, o, Prohomens y de dits tres examinadors y de altra part sinquanta lliuras per la caixa de dita Confraría tenint obligació tambe lo dit tal fer constar com es Catholich christià.

19. Item que las viudas de dits Confrares mentres mantindran lo nom de llurs marits y los fills, o, fillas de aquells pugan tenir la Estampa; es asaber mentres viurá la viuda en nom de aquella y morta la viuda los fills eo sos Tudors y Curadors en son nom de manera que en los sobre dits casos nos puga tenir sino una Estampa y botiga, y que lo fill, o, filla en son cas y lloch la puga tenir fins a la edat de setze anys inclusiu y passat dit termini se hage de passar Mestre per poderla tenir y la filla fins sie collocada ó hage pres estat y no altrament pagant empero en tots los dits casos los talls y tatxas de dita Confraría.

20. Item que ningun Mestre y Confrare de dita Confraría no puga ni li sie licit y permes regir ni gouernar ni prestar son nom en estampa aliena sots pena de ser perduda dita Estampa y de pagar sinquanta lliuras lo Confrare que prestará dit nom la qual pena sie diuididora en tres parts; es asaber la una per lo Hospital General de la present Ciutat, altre a obs de murs y valls y la altre tercera part per los gastos de la execució y caixa de la dita Confraría tenint perço poder dits Consols, o, Prohomens de pendrer de jurament al Mestre, o, Mestres que se presumirà contrafer al present Capitol.

21. Item que del die de vint de Abril de mil sis cents vuytanta quatre en hauant ques lo die fou eregida dita Confraría no sie licit ni permes a persona alguna sino als sobredits Confrares de dita Confraría y als que dit die de vint de Abril actualment tenian Estampa en la present Ciutat pagant empero los talls y tatxas de dita Confraría lo parar ni tenir estampa parada en la present Ciutat imprimint

y estampant en aquella sots las matexas penas contengudas en lo capitol disset.

22. Item que dits Estampers pugan vendrer y tenir públicament y palesament en sas portas y botigas obertas tot genero de llibres estampats priuatiue a altres sots pena de sinch lliuras per quiscuna vegada ques contrafará, entes empero que dits llibres se entengan plegats no empero cusits y encolats ni que en lo present Capitol uingen compresos los Mestres llibraters de la present Ciutat.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1684, entre folis 203 y 204.)

N.º 10

Molt Ilustre Señor.

Anyadint à la suplica, que impressa se presentà al Savi Consell de trenta sis en lo any passat à efecte de impedir la formaciò de Confraria de Estampers, que se solicitave, y suplicant à V. S. que se servesca de passar los vlls per ella ab aquella atenció que V. S. sol mirar las demes cosas concernents al be public, dihuen los mateixos suplicants, que en efecte se formà dita Confraria donantseli lleys, y ordinacions particulars, y entre altres la privativa es à saber, de que ninya persona que no fos Confrare, y examinat de dita Confraria, pogues tenir Estampa, ni exercitarse en ella, fentse tant notable perjudici, y lley tan ambiciosa, com es privar al demes que tindràn cabal per tenir Estampa, y habilitat pera exercitarla lo poder ocuparse en ella, majorment si se considera, que dita Confraria fou formada, y ditas ordinacions concedidas à instancia solament de sinch personas, qui eran Hiacinto Andreu, Rafel Figarò, Vicens Surià, Joan Jolis, y Joseph Llopis; dels quals sinch se forma la bossa de Consols, y sen extragueren dos, qui foren Hiacinto Andreu, y Vicens Surià, quedant per Clavari Rafel Figarò, y los altres dos Jolis, y Llopis per Confrares, y fins vuy no ha crescut lo numero de dita Confraria, pues solament se ha anyadit Pere Brugar, ques diu se ha passat Mestre: Aixi que vuy en dia son sis los Mestres Confrares de dita Confraria, no haventhi exemplar, que V. S. haye format Confraria de tant poch numero de personas, y coneixentse clarament, que lo sobredit fou mera sugestio, y sinistre informe, y se manifesta la ambiciò dels instants dita Confraria, pues aventse donat la suplica pera la formaciò de dita Confraria à 20. de Abril 1684. y aventse suspes la concessió per aver sobrevingut lo siti de Gerona, vinguda dels Veixells Francesos, y demes negocis de mayor importancia, fou comesa la materia à quatra personas, que junt ab los sis molt Ilustres

Señores Consellers la mirassen, y formessen las ordinacions, y ho reportessen tot à dit Sabi Consell de 36. y aventse aixi fet, y reportat à 26. de Maig, se feu ordinaciò expressa, que fou la..... en que se dis-
posa que dita Confraria se entengues formada, y ditas ordinacions concedidas desdel dia 20. de Abril antecedent; Cosa nova, inaudita,
y james vsada en privilegis, y concessions, pues si las ordinacions sols se donaren à 26. de Maig, com se podia dir, que se entenguessen tenir valor desde 20. de Abril? fent en esta materia fictions, o retrosicions, sols pera que los qui en aqueix medi temps avient parat Estampa, no poguessen ayudarse de la possessio de estampar, descubrintse en lo sobredit la sugestió, y ambiciò dels qui solicitaven dita Confraria.

Anyadeixen tambe que ningun estament te, ni deu tenir lley que se opose al publich comers, y negociaciò, y aixi veiem, que los mes tenen prohibiciò, que ningu puga tenir publica botiga; pero no que en paratges, ò aposentos retirats no pugan vendrer, y exercitar: De la manera que botiga de telas ningu la pot tenir publica, sino los Mestres de aquella Confraria; pero magatzem privats los pot tenir qualsevol persona, y en ells vendrer à son gust. Y lo mateix es dels Llibraters, que sols ells poden vendrer llibres en publichs obradors, y botigas que trahuen porta al carrer; pero be pot qualsevol persona tenir magatzem, y botiga privada de llibres, y en ella vendrerlos, o comercialos; y encara Antoni Cavalleria en lo mateix carrer de la Llibreria sens ser Llibrater, te vn modo de Magatzem que no pot dirse botiga privada, sino publica, y en ella ven tota sort de llibres, com V. S. pot veurer, si be per ser aposento tan publich, y descarat, que noy ha botiga mes publica en tot lo carrer se li ha introduhit causa per raho de la dita publicitat. Y aixi en tot cas se deurian moderar ditas ordinacions, dient, y declarant, que en aposentos retirats puga qualsevol persona tenir Estampa, y en ella imprimir, y vendrer qualsevol cosa, encara que no sie Mestre, ò Confrare de dita Confraria, perque à no ser aixi, vindrà dita Confraria à tenir molt mes del que tenen las mayors Confrarias de la present Ciutat, com se ha vist en los exemples referits, y en infinitis altres ques podian allegar, y serà llevar totalment à moltes personas lo arbitre de poder viuter ab son treball, y sustentar sa casa, y familia.

Tambe anyadeixen, que à mes de las ocasions que en la suplica impressa se refereixen en que dits Estampers volent que V. S. los formes ya collegi, y ya Confraria, tingueren repulsa, fou molt senyalada la ocasio que vent que per medi de V. S. no podien eixir ab la

pretensiò, procuraren encaminarla per lo Real Consell; pero alli mirada la materia ab la premeditacio, y madureza que se acostuma tingueren tambe repulsa: Aixi que ni per medi del Real Consell, ni per medi de V. S. pogueren dits Estampers veurer lograt son intent, fins en lo any passat, com se ha dit.

Semblantment anyadeixen la ponderaciò del notable inconvenient, que de la formaciò de dita Confraria se ha de seguir à las personas que tenen Estampa, y no poden ser Mestres Impressors, quals son actualment los Pares de la Companyia de Jesus, que tenen la Estampa que fou de Mathevat, Teresa Cormellas, y Ginebrada viuda, que te la Estampa que fou de Sebastià Cormellas Mercader, y altres que no es possible sien may Mestres Estampers, y aixi be no podràn servirse de las Estampas. Sens que puga dirse que podràn servirse dellas, fentlas treballar per Mestres Estampers, aixi com vuy las fan treballar per terceras personas, perque sent los referits, particularment los Pares de la Compañia, personas Eclesiasticas, y no subjectes à lleys Seculars, no es just, que V. S. haya per indirecte de obligarlos à aver de servirse precisament de Mestres Estampers, pera fer treballar la Estampa, pues no pot tenir dupte algu quels aurà de ser mayor gasto, y enfado lo aver de valerse de certas, y determinadas personas, que si poden valerse de qui be los apar vsant de la libertat que han tingut fins vuy.

Finalment anyadeixen, que las demes Estampas del mon se governan, y administran per Llibraters, com resulta del memorial apart que se presenta à V. S. Y ab formaciò de la sobredita Confraria, no se ha pogut prejudicar als Llibraters, y Estampers, y demes personas que tenian dret adquirit; per lo menos en quant al efecte de poder agregarse à dita Confraria, sens examen, ni gasto algu; perque las sinch personas de que se formà dita Confraria, no tenian mes dret, ni habilitat de Estampers, que los suplicants, y no pot averhi raho; perque ells sens aver precehit examen, ni gasto, se hayen de trobar Mestres Estampers, y als demes los haye de costar. Quant es cert que dels sinch de que se forma la Confraria, solament Hiacinto Andreu, y Joseph Llopis son Oficials de COMONDRE, y los demes, qui son Vicens Suriá, Rafel Figaró, y Joan Jolis, sols entenen de la Premsa, que es lo mecanich de la Art de Estamper; mayorment, que aventhi causa de suplicaciò pendent devant de V. S. no ha pogut al suplicants correrlos temps algu pera agregarse. Y aixi en tot cas podria V. S. favoreixer als suplicants, assenyalant vn cert termini, dins lo qual

fos libero à qualsevol persona, sie Fadri Estamper, y Mestre, ò Fradi Llibrater de agregarse à dita Confraria, manant als dits Estampers, que sens examen, ni gasto los hayen de admetrer en atencio de tot lo sobredit, y de que no deu examinar à altri que no es estat examinat, y per ventura no sab pera examinarse.

Y en efecte, que la Art de la Estampa no sie Art mecanica, y servil, à mes del ponderat en la primera suplica impressa se manifesta de que los Estampers, menos lo tirar à la premsa, poden exercitarla en dita Festa de precepte, Diana *par .8. ar .7. resol .56. et par .4. ar .4. resol .62.* Pasqualig *dec .150. Jul. Caponio discept .209. num .13.* lo que no podrian fer si fos Art servil, y aixi es cert, que se li ha fet notoria injuria formant della Confraria, y se ha fet perjudici à la vtilitat de molts personas de suposicio, que com ho fan en Flandes, y Alemania molts Cavallers, poden preciarse de exercitarla, y nols serà decoros aventhi formada Confraria.

Y en orde à que quant se formà dita Confraria no fossen mes de sinch las personas, y vuy solament sis, pera que V. S. puga enterarse de que dita Confraria no podia formarse ab tant poc numero de personas, se pondra, que los qui contradeien, y vuy contraduihen à dita formaciò son tants, y mes, y las Estampas son tambe mes, que los de dits Confrares, y son la Estampa dels Pares de la Compaña, que la administra Jaume Cais, la Estampa de Teresa Cormellas, que la administra Joseph Soler, la Estampa de Anton, y Baltasar Ferrer Llibraters, que la administran ells mateixos, la Estampa de Joseph Moya, Llibrater, que la administra ell mateix, la Estampa de Joan Paissa Llibrater, que la administra ell mateix, y la Estampa de Pere Villela Botiguer, que tambe ell mateix cuida della, sens los Officials que respectivament treballan en ditas Estampas. No apareixent raho, que per sinch personas solas, y ab la contradicò de tants mayor numero, se haya de concedir dita formaciò. Y per que conste, que lo sobredit es la pura veritat se firmant, suplican à V. S. sie de son servey aconsolarlos en lo que suplican, extinguint dita Confraria, y ordinacions, ò en tot cas moderantlas en la forma sobredita, que ho rebràn à merce de la grandeza de V. S.

(Folletó estampat en casa Antoni Ferrer y Baltasar Ferrer, Llibreters, per Pere Pau Matheu. Any 1678.)

N.º II

Molt Ill.^e S.^r

A noua noticia dels proms y Confrares de la Confraria de St Geroni dels Llibraters á preuingut que auent diferents impressors de la present Ciutat obtingut diferents ordinacions per V. S. en orde a que dits Impressors tinguessen eregida noua Confraria de St Joan ante portam Latinam concedintlos diferens ordinacions; Y particularment en la ordinacio 22 de aquelles sels concedí que dits Estampers puguessen vendrer y tenir en publich, y palessament en sas portas y Botigas obertas tot genero de llibres priuatius à altres en pena de 5 & 9 per los contrafeens entenense solament de aquells que eran plegats, no empero, cusits ni encolats, sens venir compresos los Mestres Llibreters de la present Ciutat com mes llargament es de veurer de dita ordinacio 22. Y com Molt Ill.^e S.^r los proms, y Confrares de la Confraria de St Geroni dels Llibraters ab sas ordinacions concedidas per V. S. en lo any 1553. tingen diferens ordinacions ques contraposan a la ordinacio, 22 dels Impressors, y particularment, la ordinacio, *Item per quant* en la qual se concedeix a dits Llibraters que ningú que no siga de en dit art examinat puga vendrer llibres, nous, ni vells, relligats, ni sens relligar en pena de 5 & 9 per los contrafaens, com literalment es de veurer de la dita ordinacio las quals se presentan a V. S. de tot lo que manifestament se veu la contrarietat de ditas ordinacions. Y per quant las nouas ordinacions ques contrarian, y contraposan à altres ordinacions mes antigues de different Confraria, y estament no pugan ser permesos, per ocasionar varias dicencions, y rinyas y ser molt iustificat en via de dret lo que sempre a mirat atentament per V. S. per lo que suplican dits Proms, y Confrares de la Confraria de St Geroni dels Llibraters sie del serueix de V. S. ab tot cuidado, y rezel mirar, y premeditar la contrarietat de las ditas ordinacions, y aquella coneguda sia la ordinacio

dels Impressors, y reuocada, y anullada, com, a contrafaent, á ordinacions mes antigua Lo que ademes de ser molt iust, o, tindran á particular grandesa, y liberalitat de V. S. — Officio — Altissimus &c.

— Pro D. Pedro de Johan & Salvador Graell.

Habilitada Joffreu Junior.

(ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1685, inserta n.º 5, entre'ls folis 183 y 184.)

N.º 12

Molt Illustre Senyor

Havent pervingut a noticia dels Proms, y confrares de la Confraria de Sant Joan Anteportam-latinam dels Impressors de la present ciutat, que a instancia de alguns Mestres llibraters de aquella, se avrien presentat à V. S. dos Suplicacions, en efecte contenint, es a saber: la una que V. S. no donàs lloch a la erecció, y nova formaciò de Confraria, que per part dels dits Impressors se solicitava; y la altre, que ja que aquella era estada erigida, fos revocada, y del tot extingida, ó alomenos moderada la Ordinaciò de la privativa a dits Impressors otorgada, permetent als dits particulars llibraters lo poder imprimir, y tenir Estampa parada, quant no en botiga publica, alomenos en aposentos retirats, vulgarment dits Magatzems, a exemple dels demes Oficis ques regonexen en esta Ciutat, en los quals se permet puga qualsevol, encara que no sia Mestre examinat, tenir Magatzem, o botiga tancada: y que en tot cas, dits particulars Llibraters aurian de ser agregats a la dita Confraria de Impressors.

No han pogut en manera alguna dits Impressors, dissimular tant extraordinaria pretensiò, alomenos ab la forma que se es intentada, y axi han resolt, no lo respondre als medis, y fonaments ab que aquelles se vol colorar, tant per ser aquells de merits de las causas se mencionaran, com tambe per no cansar a V. S. sino per desvaneixer las sombras que dita pretensio podia ocasionar, y representar a V. S. com als 20 de Abril 1684, per los molt Illustres Senyors Consellers, y Savi Consell de Trenta sis, que aleshores eran, fonch erigida, y concedida Confraria política, y civil, baix la invocaciò de S. Joan Ante Portam-Latinam vulgarment anomenada de Impressors, y deliberat, que pera que las Ordinacions que per dits Impressors se suplicaven, no encontrassen, ni se complicassen ab las que tenen concedidas las demés Confrarias, se cometia als matexos molt illustres senyors Consellers, y a quatre Magnifichs Consellers del mateix Savi Consell de Trenta sis pera que ab tot cuidado, y vigilancia ho miras-

sen, regoneguessen, y premeditassen, y despres ho reportassen a altre Consell, pera penderse aquella resoluciò apareixeria ser mes acertada al servey de Deu N. S., de sa Magestat (que Déu guarde) y benefici de sos ciutadans.

A vista de la qual deliberaciò, los quatre Consellers anomenats, tingueren diferents conferencias, premeditant las Ordinacions se podian concedir, tenint sempre la mira, a que aquellas no fossen contrarias a las que tenian atorgades las demès Confrarias, concorrent en ditas conferencias los Magnifichs Assessors de V. S. pera que ab son vot, y parer, se poguès procehir ab major acert, y se evitassen plets y questions.

Y per quant en aquell frangent, se trobava la Ciutat de Gerona oprimida del siti que en ella tenian posat las Armas Francesas, y ocupat V. S. en son socorro, servint a sa Magestat ab un nou Tercio de las Confrarias (en lo qual dits Impressors molt gustosos de poder servir a sa Magestat, y a V. S. contribuiren tambe per sa part) fonch forços lo suspendrer la resoluciò de ditas Ordinacions fins al dia 26 de Maig de aquell any, en lo qual en lo Savi Concell de Trentasis ques tinguè, oyda la relaciò ques feu, se concediren als dits Impressors algunas Ordinacions, y entre altres, Que aquell que no seria confrare de dita Confraria de S. Joan Ante Portam-Latinam, no pogues, ni li fos lícit lo imprimir, ni tenir Estampa parada en la present Ciutat, y son territori, sino los que la tenian ja lo dia de 20 y antes, pagant empero los talls, tatxes, y demès carrechs a dita Confraria.

De esta erecció, y concessió de Ordinacions, se suscitaron diferents plets per dits particulars Llibraters, axi en la Real Audiencia, com devant V. S. es á saber, en la Real Audiencia per part de Anton, y Balthasar Ferrer, per una mateixa Estampa; per Joseph Moyà, Jacinto Azcona, Joan Terresanchez, y Francisco Llopis, per altra Estampa; per Joan Paissa, Bernat Nivell, Joan Cassanyes, Pere Pau, Miquel Planella, Joan Roca, y Miquel Badia tots mestres llibraters, per altre: per Pere Vilella Botiguer de Telas, per altre; y per Jaume Cays, jove impressor, pera que poguès treballar liberament en las Estampas li aparegués: y devant V. S. per lo Syndich de la Confraria de S. Geronim dels Llibraters; pretenent en ditas causas, ço es, en las de la Real Audiencia, que no obstant la dita erecció de Confraria, y Ordinacions concedidas los era licit, y permès lo imprimir, y tenir Estampa parada en la present ciutat, y son territori:

ab motiu, que tots ells lo dia de 20 de Abril y antes, la tenian, y estaven en possessio sen quasi de imprimir tot genero de obras, sens poderlos causar prejudici algu las ditas Ordinacions; per ser estades concedides ab falsos suposits, valentse en ditas causas dels mateixos fonaments, y medis en ditas dos Suplicacions ponderats; conclohen ab ellas, que las ditas Ordinacions eran surrepticias, y que com á tals han de ser declarades.

Y en la causa que devant V. S. se aporta, preten lo dit Syndich de la Confraria dels Llibraters aver de tenir lloch lo recurs per ell interposat de la concessiò y nova formaciò de Confraria y Ordinacions que antigament foren atorgades a dita Confraria de S. Geronim, confirmades ab Reals Privilegis com de tot pot V. S. manar cerciorarse, y quant a V. S. li aparegue, los suplicants posaran en mans de V. S. los trasllats de ditas causas, ab los quals restara tot lo referit plenament justificat.

De manera, que trobantse las ditas causas introduhidas (en una de las quals haja obtingut la Confraria dels Impressors declaraciò de Summarissima en son favor, es a saber, en la causa de Jaume Cays, a relaciò del Magnifich Doctor Miquel Joan de Taverner, com apar de aquella ques presenta a V. S. aprobant així be las ditas Ordinacions) y tractantse en elles de tot lo ques deduheix en las ditas dos Suplicacions, apar que en ditas causas es lo degut lloch de disputarse si ha pogut o no V. S. erigir dita Confraria, y concedirli Ordinacions, y no voler embaracaçar, y cansar a V. S. ab tantas repetidas Suplicacions: Majorment trobantse encara indecisa la causa de Recors devant V. S. interposada en la qual es son propri y peculiar lloch de averigar, y acrisolar si dits impressors ab falsos y suposats motius han alcançat la mercè, y gracia que actualment gosan, ques lo remey ordinari concedit als que pretenen restar gravats de las declaracions fetas per lo Savi Consell de Trenta sis, y no voler anar per medis extraordinaris, y extrajudicials, y ab ells, sens cognició de causa, y per indirecte, intentant llevar lo dret que tenen adquirit los dits Impressors.

Quant, y mes, que la intencio dels dits Impressors en ditas causas, no es may estada, ni es impedir lo imprimir, y tenir Estampa parada a tots aquells que llegitimatament la tenian lo dit die de 20 de Abril, y antes, pagant empero los tall, y tatzes que paguen los Confrares Impressors, y los ques troban agregats a llur Confraria, tant per que així fonch disposat en ditas Ordinacions, (de la observança de

las quals no entenen dits Impressors en manera alguna apartarse) com tambe, porque es molt conforme a tota rahò, y justicia natural, que aquells que gosan dels profits, igualment suportian los danys, com aixi en estos propis termens de Collegis, y Confrarias ho ensenyau Fontan. decis. 393. n.º 6. Xam. rer. iud. p. 7. defin. 52. n. 6. et de Privileg. Civis. Barcin. § 14. nu. 38. y modernament Julio Caponio en sa discep. foren. tom. 4. cap. 262. concl. 2. ms. 18. y perçò dits Impressors no han impedit a Anton, y Balthasar Ferrer (que pretenen tenian ja Estampa lo dit dia de 20 de Abril, y antes,) lo imprimir, y tenir aquella parada, ab que paguen los talls, tatxes, y demes carrechs, lo que fins avuy no se ha pogut conseguir, no obstant son estats interpellats a pagarlos, com tampoch no han impedit a Joseph Forcada Notari Real Collegiat, y Theresa Cormellas viuda, per tenirla, estos, antes del dit die de 20 de Abril, y averse acontentat de pagar los dits talls, y tatxes, com efectivament los pagan.

Si empero prenen impedir las Estampas dels demes, porque ningú de aquells llegitimatament las tenian lo die 20 de Abril, ni antes, perquant tenint noticia dit Joseph Moyá, que per part dels Impressors, se suplicava a V. S. sels concedís Confraria politica, y civil, lo die de 17 del mateix mes de Abril, comprà una Estampa, y prempsa en la Ciutat de Tarragona a Bonaventura Torroella, la qual feu entrar en la present ciutat als 25 del mes de Abril, y als 9 de Maig del mateix any la feu parar en sa casa, y se posà a imprimir, y Joan Payssa Mestre Llibrater havent tingut noticia de dita erecció, lo mateix die de 20 de Abril a la nit, feu passar de la casa de Anton Ferrer a la sua, ques cerca de ella, una prempsa ab un joch de caxas, y lletras y pera que aquella no estava assentada de la manera ques menester per poderhi imprimir; la mateixa nit se componguè, y tirà en casa del mateix Ferrer una Oracio de S. Thomàs de Aquino, sobre posant en ella, ser estada imprimida en casa de dit Payssa, y en sa Estampa, y Companyia, segons de tot lo sobredit consta plenament dels testimonis se han ministrats per dits Impressors en las causas sobrereferidas.

Ni la moderacio de la sobredita privativa pot tenir lloch, per que a mes que aqueix article es de merits de las causas referidas, lo cert es, que sis permetia als dits particulars Llibraters lo imprimir, y tenir la Estampa en aposentos retirats, seria concedirlos la mateixa facultat, y prerrogativa que gozan los confrares Impressors, per

quant las Oficinas de Impressors, sempre son en aposentos retirats, y que no trauen porta al carrer, exercint allí sa operacio, a diferencia dels demes oficis, que sos oficials, y Mestres las tenen sempre, y las han de tenir en part publica.

Menos se pot donar lloch a la agregacio ques preten, perque de ella se seguirian majors plets, y questions, perque com dits Llibraters sian majors en numero que no los Impressors, y tinguen ja son ofici propri, y peculiar, lo die ques trobarian agregats, procurarian per tots los medis possibles extinguir la dita Confraria dels Impressors, ques lo que unicamente anhelan, y solicitan, y altrament se oposarian sempre al dictamen, y sentir de aquells.

Particularment, ques digne de tota ponderacio, que los dits particulars Llibraters ja tenen son propri, y peculiar ofici, ques encodernar llibres, ara sian impressos, o sens imprimir, y los Impressors no tenen altre Ofici, y operacio, sino la unica de imprimir, ques propria, y peculiar de aquells, com la etimologia del mateix nom ho denota, y en esta materia, sempre se te mira que las operacions se exercescan per aquells que es mes propri de llur Art y Ofici, y no per altres, com axi ho aportan los DD. y assenyaladament Julio Caponio discept. for. 10, 4. cap. 262. concl. 3. nu. 25 allegant algunas decisions del Senat de Nàpols, en aquellas paraulas ibi: *Probatur ultimo, quia per S. Consilium fuit decisum quod Sutores non possint exercere artem vulgo dictam, delli Giupponarii, ut per Rovit. pragmat. de magistrat. artium, nu. 2. cuius decisionis meminit Novarius ad eandem rubricam de Magistrat artium. n. 4. et in eodem D. C. fuit judicatum Chirothecarios posse facere calceamenta mulierum auro, et serico ornata, et odorifera, non obstante prohibitione Calceolariorum, quia facere calceamenta predicta, modo quo supra, magis confert officio Chirothecariorum, qui auro serico, et odoribus utuntur in chirothecis, et calceamentis mulierum, difforme omnino ab exercitio Calceolariorum, qui serico auro, et odoribus non utuntur, cuius decisionis meminit Thorus in compendio p. 2 in verbo Artifex.*

La raho del sobredit es molt justificada, perque de dret, no es permès, ni licit a ningú, usurparse, ni immiscuirse en los oficis, y operacions de altres, sino que cada qual ha de cenyirse, y restrenyerse dins los limits, y esfera de llur Art, y Ofici, segons lo text expres de la lley *Consultadivalia 23. de testam. Georg. Cabedo decis. 158. p. I, Rovit. in rubr. de magist. art. nu. 2. Cesar Carena res. 164. a n. I. Fontan. decis. 393. a n. I. Xam. ver. iud. p. I. defin. 52. à*

*nu. I, et de Privil. § 14. n. 37. D. Pedro Quesada et Pilo contr. for. cap. 29. n. 34. vers. Sal est, y es formalment lo que digué lo gran politich Bovadilla to. I. lib. 2. cap. 18. à n. I. ibi: Quod quilibet terminis sibi constitutus, debeat se continere contentum, puix altrament restarian turbades, y confusas las operacions, com ho diu nostre insigne pratich Font. en dita decis. 393. n. 3 et 4 mutuantho de dita lley Consultadivalia, y de eixa manera se assegura vn bon govern en la Republica, y decorosa ocupaciò de sos habitants, ques la rahó que dona Osorio lib. I. de reg. instit: en aquellas paraules, que per ser tant elegants no poden omitirse, ibi: *Omnis Reipublicæ interitus immunerum perturbatione consistit, dum enim quilibet suum negotium non facit, sed alienum officium, atque munus usurpat nihil rectè, vel ornatè fieri potest. Sed omnia perturbari, et commiceri necesse est, etc.* De aqui es, que en la present Ciutat, los Oficis, y exercicis de aquells, se regonexen dividits, y separats, ab Collegis, y Confrarias, y no poden los que son de vna Confraria, ocuparse, ni fer las operacions que son peculiars de altre, segons aixi ho ensenyau Fontanel. en la allegada decis. 393. num.: I. y Xammar de privileg. en lo §. 14. num. 37. in fine.*

Per tot lo que esperan los Impressors de la present Ciutat, qui son, Iacinto Andreu, Antoni Lacavalleria, Rafel Figueró, Vicens Suriá, Ioan Iolis, Ioseph Llopis, y Pere Brugas, que V. S. se servirà remetrer las pretensions dels particulars Llibraters, a las causas sobre mencionades, que ho rebràn à singular gracia de la poderosa ma de V. S. — Officio &c. — Altissimus, &c. GVELL. — Habilitata, Asper Advoc. Civit. Habilitata, Ioffreu iunior Advoc. Civit. subrogatus.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1685, inserta n.º 6, entre folis 183 y 184.)

N.º 13

Molt Yll.^{re} Señor

Les quatre Perçones nomenadas per V. S. inseguint la deliberatio presa per lo Saui Concell de 36 tingut als 7 del present y corrent mes de Juliol: Attenent que tant en via de bona politicha, com en via de dret, consta que lo Art de la Estampa, es Art liberal Noble, y licit y permes á qualseuol estat de perçonas, axi ecclesiastich, y Noble com plebeo; y que aquell pot exercitar, lo Ecclesiastich, y Noble sens derogatio alguna de llur estat y priuilegi militar; y molt util a la Republica; no sols per lo que dona que treballar a moltes perçonas, sino tambe per lo molt augment que ocasiona al Comers. Attenent mes auant lo graue perjudici es a la Republica la priuatiua y distret, puix que se experimenta que per causa de ella deixan, y se desalentan las personas poderosas de emplear los capitals en formar Estampas de aquells libres, que se estampan fora del Regne, y deixan de venir los officials que vindrian de altres Regnes y Proviuñias, en que se estampa ab mes perfectio, que no en la present Ciutat, y aportan la notisia del modo mes perfet, ab que en aquells se estampa. Attenent mes auant que en lo Capitol en orde n.º 17 de las Ordinations concedidas a la noua Confraria dels Estampers erigida als 20 de Abril y als 26 de Maig 1684 se priua la llibertat de poder estampar, a totes las perssonas que no seran Confrares de dita Confraria, Ibi. *Que solament pugan tenir botiga de impressor, y estampa parada en Casa, treballar, y fer treballar de estamper en la present Ciutat, y son territori aquells que seran Confrares de dita Confraria, y agregats a aquella, y no altres; Si, y de tal manera, que si altres perssonas volian tenir, e, o, tenian dita Estampa, treballar y fer treballar ar de estamper, pugan los Proms penyurar a las tals perssonas &.* Y axi mateix, que los fadrins aniran á treballar sien penyurats &. Y, mes auant en lo Capitol en orde n.º 21 de ditas ordinations se priua ab la mateixa generalitat: Ibi. *Que del dia 20 de Abril 1684 en auant, que es lo dia fou erigida dita Confraria, no sia licit, ni permes*

a persona alguna, sino als sobre dits Confrares de dita Confraria, y als que dit die de 20 de abril actualment tenien estampa en la present Ciutat; pagant enpero los talls, y tatxas de dita Confraria, lo posar, ni tenir estampa parada en la present Ciutat, imprimint, y estampant en aquella, sots las mateixas penas. &. Y, que los dits Capitols no poden tenir lloch, perque essent assentat, y clar, com ho es en via de dret, que la dita Art de estamper es liberal y com a tal la poden exercitar, com en effecte la exercitan, lo Ecclesiastich y lo Militar, y com en dits Capitols se priua generalment a qualseuol persona que no sia Confrare de dita Confraria y que no paga talls ni tatxas de aquella; lo posar y tenir estampa parada; y axi mateix priua als fadrins lo anarhi a treballar: Se preten lo que nos pot pretendrer, ni posar en exequatio, que es lo vexar al ecclesiastich, y al militar ha entrar en confraria, y pagar talls, y tatxas; Y com aso sie incompatible a llur estat, com se deixa veurer, se segueix que semblants ordinations no poden tenir lloch; axi en la priuatiua de posar, y tenir estampa, com en la priuatiua de treballar los fadrins en ella, no subjectantse ha entrar en la dita Confraria, y pagar talls, y tatxas de aquella. Per las qualis rahons y altres, que per euitar prolixitat, se deixan a la alta comprehencio de V. S., son de sentir que la Ereccio de dita Confraria; no sols no pot tenir lloch, sino que tambe es prejudicial a la vtilitat, y benefici publich, perque priua lo libero comers, y destorbaria lo erigirse companyias de perçonas, que ab crescuts cabals posarian estampas de consideracio, que de no tenirlas, en tot, sino sols en principis, posadas en lo estat present, resulta que serua molt diner de la present Ciutat, y del Regne, a Venecia, Lio y altres parts. Y perço apar, que V. S.; Usant de la facultat que per Reals Priuilegis si y concedida de Erigir, y extinguir Confrarias, corregir, y esmenar, Ordinations de aquellas, deuria extinguir dita Confraria nouament erigida dels estampers, tornantla al estat de Confraria de deuotio, com antes estaue: Concedint llibertat pera posar y tenir estampa en la present ciutat, y son territori, a qualseuols personas de qualseuol estat y condicio sien, y pera treballar y fer treballar en ella y axi mateix als fadrins llibertat de poder treballar en qualseuols estampas, sens estar obligats a entrar, ni agregarse en dita Confraria, ni ha pagar talls, ni tatxas de aquella.

Y pasant al segon fet, que V. S. comete a las dita quatre personas, en orde al mirar, y examinar les Ordinations fetas a la Confraria de Sant Hieroni dels Llibraters; han mirat aquelles, y no han trobat

ordinatio que donas facultat pera poder imposar petixo algu sobre llurs obras, Y com se hage participat a V. S. que la dita Confraria, e, o, los Confrares de aquella, haurian imposat, als Confrares llibraters, que hagen de correspondrer al comu de la Confraria tres sous per quiscuna rayma de paper, que igualaran y picaran, Y com dita impositio sie directament petixar lo Ecclesiastich, y demes estats, que no poden, ni deuen estar subjectes a la dita Confraria; porque si lo llibrater pot picar y igualar la rayma del paper (vervi gracia), per un sou, tenint de correspondrer al comu de la Confraria tres sous, seria precis ferne pagar quatre sous, que seria petxar al Ecclesiastich, y demes perçonas que tindrian menester paper picat y igualat; Perço çom de sentir ordene sie extinch, y lleuat dit petxo, y priuat juntament lo poder imposar la dita Confraria semblants, ni altre petixos, sobre las obras, o, feines fan los confrares de dita Confraria de S.t Hieroni dels llibraters. Saluo sempre lo sentir de V. S. que tot sera lo mes assertat.

(ARXIU MUNICIPAL. — *Deliberacions*, any 1685, inserta n.º 1, entre folis 216 y 217.)

N.º 14

REGIA PROVISIO MANVENTIONIS, || facta die 20. Iunij 1685. in Regia Audientia, & || in Aula Admodum Reverendi || Cancellarij. || Referente Magnifico Michaelle || Ioanne de Tauerner et Rubi Regio || Consiliario dignissimo. || In causa syndici Confratriæ || Sancti Ioannis Ante Portam Latinam Typogra- || phorum præsentis Civitatis || Barcinonæ. || Contra || Iacobvm Cays. || Not. Ioannes Petrus Fabra.

Die 20. Junij 1685. visso processu, et partium altercato super interdicto summarissimo retinenda possessionis interim appellato. Videlicet vtrum interim, et lite pendente Proceres, et confratres Confratriæ Tupographorum Barcinone, sint manutenendi, et conservandi in possessione seu quasi, prohibendi Iacobo Cays exercitium Artis Typographi in præsenti Civitate Barcinone, et illius territorio, et illum pignorandi quotiescumque in ea dictam Artem exercere tentaverit. An verò dictus Iacobus Cays, sit manuteneundus, et conservandus in possessione seu quasi, exercendi dictam Artem Typographi liberè in quacunque Typographia illi benevisa, pro vt manuteneri fuit per illos respectivè petitum, quibus extitit pro parte Syndici dictæ Confratriæ, et Iacobi Cays respectivè contradictum. Visis articulis, & testium depositionibus super illis ministratorum, scedula, & deductionibus per partes respectivè oblatis, instrumentis exhibitis, & omnibus alijs videndis visis.

Attento ex deliberationibus Consilij ordinarij præsentis Civitatis, vulgo nuncupati de *Trenta sis*, factis 20. Aprilis, & 26. Maij 1684. de quibus fidem facit Petrus Trelles Civis honoratus, & Scriba maior dictæ Civitatis, constat per Consiliarios, & Consilium ordinarium præsentis Civitatis Barcinone, in vim Regiorum Privilegiorum fuisse formatam, & erectam in præsenti Civitate Barcinone, Confratriam Typographorum, sub invocatione Sancti Ioannis Ante-Portam Lat-

nam, & concessum illius confratribus, quatenus in posterum ipsi soli, & illi qui habebant Typographiam in præsenti Civitate paratam die 20. Aprilis 1684. taleas Confratriæ solvendo, & non alij, possent habere in præsenti Civitate, & eius territorio Officinas Typographorum, & Artem prædictam exercere, imponendo contrafactoribus pœnam quinque librarum, archæ dictæ Confratriæ applicandarum, & concessam facultatem Proceribus dictæ Confratriæ, pignorandi contrafactores, cum assistentia Regij Officialis. Constat ex testium depositionibus ministratorum super articulis pro parte Syndici Confratriæ oblatis 25. Octobris 1684. in executionem dictarum deliberationum, & erectionis dictæ novæ Confratriæ Typographorum, fuisse die 27. prædicti mensis Maij 1684. in Domo præsentis Civitatis, extractos Prohomines, sive Proceres dictæ Confratriæ, prout solitum est fieri per alias Confratrias à præsenti Civitate erectas. Constat ex certificatoria facta per Ioannem Navès Not. pub. Barcinone, fuisse consilium dictæ Confratriæ Typographorum (præcedente licentia Regentis Vicariam Barcinone) congregatum die 3. Junij 1684. & fuisse creatos Clavarium, & Syndicum dictæ Confratriæ. Constat instrumento recepto penè dictum Navès Not. die 7. Junij 1684. instante dicto Syndico, fuisse erectionem dictæ Confratriæ Typographorum, & illius Ordinationes, notificatas dicto Iacobo Cays. Constat instrumentis receptis penè dictum Navès Not. diebus 6. & 11. Septembris 1684. fuisse ad instantiam dictæ Confratriæ, per Proceres illius, cum assistentia Regij Officialis, pignoratum dictum Iacobum Cays, vti contracfactorem dictarum Ordinationum, pro quinque libris pro quolibet pignoramento: Et consequenter constat de tempore litis motæ, & ante, fuisse erectionem Confratriæ Typographorum exequutioni demandatam, & dicto Cays notificatam, ac per consequens per dictam Consiliariorum, & Consilij ordinarij præsentis Civitatis concessionem Typographis indultam operandi privativè ad alios, Artem Typographiæ translatam fuisse in illos quasi possessionem exercendi dictam Artem, & contrafactores dictarum Ordinationum pignorandi, & in dicta quasi possessione manutenendos, & conservandos ese; & quasi possessionem, seu statum, quem ante dictam erectionem novæ Confratriæ, habebat dictus Cays, non esse manutenibilem.

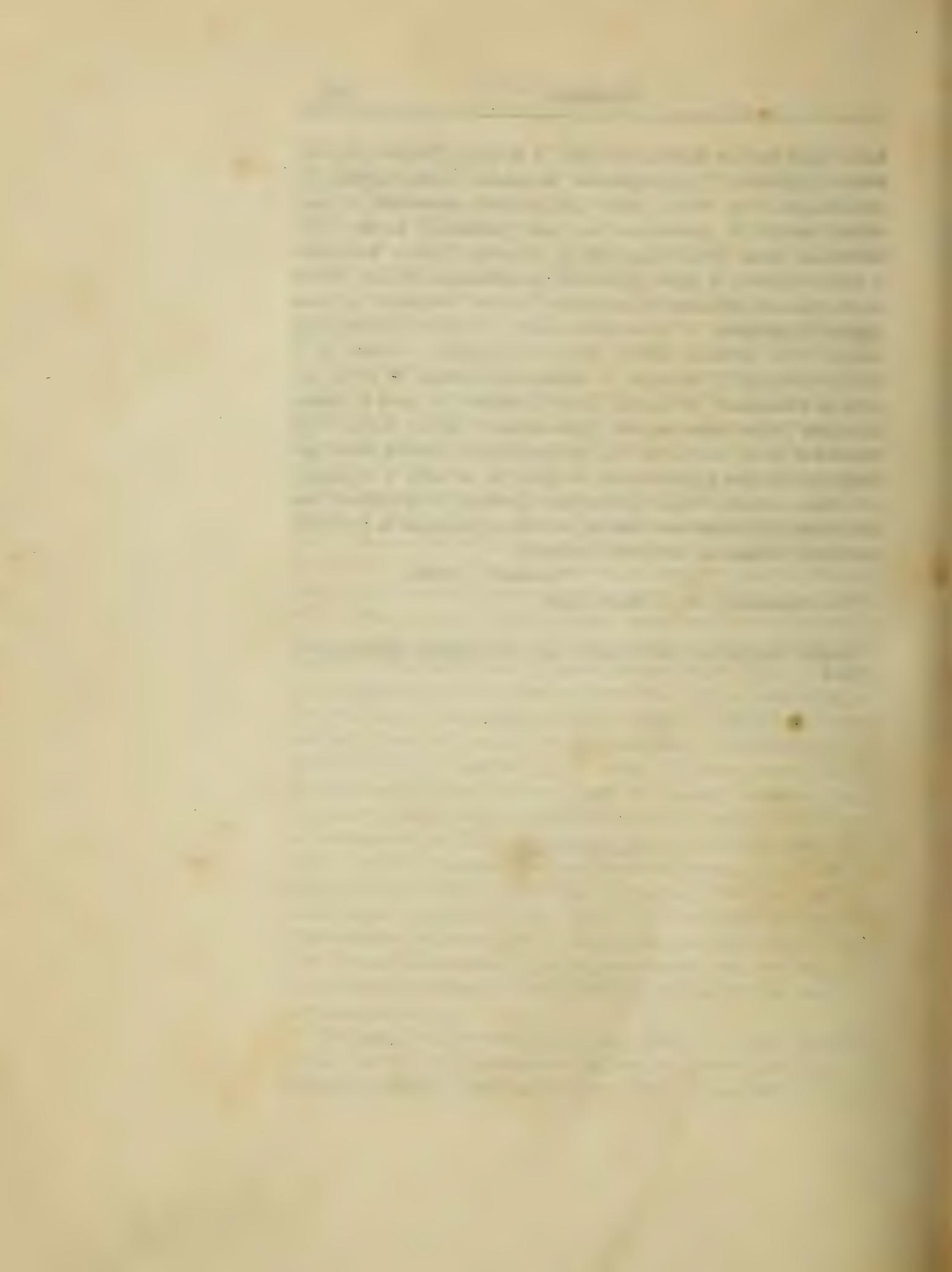
His igitur, & alijs meritis processus attentis, & alijs, sine præiudicio iurium, & prætensionum partium in iudicio petitorio, vel possessorio plenario, pro nunc, interim, & hac lite pendente, ac donec

fuerit super illis ius dictum. Providet, & declarat, Proceres, & confratres Confratriæ Typographorum Barcinone, manutenendos, & conservandos, fore, & esse, prout cum præsenti manuteneri, & conservari mandat in possessione seu quasi prohibendi Iacobo Cays exercitium dictæ Artis Typographi in præsenti Civitate Barcinone & illius territorio, & illum pignorandi quotiescumque dictam Artem contra tenorem dictarum Ordinatiorum exercere tentaverit, vt cum præsenti manuteneri, & conservari mandat, & dictum Iacobum Cays cessare, & se abstinere debere, pro vt cum præsenti cessare, & se abstinere mandat à molestijs, & turbationibus illatis, & forsan inferendis Proceribus, & Syndico dictæ Confratria; & quod in consequiam dictæ manutentionis, possessionisvè solvat dictus Cays Proceribus dictæ Confratriæ, seu illorum Clavario, decem libras pro memoratis duobus pignoramentis, et quod ad id fiant, & expediatur littera, cartella, & aliae provisiones oportunæ iuxta stylum, non obstantibus in contrarium deductis, articulo expensarum in posterum reservato, exequantur bistracta. Intimetui.

Taverner, y Rvbi.

Per Monmany d. d. d. Iacobo Cays

(ARXIU MUNICIPAL.—*Deliberacions*, any 1685, inserta entre folis 183 y 184.)

FACSIMILS DE VARIES PORTADES
Y PRIMERES PLANES D'ESTAMPACIONS BARCELONINES

Segles XV y XVI

En nom de nostre senyor e dela humil verge
Maria mare sua. Comença lo psaltiri tret
dela blibia de stampa; la qll es estada emprèp
tada en la ciutat de València: e fon corregida
da vista e regoneguda p lo reuerend mestre
Jacme borrell mestre en sacra theologia del
orde de pricadors e inquisidor en lo regne de
València e daltres segons en aquella se conte.

Beatus vir qui nō abiit in cōsilio impior.

Comença lo primer psalm del psaltiri.

Feria prima diumenge.

Ensauenturat es lome q
no es anat en lo consell
dels impiadosos: e en la
xia dels peccadors no es
estat: e en la cadira de pe
nitencia no ha segut.

Das en la ley del senyor
es la voluntat de ell: e en la ley de ell pença
ra dia e nit. E sera axicoz larbre lo qual es
plantat prop los decorriments deles argues:
lo qll donara lo seu fruyt en son temps. E la
fulla de ell no caura: e totes qualsevol coses

PSALTIRI. Primera plana.

Estampació d'En Nicolau Spindeler, 1480.

La vida del Rey Alexandre scriue per aquell singularissim bistorial Plutarchus fins en aquella part on lo Quattro curcio ruffo començà. Alexandre enit etanc,

Prohemiu.

DEl Rey Alexandre la vida en quest volum scriure proposant per la granea deles gestes sues: donar als qui la legiran escusacio volem. perque de representacio no sian fets dignes: si totes les coses molt famoses largament sci no explicam. Car deixats los grans fets solament la vida scriure hauem delliberat. Absolement q[ue] los actes grans deles virtuts o vices no perfectament fan demonstracio. Ans ales voltes una minima cosa paranta o ioch mes deles condicions de algn en coneixençans porten: que hauer morts en batalla infinites enemichs e grandissimes hostis vencudes o expugnades ciutats. Dicichs leitades les altres coses com fan los pintors qui solament dela cara don lo indici dels costums es coneget: prenen les similituds: sols los senyals del animo de Alexandre per los quals significar la uida sua nos deu es ser admes scriure des grans bistoriaes e actes bellicosos als altres deixant.

Vida generacio concebiment e nascitat de Alexandre.

CEra creença es de Laran: lo paternal lignage d'alexandre derquies venir E du E. acus: lo maternal dela generacio de Hippolomis esser. Era Poblet en adolescencia quant Olympia en camps en Síntotracia sancia vida

.2.1.

Libre primer de mestre
Johan gerson canceller
de Maris dela imitacio
de jesuchrist e del menyspreu de
aquest mon esplanat de lati en
valenciana lengua perlo mag-
nific en Miquel perez ciutada

Capitol primer.

Dui seguix a mi: no
camina en tenebres.
mas haura luz de vi-
da. Aquestes glorio-
ses paraules son de
Jesus saluador nos
tre. ables quals nos
amonesta: en quina
manera seguirem los
drets canis dela sua
santa e benaventurada vida. E si volem ab lu-
minosa lum bandear del nostre enfosquit cor

LA IMITACIO DE JESUCRIST. Primera plana.

Estampació d'En Pere Posa, 1482.

PHOCE GRAMMATICI ET SUMMI
ORATORIS DE PRINCIPALIBUS ORA
TIONIS PARTIB⁹ LIBER MAXIME CO
PEDIOSUS ICIPIT. **L**ege feliciter.

Ars mea multorū es: quos secula prisca tulerū.
Sed noua te breuitas asserit esse meam.
Sinuia cum veterum sine explorata libellis:
Multā loqui breuiter sit nouitatis opus.
Te relegat iuuenis: quē garrula pagina terret.
Aut si quem paucis seris nosse iuuat:
Te longinquā petens comitē sibi ferre viator
Non dubitet. paruo pondere multa vehic.
Te si quis scripsisse voler: non villa queretur
Damna. nec ingrati triste laboris onus
Es: quod quisq; petet. nunq; censura disertū
Hoc contemnet opus: si modo liuor abest.

Redo non nullos hoc meum mi
raculos opusculum. q; in tanta do
cilliorum bonum copia qui
vane diligenter q; emendati sermo
ns preceptra tradidunt: ego potissimum ausus

La vida e transit del glorios sanct iheronim doctor e illuminador de sancta mate sglesia.

Interpretacio si nom iheronim
Capitol primer.

Iheronim es dit sacerdot que vol dir sanct enemus que vol dir bosch quasi sanct bosch. O es dit de noma : que vol dir ley : on enla sua legeda se diu : que iheronim es interpretat sancta ley. Car ell son sancto es ferm e net e tenyit de sanch e deputat al sanct vs. Aixico los vexells del temple eren dits sancts. perco com eren deputats al sanct vs. Bonch s sanct iheronim son sancto es ferm en obra bona per longuesa de perseuerancia : son nedeu enla pensa per primitat. son tenyit de sanch p pésament dla passio d iesu crist E son deputat al sanct vs per la exposicio e inter-

Obra intitulada lo Larcer damor.
Lcomposta y hordenada per diego de sant Pe-
 bro a peticio y pregarjes dedon diego ferradis
 alcayt delos donxeles y altres Lauallers dela
 cort del Rey despanya nostre senyor. Traduit d'
 lengu i castellana: en estil de valenciana prosa:
 p Bernadi vallmanya Secretari del spectable
 conte doliua. El començà lo prolech.

Molt virtuos Senyor.

Glacara que algun comport per a cal-
 lar me falte: nom fall coneixença p
 a veure: què seria millor estimarme
 del que poria callar: o del que poria
 hauer dit penedir me: y ab tot q arri
 you coneiga encara que mirant dela veritat tin-
 ga clara coneixença. segueixch la openio. y fent
 lo contrari nunca tens reprehensio reste. Si erre
 per ignorancia: ab vergonya pagant ho acabas
 le. Es veritat quen la present obra rat carrech
 no reporte. puis en ella: mes p necessitat de obe-
 bir: que ab voluntat descriure he volgut posar/
 me. Perque fuy pregat p vostra merce degues
 fer alguna obra del estil de vna oracio q hauia
 trames ala Senyora dona marina manuel: la ql
 li semblaua seria menys mal. que lo que yo ha-
 uia ia escrit en altre tractat que de mi tenia. y p
 que sos manaments: complidament tinguessen
 effecte. Bellben feria: hauent p millor errar en.

LO CARCER DAMOR. Primera plana.

Estampació d'En Joan Rosembach, 1493

CAQUEST LIBRE ES APPELLAT SCALA DEI : SO QUAL HA
ORDONAT E FET MESIRE FRANCESCH EXUNENIS DEL OR-
DE DELS FRARES MENORS : E' PATRIARCHA DE IERUSALE.

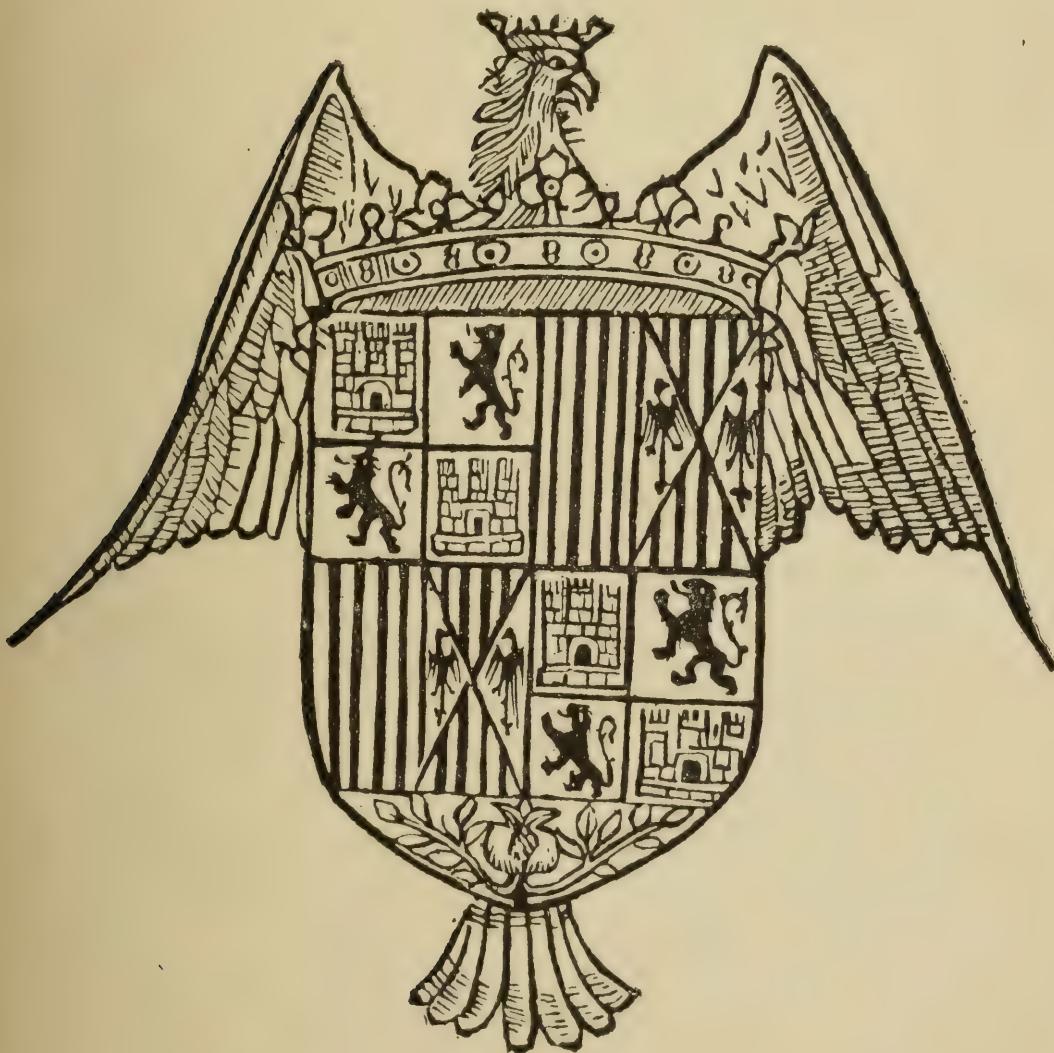

La molt alta : e molt excellent se-
pora la senyora dona maria per
la gracia de deu regina darago:
frare francesch eximenis del or-
de dels frares menors rostem ps
so seruidor e factura en aquell q
es rep dls reps iesuchrist saluador e amador de
tota conscientia pura. Senyora molt alta diuer
ses vegade ma stimular la vostra gran senyoria
q p endreçament dela vostra spiritual vida vos
ordenas qualque pochvolumet del qual pogues
seu pendre algun lum e directio a millor guar-
dar vos de tota offesa de deu : e pogueseu pus
aptament aproffitar en tota virtut : e mes adieu
plaure. **C**Perque senyora molt alta yo volent
satisfer ala vostra sancta intencio : e acrерiment
dela vostra deuocio he ordenat lo libre seguent :
enlo qual se concenen les materies les quals en
senyen les rubriques seguent.

C apitol primer qui ensenya la noble regina e
virtuosa en q deu souint pensar. a cartas. v.	
C Oracio al senyor de tot lo mon. a cartas . v.	
C Del primer benifet a cartas.	vi.
C Del segon benifet a cartas	vii
C Del terç benifet a cartas.	viii

n

Constitucions de Cathalunya.

Portada.

Estampació d'En Joan Rosembach, 1494.

Gravat que exorna'l llibre dels *Usatges y Constitucions de Catalunya*,
primera edició estampada en 1495.

Representa'ls tres estaments que constituen les Corts del Principat, aplegats
sots la presidència del rey Ferrà lo Catòlic.

Prim

i.

Bela sancta fe catho
lica: e privilegis del sanct
baptisma

Jacme primer en la cort
de leyda.

Apien
tuyt q
nos en
Jacme
p la gra
cia d du
rey de a
rago de
mallorcas

ques: e de Valencia Comte de
Barçalona: e Burgell: e seyor
de Abuntpaller per nos: e per
tots nostros successors aixi en
Arago com en Cathalunya: e
Aballorques: e Abanorca: e
Abuntpaller: com encara en //
lo Regne de Valencia e per to
ta la senyoria e iurisdicció no
stre com en qlsevol altre loch
que ara hauem: e daquiauant
nos: e nostros successors no
stro seyor aiudat haurem per
amor de nostre seyor Jesu //
christ e delaverge Abaria glo

iosa mare sua e en remey dela
nostra anima en per tostems
statuhim que cascu iuheujo ser
rabi qui spirat per gracia del
spirit sanct voltra reebra la fe ca
tholica el saludable lauament
di baptisma que francament:
e sens tota contradiccio de al
gun ho pusca fer no contres
tant statut prohibicio o pacte
de nostres predecessors o dal//
tre o encara costuma sobre a
ço obtenguda Aixi que per a
ço no perda res d sos bens mo
bles e immobles e si mouents
q primerament hauia ans tots
aqueells bens segurament e frâ
ca hage tengua e possehesca p
auctoritat nostra salua la legit
tima dels fills: e dels prohibi
mes del conuers: aixi empero
que dels dits bens d aytal con
uers los fills ne los prohibimes
noli puxen res demanar ell vi
uent mas apres la mort de aqll
allo solament e no resmes pu
yen demanar que si moris en iu
daisme o en paganisma raho
nablement demanar pogueré.
car aixicom aquests aytals per
axo merecen la diuinal gracia
aximateix se coneguen obtenir
la nostra qui deuem la volun
tat e beniplacit de deu resem
blar Aitem statuhim en per
tostems e fermament sots pe
na peccuniaria a arbitre di int
ge imposadora prohibim que

a.ii

Constitucions

noves. Ad. d. iii

Portada.

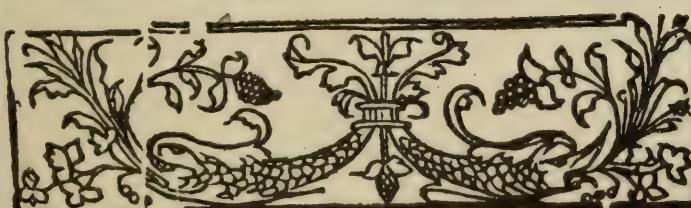
Estampació d'En Gabriel Pou, 1504.

Commentaria Jacobi de Marquilles super vsaticis barchiñ.

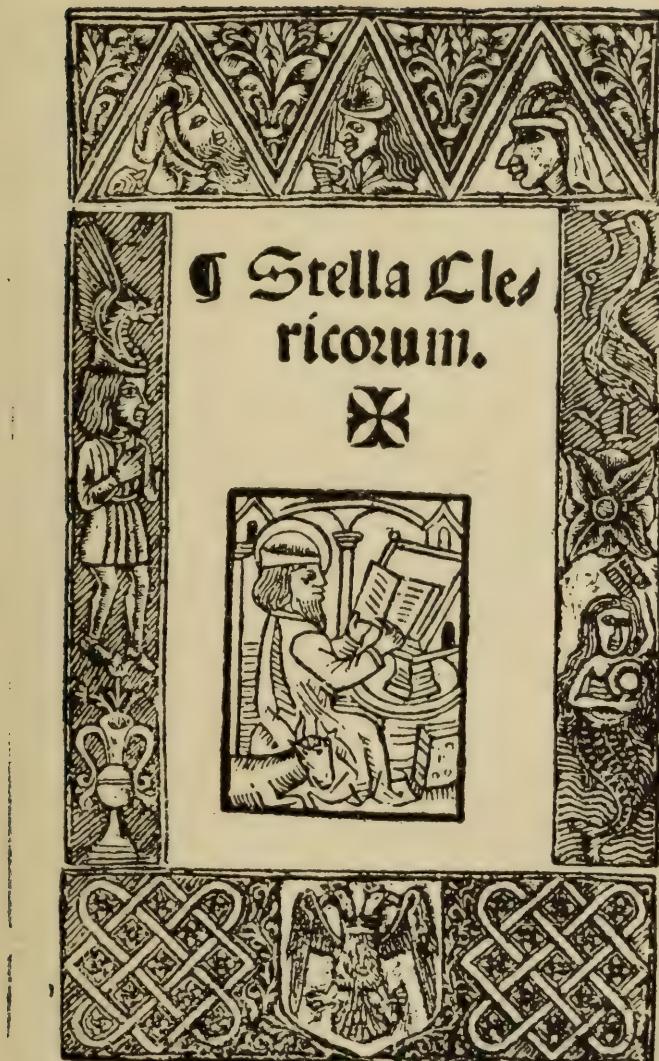
Libre del mēyspū

del mon. E dela Imitacio de nostre
Senyor deu Jesucrist. L'opost per
Johā Bersson cōseller dla Ciutat de Paris: di-
rigit ala Illustre Sèyora dona Ysabel de Vil-
lena. Abadessa del monestir dela Trinitat de
Valencia.

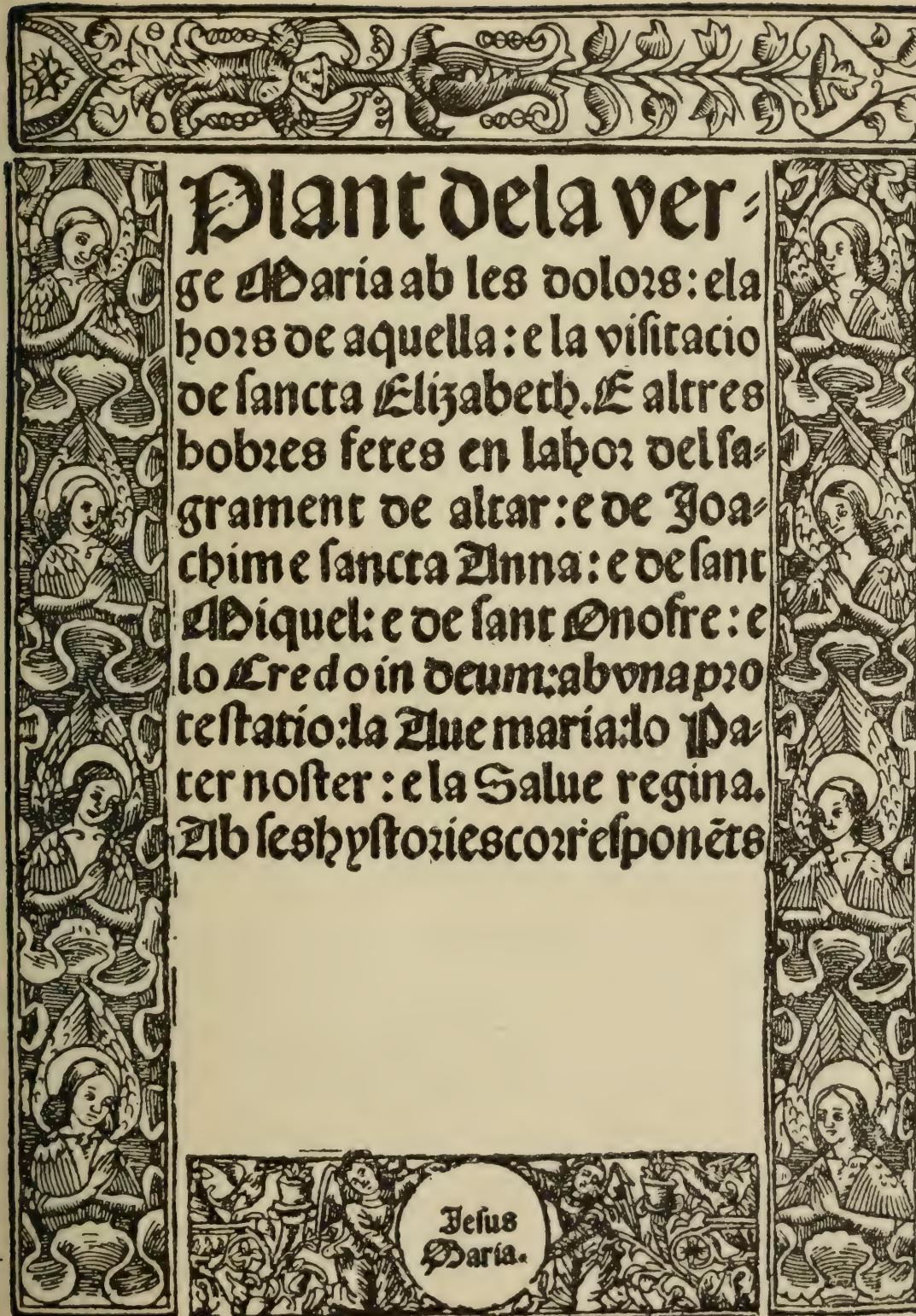
Portada.

Estampació d'En Carles Amorós, 1518.

Portada.

Estampació d'En Durà Salvanyach, 1525.

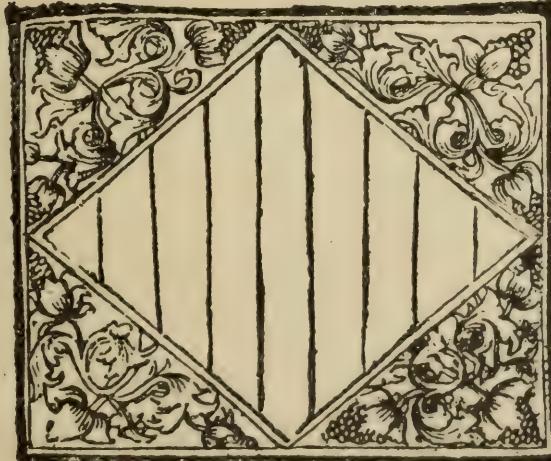
PLANT DE LA VERGE MARIA. Primera plana.

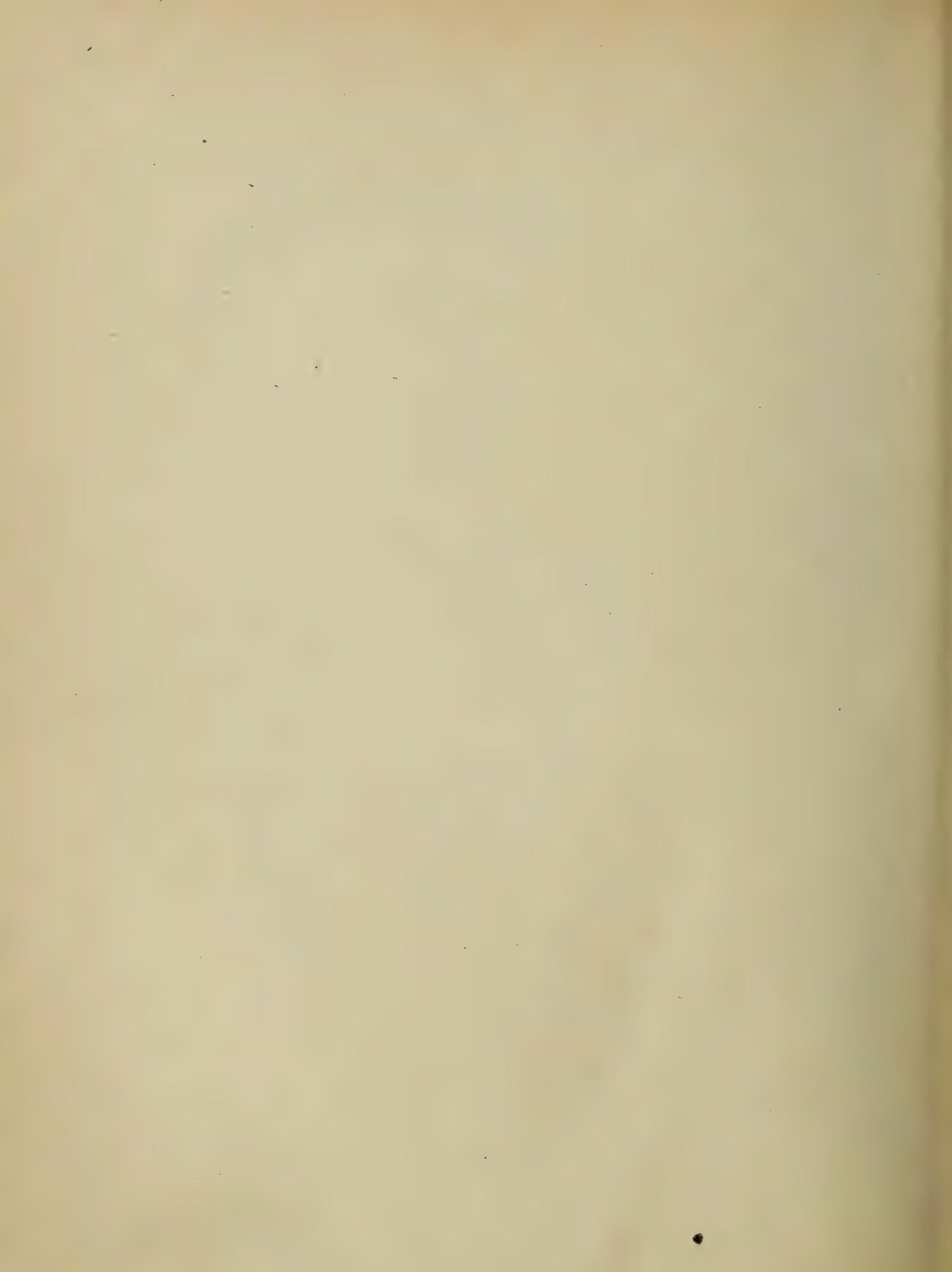
Estampació d'En Joan Rosembach 1528

Chroniques de l'

pāya fins adno diuulgades: que tracta dls No
bles e Imuitissims Reys dels Sots: y gestes
de aquells: y dels Lōtes de Barcelona: e Reys
de Arago: ab moltes coses dignes de perpetua
memoria. Compilada per lo honorable y discret
mossen Pere Aliquet Carbonell: Escrivia y Ar-
chiver del Rey nostre senyor. e Notari publich
de Barcelona. Nouainent imprimida en lany.

M.D.XLVIJ.

MARQUES

Després de la introducció de l'Art d'imprimir en nostra ciutat, no trigaren los mestres tipògrafs a adoptar-les, per a distingir los llibres sortits dels obradors llurs y senyalar-ne, així, la procedència. La marca, donchs, venia a ésser l'equivalent y omplíà'l meteix objecte que'l peu d'impremta, ab que fou més tart sotstituida.

Com a mostra curiosa d'elles, creyem d'interès il·lustrar aquestes breus claricies ab los facsímils de les que havem replegades en nostra recerca.

Les primeres que aparegueren se remonten a les darreries del segle xv. Les usaren los mestres Pere Miquel, Diego Gumiell, Joan Rosembach.

D'En Nicolau Spindeler, altre tipògraf de la època, no'n coneixem cap de publicació barcelonina. Reproduim, no obstant, un fragment de la esplèndida orla que figura en la primera plana del text de *Tirant lo blanch*, estampat per ell a Valencia l'any 1490. (Vegi's la marca a.)

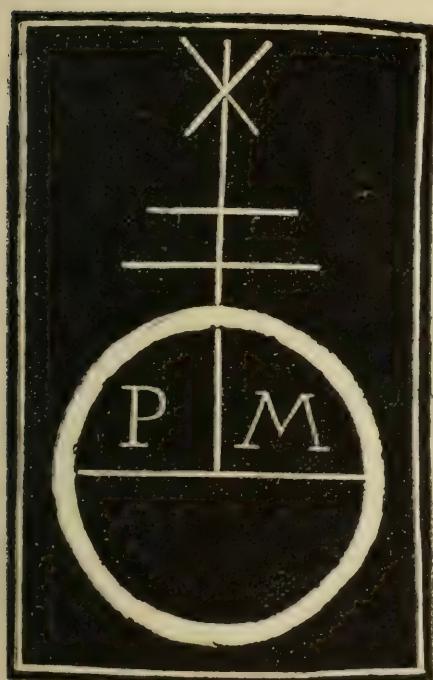
La característica de les marques era una vinyeta o dibuix, de diferents tamanys, ab les inicials — compostes, al principi, en forma de monograma — de l'Estamper que les usava. No sempre, cada mestre, conservava la mateixa, car trobam que en diferents temps En Rosembach, Joan Carles Amorós, Jaume Cortey, Claudi Bornat, Sebastià de Cormellas, Pere Mompezat, Pere Malo y Josep Moyà, n'usaven de variades.

En quant a la propietat de les referides marques, esde-

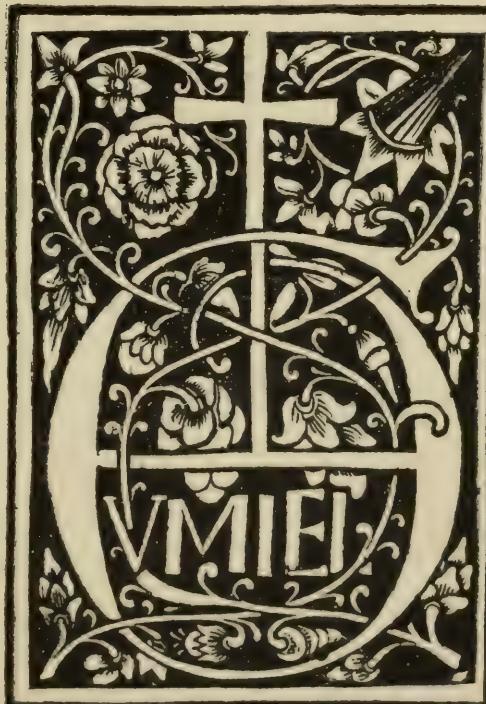
venia sovint ben ilusoria. Los Estampers poch escrupulosos, s'adjudicaven molt guapament les de qualsevol altre company, introduint-hi sols petits detalls d'adaptació. Així apareix, per exemple, que En Pere Malo, pels voltants de l'any 1570, feya ús d'una marca que l'Impressor de Lyó, Ludovicus Martinus, usava ja l'any 1515. En Malo ne tingué prou per a fer-se-la seva, ab sotstituir la lletra *L* — inicial del nom de fonts d'aquell — per una *P*. (Vegin-se les marques *b* y *c.*)

(a) NICOLAU SPINDELER, Estamper.
Segle xv.

PERE MIQUEL, Estamper.
Segle xv.

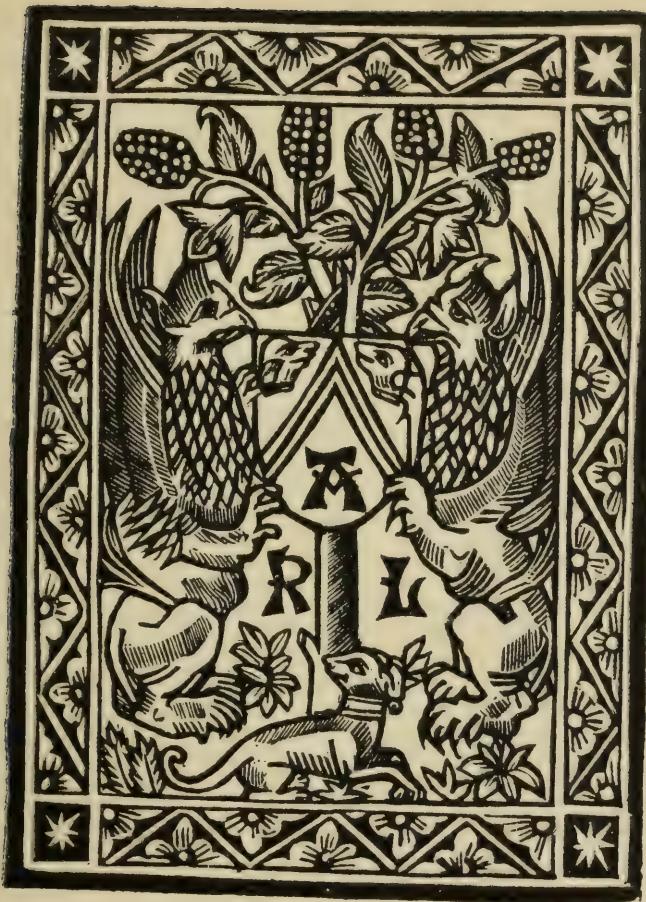
DIEGO GUMIEL, Estamper.
Segle xv.

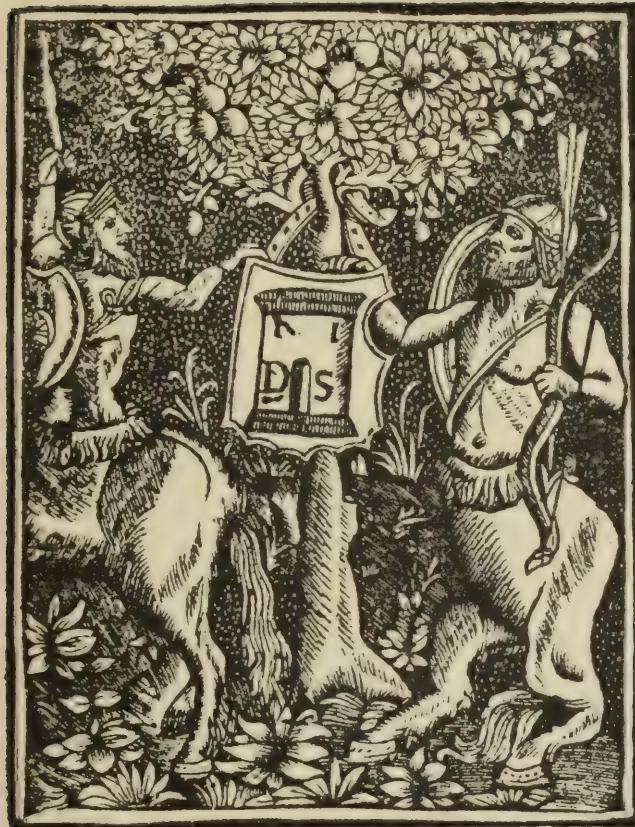
JOAN ROSEMBACH. Estamper.
Segle xv.

JOAN ROSEMBACH. Estamper.
Segle xvi.

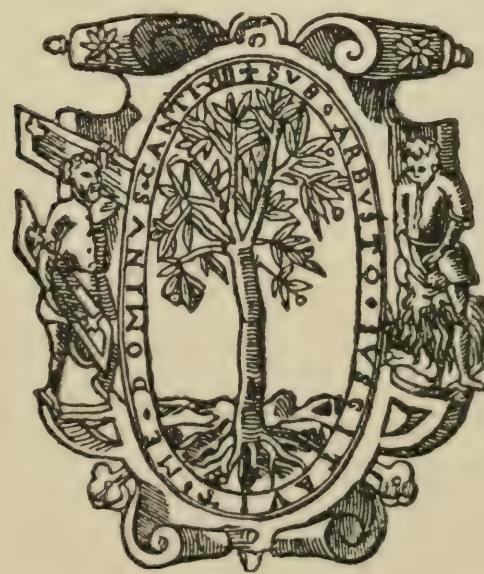
JOAN CARLES AMORÓS, Estamper.
Segle XVI.

DURÀN SALVANYACH, Estamper.
Segle xvi.

HUBERT GOTARD, Estamper.
Segle xvi.

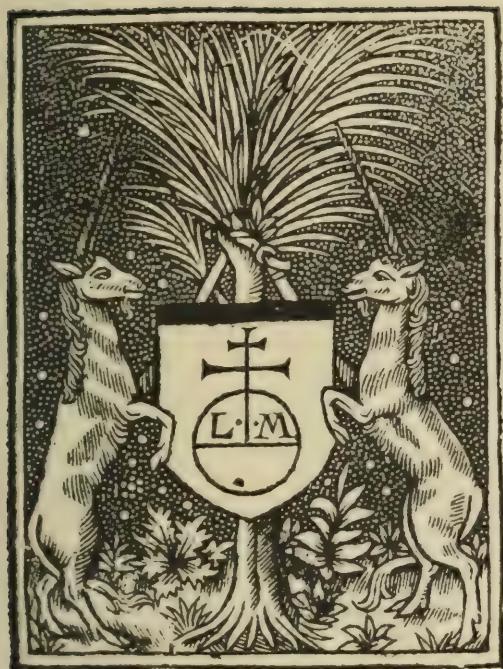
SAMSÓ ARBÚS, Estamper.
Segle xvi.

JAUME CORTEY, Llibreter-Estampier.
Segle XVI.

CLAUDI BORNAT, Llibreter-Estampier.
Segle XVI.

(b) LUDOVICUS MARTINUS, de Lyô. (1515.)

(c) PERE MALO. (1570.)

• PERE MALO, Estamper.
Segle XVI.

GABRIEL POU, Estamper.
Segle XVI.

JAUME CENDRAT V VDA. MOMPEZAT, Estampers.
Segle XVI.

JAUME CENDRAT, Estamper.
Segle XVI.

PERE POSA, Estamper.
Segle XVI.

PERE MOMPEZAT, Estamper.
Segle XVI.

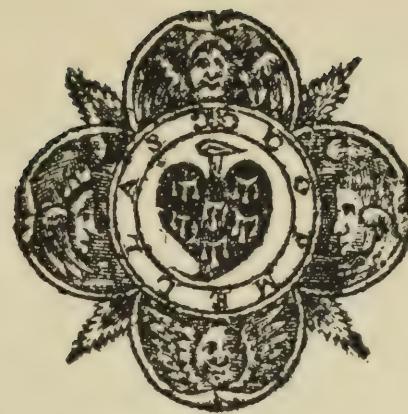
SEBASTIÀ DE CORMELLAS,
Estamper. Segle XVI.

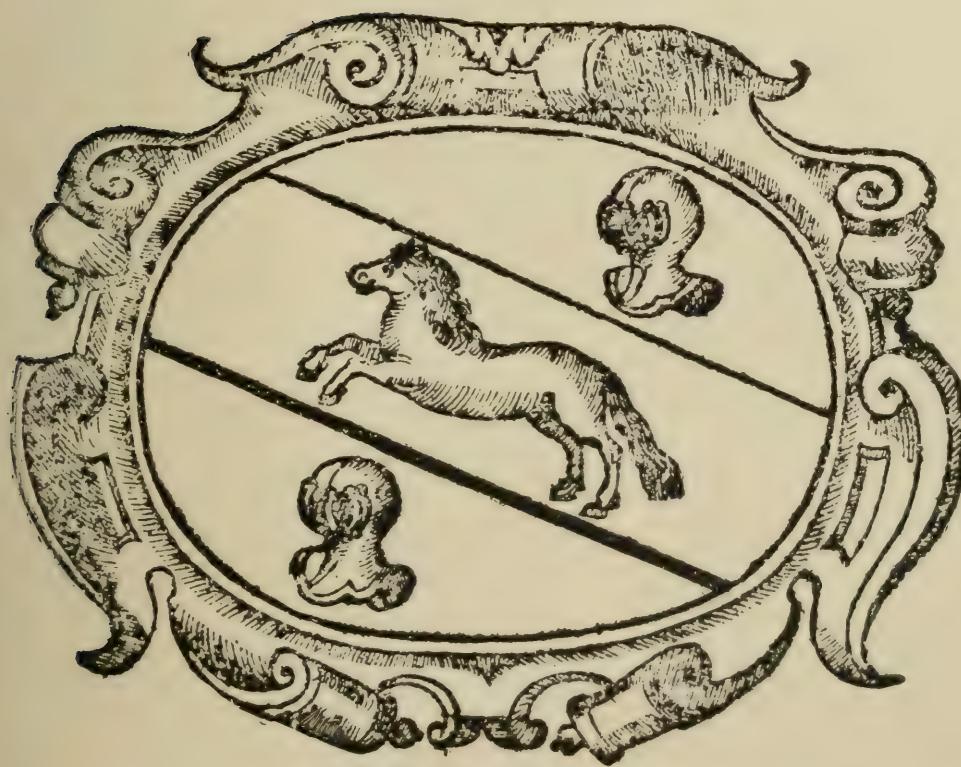
SEBASTIÀ DE CORMELLAS,
Estamper-Llibreter. Segle XVII.

SEBASTIÀ DE CORMELLAS, Estamper-Llibreter.
Segle XVII.

SEBASTIÀ DE CORMELLAS, Estamper-Llibreter.
Segle XVII.

ANTON LACAVALLERÍA, Estamper.
Segle XVII.

GABRIEL GRAELLS y GERARD DOTIL, Estampers.
Segle XVII.

JOSEPH MOYA, Llibreter-Estampador.
Segle XVII.

FRANCISCO LLOPIS,
Llibreter-Estampador. Segle XVII.

JAUME MATEVAT,
Estampador. Segle XVII.

VDA. DE MATEVAT.
Estampera. Segle XVII.
Aquesta marca també la usà
Jaume Cendrat.

Marca que usava la Confraría.
Segle XVII.

POST SCRIPTUM

Notes sobre estampers antics a Catalunya. — Sots aquest títol, l'erudit Oficial Arxiver de la Catedral Basílica de nostra ciutat, Mossèn Joseph Mas, en lo *Butlletí de la Biblioteca de Catalunya* — núm.^o 7, Janer-Desembre 1917, pàgina 37, — inserta un treball interessantíssim, en lo que extrayent-les dels llibres de comptes, esposalles, baptismes, òbits y altres documents obrants en dit Arxiu Capitular, dóna una extensa llista y curioses notícies de molts dels qui exerciren l'Art de la Impremta a Barcelona, durant les centuries XVI.^a, XVII.^a y XVIII.^a

Com en ell apareixen nous noms y altres claricies molt apreciables no continuades en la *Monografía d'Estampers* del nostre llibre, per tal d'ampliar-les y arrodonir-les, estimem profitós transcriure, integralment, la part substancial d'aquell treball, que és com segueix:

SEGLE XVI

Pere POSA, impressor. — 1513, febrer, 17. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pere Posà, estampador de llibres, amb Joana Vallrells, feta per l'Obra de la Seu de Barcelona. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1511-1513.)

N. VENDELI, impressor. — 1516, octubre, 20. Apoca de 20 ♂, firmada per N. Vendeli, estampador de llibres, a favor de mossèn

Rabassa, obrer de la Seu, per 250 cartells dels Perdons de l'Obra de la Seu de Barcelona. (Arxiu Catedral, Albarans solts de l'Obra, 1515-1517.)

Mestre ROSENBACH, impressor. — 1521, maig, 25. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Mestre Rosenbach, estamper, amb Ursola Carreras, viuda, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1521-1523, f. 5.)

Joan de GILI, impressor. — 1522, gener, 20. Rebuda de 2 ♂, o sia un real, de les esposalles de Joan de Gili, piamontès, estamper, amb Isabel, feta per l'Obra de la Seu. Sols pagaren un real, o 2 ♂, perquè eren pobres, criats de Mestre Carles, estamper. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1521-1523, f. 34.)

N. CARLES, impressor. — 1522, gener, 20. Rebuda de 2 ♂ de les esposalles de Joan de Gili, piamontès, impressor, amb Isabel, feta per l'Obra de la Seu. Eren pobres, criats de Mestre Carles, estamper. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1521-1523, f. 34.)

Pere MONPESAT, impressor. — 1529, juny, 16. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pere Monpesat, estamper, amb Francisca Sech, feta per l'obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1529-1531, f. 12.)

Nicolau ROSEL, impressor. — 1532, agost, 25. Rebuda de 1 ♂ de les esposalles de Nicolau Rosel, estamper, amb Antiga, filla de..... pobre, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1531-1533, f. 46.)

Joan ODIGER, impressor. — 1533, abril, 29. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Odiger, estamper, amb Anna Strolla, viuda, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1531-1533, f. 62.)

Joan CARLES, impressor. — 1539, gener, 7. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Carles, estamper, amb Joana, viuda de Joan Vantallols, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1537-1539, f. 61.)

Carles AMORÓS, impressor. — 1547, desembre, 23. Apoca de 18 ♂ firmada per Joan Carles Amorós, estamper, a l'Obra de la Seu, per estampar dos escuts i quaranta cartells per la fàbrica (o sia per l'Obra). (Arxiu Catedral, Albarans d'Obra, 1541-1549, f. 164.)

Pere BOTIN, impressor. — 1550, juny, 10. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pere Botin, estamper, francès, amb Bàrbara, filla de Mestre Joan Sastre, de Vich, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1549-1551, f. 57.)

Joan de RETESTRIES, impressor. — 1552, desembre, 19. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan de Retestries, castellà,

estamper, amb Joana, filla de Mestre Antoni, naiper, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1551-1553, f. 69.)

Pere MONSARRAT, impressor. — 1555, febrer, 9. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pere Monsarrat, estamper, amb Aldonsa Puix, donzella, feta per l'Obra de la Seu. Les féu mossèn Martí Clari. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1553-1555, f. 88.)

Valero d'en CAMPOS. — 1555, juliol, 10. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Valero d'en Campos, *inprimedor*, amb Gràcia Samora, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1555-1557, f. 8.)

Pere MONPESAT, impressor. — 1558, desembre, 22. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pere Monpesat, estamper, amb Eulària, viuda de Joan Galvay, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1557-1559, f. 75.)

Mestre Antoni d'OLIVA, impressor. — 1560, gener, 24. Bateig d'Angel, fill de Mestre Antoni d'Oliva, estamper, i d'Angela, sa muller. (Arxiu parroquial de Sant Just, de Barcelona, Llibre primer de baptismes, f. 368.)

Cristòfol ESTRADA, impressor. — 1561, octubre, 26. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Christophol Estrada, estamper, fill de Joan Estrada, amb madona Esperança Serra, viuda, muller que fonc de tal Serra, baster, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1561-1563, f. 21.)

N. FUENTES, impressor. — 1562, març, 31. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles d'Alexandre, italià, argenter, amb madona Hierònima, viuda, que fou muller de N. Fuentes, estamper, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1561-1563, 37.)

Joan FRANCESCH, impressor. — 1564, març, 10. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Mestre Joan Francesch, notari real, fill de Mestre Joan Francesch, difunt, estamper, amb Elisabet Monferrís (a) Peralta, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1563-1565, f. 36.)

Tomàs MONTADO, impressor. — 1564, juliol, 16. Bateig de Joana, filla de Tomàs Montado, estamper, i de Pereta, sa muller. (Arxiu parroquial de Sant Just, de Barcelona. Llibre primer de baptismes, f. 448.)

Joan FRANCESCH, impressor. — 1565, abril, 23. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Francesc, notari real, fill de Joan Francesc, estamper, difunt, amb Angela Castelló, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1563-1565, f. 81.)

Pere MALO, impressor. — 1566, gener, 11. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Pedro Malo, estamper, del regne d'Aragó, ha-

bitant a Barcelona, amb Eulària Masdeu, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1565-1567, f. 48.)

Jaume DELVANT, impressor. — 1566, abril, 16. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Jaume Delvant, estamper, ciutadà de Barcelona, amb Esperança Magdalena Frexes, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1565-1567, f. 66.)

Joan SERRAT, impressor. — 1566, setembre, 5. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Serrat, estamper, castellà, amb Eleonor Jo, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1565-1567, f. 90.)

Antoni SALINER, impressor. — 1567, març, 14. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles d'Antoni Saliner, estamper, francès, habitant a Barcelona, amb Anna Romagosa, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1565-1567, f. 117.)

Francesc ARNANDIS, impressor. — 1570, agost, 23. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Francesc Arnandis, estamper, del regne de Castella, amb Elisabet, viuda deixada de Joan Batista, cisteller, del regne de Castella, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1569-1571, f. 91.)

Bernat DÒTIL, impressor. — 1575, octubre, 20. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Bernat Dòtil, estamper, del bisbat d'Aux, amb Jerònima, filla de Ferran Cantarell, estamper, francès, habitant a Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1575-1577, f. 26.)

Ferran CANTARELL, impressor. — 1575, octubre, 20. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Bernat Dòtil, estamper, del bisbat d'Aux, amb Jerònima, filla de Ferran Cantarell, estamper, francès, habitant a Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1575-1577, f. 26.)

Jaume SENDRAT, impressor. — 1576, setembre, 5. Apoca de 28 ♂ firmada per Jaume Sendrat, estamper, a favor de l'Administració de l'Obra, per 300 cartells estampats. (Arxiu Catedral, Albarans de l'Obra, 1575-1577, f. 96.)

Umbert GOTARET, impressor. — 1581, juliol, 11. Bateig de Francesc, fill d'Umbert Gotaret, estamper, i de Maria, sa muller. (Arxiu parroquial de Sant Just, de Barcelona, Llibre tercer de baptismes, f. 192.)

Guillem SERATA, impressor. — 1583, juny, 24. Bateig de Guillem, fill de Joan Serata, estamper, i d'Alionor, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1583-1589, f. 2.)

Andreu THOMÀS, impressor. — 1584, maig, 12. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles d'Andreu Thomàs, estamper, del bisbat de Marsella, regne de França, habitant a Barcelona, amb Mont-

serrada Francina Sancromà, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1583-1585, f. 57.)

Arnau REPAPIN, impressor. — 1584, novembre, 17. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles d'Arnau Repapin, estamper, natural de l'arquebisbat de Besançon, regne de l'alta Borgonya, habitant a Barcelona, amb Mariana Argemí. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1583-1585, f. 87.)

Francesc GOTAR, impressor. — 1585, gener, 16. Bateig de Francesc, fill de Francesc Gotar, estamper, i de Maria, sa muller. (Arxiu parroquial de Sant Just de Barcelona, Llibre tercer de baptismes, f. 272.)

Jaume CENDRAT, impressor. — 1586, juny, 27. Apoca de 18 ♂ firmada per Jaume Cendrat, estamper, a favor de l'Obra de la Seu, per 100 cartells per exigir la fàbrica. (Arxiu Catedral, Albarans de l'Obra, 1585-1587, f. 50.)

Narcís SAMPSÓ ARGUÉS, impressor. — 1586, octubre, 6. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Narcís Sampsó Argués, estamper, de França, habitant a Perpinyà, bisbat d'Elna, amb Jerònima Canovellas, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1585-1587, f. 117.)

Francesc ROSELL, impressor. — 1587, juliol, 16. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Francesc Rossell, estamper, del bisbat de Rius, del regne de França, habitant a Barcelona, amb Lluïsa Cortada, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1587-1589, f. 21.)

Garau DÒTIL, impressor. — 1588, agost, 23. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Garau Dòtil, estamper, del regne de França, bisbat d'Aux, amb Eulària Benbui, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1587-1589, f. 128.)

Hubert GOTARE, impressor. — 1590, gener, 24. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Sebastià Cormellas, estamper, d'Alcalà d'Henares, habitant a Barcelona, amb Maria, viuda de Hubert Gotare, ciutadà de Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1589-1591, f. 78.)

Sebastià CORMELLAS, impressor. — 1590, gener, 24. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Sebastià Cormellas, estamper, d'Alcalà d'Henares, habitant a Barcelona, amb Maria, viuda d'Hubert Gotare, estamper, ciutadà de Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1589-1591, f. 78.)

Mateu SPETEAFERRO, impressor. — 1590, agost, 4. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Mateu Speteaferro, estamper, de Brèscia, senyoriu de Venècia, habitant a Barcelona, amb Maria Lacruz, viuda de Martí Perezo, tintorer de seda, habitant a

Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1589-1591, f. 46.)

Joan GALVANY, impressor. — 1590, setembre, 6. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles d'Antoni Mas Arnau, notari de Mataró, habitant a Barcelona, amb Elisabet, filla de Joan Galvany, difunt, estamper, ciutadà de Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1584-1591, f. 53.)

Andreu GENART, impressor. — 1590, desembre, 31. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Martí Coperot, estamper, amb Munda, viuda d'Andreu Genart, estamper, ciutadà de Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1589-1591, f. 74.)

Martí COPERO, impressor. — 1590, desembre, 31. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Martí Coperot, estamper, fill de Martí Coperot, cheneyt, del comtat de Borgonya, amb Munda, viuda d'Andreu Genart, estamper, ciutadà de Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1589-1591, f. 74.)

Joan GALLART, impressor. — 1593, maig, 15. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Gallart, estamper, ciutadà de Barcelona, amb Margarida Maynou, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 3.)

Mateu SPESAFERRO, impressor. — 1593, agost, 14. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Mateu Spesaferro, estamper, del bisbat de Dudon, senyoriu de Venècia, habitant a Barcelona, amb Elisabet, viuda de Pere Coll, pagès, de Corbera, habitant a Barcelona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 15.)

Gabriel GRAHELLS, impressor. — 1594, setembre, 5. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Gabriel Grahells, estamper, de la vila de Cardona, bisbat d'Urgell, habitant a Barcelona, amb Eulària Oliva, de Solsona, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 81.)

Joan DALMAU, impressor. — 1594, setembre, 6. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Dalmau, estamper, de Sant Llorenç Savall, habitant a Barcelona, amb Dominga Oualler, de Ribes, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 81.)

Joan TORRES, impressor. — 1594, octubre, 8. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Joan Torres, estamper, ciutadà de Barcelona, amb Anna Montagut, de Santa Coloma de Queralt, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1596, f. 87.)

Joan DIMAS, impressor. — 1594, desembre, 20. Rebut de 4 ♂ de les esposalles de Joan Dimas, jove estamper, de Lió de França, habitant a Barcelona, amb Margarida Xarmes, de Barcelona,

fet per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 98.)

Jaume VILALLONGA, impressor. — 1595, abril, 28. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Jaume Vilallonga, estamper, ciutadà de Barcelona, fill d'Esteve Vilallonga, negociant, i de Maria, amb Elionor Esteve, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1593-1595, f. 119.)

Jaume GALVAN, impressor. — 1596, març, 17. Bateig de Jaume, fill de Jaume Galvan, estamper, i d'Anna, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1589-1597, f. 114.)

Valentí VILAMAR, impressor. — 1596, juny, 16. Bateig de Francesc, fill de Valentí Vilamar, estamper, i d'Elisabet, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1589-1597, f. 120.)

Gaspar LETGET, impressor. — 1597, febrer, 8. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Gaspar Letget, estamper, ciutadà de Barcelona, fill de Salvador Letget, notari real, amb Elisabet, viuda de Guillem Samboray, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1595-1597, f. 101.)

Fermí MARESCOT, impressor. — 1597, abril, 30. Rebuda de 4 ♂ de les esposalles de Fermí Marescot, estamper, natural de Darnius, regne de França, amb Elisabet Vinyals, feta per l'Obra de la Seu. (Arxiu Catedral, Sposalles, 1597-1599, f. 133.)

Joan TORRES, impressor. — 1598, gener, 2. Bateig de Rafel, fill de Joan Torres, estamper, i d'Anna, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 1.)

Arnau SIRÉ, impressor. — 1598, gener, 20. Bateig d'Antoni, fill d'Arnau Siré, estamper, i de Magdalena, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 2.)

Joan DUMAS, impressor. — 1598, març, 19. Baptisme de Josep, fill de Joan Dumas, estamper, i de Margarida, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 5.)

Miquel PERUY, impressor. — 1598, març, 19. Miquel Peruy, estamper, fou padri de Josep, fill de Joan Dumas, estamper. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 5.)

Joan DALMAU, impressor. — 1599, gener, 25. Bateig de Pau, fill de Joan Dalmau, estamper, i de Joana, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 21.)

Joan DIMARS, impressor. — 1599, juliol, 12. Bateig de Josep, fill de Joan Dimars, estamper, i de Margarida, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 30.)

Joan TORAS, impressor. — 1599, novembre, 27. Bateig de Jaume, fill de Joan Toras, estamper, i d'Anna, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 41.)

Gabriel GRAELLS, impressor. — 1600, agost, 10. Bateig de Marianna, filla de Gabriel Graells, estamper, i d'Eulària, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 55.)

SEGLE XVII

N. MARGARIT, impressor. — 1601, maig, 17. Rebuda de 11 ♀ feta per l'Administració de la Sagristia, de la sepultura de Capítol complida, de Vicensa, muller de mossèn Margarit, estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1601-1603, f. 40.)

Pere PALOU, impressor. — 1603, gener, 1. Bateig de Maria Constans, apadrinada per Pere Palou, estamper. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 114.)

Jaume GALVAN, impressor. — 1603, agost, 28. Bateig de Onofre, fill de Jaume Galvan, estamper, i d'Anna, sa muller, tots habitants a Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 133.)

Sebastià COLMELLES, impressor. — 1604, setembre, 21. Sebastià Colmelles, estamper, fou padri de Sebastià, fill de Gaspar Pont, fuster, i d'Anna, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 168.)

Noé GROSET, impressor. — 1605, juliol, 14. Bateig de Bona-ventura, fill de Noé Groset, estamper, i d'Esperança, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1598-1606, f. 188.)

Onofre ANGLADA, impressor. — 1606, febrer, 14. Bateig de Contesina, filla de Nofre Anglada, estamper, i de Francisca, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1606-1612, f. 4.)

Noé GROSSET, impressor. — 1607, octubre, 22. Bateig de Joan, fill de Noé Grosset, estamper, i d'Esperança, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1606-1612, f. 52.)

Llorenç DEU, impressor. — 1607, novembre, 25. Baptisme de Caterina, filla de Llorenç Deu, estamper, i de Maria, sa muller, tots habitants a Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1606-1612, f. 57.)

Joan AMELLO, impressor. — 1611, febrer, 26. Apoca de 1 ♀ 4 ♀, firmada per Joan Amello, estamper, a favor de l'Administració de la Sagristia de la Seu, per deu mans d'Albarans de combregar. (Arxiu Catedral, Albarans de la Sagristia, 1609-1611, f. 19.)

Francesc METGE, impressor. — 1614, novembre, 29. Bateig de Benet, fill de Francesc Metge, estamper, i de Joana, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1612-1617, f. 76.)

Esteve LLIBERÓS, impressor. — 1615, agost, 18. Bateig d'Aga-

pit, fill d'Esteve Lliberós, estamper, i d'Angela, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1612-1617, f. 94.)

Esteve LLIBERÓS, impressor. — 1622, juny, 28. Apoca de 12 ♂ firmat per Esteve Lliberós, estamper, a favor de l'Obra de la Seu, per estampar 200 cartells, per monitoris per a exigir fàbriques. * (Arxiu Catedral, Albarans de l'Obra, 1621-1623, f. 87.)

Jeroni MARGARIT, impressor. — 1625, agost, 25. Anna Maria, filla de Jeroni Margarit, estamper, fou padrina de Joan, fill de Miquel Grassia, llibreter, i de Jerònima, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1617-1626, f. 396.)

Esteve LIBERÓS, impressor. — 1626, abril, 13. Bateig de Francesc, fill d'Esteve Liberós, estamper, i de Mariàngela, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1617-1626, f. 436.)

Llorenç DEU, impressor. — 1627. Apoca de 9 ♂, 18 ♂, firmada per Salvador Fayol, prevere, procurador i síndic del Capítol de l'església de Barcelona, a favor de Llorenç Deu, estamper, ciutadà de Barcelona. (Arxiu Catedral, Manual 15 d'Enric Coll, notari, f. 38.)

Esteve LIBERÓS, impressor. — 1627, agost, 22. Baptisme de Filiberto, fill d'Esteve Liberós, estamper, i de Maria, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 14.)

Miquel FONTANA, impressor. — 1628, febrer, 20. Miquel Fontana, estamper, fou padri de Miquel, fill de Dionís Audivert i de Susanna, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 26.)

Esteve LLIBERÓS, impressor. — 1628, març, 17. Apoca de 1 ♂ y 10 ♂, firmada per Esteve Lliberós, estamper, a favor dels sagristans de la Seu, per una resma d'Albarans de combregar, per servei de la Sagristia. (Arxiu Catedral, Albarans de la Sagristia, 1627-1629, f. 7.)

Francesc ANGULA, impressor. — 1628, agost, 21. Bateig d'Antoni, fill de Francesc Angula, estamper, i de Maria, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 41.)

Pau FONT, impressor. — 1628, agost, 21. Eulària, muller de Pau Font, estamper, fou padrina d'Antoni, fill de Francesc Angula, estamper, i de Maria, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 41.)

Antoni PLANTADA, impressor. — 1631, novembre, 28. Bateig de Francesc, fill d'Antoni Plantada, estamper, i de Maria, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 123.)

* Drets corresponents per títols eclesiàstics, a la Fàbrica o Obra.

Gabriel NOGUER, impressor. — 1635, octubre, 27. Marianna, muller de Gabriel Noguer, estamper, fou padrina de Benet, fill de Gabriel Isachs, llibreter, i de Maria, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1627-1636, f. 219.)

Gabriel NOGUER, impressor. — 1640, octubre, 7. Gabriel Noguer, estamper, fou padri de Gabriel, fill de Jaume Plantada, estamper, i d'Anna, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1636-1642, f. 150.)

Jaume PLANTADA, impressor. — 1640, octubre, 7. Bateig de Gabriel, fill de Jaume Plantada, estamper, i d'Anna, sa muller, tots de Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1636-1642, f. 150.)

Pere de la CAVALLERIA, impressor. — 1640, desembre, 2. Bateig de Joan, fill de Pere de la Cavalleria, estamper, i d'Elisabet, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1636-1642, f. 154.)

Jaume MATEVAT, impressor. — 1641, octubre, 31. Jaume Matevat, estamper, fou padri de Jaume, fill de Joan Simon, hortolà, i d'Jerònima, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1636-1642, f. 183.)

Joan VATXER, impressor. — 1644, setembre, 14. Rebuda de 5 ♂ feta per la Sagristia de la Seu, pel dret de sepultura de Joan Vatxer, estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1643-1646, f. 39.)

Gabriel NOGUÉS, impressor. — 1646, febrer, 4. Gabriel Nogués, estamper, fou padri de Maria Anna, filla de Francesc Llinell, oripaller, i de Jerònima, sa muller, tots habitants a Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1642-1649, f. 91.)

Pere Joan DEXEN, impressor. — 1647, setembre, 20. Apoca de 1 ♂, 10 ♀, firmada per Pere Joan Dexen, estamper, a favor de l'Administració de la Sagristia de la Seu, per estampar unes lletres d'excomunió. (Arxiu Catedral, Albarans de la Sagristia, 1647-1649, f. 7.)

Martí SCONA, impressor. — 1648, febrer, 9. Bateig de Francesc, fill de Martí Scona, estamper, i d'Oliva, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1642-1649, f. 155.)

Francesc PASQUAL, impressor. — 1648, febrer, 9. Francesc Pasqual, estamper, i barreter, fou padri de Francesc, fill de Martí Scona, estamper, i d'Oliva, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1642-1649, f. 155.)

Francesc PASQUAL, impressor. — 1656, març, 16. Apoca de 3 ♂, firmada per Francesc Pasqual, estamper, a favor de l'Obra de la Seu, per sis mans d'Albarans de combregar. (Arxiu Catedral, Albarans de l'Obra, 1657-1659, f. 15.)

Jeroni PALOL, impressor. — 1660, juny, 4. Bateig de Jerònima, filla de Jeroni Palol, estamper, i d'Agna Maria, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1658-1669, f. 55.)

Jaume PLANTADA, impressor. — 1664, desembre, 10. Rebuda de 5 ♂ feta per la Sagristia de la Seu per la sepultura de Capítol simple de Jaume Plantada, jove estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1663-1665, f. 31.)

Antoni LERA, impressor. — 1666, novembre, 18. Baptisme de Josepa, filla d'Antoni Lera, jove estamper, i de Jerònima, sa muller, tots habitants a Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1658-1669, f. 290.)

Josep SOLER, impressor. — 1676, agost, 7. Rebuda de 1 ♂, 3 ♀, feta per la Sagristia pels quatre ciris de l'albat de Maria, filla de Josep Soler, estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1675-1677, f. 44.)

Josep SOLER, impressor. — 1677, agost, 10. Bateig de Maria, filla de Josep Soler, estamper, i de Maria, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1674-1681, f. 181.)

Rafel FIGARÓ, impressor. — 1677, novembre, 20. Catarina, filla de Rafel Figaró, estamper, fou padrina de Gaspar (?), fill de Joan Butiñà, emblanquinador, i de Margarida, sa muller, tots habitants a Barcelona. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1674-1681, f. 194.)

Joan JOLIS, impressor. — 1680, juliol, 16. Bateig de Francisca, filla de Joan Jolis, estamper, i de Maria, sa muller. (Arxiu Catedral, Baptismes, 1674-1681, f. 230.)

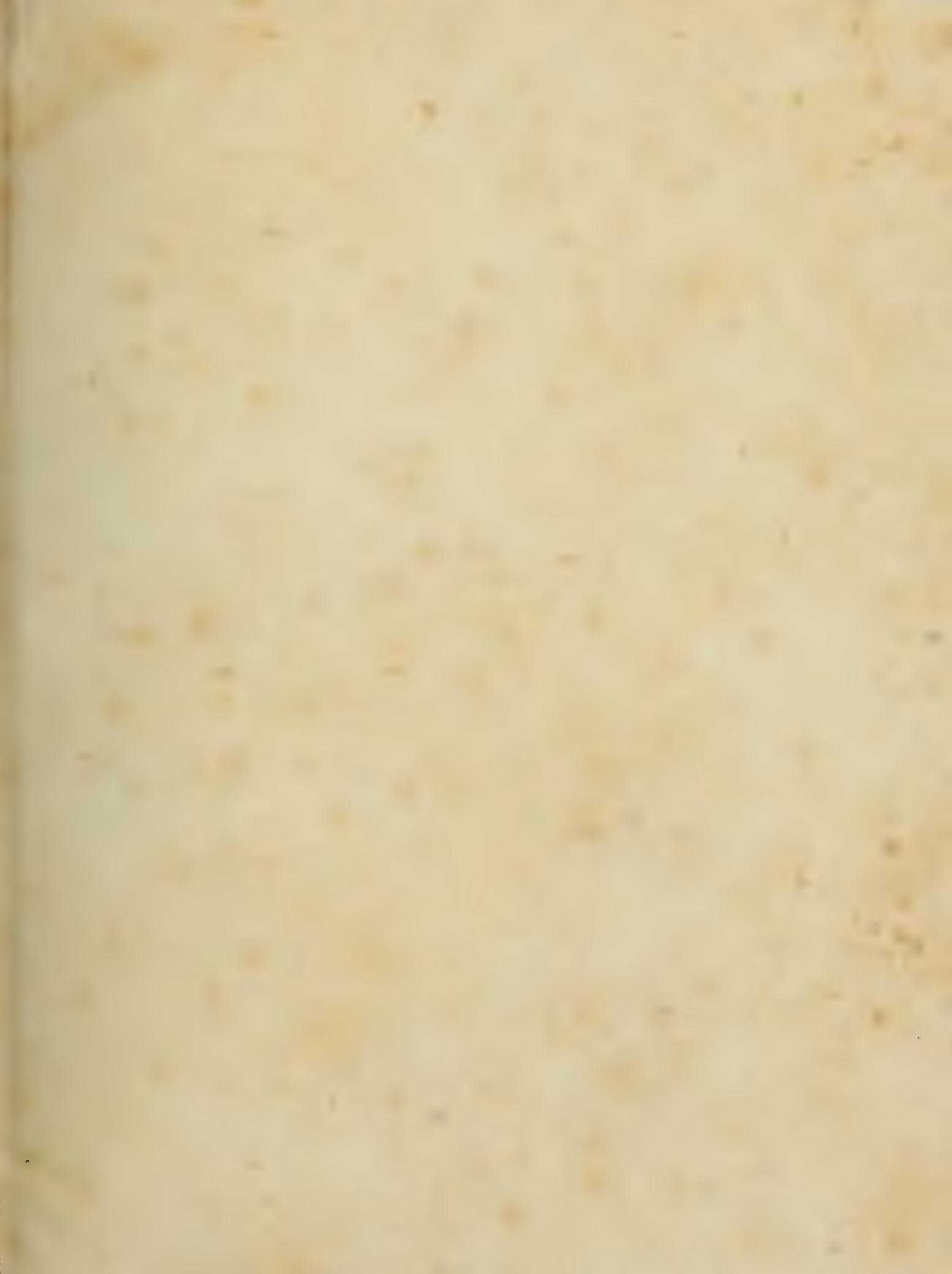
Vicens SURIÀ, impressor. — 1680-1700. En diferents llibres de l'Arxiu consta que Vicens Surià estampà diversos treballs per la Seu.

Pere FIGUERÓ. — 1691, octubre, 8. Rebuda de 13 ♀ feta per la Sagristia pels quatre ciris de l'albat de Margarida, filla de Pere Figueró, estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1681-1693, f. 31.)

Jaume GASCON, impressor. — 1692, agost, 7. Rebuda de 13 ♀ feta per la Sagristia, pels quatre ciris deixats per l'albat particular de Ventura, fill de Jaume Gascon, jove estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1691-1693, f. 36.)

Jaume GASCON, impressor. — 1697, agost, 3. Rebuda de 1 ♂, 6 ♀, feta per la Sagristia de la Seu, per la sepultura del cos de Jaume Gascon, jove estamper. (Arxiu Catedral, Administració de la Sagristia, 1697-1699, f. 28.)

Benet CAIS, impressor. — 1698, febrer, 24. Rebuda de 13 ♀, feta per la Sagristia de la Seu per l'albat de Calino, fill de Benet

DEL METEIX AUTOR

LA REPÚBLICA EN BARCELONA.

Un volum de 500 planes, en 4.^t (2.ª edició),
5 pessetes.

MENDICIDAD Y BENEFICENCIA EN BARCELONA.

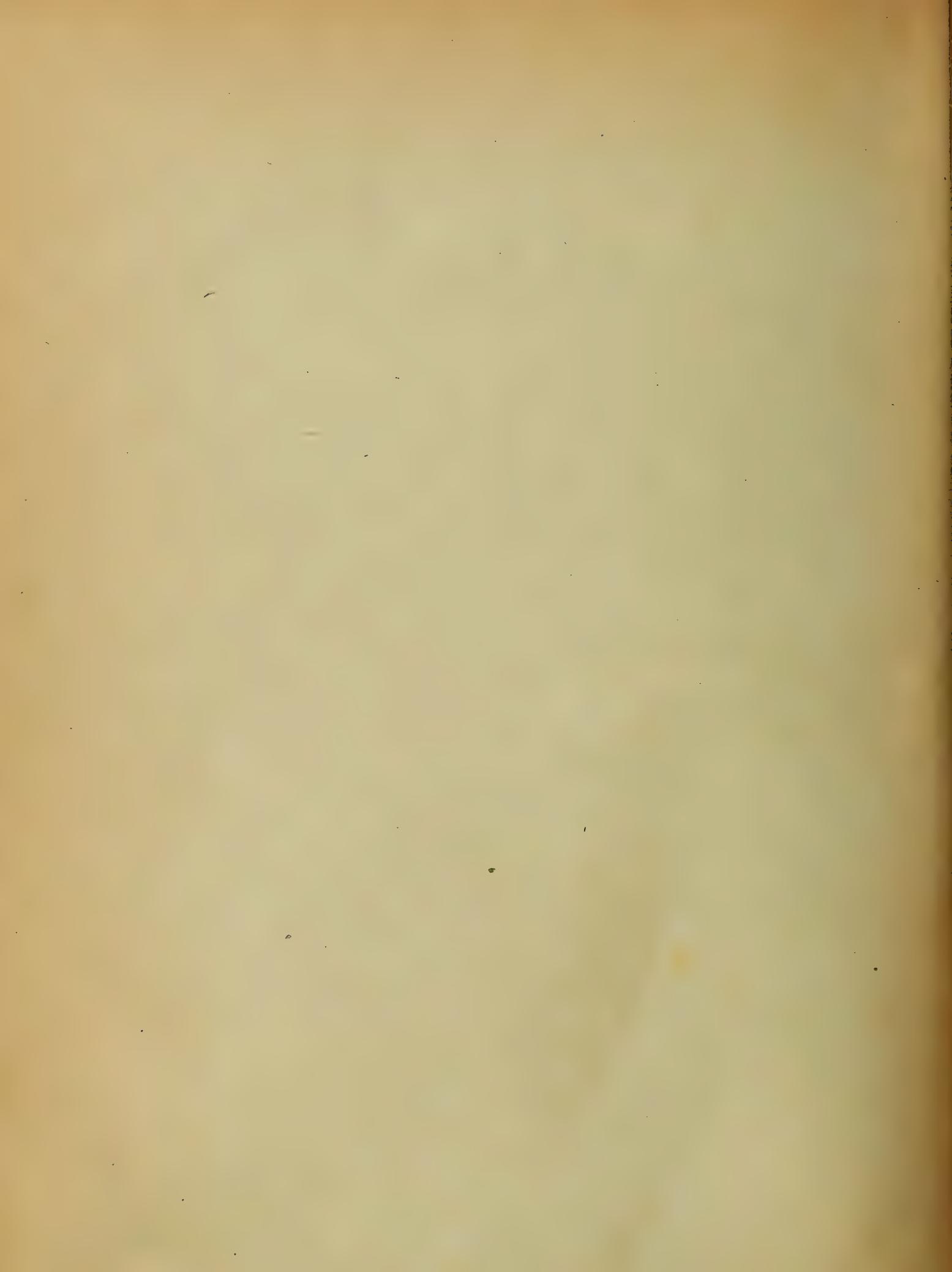
Un volum de 400 planes, en 4.^t, 5 pessetes.

LA MENDICIDAD ES UNA LLAGA SOCIAL QUE AVERGÜENZA A LOS PUEBLOS QUE LA TOLERAN.

Monografia lloregada ab menció honorífica,
una pesseta.

CONTRIBUCIÓ A LA HISTORIA DELS ANTICHS GREMIS DELS ARTS Y OFICIS DE LA CIUTAT DE BARCELONA: *Agullers, Apotecaris, Argenters.*

Volum primer, de 454 planes, en 4.^t,

DP
402.
.B3
G6
Whitehill
v.2
IMS

Gonzalez Sugrañes,
Miquel
Contribucio a la
historia dels antichs
gremis dels arts y
oficis de la ciutat de
Barcelona. --

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

